TETRAS GRAVISSIMORUM TOTIUS CAPITIS AFFECTUUM;

EX DOCTISSIMORUM MEdicorum, tum Dogmaticorum, *tum* Hermeticorum, *assiduis vigiliis & accurata* Theoriæ & Praxis *observatione elucubrata.*

ADJECTUS EST IN EORUNdem morborum curatione, præter vulgarem Medendi methodum, ingens selectissimorum *Medicamentorum Spagyricorum* numerus; quæ magno cum fructu addisci & administrari possunt.

JOSEPHO QUERCETANO REGIO MEDICO AUTHORE.

MARPURGI,
Typis Pauli Egenolphi, Typogr. Acad.

Anno M DC VI.

EPISTOLA NUNCUPATORIA,

AD ILLUSTRISSIMUM AC POTENTISS. PRINcipem MAURITIUM, Landgravium Hassiæ, &c.

MAGNA, quæ inter Dogmaticos & Hermeticos Philoſophos orta eſt, cõcertatio: hi ut veritatem ex naturæ luce petitam ſartam tectam tueantur: Illi ex ſuis theorematibus extrinſecùs petitis, & ex rerum ſuperficie erutis dogmata ſua medica aſſerant: me hîc non movet: nec inſtituti mei eſt, utriuſq; partis ſtrophas diluere, aut lites componere; ſatis eſt, quòd veritatem rei penes me eſſe, Dei beneficio, agnoſco, eamq; in publicam utilitatem, ut jampridem id ipſum enixus ſum, pro viribus exerere contendo. Tibi verò, Illuſtriſſime ac Potentiſſime Princeps,

tuoq; nomini hunc noſtrum commē-
tariolum, tanquam recentem fœtum,
hoc eſt, ab eo demum tempore, quo à
te dimiſſus ſum, ex utraq; ſchola em-
bryonatum (ut chemicè loquar) cur
nuncupem, & Celſitudini Tuæ inſcri-
bam ac conſecrem, duplex eſt cauſa:
Una quidem, ut fideliſſimi, quo jam
tibi devinctus ſum, obſequii, ac officii
teſtimonium exhibeam: Altera, quæ
longè præſtātior eſt, quòd tibi omnis
literaturæ facilè Principi, & inſtru-
ctiſſimæ ſcientiarum officinæ, nihil
non in literarum ſtudiis reconditum
admodū perſpicaci tuo examini me-
ritò excutiendum debeatur. Tu enim
is es, qui omni literarum genere cu-
mulatè eruditus, potes de graviſſimis
cujuſvis ſcientiæ arcanis diſſerere: De
quo etiam tanta apud omnes conci-
tata eſt opinio ac fides, quibus notus
es (ut apud omnes nominis tui per-
quàm celebris fama percrebuit) ut de
quibuſvis in omni ſcientiarum gene-
re difficultatibus enucleandis, plus

quàm Gordonio nodo etiam intricatis, ad te judicium & veritatis enodandæ sententia æquissimè deferatur, palmaq; rectæ pronunciandæ sententiæ concedatur. Quid enim est, quod ferax & acre ingenium tuum, tanquam fœcundissimis saluberrimi cœli virtutibus impregnata tellus, non producat? Ea enim cœli facie ac compositione natus videris, ut omnem omnium astrorum in te cõtractam fœlicitatem nemo non judicet: quorum impressionibus quanta ubiq; emicet tua virtus, toti orbi conspicuum est. Sed in primis, quæ in te relucent divinitùs concessæ dotes, Pietas videlicet & Justitia, firmissimæ imperiorum columnæ, quanti fieri te ab omnibus oporteat, satis superq; edocet. At quid mirum, cùm fortes soleant creari fortibus: eosq; progenitores longa retrò seculorum serie habueris, qui nihil quàm pietatem ac justitiam unquam spirarint & coluerint, ut totus, non tantùm Germaniæ, sed omnium ter-

rarum etiam orbis, virtutibus eorum ac gestis adhuc ubiq; personet? Macte igitur, Princeps, avitis virtutibus, qui in ætate vix etiam matura, sapientissimam senectam prudentiâ, consiliis & judiciorum maturitate æmularis, nec non adæquas: Sic progenitorum tuorum virtutis vestigia ingressus es, ut ea etiam longè lateq; multis antè gressibus superaveris. Nec mirum, si quidem avitarum virtutum progressus usq; adeò longa sublimationum serie firmam stabilivit consistentiam, ut in te uno tandem Philosophicus ille virtutum lapis, post varias rotationes, perfectus consideat ac conquiescat: nec nisi in posteros tui multiplicatione augeri possit. O quàm fœlicem prædicabat divinus ille Philosophus Rempubl. cujus gubernatores essent philosophi, aut in qua Principes philosopharentur! Hoc nimirum ille ab antiquis Chaldæis, Persis, & Ægyptiis edoctus, qui neminem ad principatum promovebāt, qui & Theologiam

& So-

& Sophiam, jusq; divinum & humanum eruditissimè non calleret. Hanc scilicet adepta est Respub. tua fœlicitatem, ut quæ tantum, quantus es, Principem nacta sit, cui triplex illud sapientiæ genus æquali libramine (ne dicam graviore) cum sapientissimi illius Hermetis Trimegisti summa eruditione insideat: siquidem vel ab ineunte ætate & Sacræ literæ, & vera rerum naturaliũ Sophia, cum Jurisprudentia, fixissimum in te domicilium ac sedem constantissimam posuerũt. Hanc antè viam sequuti tui Proavi, pietatis, inquam, & justitiæ alumni ac summi cultores, Dei beneficia cumulatè in se suosque subditos congesserunt: Nec minus omnium amorem ac gratiam φιλανθρωπίᾳ sua sibi devinxerunt, quàm pietate Deum optimum maximum conciliarunt. Hos quùm tu non tantùm sequaris, sed multis etiam parasangis ac stadiis præcurras: Dei pariter hominumq; omnium, benevolentiam ac gratiam in te tradu-

xisti ac conservasti. Quin & tantò majorem Regum Principumq; tibi amicitiam conciliasti, subditorumq; studia & obsequia captasti, quantò majores etiam tuos virtutibus omnibus antevertis. Sed in hoc rarum est tuum exemplum, qui omnibus aliis Principibus (absit invidia dicto) præluces, ut clementia cœli ac larga liberalisq; syderum benignitas, nedum Dei Optimi prodiga indulgentia, profusaq; manus, in te uno omnia scientiarum genera coacervarint: quarum ac ne unius quidem, ejusq; vel minimæ, vix aliud ingenium fuerit capax, ut tanta profusione nunquam quisquam divinam ejusmodi benignitatem sit consequutus. Quid enim est, quod te fugit? Si linguarum idiomata primò spectemus, ubiq; videberis esse natus & educatus, aut saltē quintas linguarum omnium ac gentium essentias in te contraxisse. Sive enim Hebraicè, Græcè, Latinè, Hebræi, Græci & Latini loquentem te audiant, omnes te

ſuum agnoſcant, & terrarum ſuarum indigenam ac oriundum glorientur: Si Illyricè, Italicè, Hiſpanicè, Germanicè (quæ tibi vernacula eſt lingua) Gallicè, Anglicè, omnes ejuſmodi nationes de tua origine contendant, & ſingulæ, ut ſuum, te ſibi omnibus viribus & magna concertatione vindicēt. Sed & hæc inter cætera minima ſunt, etſi nō uſq; adeò exigua, quin ſublime ac divinum tuum ingeniū prorſus arguant, & inſpiciendum omnibus præbeant. Longiùs autem progreſſus es, qui iſtis corticibus non hæſeris, ſed ex eis perfectè nucleum erueris. Quorſum enim linguarum cognitiones, ſi in uſum non revocantur, & ſenſa ſub eis comprehenſa negliguntur ac flocci fiunt? Præter enim inſignem illarum cognitionis fructum, quo cum omnibus totius orbis Principibus agere potes, & colloqui: nec non mutua conſilia, arcanaq; citra Interpretem communicare: medullas etiam ipſarum linguarum, hoc eſt, cœli, terræq;

ſecreta myſteria ſub illis latentia non exuxiſti modò, ſed planè exhauſiſti: ita ut nihil Chaldæa, Judæa, Ægyptia, Arabia, Hiſpania, Italia, Illyria, Gallia, Germania, Anglia, reconditi habuerint, quod prorſus ex illorum ſcriptis ſummo judicio & induſtria nõ emunxeris. Hujus rei fidem faciunt tot monumenta jam à te edita: tot ſententiæ & divinæ & humanæ in privata conſuetudine, ac cum doctis viris colloquiis, ex facundo tuo ore promanantes, idem teſtantur ϖονητήεια illa tua tot vaſorum, fornacum, Vulcanorum peritiſſimorum, Ignium generibus ac omni pretioſiſſimæ ſupellectilis ſpecie inſtructiſſima, te non corticem linguarum ad faſtum quæſiiſſe: ſed nucleum illis incluſum, quo non Celſitudinem ingenii tui paſceres, ſed omnibus ubiq; prodeſſes ac auxilio eſſes: longè ſecus, ac illæ ſitibundæ auri ſpongiæ, quæ auro perpetuò inhiant: cùm arcana naturæ tantùm rimari conſilium tibi fuerit, eaq; in utilita-

tem publicam referre, ut abundè ex laboratorio tuo videre est, quod cum omnis generis essentiis, salibus, spiritibus, magisteriis, arcanis instructissimum ac refertissimum sit, abundè ex eo, quicquid in gravissimis morbis desideratur, expiscari, ac mutuari liceat; tanta est tua erga omnes benignitas ac liberalis animus. Cùm enim usque adeò sagax sit tibi ingenium, ut multa Hippocraticæ ac Galenicæ medicinæ (inter cætera) deesse deprehenderis, in iisq; rebus, quæ longa, ex naturali proprietate & origine sua, vita fruuntur, longam vitam inclusam esse satis acriter animadverteris, quæ extracta à corpore, & omnibus suis impedimentis expedita, facilè nostræ commisceatur, vitalesq; ejus spiritus recreet, ac balsamum naturalem refocillet: totus incubuisti, ut quæ ex variis linguis, arcana ejusmodi interpretantibus, haurire potuisti (ut multa preclarè ac perfectè) ea non ad rem tuam augendam, sed ad communem homi-

hominum salutem, utilitatemq; omnia conferas. O dignum te Principe encomium, qui non te tibi, sed Deo, Patriæ ac Parentibus, nec non omnibus hominibus natum esse didiceris! Quis non laudet institutum tuum, quis non miretur solertiam, ingenii tui magnitudinem, in benefaciẽdo studium, alacritatem ac promptitudinem? Hoc scilicet intellexerat etiam, piæ memoriæ, Parens ille tuus, qui juventutem tuam doctissimis totius orbis viris erudiendã commisit, ut disciplinas omnes, artes & scientias, tùm serias & graves, tùm delicatiores ac amœniores jucundioresque animo recreando, ac celebrandis Dei laudibus, omni harmoniæ ac musici concentus genere idoneas, calleres, ut vix ex ephœbis excedens Pandoram scientiarum, virtutumque omnium alteram, præ te jam ferres.

Quis enim & in hoc postremo artium genere te æquet, nedum superet? qui & suavissima voce & canoris

omnis generis organis, dum aërem demulces, omnia ad te pellicias ac rapias, ut Phœbus ipse palmam testudinis, lyræq; musicæ tibi invideat: Musæ omnes ereptam sibi victoriam indignentur? Sed & in Metaphysicis, Mathematicis, Philosophicisq; aliis disciplinis ac scientiis, quàm sis versatus, ut neminem in his versatiorem, subtiliorem ac acutiorem videre liceat, satis superq; ex ipsis etiam tuis elucubrationibus ac familiaribus colloquiis liquet, ut nihil demum in te desiderari possit, quo ad benè beateq; vivẽdi exemplum omnibus non præluceas, & cujusvis, vel totius etiam orbis imperii præclarè & fœliciter administrandi non sis capax. Sed vereor, ne, dum, nescio quo, ad celebrandas tuas laudes, alioqui immensas, spiritu abripior, & cumulum earum attingere contendo, Ingenii mei tenuitas eas potius deterat, quàm incremẽto ullo, aut etiam digno encomio satis ornare possit.

Tantùm

Tantùm hoc adjiciam, Illustrissime Princeps, ut pro candore, humanitate, benevolẽtia & mansuetudine, quibus viros bonos & literatos omnes amplecteris, me, etsi illorum infimum, intueri digneris: nostraq́;, quæ tibi ex candidissimo pectore voventur, scripta, si gratia tua digna sunt, prout exquisitè de omnibus pronunciare potes, Tuę Celsitudinis clypeo, adversus nebulones, maledicos ac virulentos homines, protegere ac tueri velis. Datum ex Musæo nostro Lutetiæ Parisiorum, Idibus Decembris 1605.

Illustrissimæ Tuæ Celsitudinis
Cliens obsequentissimus

Jos. Quercetanus.

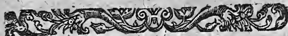
JOSEPHUS QUERCETANUS BENEVOLO Lectori S. D.

Abes hic, suavissime Lector, de quatuor gravissimis omnium morbis tractatum: quem cùm ex affectuum magnitudine, causarum occultarum difficultate, curandiq; methodo, juxta dogmaticam veterum disciplinam, plerunq; parum efficaci, necessarium & perutilem esse ducerem: putavi, pro ingenii mei viribus, ex utraq; schola, tum Hippocratica, & Galenica, tum Hermetica & Spagyrica, opera-pretium fore, eum contexere. Scio tamen, fortasse tibi multisq; aliis ingratum fore nostrum hunc laborem: At cùm tam gravibus morbis, & auxilium præsentissimum desiderantibus ex Galenicis dogmatis succurri semper non possit, (ut satis omnes compertum habent) cum multis aliis doctissimis viris jam pridem ad eundem scopum collimantibus tentavi, vel ante viginti sex aut septem annos etiam proponere & explicare remedia, quæ verè essent medica, & scopum veri certiq; medici attingerent. Quid enim laudis est, medici titulo insigniri, si morbum non tollas? Quorsum tot ratiocinationes & contentiones illæ medicæ de humoribus,

ribus, cõplexionibus, & theorematibus medicis, si ad usum, quicquid disceptatur, revocatum nihil prodest? Habebis igitur in nostro hoc tractatu nõ consarcinatas hinc inde vulgarium medicamentorum formulas, quæ utcunq; (si Diis placet) auxilium præstent: sed, quanta potuit fieri, diligentia nostra primùm inventas, dein elaboratas, ac demum multis experimentis comprobatas, nec non ex doctissimorum virorum laboribus ac mutuis colloquiis haustas: ut, si animum ad hæc nostra excutienda appuleris, Chemica auxilia, alioqui propemodum omnibus invisa, tuta & certa, ac vulgaribus etiam præstantiora deprehendas. Utriusq; tamen scholæ nos sequi vestigia, hoc est, theoremata, tibi persuasum habeas: quæ imitari, & utriusq; scholæ, in remediorum præsertim præparatione, discrimen notare, ac certitudinem amplecti, si voles, poteris. Hunc si nostrum laborem gratum esse tibi intellexero, ad alia etiam fortè præstantiora meditanda, ac in lucem edenda, magis ac magis animum compelles. Te tamen deniq; hîc monitum velim, ut, si quid acerbius in nostro hoc tractatu dictum occurrat: id solis tribus aut quatuor quibusdam Censoribus maledicis, ac invidis gerronibus, non autem vel universæ Dogmaticorum sectæ, cujus alumnus sum, vel bonis verisq; medicis, quos tanquam Præceptores ac fratres suspicio & colo, dicatum intelligas. Vale.

EPI-

EPIGRAMMA
HERMANNI KIRCHNERI
J.U. D. C.P. Cæsarei, Histor. Academiæ MAURITIANÆ, & pro tempore Facultatis Philosophicæ Decani.

Fatidicas memorant quercus quondam esse locutas,
Dodonæq; sacri cultus honoris erat:
Magnus ò Macedo consultum oracla tetendit,
Credita vim superi quercus habere soni.
Vana superstitio! te, QUERCETANE, *perito*
Credamus Phœbi veriùs ore loqui.
Tu Regum accessu, tu cultu dignior, artis
Qui Cortina tuà dia vocandus eris.
Quem, velut ex Phario regno olim Persa petebat,
Quorum consiliis æger haberet opem;
Liligera regione vocans MAURITIUS Hessûm
Regnator, *merita laudis honore tulit.*
Felix ingenii, quem Princeps ille *probavit,*
Sensus cui tripodis judice major inest!
Felices ætate, sati te auctore libelli,
Illos astra super fama superstes aget.
Ante virère Iovis cessabit quercus & ilex,
QUERCETANE *tui quàm monumenta styli.*

HEXAMETRO-JAMBICUM
RODOLPHI GOCLENII PHILOsophi in Academia Marp. in laudes longè lateq; Clarissimi Dn. Quercetani.

ET QUERCETANE ex meritis *Hermeticus* audis,
Theoricus simul sagax, & Practicus,

** Do-

Dogmaticos calles, Hippocraticosq; peritus,
Galenicosq; priscos cum recentibus.
Naturæ quàm cæca mihi mysteria pandis!
Altissimæ hoc indaginis: magni ingenI.
Nota tibi varia est ratioq; modusq; medendi,
Impressionum gnarus es cœlestium.
Nota tibi ante alios ratio Spagyrica multos,
Laboriosa ritè Naturæ æmula.
Vim medicatricem quantam Mineralia præstent,
Cùm rectè habent, morbis vel in gravissimis,
Te novisse, docet liber hic. Hunc profer in auras.
In liberis librisq; longùm vivitur.
Dotibus his verè per totum nobilis orbem,
Flore diu bonoq; vive publico.

SEcura & audax omnia perpeti,
Damni futura nescia flebilis,
Humana gens pejor parente
In vetitum scelus omne tendit.
Imbelle, at audax Iapeti genus,
Furore plenum ter temerario
Ignem intulit sub fraude dirum
Gentibus innocuis dolosâ.
Subducto at igni ex ætherea domo,
Mox turba morborum & nova febrium
Tristisq; pestis, digna pœna
Subsequitur sceleris peracti.
Hinc nata nostris anxietatibus
Est ansa, nostro sanguine fervido
Vix expianda; hinc nostra proles
Præpropera peritura morte.
Ast QUERCUS *ingens & soboles sacra*
Iovis supremi, dote Machaonis
Imbuta, nunc imis miserta
Suppeditat medicum medullis

Nostro

Nostro dolori; Te puto nobili
Claroq; natum sanguine, te puto
O nata, QUERCETANE, *nostris*
Sollicitudinibus medela.
Dudum insolentis tu Veneris luem,
(Quæ nata cæcis sævit ab ignibus,
Et singulos artus pererrans
Exagitat miserum, dolore
Pellent e somnum) vel placidâ levas
Solâ diatâ, vel truculentius
Altas medullas lancinantem
Mercurio mediante tollis.
Infesta morbi nota Podagrici
JOSEPHE *dudum sævities tibi:*
Ignota non est huic medela
Fontibus è Chymicis petita.
Non sævit ultra Tartareus dolor
Renes, vel internè latera occupans,
Et calculus mordaxq; arena
Te medicante fugit magistro.
Ast nunc Caduci, nunc Apoplexiæ,
Vertiginisq; & nunc Paralyseos
Tulisse vires sævientes
Specificis juvat insuetis.
Sic magne magnis subvenias malis
Dextrâ potente atq; artibus inclytis,
Nostrisq; ab oris pelle stultum
Iapetum, Iapetiq; prolem.
Ignotus auro, aut non color ullus est
Terris avaris dum latet abditum,
Docta sed effossum manu, mox
Et pretium & color urit omnes.
Arcana fido pectore si occulis
Nostrosq; in usus promere denegas,
Aut lividæ longè invidendam
Invidiæ maculam subibis;

Aut culpam avara desidia audies.
Hac ergo Momis linquere candidus
Pergas; at ultrò nos docendo
Perpetuam mereare famam.
Nam lucubratis condita noctibus,
Doctaq; dextra scripta volumina
Vivunt, & ibunt planè eodem,
Quo Hippocratis labor & Galeni.
Sic solus ipsum non reparabile
Seclum priorum nostraq; tempora
Vinces, tuamq; artem indolemq;
Posteritas sapiet futura.

Jacobus Mosanus Medicinæ Doctor, & in aula Cassellana Medicus Ordinarius.

ERgóne credibile est (*novus id quod Censor hiatu*
Insulso eructat) tibi QUERCETANE, veternum
Nepenthes generasse tuum, lentumq; soporem;
Ut, quia nec lachrymæ viresq; Papaveris insint,
Morosè ante tamen tricenos plus minus annos,
Aubertum contra, tua confecisse volebas
Ex Opio plenis *Opiatica Laudana*, buccis?
Non equidem invideo, miror magis, inter & illos
Qui sapere, & soli Naturæ scrinia passim
Perreptasse volunt, agitari hæc frivola, nullis
Digna Cothurnatis Medicorum ad pulpita verbis.
Nimirum è *Salibus* vis est Narcotica justis
Elicienda modis; quæ compositura decenter
Nobile *Nepenthes*, post se longo agmine linquit
Infœlix Opium; cujus nec viribus usum,
Multiplici tamen effectu hinc Opiatica vincit
Laudana: Non igitur sunt ingredientia utrinq;
Una eademq;, licet vi significentur eâdem.
Scilicet illud erat: *sed luridus omnia Livor*
Impetit, & morsu dentis malè conficit atri.

Ergo

Ergo hæc evolves cùm QUERCETANE, protervæ
Esse hæc Fortunæ, nec ob id metuenda videri,
Sed risu spargenda & contemnenda putabis.
Idcirco si fortè aliquis tua scripta, vel audax,
Quod vellem minus, optaret tibi carpere mores;
Tecum agita, & simili tibimet succurre medela
Atq; tuis: *Neq; enim potis est compescere quivis*
Invidiæ stimulos; cum sentit maxima vivus
Attribui; quæve ipse nequit præstare, reposta
Alterius sub mente videt, majoraq; semper
Hæc fieri, ac sensim alterius procedere sortem
Inspicit; at medio in spatio dolet ipse relinqui.
Tu verò has Larvas contra, vel inania monstra
Fortiùs ingredere, & quæcunq; recessibus abdit
Non ignava, suis *Natura*, potentibus ausis,
Erue. Posteritas sic te venerabitur omnis
Provida; quæ nulla invidia, nulloq; malignæ
Mentis inardescet vitio, verùm omnia recto
Judicio expendens nunquam fecisse minoris
Ista volet, quàm sint. *Quin hæc majora putabit*
Illa eadem, ut se pôst in longum proferet, ÆTAS.

Ioh. Hartmannus, Professor Mathematicus in Illustri Academia MAURITIANA, *quæ est Marpurgi Cattorum. F.*

ELEGIDION

IN AUREUM LIBELLUM TOT ἰατρικωτάτου ἰατροῦ D. JOSEPHI QHERCETANI, Med. Regii, &c.

O *Deus, in qua nos servâsti tempora, multi*
Exclamant, ferro quæ graviora premunt!
O Deus, in quæ me servâsti tempora, & ipse
Exclamo, en auro splendidiora micant.

Cunctaruunt in pejus eis, ferrugoq; cuncta
Exest, in putridum mox reditura lutum.
In melius mihi multa fluunt, aurumq; reducit
Nostra Rota in priscum secla futura brevi.
Caligunt oculi, cor languet, membra senectâ
Mundi illus frigent, visceraq; ima rigent.
Perspiciunt animorum oculi hoc mihi clarius, acri
Decrepitusq; orbis corpore, mente viget.
Ut propiora Diis rerum primordia, sic nunc
Ultima principiis sunt propiora suis.
Sunt mala mixta, malis magnus tamen usus in istis,
Nempe probant, acuunt, perficiuntq; bonum.
Nunc ver Musarum, nunc formosissima messis
Floret, & è loliis surgit amœna seges.
Crimina creverunt, crevitq; Scientia Iusti,
Schismata creverunt, cognitioq; Dei.
Morborum increscunt fera monstra, trucesq; tyranni,
Herculea opponit robora Iova Pater.
Argutos Argos non ἀργοὺς en vehit Argo,
Symplegadum spretis, aripedumq; minis.
Vela volant, remi impellunt, regit, urget Iason,
Qui Iovis à quercu nomen & omen habet.
Iam Dodonæâ sonat hæc oracula quercu; ô
Discite, quîs auri vellera pulcra placent.
Hîc horti Hesperidum, hîc sacratâ ex arbore glandes,
Ramum hinc si carpas, aureus alter adest.
Floreat ille, ægris umbram det, roscida sudet
Carus mella, Jovi à fulmine tutus agat.
Liligeros ornetq; oneretq; his fructibus hortos,
Inq; horto, exciso hoc, floreat, orbe Dei.

M. Heinricus Petræus Schmalcaldianus Hessus, φιλίατρος.

DUm latet occulto rerum *Medicina* recessu,
Et cæco Pelagi gurgite mersa jacet,

Atria

Atria mortales miseris Phœbea querelis
Complent, & querula voce precantur opem.
Siccine spreta tui jaceant fastigia regni?
Et priscum pereat, præsul Apollo, decus?
Siccine perpetua miserum caligine Mundum
Concessu mergant livida secla tuo?
Ergóne succumbet fractis *Medicina* columnis?
Lugeat ornatu sic viduata suo?
Millia morborum (*dolor heu!*) nos agmina torquet,
Atq; adigunt siccam corda subire necem.
Hactenus astrales è corpore tollere morbos
Expertum Medicæ non fuit artis opus.
Qualis *Lepra* furens, & *Hydrops*, & acuta *Podagra*,
Et quos præterea semina fixa fovent.
Posthuma fac tandem *Medicina* gloria surgat,
Quæ satis obscura nocte sepulta fuit.
Imbue Pæoniæ divinis flatibus auræ
Præstantem ingenii divite dote virum.
Amissæ tectos restauret ut artis honores,
Restituat regni regia sceptra tui.
Tunc ait excelsa miseratus ab arce gementes
Mortales Clarii Præses Apollo Chori:
QUERCETANE places, quo non præstantior alter
Sacra Machaoniæ pocula libat aquæ,
I celer, & nostro deduc è flumine rivos,
Imbribus his hominum pectora anhela riga.
Quæ latuere diu tandem mysteria pande,
Et Medicæ curæ semina grata sere.
Ecce reviviscunt prisci vestigia veri,
Et viridi Lauro tempora cincta gerunt.
Nam postliminio sortem miseratus acerbam,
Exequeris Clarii jussa, JOSEPHE, Dei.
Altior humanis tibi mens super æthera fertur,
Mens divina Diis nata, JOSEPHE, sapit.
Abdita difficilis scrutaris semina morbi,
Tollis & instantis spicula dira necis.

Cim-

Cimmeria ſeptas noſtras caligine mentes
Lumine colluſtras, clare JOSEPHE, tuo.
Hinc debere tibi nos infinita fatemur
Vota, dari Pylii ſecula longa ſenis,
Ut referas Medicos quàm plurima ſoſpes in uſus,
Maximaq; ingenii tot monumenta tui.
Invida non obſtet minùs æqui injuria Momi,
Quin reliquis publica des quoq; luce frui:
Erectura tuas virtus ad ſidera laudes
Hæc patriæ vigeat tempus in omne tuæ.
Hæc quoq; te tandem celſis interferat aſtris,
Qua terris famæ culmina ſumma petis.

Iohannes Erneſtus Burggravius Neu-ſtadio-Palatinus φιλίατρος.

HISTORIA CUJUSDAM NOBILISS. MULIERIS EPILEPSIA AFFECTÆ, quæ huic tractatui præbuit argumentum.

Nobilis quædam mulier, eaq; juvenis, utpote decimum octavum duntaxat annum ingressa, & duos ab hinc annos matrimonio juncta viro, licet ex parentibus integræ sanitatis, ac ab omni hæreditario morbo prorsus ex optimâ suæ originis constitutione, immunibus orta sit: primos quidem annos satis habuit salubres: ut quæ omni variolarum & morbillorũ aut exanthematum genere tunc caruerit, quibus tamen, ab ipso primo ortu, puerilis fermè omnium ætas inquinatur, quo tempore natura, ad sui operis conservationem, omnes conceptionis sordes solet eluere ac repurgare. Quùm verò illa annum circiter duodecimum aut decimum tertium attigisset, nec natura tunc temporis reserandis menstruorum claustris præfixi, satis intenta esset, aliquo, fortè viarum aut nobiliorum

Syndrome symptomat. ex retent. mensium.

corporis membrorum impedimento interpellata, cœpit juvenis tum virgo vitiosis coloribus defœdari, & sensim ingravescente cachexia, palloribus infici: ut quæ etiam tum simul, & cordis palpitationibus, & capitis doloribus, & anhelitus difficultate, ac faciei albicante tetroq; tumore, atq; id genus aliis symptomatibus tentata sit. Quibus paulò pòst icteritia, cum lenta febre, adjuncta est: nec non continua atq; quartana. Neq; id satis: Quò enim longiùs ætate provehitur, hoc majore malorum copia premitur, & quasi obruitur, tandemq; & crebris vertiginibus, temporis serie crescentibus, usq; adeò atrociter impetitur, ut modò visu & voce (non tamen auditu) prorsus percellatur, modò omni judicio & cognitione destituatur. Idq; non semel tantùm quotidie, sed etiam decies aut duodecies, in dies singulos, malum recrudescit: Alioqui, extra paroxysmos, hilaris, lætiq; animi speciem satis præ se fert & exhibet, vividioremq; colorem recipit. Cùm autem paratur illi à morbo obsidio, prænuntios subodoratur sensim hos ad se accedere. Primò in gyrum illi rotatur caput: rubescit facies, exclamat, se ab hoste impeti,

Prodromi paroxys.

quod confestim accidit: protrahiturq́ insultus iste ad integram horam. Hic notandum est, nunquam ei fluxisse menstrua: observatumq́ est, à quadam juniore puella crebris olim pavoribus fuisse perculsam. In isto morbo quosvis illius regionis celeberrimos medicos in cura experta est, quorum opera cachexiam quidem illam in meliorem corporis habitũ commutavit. At vertigines & quo atrocius torquetur, malum, in quod consilium nostrum efflagitatur, nulla adhuc arte coerceri, nec retundi potuit. Epilept. præcedentes.

Hac morbi historia, quæ accuratè à quodam Pharmacopœo perscripta fuit, certam nobis fidem facit, Epilepticum esse affectũ: eumq́ ab inferioribus corporis membris potius κατὰ συμπάθειαν derivari, quàm ἰδιοπαθικῶς, primigenio affectu, cerebrum laborare. Quamvis autem ex nobiliss. ægræ affectæ conspectu & præsentia, licuisset nobis fortaßè circumspectiùs rem totam expendere, & tutius, quod à nobis expectatur, consilium & auxilium promittere: utpote qui oculis multa certissimè notare soleamus: & coràm de multis inquirere, quæ non parum & ad firmam morbi cogni-

tionem, & ad validas curationum indicationes faciunt. Siquidem ex auditu multa nobis de ægrotantis complexione, ut vocant, temperamentis & vivendi ratione; ex visu ipsa insultuum forma, ad accuratum judicium necessaria, innotescunt. Veruntamen ex ipso scripto satis superq; edocti sumus, quæ sedes sit morbi, & ubi seminarium ac radix ejus delitescat, quiq; fructus, quamq; maligni, suo tempore epilepticum insultum inducentes, ex illa producantur. Quæ duo capita, inter cætera omnia, apprimè cognitu necessaria fuerunt.

Fons & origo hujus affectus. *Unde etiam colligimus, malum hoc suas in tota sanguinis massa, ab ipso utero, tanquam hæreditario jure, tam in maribus quàm fœminis corrupta, vitiata & infecta, scaturigines fixas habere. Quæ cùm in muliere nobili, de qua agimus, nunquam hactenus à suis impuritatibus, per variolas, morbillos, & alia corporis emunctoria, à natura dicata, repurgata sit, & defæcata: prout citò vel tardè ejusmodi purgationes accidunt, juxta balsami naturalis vim & robur, in aliis languidius & remissius, in aliis vigentius existens: quemadmodum in ipsis arvis videre est, quorum alia* *Simile ex Macrocosmo petitum.*

fœcun-

fœcundiora, alia aliis steriliora & infœliciora, ex radiorum etiam solarium, hanc vel illam terram obliquè vel directè, benignè vel malignè intuentium virtutibus modò citiùs, modò tardius, modò maturiores, modò crudiores, è sinu suo flores fructusq; explicant ac producunt. Sic in hac nostra ægrotante, cùm nondum, ex nimia balsami vitalis imbecillitate, emunctoria pateant, tardiusq; sanguinis massa hæreditariis suis sordibus expurgetur, fit, ut illæ diutiùs, quàm par est, retineantur, & ex ejusmodi radicum impuritatibus tot symptomata per universum corpus diffundantur. Neq; id mirum: Si enim ex Galeno, toti corpori expurgando menstruus fluor à natura, inter cætera emunctoria, destinatus est: non absurdum fuerit, ex ejusmodi impuritatibus retentis, totum corpus ubiq; laborare.

Ex hoc igitur tam venenoso mali seminario: in quo, per totam sanguinis massam, tanta sordium impuritas recumbit, ex denegato præcipuè statis suis periodis mensium cursu: cujus vis est, insignem sanguini puritatem, summumq; vigorem conciliare, ab omniq; putrefactione massam illam penitus liberare, tot

tamq; varia symptomata concurrere necesse est. Instar enim fluentis aquæ, in perpetuo suo fluxu vitam conservantis: à quo si præpediatur, aut ab eo separata, in quantumvis capaci vase reponatur, statim putrefit & corrumpitur, destituta videlicet suo flore, in quo vita illius consistit. Sic & sanguis libero suo aëre & fluxu per obstructiones interceptus, in quo vita ejus posita est, statim depravatur & emoritur eo loco, ubi fluor ejus fuerit interpellatus. Sic enim Medici Hermetici sanguinem in corpore microcosmi collocant, ut mare vel Nilum in toto macrocosmo, aut aliqua illius regione, constituunt. De qua sympathia aut inter utrumq; mundum collatione & analogia fusius alibi, & ubicunq; dabitur locus, posthac adhuc pluribus agemus.

Aqua à fluxu præpedita putrefit.

Sang. est mare Microcosmi.

Mechanicus generationis prædicti morbi processus.

Hac ratione igitur, in muliere ista nobili, vitiatus & corruptus jam pridem sanguis, à duodecimo aut decimo tertio ætatis anno, cœpit viscera & membra nutritioni inservientia obsidere: cujus infectionis aut contagii parte jecur, lien, & tota viscerum œconomia depravata est, nec non circumvicinæ partes omnes corporis. Unde ubiq; perversis omnibus,

multæ cruditates obortæ sunt: ac inde icteritia, pallor virgineus, febres: ac tandem frequens illa vertigo, ortum & incrementũ sumpserunt. Quæ quamvis ex doctorum medicorum auxiliis & remediis utcunq; adjuta sit: manente tamen impuritatum seminario, ex quibus omnia in corpore pervertuntur, non dubium est, quin crudelitates crescant in dies, ex quibus genitæ variæ ubique obstructiones sanguinis fluxum, & aëris illius libertatem remorantes: menstruorumq; viam intercipientes, varios paroxysmos & symptomatum concursus pariant. Vnde potius incrementum morbi & habitum contrahat, quàm ullo symptomate ægra liberetur. Movetur enim natura quidem ad sordium illarum expulsionem: sed cum impar sit mali viribus, auget potius, quàm minuit morbum. Omnis enim materia commota, *ut testatur Gal.* deterior est seipsa quieta. *Præter igitur aliorum membrorum alia accidentia, cerebrum quoq; ipsum successu temporis his modis enervatum, fumisq; vaporibus & exhalationibus in ipsum continuè evectis, indeq; majore acrimonia & aciditate virulenta ac nitrosulphurea* Gal. lib. 3. de lo. aff.

qualitate contracta, ex simplici scotomate aut vertigine, quæ ab antiquis, vel ipso nomine, parva epilepsia insignita est, in generalem ac universalem totius corporis convulsionem, cum omnium sensuum deperditione, & motus depravatione, quam antiqui epilepsiam vocant, planè degeneravit. Veruntamen, quæ notatur in hoc subjecto, epilepsia potiùs sympatica, quàm idiopathica dici debet, quòd in ipso cerebro, omni per se corruptione carente, sed ex acribus, acidis, malignisq́; vaporibus, aut potiùs fumis & exhalationibus vitriolatis in ipsum elatis, & magna copia, qualitateq́; venenosa receptis, forma fit sympathicæ potiùs, quàm idiopathicæ epilepsiæ. Ejusmodi enim perniciosæ qualitatis exhalationes cerebrum ita conturbant, caligine suffundunt, aciditate sua comprimunt, constringunt & coarctant, ut hoc modo expirationis ac respirationis libertas, quâ spiritum animalem, à cerebro ad cor, & à corde vitalem ad cerebrum permeare necesse est, aëris sui intercepto cursu, propè tota eripiatur: unde concidit ægra, tanquam exanimis & quasi prorsus extincta. Sed quùm in nervorum & menyngum genere, quæ

Epilepsia sympathica.

re, quæ exquisitissimi sensus sunt partes in cerebro: acrimonia, malignitate, ac virulentia vaporum sese vellicari eæ partes, compungi & erodi, ac acriter feriri sentiunt: hinc fit, ut inopino insultu, violentoq; & quasi per proditionem impetitum cerebrum, vel potentia animalis, cum causa morbifica, tanquam cum capitali hoste, confligat & colluctetur: hacq; ratione se in sese contrahat, & veluti in sua colligat arma: ut tum ab obstruentis, tum erodentis materia offensione se tueatur. Unde spasmi & convulsivi illi motus excitantur, nunc longiores, modò breviores, ob materiei halituosæ majorem vel minorem copiam: modò graviores, modò mitiores, ob illorũ halituum qualitatem magis vel minùs acrem ac virulentam. Eundem ferè motum patitur in singultu ventriculus: cùm vel acri is halitu mordetur aut vellicatur: vel cibo corrupto, aut alienæ qualitatis infestatur, vel cibi potusq; copia gravatur, ut scribitur à Galeno.

Origo paroxismi epileptici.

Singultus ventriculi.

Atq; hæ sunt internæ ac præcipuæ causæ, ad quas in consultatione, ex communi consensu percelebri viri D. nostri primarii, morbum hunc revocavimus. Quod enim ad externas

attinet, pavorem videlicet, de quo in scripto ad nos misso fit mentio: Item ad depravatam vivendi rationẽ, qua virgines ejusmodi palloribus conflictatæ uti continuè solent; eas causas, inquam, silentio prætermittimus: quùm ex iis indicationes curativæ nequaquam peti debeant: cùm à subjecto recedant, nec illi inhæreant: nisi quatenus antecedentium causarum pars potuit aliquando ab illis excitari. Quanquam quod ad pavorem attinet, is inter alias causas magnoperè potest spiritus commovere & perturbare: ac proinde cerebrum ad ejusmodi paroxysmos proclive reddere: qui tamen raptim citoq; solvuntur ac avolant: ut pavor ipse ex spe redintegrata statim abigitur.

Causa externa.

Incommod. ex pavore.

Hæc itaq; sunt, quæ accuratè expensa de natura morbi, de illius causis, & de partibus affectis indicavimus & pronuntiavimus: unde curationum indicationes duas in genere mutuabimur. Quarum altera morbi seminarium ac radicem spectet: altera verò fructus & paroxysmos inde nascentes excutiat.

Sed priusquam scopos illos curationis aggrediamur: par est, ex dogmaticorum & hermeticorum medicorum sententia, ut promisimus,

mus, de essentia, sede, causis & formatione tanti, tamq; occulti & horrendi morbi, nos disserere. Porrò hoc utiq; malum tam formidabile & horrendum: quod ne post annũ quidem vigesimum quintum creditur prorsus & indicatur ab omnibus medicis tractabile, ullamvé curationem admittere: eò nos compellet, ut, relicta regia ac detrita via, aliã quandam spinosam etiam scabrosamq; & ambagibus deviis refertam ingrediamur, ut, quò tendimus, si non citius, saltem tutius appellamus: hoc est, cogemur singula cominus rimari & excutere, quæ à dogmaticis medicis & Philosophis Hermeticis in naturam partis affectæ, & tanti mali causas disputata sunt & judicata: unde facilior nobis aditus ad curam & remedia sternatur.

Quùm autem hic morbus multis aliis affectionibus, tanquam germanis sororibus, hoc est, affinibus, & quæ in ipsam epilepsiam pronæ sunt, aut contrà, stipatus sit: opportunum ac justum fuerit argumentum, de singulis una eademq; via dicere: quùm præsertim tanta sit illorum pernicies & exitium: ut potissimum hominis propugnaculum, ac fortissimam ar- Epilep. plures morbos habet sibi affines.

cem, cerebrum nempè, rationis & animæ summam sedem, ausint invadere: hacq; obsidione & incautis insultibus prorsus æquent ea solo: ac extremam ruinam sensibus nostris tum internis, tum externis: nec non ipsis spiritibus, vitæ nostræ assertoribus, intentent & moliātur: Vnde tota statim ædificii humani ruina, morsq; subita & inopina ingruat. Agnati autem & affines morbi, de quibus agere instituimus, præter epilepsiam, de qua hoc nostrum conceptum fuit imprimis consilium, sunt vertigines, tanquam aliorum præcursores: apoplexiæ & paralyses, tanquā in extremo agmine collocati: quæ summa vi cerebrum, ut supra dictum est, sensuum omniū, rationis & intellectus humani sedem, impetunt & oppugnant.

Sed ut ordine Medicorum utriusq; scholæ opiniones afferamus: Dogmaticorum priore loco æquum est sententias expendere, de natura, differentiis & causis malorum hujusmodi: Ordiemur autem ab ipsa Epilepsia: quæ hujus tractatus nobis suggessit argumentum. Et de ejus natura, qualitate, magnitudine & ferocia, quæ varia idcircò ei nomina indiderunt, edisseremus.

TETRAS GRAVISSIMORUM TOTIUS CAPITIS AFFEctuum, Epilepsiæ nempè, Vertiginis, Apoplexiæ & Paralyseos ex doctiss. Medic. tùm Dogmaticorum, tum Hermetic. vigiliis & accurata praxis observatione elucubrata.

CAPUT I.

De Epilepsia, ejusq; differentiis, causis & signis sententia Dogmaticorum.

HIc calamitosus affectus, ob ferociam & magnitudinem, varias appellationes variaq; nomina, tùm apud Philosophos, tùm Medicos, sortitus est, communi autem vocabulo Epilepsia à Græcis ferè omnibus appellatur, ἀπὸ τοῦ ἐπιλαμβάνειν, quòd cerebrum & partes sibi subjectas ita apprehendat, ut functiones illarum prorsus intercipiat, præsertim cerebri, quod idcircò omni propè motu & sensu spoliatur in hoc affectu. Dicitur etiã comitialis à Latinis: eò quòd, qui erant huic malo obnoxii, in comitiis eo frequenter corriperentur, & in alium diem comitia rejicerentur. Plinio dictus est Sonticus: Lunaticus Cœlio: Divinus Apulejo: Sacer Hippocrati & Tralliano, Herculeus invictusq; Aristoteli probl. 1. sect. 30. Hercules enim melancholicus

Nomina Epileps. varia

Hip. lib. de morbo sacro, Trall. lib. 1. cap. 15.

cus fuisse naturâ putatur, & morbum comitialem sacrum ab illo & herculeum prisci appellarunt, sed vult Gale. lib. 6. Epid. sacrum & herculeum dici, quòd ingens & immotus sit, quem difficilimè evulseris, quàm ab Hercule clavam. Aretius lib. 1. de causis & notis diuturnorum affectuum cap. 4. de hoc portentoso & terribili morbi genere hæc scribit: *Triste medius fidius est ipsius invasionis spectaculum: turpis & ejus desinentia, cum stercore & lotio & spontina ventris solutione: ipsius quoque morbi origo mirabilis & præter hominum opinionem est: quippe nonnulli flagitiosis hominibus à Luna immitti existimant: cujus rei causa & sacrum morbum hunc nominant: Verum & aliis rationibus id nomen fuit ei impositum: aut ob magnitudinem (omne enim magnum sacrum dici consuevit) aut quòd humana ope tolli nequeat, sed divina, aut quoniam dæmone correptus homo videatur. Aut ob hæc simul omnia sacer morbus appellatus est. Nec immeritò, cùm hominem omnium animalium potentissimum regem, à quo omnia debellari debuerunt, tàm subitò prosternat: tamq; horrenda distensione, concussione atq; tortura, atrocissimè dilaniet ac disperdat, cum magno astantium pavore & horrore. Unde aliquid sacri & divini, quod mentes nostras precellat, in eo latere, colligere liceat.*

Is au-

Is autem morbus (ut essentia & natura ejus pateat) ab omnibus definitur esse, generalis omnium corporis partium convulsio: non perpetua quidem, sicut in emprosthotono, opisthotono & tetano: sed quæ ex temporum accidat intervallis; idq; cum sensus abolitione & motus depravatione, ex sententia Gal. 3. de locis affectis, c. 5. *Epilepsiæ definitio.*

Plures ejusdem constituuntur differentiæ, quæ præsertim tùm à loco affecto, tùm à magnitudine, desumuntur. A magnitudine, quòd aliâs gravior sit, aliâs mitior. A parte autem affecta tres numerantur differentiæ. Una quæ fit per idiopathiam cerebri. Duæ reliquæ sunt sympathicæ. Morbi enim ferè omnes, ut & Epilepsia, fiunt per idiopathiam & sympathiam. Idiopathia duobus modis accidit, vel per protopathiam, id est, generationem causæ morbificæ in parte jam affecta: vel per appulsum ejusdem causæ ab iis, quæ extrinsecus veniunt, ut ab intemperie aliqua, vel ab aërea tempestate suscitata, tetris vaporibus quibusdam, vel fumis cerebro funestis: quales fumus cornuum, suffitus bituminis & lapidis gagatis esse creduntur: fit & per deuteropathiam, id est, secundariam affectionem: quando scilicet alterius partis vitio cerebrum afficitur, translata, seu transplantata causa morbifica ab aliquo loco in illud, reli- *Differentiæ.*

cta priore radice, foco & seminario: quod per metaptosin fieri dicunt: quæ duplex à Dogmaticis constituitur: una critica, & semper ægroto salutaris, quæ διαδοχὴ appellatur: altera symptomatica, quæ metastasis dicitur, perpetuò ægrotanti exitialis.

At sympathica Epilepsia duobus modis excitatur, nempe per epigenesim, quæ fit, cum causa morbifica, per venas, arterias & nervos à priore alio foco, unde promanat, quiq; non desinit subsistere, transfertur & propagatur in cerebrum (quæ ferè semper lethalis est.) Et per simplicem communicationem, quæ generis similitudine, vel operis societate, vel vasorum vicinia intercedit, accidere solet. Atq; hi sunt omnes sympathicæ & idiopathicæ Epilesiæ modi. Hinc illæ tres Epilepsiæ differentiæ, quarum unam comatodem Cœlius appellat, longè periculosissimam, aliam quæ diverso captu corpus afficiat, tertiam ex utraque mixtam. Vel, ut placet nonnullls, idiopathica hæc affectio Epilepsia propriè dicitur: sympathica verò alia vocatur analepsia, quæ ex vitio ventriculi emergit, alia verò catalepsia, quę vel uteri, vel hypochondriorum, vel alicujus alius partis inferioris malè affectæ veneno suscitatur. Hac postrema specie nobilem mulierem illam ex signis prædictis conflictari indicavimus. Sed sunt & alia signa

dia-

diagnostica horrendaq; symptomata, quæ plerunq; horrendum hunc affectum comitari solent, quæ ab Aretæo apprimè describuntur. *At* (inquit) *in ipso morbi insultu sensibus captus homo jacet: manus ipsi nervorum distentione convelluntur: crura verò non solùm distracta sunt, sed etiam huc atq; illuc à tendonibus projiciũtur: cervix incurvatur: caput variè distorquetur: siquidem nonnunquam pronum, ceu accus, inflectitur, quando pectori maxilla adhærescit: nonnunquam verò in scapulas refringitur, veluti iis, qui per vim crinibus trahuntur, usu venit: quando modò in hanc, modò in illam partem, ad humeros admovetur. Sic miseri ægri magno hiatu os aperiunt: id siccum habent, linguam prælongam, ut periculum sit, ne aut magno vulnere saucietur, aut penitus abscindatur. Interdum convulsione dentes inter se colliduntur: oculi inversi sunt: palpebræ cum palpitatione frequenter dehiscunt: quòd si quando connivere velint, palpebræ non immittuntur, sed alba oculorum cernuntur ac subapparent, supercilia nonnunquam (ut iis, qui ad iram concitantur) in glabellam attrahuntur: malæ rubentes palpitant, labia interdum quidem in acutum clauduntur, interdum verò, sed obliquè, dilatantur, quando in ridentis speciem dentibus circumtenduntur. Cervicis vasa distenduntur: vox ut vi strangulatu auffertur: etiamsi vehementer inclames*

Signa Epilep. diagnostica.

B non

non sentiant. Eorum vox nihil nisi gemitus & suspirium est: respiratio verò suffocatio quædam est, veluti in iis, qui laqueo strangulantur, inter initia arteriarum motus vehementes sunt & celeres & parvi, in fine verò magni, tardi & languentes. Quinetiam, ut magnis procellis concitatum mare, spumam ore profundunt, quando & tanquam jamdudum expulso morbo resipiscunt & resurgunt. Cæterum quùm à morbo quiescunt, ab initio membris segnes sunt, capitis gravitate premuntur, dissoluti sunt, languidi, pallentes, consternati animo: ob lassitudinem morbiq; verecundiam contristantur.

Causæ Epilepsiæ duplices. Causas tàm gravis & horrendi affectus medici dividunt in externas seu primitivas: & internas, nempè antecedentes & conjunctas. Magna ex parte victus depravatus hanc passionem generat ex Gal. sententia Aph. 2. com. 45. & 5. de locis aff. cap. 6. Et alibi, sic scribit: *Jam olim vidimus, alios convulsione comitiali, ob oris stomachi vitium, correptos: cùm aut non probè coxissent, aut vini meracioris plurimum potassent, aut Veneri immodicæ operam dedissent.* Idem sentit Avicennas 1. & 3. tractatu 5.

Externæ. *Causas*, inquit, *moventes epilepsiam plerunq; adjuvant causæ extrinsecæ, sicuti immoderantia cibi & potus, & satietas nauseativa, & mora longa in sole, & coitus plurimus, & exercitium super repletionem: & id, quod debilitat cor ex timore.*

more. Inter easdemmet causas externas recensentur suffitus bituminis, lapidis gagatis, cornu cervi; odor hepatis caprini assati, & ipsum hepar, dum editur, & pleraq; alia, quæ ab Aëtio commemorantur. *Aët.tetr.2. serm.2.c.14.*

Porrò de causis internis & generationis modo, non una & eadem est omnium dogmaticorum sententia. Nonnulli enim ab humore crasso, eodemq; ferè semper frigido & obstruente, morbum procreari sentiunt. In contrarium multa à peritis medicis afferuntur, qui censent hujusce mali causam potiùs esse spiritualem, quàm corpoream: tenuem potiùs, quàm crassam. Cita enim illius morbi generatio & solutio materiei paucitatem, tenuitatemq; arguunt: quùm id per materiei crassitiem evenire nequeat. Si quidem crassa omnia difficulter moventur, ex omniũ medicorum consensu. At Galenus, qui prioris est sententiæ, eodemmet utitur argumento, quo suam, quam crassitiei attribuit, confirmat sententiam; de locis affectis, cùm inquit: *Non ab ariditate vacuationéve: sed à crasso semper humore, hanc affectionem induci argumento est, quod & subitò fit, & solvitur confestim.* Nam subitaneam meatuum obstructionem à crasso viscosoq; humore fieri constat. Sic medicis plerisq; omnibus persuasum est, hunc morbum à crasso glutinosoq; hu-

Interna.

Diversæ de caus. Epilepʃ. opiniones.

Gal.3. de l. aff. cap.5.

Gal. 3. meth. cap. 2. lib. 2. de symp. causis, cap. 7. de atra bile c. 5. libr. 7. de vsu partium. cap. 1.

more suboriri, sic docentibus Hipp. lib. de sacro morbo: & Gal. pluribus in locis: Et Paulo lib. 3. cap. 13. Imò ipsemet Galenus 4. de loc. aff. loquens de sopore, apoplexia, & morbo comitiali, inquit: *Horum trium morborum frigiditas ac crassus aut omninò viscidus humor causa est.* Similiter 2. apho. cap. 45. hęc scribit: *Morbus enim comitialis proximus quodammodo est morbo, quem apoplexiã vocant, quùm idem locus in utroq; patiatur, & idem humor in causa sit.* Cui sententiæ astipulantur multi neoterici, iiq; præstantes viri. Sed hanc πιθανολογίαν demolitur cita illius morbi λύσις, pręcepsq; & subitanea illius generatio. Quo fit, ut multi alii per quã celebres dogmatici contrariam sequantur sententiam, ut suprà monuimus. Quorum utiq; opinioni facilè subscribimus. Atq; ut illorum sententiam corroboremus, & rationibus illorum aliquid tantisper adjiciamus, dum fusiùs mox & apertiùs mentem nostram explicemus, cùm, quid senserint etiam Hermetici, abundè demonstrabimus. Hoc unum nunc demum quærimus ex illis, qui in crassa ac corporea materia epilepsiæ causam statuunt: & eandem esse cum apoplexia materiam asserunt, inducti scilicet & persuasi crassa illa Gal. opinione, quâ à crasso semper humore hanc affectionẽ fieri ratiocinatur, quòd citò generetur & solvatur.

Refutatur opin. erron.

vatur. Quæremus, inquam, si crassities materiæ, subitaq; obstructio, in epilepsiæ subitam generationem & solutionem necessaria est, ut volunt, cur eo modo, confestim non solvitur apoplexia, quã constat præcipiti quidem insultu invadere, sed non ita citò desinere, nec nisi ægerrimè aut longo post tempore, vel morte etiam sæpissimè finiri. Si enim in causas epilepsiæ inducendæ concurrunt crassi ac pituitosi humores, iiq; admodum materiales: cur inter externas causas, ab ipsis etiã comprobatas & receptas, recensentur, ingluvies, immoderatus vini ejusq; generosi & halituosi potus, intemperans luxuries, & coitus ingens, pavor & terror, halitus & vapores quarundam rerum, quas suprà jam commemoravimus, naribus excepti & olfacti? Num & hæ causæ in crassa scilicet positæ sunt materia, quæ obstructionem generent, unde hic morbus nascatur? At contrà, potus & cibus ventriculo excipiuntur in crassa sua materia, nec nisi spirituosis halitibus & vaporibus in cerebrum efferuntur. Quod pariter de odoribus exitiosis dici potest, qui per halitus suos tantùm excipiuntur: hacq; ratione, non crassa sua materia, morbum inferunt. Quod ad causas internas, antecedentes videlicet & cõjunctas attinet: jam satis in epilepsia, de qua suprà egimus, evicimus, eam sympathicam

Causa Epilepsiæ non est materia aliqua crassa.

Causa epilep. est spiritualis.

esse potiùs, quàm idiopathicam. Quod quùm ita sit, nunquid causa eam generans, vel ex vitio ventriculi vel matricis, aut alicujus alius inferioris membri orta, ad cerebrum evehi debet, ut affectum procreet? Quæ si crassa est, quomodo attolletur, si spirituosis vaporibus & exhalationibus id non fiat? cum crassæ & corpulentæ materiæ proprium sit, deorsùm potiùs, quàm sursùm, tendere? Ille ipse Galenus multis in locis idem mecum ipse loquitur, si rectè expendatur & intelligatur. Ut cùm quinto de loc. aff. cap. 5. de epilepsia per consensum ventriculi scribens, exemplum de Grāmatico adfert, qui, quoties docebat, meditabatur, irascebatur, morbo comitiali corripiebatur. Atqui hujusmodi spiritus affectiones, rectène humori crasso & gravi, qui naturâ deorsum vergit, tribuantur? Potest & alter Galeni locus in eundem scopum citari: qui de quodam puero exemplum adfert, cujus à crure ad femur, à femore ad coxam, mox ad cervicem, ad caput demum sensim ascendere vapor persentiebatur, qui cerebro torporem inducebat, quo corripiebatur puer usque adeò vehementer, ut ne sentire ac ne intelligere quidem posset. Habetur & aliud exemplum de scorpionis ictu, quamvis hanc epilepsiæ speciem rarò contingere adnotaverit Aëtius.

Sed audiamus Aratæũ, de accessione morbi comitialis hæc verba proferentem: *Nonnullos verò & corripit à nervis, procul à capite positis, incipiens, quicunq; principium in consensum affectus inducunt. Itaq; magni pedum aut manuum digiti convelluntur, unde & dolor & stupor & tremor sequuntur. Atq; hæc in caput impetum faciunt, si & malum surrepens caput invasit. His porrò fragor quidam redditur, perinde ac si à ligno aut lapide verberētur, quumq; ab humo surrexerunt, quædam, tanquam si ex insidiis vapulassent, commemorant. Hoc sanè pacto illi, quibus primo id malum incidit, decipiuntur. Quibus verò familiare & consuetum est, simul atq; morbus in digitum impetum dedit, aut alicunde exortum est, qui propè eos adsunt, adjutores inclamant, futuramq; ab experimento calamitatem prospiciunt: obsecrant quoq;, ut membra, unde oritur malum, constringant, reflectant, dirigant: quinetiam ipsimet sibiipsis affecta membra, tanquam morbum inde eximentes, trahunt velluntq;: Atq; ita sibimet auxiliantes nonnunquam & nos ad ægritudinis notitiam impulerunt.*

His paucis satis liquet, quàm absurdè epilepsiæ causa semper ad crassam & pituitosam materiam referatur: quamq; sit dissimilis & aliena ab ea causa, quæ apoplexiam gignit, etsi contrà sentiat Galenus.

CAPUT II.

De causis vertiginis eorundem Dogmaticorum sententia.

ATQUI ut res clariùs demonstretur, quis asserat, vertigines, quæ parvę ab antiquis Epilepsię vocitantur, ex hujusmodi crassis, pituitosis & frigidis humoribus procreari?

Causa vertig. externa. Si ad externas causas respiciamus, à quibus excitantur: propemodum similes illis comperientur, quæ à nobis in generationem Epilepsiæ commemoratæ sunt: quales sunt ingluvies, vinum, & id genus alia: quæ vapores suos & fuligines in cerebrum efferunt. Id maximè accidit, inquit Galenus (de causis primitivis vertiginis loquens) quùm vel sub sole æstuarint, vel aliam ob causam calefacto fuerint capite: aut ex calido vaporosoq; spiritu caput opplente, &c. *Gal. 3. de l. aff. cap. 8.* Idem sentit Aëtius: *Facilè capiuntur*, inquit, *ab hac affectione, quibus consueta excretiones sunt oppressa. Sed & cruditas & ardores assidui, & ebrietates, affectionem hanc efficiunt.* Et idem author initio septimi cap. ejusdem met libri ex Archigene & Posidonio hæc scribit, *vaporibus calidis & acribus ad caput elatis, & animalem in cerebro spiritum evertentibus, primùm hebetudines quædam fiunt, &c.* Quibus omnibus rationibus expensis,

ſis, liquebit, ex ſolis vaporibus, in cerebrum elatis, ejuſmodi vertigines excitari.

Quod ad antecedentes & conjunctas hujus mali cauſas attinet, hæc ſunt, quæ ſcribit Galenus de Antecedentibus: *Fit vertigo*, inquit, *ab humore, cum ſpiritus craſſitie, in corpore moto.* Idem Galenus Aphoriſ. 3. com. 31. de cauſa conjuncta verba faciens: *Vertigines*, inquit, *accidunt propter ſpiritum vaporoſum, qui in partibus cerebri inordinato motu cietur.* De vertiginibus item ſympathicis & earum cauſis, quæ ex conſenſu partium inferiorum excitanrur, idem Gal. diverſis locis, cùm de illis diſſerit, eas omnes ad fumos, vapores & ſpirituoſas exhalationes revocat. Quod videre eſt ex ejus commentario 31. in 3. lib. Aph. & 3. de loc. aff. cap. 8. Idem ſenſerunt ipſe Avicennas, Oribaſius & alii: Ex quorum ſcriptis, omnes vertiginum cauſas, conſtabit, ad halituoſos, vaporoſos ſpirituoſosq; fumos potiùs, quàm ad craſſos & pituitoſos humores eſſe referendas: ſive ſpirituoſi & fuliginoſi illi vapores ſedem ſuam fixerint in cerebro, aut aliunde eò delati fuerint. Quando enim ad plexum choroidem fertur tetra & fuliginoſa anathymiaſis, per arterias cervicis: quo loco ſpiritus animalis flatulentos vapores gignit: ibidem & ubiq; iiſdem vaporibus obruitur & ſuffocatur: Aut ſi in nervos opticos ea detruda-

Antecedentes.

Gal. aph. 3. com. 27.

Avicen. prima. tertii. tract. 5. Oribaſ. apho. 3. com. 20.

trudatur, ibi gyros & vertigines parit. Atque hujusmodi etiã & eædem causæ epilepsiæ necessariò tradendæ sunt: quum vel ipse Galenus in lib. qui Introductio sive medicus appellatur, scripserit, caligines oculis offusas, & vertigines cognata esse vitia morbo caduco, quę ab iisdemmet causis prodeunt, atq; easdẽ sedes occupãt, hoc est, caput. Quod quùm ita sit, consequitur, nequaquã unam & eandem esse epilepsię & apoplexię causam, quod tamẽ alio loco, à nobis jam citato, asseruerat Galen. quùm apoplexiæ origo ab eodem Gal. & ex omniũ propè medicorũ consensu, ex frigidiore, lenta, crassaq; pituita vel melãcholia progignatur, satisq; ostenderimus, vertiginum, quæ parvæ sunt epilepsię, radices longè aliam habere naturã. Cùm autem inciderimus denuò in sermonem de apoplexia, quam Galenus prorsus epilepsiæ affinem esse censuit, ut suprà diximus: sive sedem, sive causas spectes. Quemadmodũ etiam re ipsa videmus, epilepticos multos re ipsa in apoplexiam delabi, ac vicissim apoplecticos sæpissimè insultibus epilepticis impeti: ex qua malorum complicatione mors sæpiùs ingruit. Exactè nobis & natura & sedes, causæq; tam horrendi affectus, privatim excutienda sunt: cùm videamus, potissimum hominis propugnaculum, cerebrũ scilicet, nõ segniùs, imò crudeliùs & ferociùs quàm

Non sunt causę eædem epil. & apop.

Paul. lib. 3. cap. 18. Gal. aph. 6. com. 56.

quàm ab epilepsia, oppugnari & invadi: quùm omnes sensus uno momẽto concidant & extinguantur, morsq; utplurimum sequatur; aut saltem transeat morbus in resolutionem & quasi siderationem dimidii, aut etiam totius corporis nostri.

Accurata hęc perquisitio & examẽ, quod de hujusmodi affectu instituimus, clariùs fortasse nobis, quicquid occultũ est & latitat in causis epilepsiæ, aperiet: hacq; ratione duobus istis gravissimis, atq; stupendissimis omnium malis, promptiorem & tutiorem opem ferre nobis licebit.

Caput III.

De apoplexia, ejusq; causis, differentiis & signis sententia Dogmaticorum.

Hujus itaq; morbi, quem siderationẽ & attonitũ Latini dicunt, Græci verò ἀποπληξίαν, ἀπὸ τοῦ ἀποπλήττειν, hoc est, à percellendo vel percutiendo, nuncuparũt: quòd qui ea corripiuntur, veluti de cœlo tacti & percussi videantur: vel quòd tanquã ex lethali ictu & percussione repentinũ faciant casum: hujus inquam morbi & naturam & differentiam, & partem affectam, & causas paucis ex Dogmaticorum sententia perquiram: Est enim repentina motus & sensus, adeoq; omnium facultatum animalium privatio. Sic Gal. Paul. Aëtius,

Ratio nominis.

Cœl. li. 2. oxeon. cap. 5.

Defin. apoplexiæ.

Gal. 3. de loc. aff. c. 10.

2. aph. com. 42. Avic. 1. tertii tract. 5 Cels. lib. 3. c. 27.

Aëtius, Avicennas, Celsus, & quotquot sunt, ferè omnes antiqui & neoterici medici eum nominant, taliq; nomine naturam ejus exprimunt. Qui autem hoc malo corripiuntur, interdum nullis signis, aut indiciis aliis proximè antegressis, subitò cadunt: & veluti fulmine quodam icti, jacent attoniti, sine motu, sine sensu, sine mente: cum stertore interdũ gravissimo: qui vocati non respondent: nec divulsis pilis, vel stimulo puncti quicquã sentiunt. Quam apoplexiam (inter quatuor, ipsius quas constituunt, differentias) gravissimã & actualissimam dicunt. Interdum nonnulla concurrere & precedere signa accidit, ut gravitates & dolores capitis, vertigines & scotomiæ, error judicii & universarum facultatum animalium: totius corporis tremor, dentium stridor: vox tremula & interrupta: in somno gravitas & pigritia: membrorum palpitatio, ac inprimis labiorum: jugularium venarum suspensio: extremarum partium, sine ratione, algores: urina æruginosa, atra & punicea: de quibus consule Paulum & Avicennam. Apud quem videre etiam poteris, quibus signis apoplexia differat à caro seu sopore, ab uteri strangulatu, à syncope, ab extasi melancholica: ab epilepsia, à similibus deniq; affectibus apoplexiæ affinibus.

Signa Apoplex.

Paul. l. 3. c. 18. Avic. 1. tertii tract. 5

Quùm igitur ex superioribus compertum habea-

habeamus, focum & sedem apoplexiæ in affectione cerebri existere: qua animalitas, ut ita loquamur, tollitur, hoc est, sensum & motum corporis in omni apoplexia extingui: aliasq; cerebri functiones animales prorsus aboleri (quæ quidem descriptio ex symptomatis tantùm desumpta est.) Nunc videndũ est nobis, quæ sit illa affectio, quæ ex se primùm uno momento, tàm inopino & veluti proditorio insultu, distributionem, cursum, effluxum, & penetrationem spiritus animalis in nervos, motui ac sensui dicatos, remorari potest: eóq; modo viam omnibus elegantissimis animæ functionibus obstruere & intercipere. Præterea expendendum est, an idem sit cum epilepsia affectus, ratione sedis & caussarum, ut censet Gal. An verò vicinus, affinis, & germanus sit inter se uterq; affectus. *Fomes & minera Apoplexiæ.*

Quòd si ita est, unde ambò inter utramq; affectionem nascetur differentia? qua epilepsia depravatum tantùm motum, cùm membrorum concussione & torsione sustineat? In apoplexia verò corpus omni motu sensúq; prorsus sit destitutus? Adde apoplexiam, ut plurimum in paralysim degenerare & terminari: quod nunquam epilepsiæ contigit, ut omnes tùm græci, tùm alii percelebres medici, quotidiana ipsa experientia nixi, uno ore pronunciarunt, excepto uno solo Avicenna.

Ut

Diff. apoplex. & epilepsiæ Dogmaticorum

Ut quæstionem hanc ex multorũ dogmaticorum opinione expediamus: in apoplexia perfectam, completam, ac integram obstructionem ventriculorum & meatuum cerebri esse autumant: qua cursus & fluor animalis spiritus in nervorũ genus prorsus abrumpitur: quo fit, ut corpus sensu motuq; simul prorsus orbetur. At in epilepsia dimidiatam tantùm obstructioné quandam augurantur, neq; eam omnium simul ventriculorum cerebri: sed quorundam tantùm, qui sensũm prorsus extinguendi, motũ verò tantùm depravandi vim habent: idq; ob nervorum varietatem: quorum alii sensui: alii verò motui à natura destinati sunt. Atq; hęc est, quam statuunt inter utrumque deploratissimum affectum differentiam dogmatici. At si cominùs intueamur & repetamus, quæ jam suprà de causis epilepsiæ edisseruimus: comperiemus, non tam ex humorum aut crassorum vaporum obstruente copia malum nasci, quàm ex maligna & venenata quadam qualitate, ex diametro cerebro opposita & noxia: Quod ex morsu scorpionis, qui epilepsiam induxit, & aliis testimoniis quàmplurimis, quæ huc afferri possent, nobis facilè innotescit: Ita ut inde liceat inferre, epilepsiam non tàm organicum esse affectum, quàm totius substantiæ cerebri corruptoré ac depravatorem, ac proinde

inde longè aliud esse inter utrūq; hunc morbum discrimen, quàm statutum sit: quod dilucidè explicabimus, cum Hermeticorū sententiam excutiamus. Ut autem ad apoplexiam redeamus, & exactiùs tam subitæ sensus ac motus privationis causas rimemur: confirmabimus, quod suprà diximus: Impedimentum illud esse, quod spiritus animalis transitū in nervosas partes interpellat: communicationemq; ejus membris omnibus interdicit: eamq; affectionem, qua hujusmodi impedimentum causatur, unam & solam esse omniū istiusmodi symptomatum radicem: ac proinde concludemus, ἔμφραξιν esse, seu πῖγωσιν, hoc est, obstructionem eam, de qua jam loquuti sumus, vel quandam coarctationem ac compressionem viarum & ventriculorū cerebri: qua præpeditur, quominus in cor spiritus animales transfundat, vel spiritus vitales ab eo excipiat: quos postea in partes nervosas trajiciat. Etenim si facultas vitalis denegetur cerebro, propter compressionem & obstructionem venarum jugularium, & arteriarum caroditum, cerebrum jam quasi vita destitutum, & veluti sepultum, aut tenebris obrutum, nulla vi pollet, animales suos spiritus in nervosa membra diffundendi, & functiones suas per totū corpus obeundi. Nihil enim præstare potest, si vita destituatur, hoc

Causa symptom. apoplect.

hoc est, vitali spiritu orbetur; cujus appulsu animatur, & ad particulares functiones, quæ secundæ sunt energiæ, obeundas compellitur. Nam si ea vita, quam cerebro impertitur, ipsi desit, secundas quoque energias deficere, & proprio motu prorsus privari necesse est. Quod in syncopis & uteri suffocationibus videre est: ubi cor præsertim, non cerebrum invaditur. Omnes enim animales cerebri facultates hîc silent, tanquam extinctæ, omniq; sensu & motu orbantur corpora, eodem propè, quo in apoplexia, modo: quòd videlicet oppresso corde, vitali spiritu cerebrum destituatur. Sic Assyrii, ut testatur Alexander Bened. lib. 10. cap. de apoplexia, similem propemodum affectionem juvenibus & antiquis inducunt, quibus præputium volunt circuncidere. Qui; ut doloris sensum omnem eripiant, colli & juguli venas constringunt ac comprimunt, eosq; hoc modo tanquam apoplecticos, sensus & motus expertes reddunt. Atq; hæc de causa formali apoplexię dicta sint. Ubi tamen inquirendę & investigandæ sunt istius obstructionis & coarctationis particulares causæ. Quæ quidem causæ sunt & externæ & internæ. Externæ sunt, nimia frigoris intemperies, cerebrũ constringens, comprimens, & quasi conglacians: caloris vehemẽtioris excessus, ipsum colliquans ac dissol-

Causæ obstruct. particulares.

Externæ.

solvens: concussio capitis ex casu aut ictu excitata: & id genus aliæ externæ causæ, quæ internas commovent. Obstructio enim, ut ab ea ordiamur, à qua ipsa apoplexia procreatur sæpius, quàm à coarctatione & compressione, fit, aut ex humoribus in vasculis cerebri contentis, hoc est, in venis & arteriis à jugularibus & carotidibus, id est soporiferis, productis: aut ab humoribus extra illa vasa dispersis nascitur. Quæ ab humoribus in vasis contentis fit obstructio, ea tum generatur, cum humor, hoc est, sanguis crassus & melancholicus ea supra modũ opplet vascula. Unde in cerebro species quædam phlegmonis oritur, ut vult Gal. quales in carnosis partibus, ex nimia sanguinis copia, ex vasculis resudante, aut copiosè affluente, incenduntur. Siquidem in ventriculos cerebri effusus sanguis eos replet, unde generatur obstructio, motu & sensu corpus destituens. Quæ si in arteriis fiat, spiritus vitalis ascensum in cerebrum prohibet: cujus inopia & defectu cogitur cerebrum suis functionibus & actionibus carere, ut suprà diximus.

Interna.

Gal. comment. aphoris. 42. 2.

Atque hæ sunt istius obstructionis causæ. Easdem externæ coarctationis causæ origines habent. At compressio arteriarum carotidum, qua vitalis spiritus in cerebrum ascensus intercipitur, si manu, aut laqueo fiat suffo-

catio: sive vapore aliquo eas partes opplente, ut in strangulata matricis fieri solet, alias habet causas, & rationes, quas aliò rejicimus explicandas: quùm eæ ex Hermetica schola petendæ sint.

Hæ sunt igitur causæ internæ & antecedentes apoplexiæ: quibus re ipsa cerebrum oppugnatur: & ex quibus meatus ac vias cerebri occludentibus, conjunctæ ipsæ affectus causæ nascuntur.

Supersunt aliæ causæ internæ, remotiores, ut diathesis & propensio naturalis ad hoc malum, sive aliunde, sive hæreditario quodam jure partæ: ut quibus cerebrum imbecillius ac intemperatius est: quibus crassum & amplum caput est, utpote multorum vaporum capax, quos nequeat aut coquere aut discutere. Nonnullæ sunt externæ, quæ gignunt, præparant, & aptas huic malo internas reddunt: qualis est ingluvies, aut cibi & potus excessus: usus ciborum frigidorum & vaporosorum: venus immodica: locorum & regionum natura & proprietas, nec non temporis constitutio, quæ huc multum confert: quùm hujusmodi affectus faciliùs hyeme, quàm alio tempore excitari soleat, juxta Hippoc. Ætas etiam nullo negotio eum procreat: siquidem is ex sententia ejusdem Hippoc. aph. 31. primi lib. aphor. veteribus familia-

ris est, atque idem generatur maximè ab anno quadragesimo ad sexagesimum usque, eodem Hippoc. teste 6. aph. 57. Cujus rei ratio est, quòd tunc temporis omnium humorum hi duo crassissimi, pituita scilicet & melancholia præcipuè in corpore abundent. Ex quibus, propter utriusque humoris communem crassitudinem, ut docet Gal. aphor. 6. com. 56. apoplexiæ & convulsiones enascuntur. Hunc autem inter stupendos & reformidandos affectus, gravissimum esse testatur ipse Hipp. quùm scribit: *Solvere morbum, quem apoplexiam vocant, fortem, impossibile: debilem verò non esse facile: quia in paralysin plerunque desinit.* Hip. aph. 42.2. Unde colligere est, hujus morbi curam calamitosam & deplorassimam esse. Atque id ipsum est, quod scribit Ægineta his verbis: *Apoplexia morbus nequaquam aut raro curatur, ut quæ minetur mortem in propinquo.* Si verò etiam remedia admittat, ut plurimum cum partis alicujus resolutione discedit. Non est igitur perfecta hæc cura: sed potiùs universalis mali in particulares permutatio. Quo fit etiam, ut obiter de eo aliquid nobis dicendum sit.

Caput IV.

In quo agitur de causis & diff. Paralyseos, ejusq; cum aliis affectibus affinitate, ex mente Dogmaticorum.

Quod igitur omnes Græci Paralysin vocant, Latini nervorum resolutionem interpretantur.

Avic. 2. tert. cap. de Paral. Hic autem affectus, ut loquitur Avicennas, duplicem habet descriptionem: unam propriam: alteram communem. Paralysis

Duplex Paralysis. enim, inquit, quandoq; dicitur sermone absoluto: quandoq; sermone proprio, &c. Hanc alii eodem sensu in exquisitam ac consum-

I. matam, & in imperfectam dividunt: exquisitam vocantes eam, quâ sensus & motus in una aut pluribus corporis partibus, in uno aut altero corporis latere, extinctus est: Aut cùm dimidia corporis pars, aut totum ipsum corpus, à capite ad pedes, prorsus perculsum

II. est. Quùm verò motus tantùm, salvo sensu, sublatus est: aut sensus, permanente motu, extinctus, ea est, quam paralysin imperfectam vocant. Verum quidem est, Galenum scribere, cum motus sublatus est, integro remanente sensu, hunc affectum propriè dici posse paralysin. At sensu extincto, si motus restat integer, ejusmodi membrum nõ posse pro-

propriè dici resolutum: at sensu destitutum.

Sed quî fieri potest, ut interdũ motus pereat, citra sensus extinctionem: quùm omnis nervus, quantumvis durissimus, sit sensu tactus præditus? Hanc Gal. quæstionem solvit quàm optimè, cùm scribit, quibusdam partibus, utpote, inter alias, oculis & linguæ, motum & sensum per distinctos & diversos nervos à natura impertiri: Aliis verò per eundem nervum communicari. Hoc posito facilè inrelligere est, cùm soli motus nervi detrimentum acceperint, ipsum etiam motum solùm vitiari citra ullam sensus jacturã, & contrà. At non ita facilè res capi potest, cùm ab iisdem nervis motus & sensus prodeunt: si alter istorum, altero manente integro, extingui solus possit. Quùm tamen experientia satis nos hoc posse fieri, & sæpè cõtingere edoceat: afferendæ sunt hujus dubii rationes, & expedienda solutio est. Dicimus igitur interdum motum deleri posse, citra sensus deperditionem: At nequaquam sensum, citra motus jacturam.

Quæstio.

Solutio Gal.

Alia solutio auctoris.

Nisi enim paralysis gravissima, integra & exquisita fuerit: motum quidem vitiare poterit: at non sensum, quòd motus majorem animalium spirituũ copiam, ad actiones suas obeundas desideret: Sensus verò, utpote qui patiatur, & non agat, paucis indigeat. At si

magnus est affectus, confirmatus, & altis radicibus corporis infixus: tunc utriusq; simul apparet interitus: quùm ne tantillum quidem spiritus animalis impertiri queat, qui ad sensum excitandum satis esse possit. Itaq; in exquisita paralysi, certum est, utrumq; perire: at in imperfecta & non plenè consummata, alterutrum stare potest.

Paralys. & stuporis affinitas & diff.

Stupor, quem Græci ναρκὴν & ναρκωσιν vocant, est huic incompletæ paralysi cognatus morbus; in quo sensus motusq; non prorsus pereunt: sed torpent & hebetes fiunt. Hoc vult Gal. 4. de sympt. causis, dum inquit: Si ,, nervi à principio fiant stupidi: deinde omni- ,, nò sensum & motum amittant, paralysis, id ,, est, nervorum resolutio dicitur. Ex quibus patet paralysin à stupore, sola tantùm magnitudine, differre. Est enim πρόδρομος, & tanquam præcursor paralysis.

Alia paralys. species.

Est & alia abusiva paralysis, & καταχρηστικῶς appellata: quæ nihil aliud est, quàm partium mollificatio & vis effeta: ut, quando quis penem arrigere nequit, eum paralyticum nominare possumus, non eò quod spiritus aut facultas, sed pars ipsa suscipiens in vitio sit, de qua hîc non loquimur, non minùs quàm de ea, quæ paraplegia dicitur, quæq; vel præcisione, aut nervorum luxatione vertebrarum cervicis efficitur, aut ex humoribus, ex pul-

pulmone decumbentibus, de qua mentionem facit Hippoc. sectione 2. lib. 2 Epid. in muliere illa, cui resoluta manus dextra fuit, atque crus finistrum, sine ulla mentis facieiq; alteratione, idque ex tusciculoso affectu.

Atque hæc est magna illa affinitas & societas inter ejusmodi morbos: præsertim inter apoplexiam & paralysin, debili scilicet apoplexia in paralysin desinenie: hæcq; est, quæ propriè paraplexia nominatur: cum totum videlicet corpus occupatur ab ipso capite ad infimas usq; corporis partes, vel dimidia pars corporis tantùm, quæ tùm dicitur hemiplexia vel hemiplegia, ut idem Gal. testatur. Pro. 3. com. 26. At illa longè deterior est hac: quæ alterum tantùm latus, aut unam duntaxat corporis partem obsidet, ut aurem, linguam, maxillam, labium, manum, coxam, pedem, quarum causæ & externæ & internæ accuratè pervestigandæ sunt & excutiendæ, ut nempè intelligatur, num à cerebro vitiũ oriatur, an verò à spina dorsi, unde nervorum origo producitur. Quæ partes præcipuæ, si ab hoc vitio & affectione immunes fuerint, quærendum, num in aliquo particulari nervo causa hæreat: quæ si in eo est, an in toto ejus processu, an verò in parte aliqua locata sit, sive ea principium sit nervi, sive

Canon curat. medium, aut ipsa ejus extremitas. Siquidem radici & origini mali non alibi admovendum est remediũ, ut cura rectè instituatur. Quùm enim cerebrum, spiritus animalis fons & origo: aut quùm medullaris spina, via scilicet, per quam emergunt & diffunduntur in corpus nervi, sensui & motui dicati, oblæsa sunt & depravata: illa ipsa remedium experiunt, nõ pars resoluta. Exempli gratia: Si alicujus partis faciei motus periit, quærenda est causa & origo mali ex primis spinæ vertebris. Si sensus solus extinctus est, ex tertia nervorum cõjugatione vitium oritur. Si cum dimidia corporis parte, dextrâ vel sinistrâ, eadem faciei pars resoluta est, ab eadem parte cerebrum quoq; patietur & affectum erit. Si quæ sub facie positæ sunt partes omnes sunt resolutæ: principium spinæ percullsum quoq; fuerit.

Causa hemiplex. unde petenda? Quod ad hemiplexiarum causas attinet: eæ non sunt in tota spina quærendæ; sed in aliqua tantùm ejus parte: ut si altera tantùm coxarum resoluta est, ad lumbos tantùm, nec altiùs causa est revocanda. Si tota in transversum spina affecta est, omnes corporis partes inde patientur, quum suorum nervorum ex ea originem mutuentur. Si ex parte tantùm laboret, pars quoq; corporis aliqua ex ea reportabit incommodum. Plura istorum videre licet apud Gal. ac inprimis particulare exemplum,

emplum, quod de Pausania Syro adfert: qui ex casu in principio dorsi læsus, duos sinistræ manus digitos amiserat. Atq; ut omnia isthęc rectè comprehendantur & certò, peritissimum esse anatomiæ seu dissectionis necesse est, ut inde omnium nervorum origines, processus, & in partes distributiones teneantur. Internæ autem particulares causæ, paralyses inducentes, apud eundem authorem videri possunt: atq; etiam cognosci ex iis, quæ jam à nobis de apoplexia dicta sunt. Si morbus ortum habuit ab externa aliqua causa, utpote, à prava vivendi ratione, à vehementiore frigore aut etiam calore, à casu aut ictu, ex ipsius ægri relatione disci possunt.

Caus. internæ.

Externæ.

CAPUT V.

In quo docetur, legitimam morborum anatomiam ex luce Naturæ Majoris mundi (cujus typus est homo) esse petendam: seminalesq; plurimorum morborum fomites atq; mineras ex vitalibus variarum exhalationum tincturis ceu fontibus scaturire atq; efflorescere demonstratur: Idq; ex sententia Hermeticorum.

SED ecce obmurmurantes, & de nobis expostulantes audio Hermeticos, quòd accura-

curatiùs & fusiùs, quàm par est, dogmaticorũ partes, in naturam, differentias & causas superiorum affectuum, citra se excutiamus & sustineamus, tandiúq; ipsos multis pòst stadiis à tergo relinquamus. Quibus tandẽ ut satisfaciamus, sciant illi, nos priorẽ honoris locum dogmaticis, tanquam nostris majoribus, & ex quorum schola prognati sumus, & à quibus ipsam accepimus potestatẽ, non ut ita loquar, dogmatizandi, sed liberè & docendi & scribendi, promisisse ac designasse: ex quorum uberibus educati, obtestati sumus, nunquam à partibus Asclepiadis discessuros, verumq; me ejus alumnũ fore: nec unquã alterius doctrinæ sectatorem futurum, quàm veræ antiquæ. Nec videri debeo jusjurandum infringere, si & Hermeticorum placitis adhæreã, ut quæ à secta dogmaticorũ verbis potiùs quàm sententia discrepent, si omnia rectè perpendantur. In hoc, ô Hermetici, me commodi vestri studiosissimũ agnoscetis, quùm pretiosas vestras margaritas, rubinos, adamantes & smaragdos, auro dogmaticorum illustrem & elegans lumen conciliem, oculis ipsis videndũ, idq; apertis verbis & methodica explicatione, exhibuero: quantumq; verò cuilibet Asclepiadi mysteria vestra, etsi Eleusinis longè obscuriora, occultiora, & confusiùs ac perturbatiùs, vitio fortè & perversitate quorundam

vestro-

vestrorũ sectatorum, descripta, admirationi potiùs quàm rejectioni & vituperationi esse oporteat. Nõ tamen velim aperta hac mea explicatione bobus aut porcis uniones & margaritas vestras tàm illustres objicere, qui eas sua invidia & linguę maledicentia inquinant. Illis enim nõ loquor. Attamen publicæ utilitati potiùs consulendum, quàm hujusmodi porcorũ fœdæ conculcationis habenda ratio est. Attentis igitur auribus litis vestræ disceptationem ex me, pro vobis orante, excipite.

Nõ immeritò sanè nec absurdè homo microcosmus appellatur. Siquidẽ quicquid majore mundo circumcirca diffusum cõtinetur, totũ hoc microcosmo, ceu cõpendio, contrahitur, ut scribit his verbis Greg. Nazianz. initio lib. de hominis opificio, quod etiam alibi annotavimus, hominẽ nempè à Deo post reliqua factũ fuisse, ut Deus in ipso exprimeret, sub brevi quodã compẽdio, quicquid diffusè antè fecerat. Neq; hîc de intellectuali & cœlesti mundo, qui etiã in hoc cõpendio reperitur, velim verba facere: sed de elementari tantùm, tanquã nobis proximo & adhęrẽte, prout in superiorem & inferiorẽ regionẽ destinctus est. Quam etiam divisionem humanum corpus patitur: ut capus sit regio superior: vitales verò partes & nutritioni dicatæ, utposte imo loco sitæ, inferior aquæ & terræ regio, seu

Homo Microcosmus.

Distributio corp. humã. in duos elem. globos.

seu globus vocentur. Quemadmodum autẽ in terrę penetralibus, tum solis radiorum virtute, tum ipsius terræ calorę nativo & proprio, multæ exhalationum & vaporum species excitantur, quæ mixtorum imperfectorum corporibus essentiæ causam tribuunt; utpote quæ varia sulphurum, bituminum, saliumq; ac liquorum sive mercuriorum genera procreant: hacq; caloris utriusq; tum solaris, tum terrestris, nec non & astrorum influxus ratione, in elementari mundo, tanquã in suo continente, tot & tam varia contentorum genera, ex matricibus suis progenita cõspiciuntur. Haud secus in humano corpore evenit, quod & continentibus & contentis partibus constat, ut etiam alibi scripsimus: quarum solidiores, ligamentosæ & carnosæ seu molliores, cum elementis collatæ, locorum & matricum officia in eo exercent: ut quæ & principia hypostatica, & alias substantias varias, tam fixorum corporum, quàm volatilium, tam materiales, quàm spirituosas essentias contineant. Quæ quidem substantiæ contenta in ipsis matricibus dicuntur: quorum alia impetuosa, & huc & illuc fluctuantia sunt: alia sunt humectantia, alia effluentia. Impetuosa contenta sunt spiritus nostri tam naturales, vitales & animales (qui purissimi, sincerissimi, & maximè omniũ ætherei sunt) quàm

Designat. rerum internis.

Spiritus.

quàm impuri,& malignam quandam qualitatem præ se ferentes. Humectantia sunt humores nostri naturales,tam utiles,quàm inutiles & excrementitii. Effluentia verò seu exhalantia contenta,sunt halitus tùm sicci,tùm humidi,hi vapores dicti,alii fumi. *Humores.* *Halitus.*

Fumida illa exhalatio, quùm sit ab arido fumus expressus,calida,sicca,levis & subtilis, semper in altum fertur, sulphureæ & igneæ naturæ propinqua, ut quæ facilè ardeat, & flammam concipiat, atq; sic incendat & urat. Contrà vapor aut fluxus humidus, cùm naturæ sit raræ, mercurialis, & aqueæ, si ab externa caliditate, frigida sua qualitate spoliatus in aërem efferatur, & ibi frigore concrescat,pristinam suam naturam recipere cogitur, ita ut scilicet in aquæ naturam convertatur & redeat.

Ut autem in majore mundo videre est, ejusmodi vapores & exhalationes,solis calore & astrorum influxu: nec non propria ac interna terræ caliditate excitatos, materiã tam diversis ac stupendis meteoris ac corporibus imperfectè mixtis sufficere, tùm in aëreа regione, tùm in ipsis terræ penetralibus: præsertim ex vaporibus mercurialibus, frigidis, humidis, & naturæ aqueæ, nubes & pluvias, grandines,nives, gelu & ventos generari. At ex sulphureis & calidis siccis, coruscationes, *Meteora Macrocosmi.*

toni-

tonitrua, presteres, fulmina, & id genus alia ardétia metheora effingi. Sic in minore mundo, hoc est, humano corpore, similes & iidem vapores ac exhalationes materiam multis & diversis metheoris efformandis suppeditant. Unde tot ac tàm varia morborũ genera, eaq; stupenda, modò mercurialia, frigida & humida: modò sulphurea, calida & sicca, non formâ quidem & accidente, sed substantia, hoc est, virtute essentiali talia, tum in inferiore ventre, tum superiore (hoc est, in capite & cerebro) partibus utriq; terræ penetralibus, & aëris regioni correspondentibus, prorumpere palàm est.

Microcosmi.

Etsi autem hujusmodi vapores & exhalationes, nec non ex illis prodeuntes stupendi morbi & symptomata, physicis quibusdã rationibus nitantur: ejusmodi tamen morborũ causæ intellectus nostri captũ plerunq; longè superant (ut paulò antè diximus, cùm de apoplexia loqueremur) altiusq; repetendæ sunt origines, utpote quæ abditæ sunt & divinæ. Atq; hìc agnoscenda mentis nostrę imbecillitas, ut omnipotentiam, providentiam, ac sapientiam Dei suspiciamus, ac admiremur. Is enim subinde modò pluvias, modò tẽpestates immittit: modò ejus generis morbos, atq; adeò stupendos, omnemq; curam respuentes excitat, ut eorum causæ, nos, etsi magna & studio-

τὸ θεῖον τι morbis ejusmodi astralibus subest.

ſtudioſa indagine illas rimantes, prorſus fugiant aut lateant. Quod teſtatur ipſe Jehovah, cùm ſic loquitur: Si in decretis meis, inquit, deambulaveritis, dabo vobis pluviam ſuo tempore. Si autem non audiveritis me, conſtituã ſuper vos febrem, tabem, peſtilentiam & ſcabiem, quæ non poſſit curari, ac dabo cœlum, ſicut ferrum, & terram ſicut æs.

Attamen ſi citra tàm altum volatum, phyſicis rationibus inquirendis acquieſcimus, & naturam ſubſtantiarum ſpiritualium, hoc eſt, impetum facientiũ, & earũ, quæ humectant, illarumq;, quæ effluunt, excutiamus: quę quidem in corpore noſtro latitant: & tàm boni, quàm mali radices in eo conſtituunt: earum utiq; interna potiùs, quàm externa, juxta vulgi morẽ, ſuſcipienda erit anatomia. Ad quam, quod jam tractatu noſtro, *de ſignaturis internis rerum*, abundè ſcripſimus, haud parvã lucem afferet, nec non etiã vini exemplũ, quod anatomicè diſſecuimus: & ſanguinis noſtri ſub vino etiam diſſecti, ob magnam utriuſq; analogiam inter ſe, rem non parum enucleabit. Ut enim vegetativum ab animali ſumptũ, varia concoctione in ſenſitivum commutatur, ut videre eſt in pane & vino, quæ in ſanguinem convertuntur, ſanguis verò in ſemen, ex quo generatur homo. Haud ſecus mineralis liquor, radicibus plantarum & vege-

Vitalis minerarũ morbificarum anatomia.

vegetabilium exceptus, & abſorptus, vegetabilis redditur, qui tandem in hominem tranſeunt, iſtiuſmodi animalibus veſcentem: ita ut pro ratione liquoris, ſulphuris & ſalis mineralis, vel morbi mercuriales, vel ſulphurei vel ſalini effloreſcant. Atq; ſic in homine videre

Salia. licet ſales ſaccharinos nutrientes, ſales nitroſos, amaros, acutos, purgantes ac mundificantes: alios marinos, inſtar balſami conſervantes: alios gemmeos: alios aluminoſos, ponticos & adſtringentes: alios deniq; vitriolatos, acidos, eſurinos, appetitũ & concoctionem excitantes. In eodem humano corpore variæ præterea reperiuntur aliorum liquorum ſpecies: quorum alii dulces ſunt: alii amari, ſalſi, adſtringentes, pontici, acidi, & id genus alii, juxta variam ſui mixtionem & quantitatem. Reperiũtur porrò in eodem corpore tot bituminum, naphtarum, pinguedinum, reſinarum, gummi, lachrymarũ, atq; id genus aliorum ſulphurum ſpecies, quot ſuperiorum li-

Sulphura. quorum aut ſalium. Ex quibus ſulphuribus, alia odorifera & fragrantia, eaq; recreantia: alia fœtida & inficientia: alia papaverina ac ſoporifera: alia anodyna ac lenientia: alia ſeptica & arſenicalia ac peſtifera: alia vitalia & ſalutaria. Ad quarum rerũ accuratam diſcuſſionem plus temporis requiratur, quàm ferat tractatus ratio.

Atque ex his liquet, quomodo ſpiritus omnes noſtri, ſive puri & ætherei, ſive impuri, venis & arteriis corporis contineantur: omnesq; corporis noſtri liquores, ſive utiles & nutritioni idonei, ſive inutiles & excrementitii, ibidem inhæreant: ex quibus exhalationes omnes, & vapores ſicci & humidi proficiſcantur: qui in eodem corpore unà cum reliquis contineãtur, & ſæpè ipſum torqueant. Quomodo deniq; ejuſmodi ſubſtantiæ ſalinam, ſulphuream & mercurialem naturam poſſideant, metallicam proinde & vegetabilem: quarum aliæ dulciores & benigniores, naturæq; noſtræ magis familiares in hepate convertantur in ſanguinem: cujus ſyncerior & purior pars, per venas in dextrum cordis ſinum delata, ibiq; ſubtilior reddita, & in eſſentiam quintam calore cordis vivifico circulata, per totum corpus, ad omnia membra nutrienda, per arterias diffundatur: nec non in cerebro ſubtilior, ac cœleſtior reddita, ſenſibus omnibus ac intellectui etiam proſit. Aliæ verò impuriores & excrementitiæ ſuis locis peculiariter ſerventur, dum per emunctoria propria, purgando corpori deſtinata, abigantur: utpote aliæ, per halituoſas tranſpirationes: aliæ per ſudores: aliæ craſſiores & ſordidiores, cuti adhærendo: Cum quibus ſimul & aliquid ſpirituum noſtrorum, & calo-

Sequeſtratio puri ab impuro.

ris innati exhalat & evanescit: nec non aliquid radicalis humoris, & vitæ nostrę nectaris pretiosissimi. Hæc quidem evaporatio aut resolutio, si sensim & lentè, ac leni velut igne Balnei maris à natura fiat, ad senilem usque ætatem tandem facilè decurrimus. Si contrà præcipitanter & ab æstuante velut calore ac febrili, ardoreque colliquante: nec non motibus corporis violentis, ac animi perturbationibus, & affectuum dolorumq; vehementia exprimatur ejusmodi exhalatio & dissolutio: hinc lipothymiæ, seu animi deliquia & syncopæ, symptomata morti quàm proxima consequuntur.

Scaturigo morborum. At si quotidianæ ejusmodi exhalationes excrementitiæ in corpore retineantur & coërceantur, quo minus expirent, aut ab ipsa corporis cacochymia, aut à temperamento vitioso, aut ab ætate debiliore, aut à tempore & regione frigidiore, aut ab obstruente victus ratione: hæc sexcentorum morborum in corpore procreandorum ansam & materiam præbent.

Interceptio etiam generalis illius & secreti aëris corporis nostri, nec non ambientis, quo minus liberè inspiret & expiret (quæ operatio naturæ virtuti propria est, nunquam non ejusmodi functiones per cordis & arteriarum motum exercens) hoc, inquam, aëris impe-

impedimentum, vel à duriori cute, nec satis perspirabili, vel ab aëris ambientis frigidiore intemperie, aut ab alia ejusmodi causa allatum, multis variisq; morborum gravissimorum generibus excitandis radices & fomenta præbet. Quod idem præstant & vasorum nimia plenitudo, & fœces ac tartara humorum, dum vasa opplent & obstruunt, hacq; ratione Eurippos, hoc est, fluxum ac refluxum quotidianum spirituum remorantur ac interpellant: unde varii halitus & fumi excitantur, corrumpuntur, incenduntur; qui internas variorum affectuum & gravium symptomatum causas suscitant: febrium scilicet, inflammationum internarum, cachexiæ, cardialgiæ, hystericæ ac soporiferæ affectionis, & aliorum infinitorum id genus. Observandum est autem & notandum, quotquot vapores, fumi, halitus, fuligines quotidiè in corpore nostro generantur, & ex quibus evaporationum ac exhalationum generibus tot ac tàm varia, perinde ac in majore mundo, metheora in nobis, sive frigida, sive calida & ignea, humida vel sicca excitantur, succorum ac substantiarum mercurialium, sulphurearum & salinarum naturam redolere ac participare: à quibus etiam prodeunt & exhalant, ut subjectæ substantiæ similem esse

 deflu-

defluxum oporteat. Modeftiores enim, benigniores ac utiliores vapores nunquam non à mercuriis aut liquoribus bonis & laudabilibus proficifcuntur, ut à fanguine fincero, qui ab omni fuperfluo ac corrupto humore, crudo aut retorrido, acri aut falfo purus fit & defœcatus: benignoq; ac naturalis balnei noftri leni igne fit probè concoctus & dulcoratus.

Atq; his aut hujufcemodi dulcibus & benignis vaporibus, ut & aliis optimi nutrimenti, ejufdem caloris naturalis beneficio excitatis, perfufum & imbutum cerebrum, nec non referti nervi: condenfatis utcunq; in illis partibus ejufmodi vaporibus animales fpiritus, antea vigiles & mobiles, fubfidere incipiunt, & quodammodo aggravari, membra anteà labore agitata quiefcere, & motum ac fenfum paulatim deponere, fuavi fcilicet & placidiffimo obrepente fomno & quiete: dulcibus etiam & gratiffimis perfufa infomniis.

Generatio fomni.

At contrà, fi vapores ex liquoribus mercurialibus, iisq; incoctis, crudis aut malignis humoribus exhalaverint, inde moleftior fomnus & gravior futurus eft, nivofis infomniis, glacialibus, & diluvia effigiantibus, ftipatus. Quæ quidem temperamento pituitofo & phlegmatico, ac mercurialibus humiditatibus referto, propria funt. Bilioforum verò

Caufa diverfitatis infomniorum.

verò vapores, aut eorum, qui calidiore sunt sanguine, aut nitrosulphureo præditi, breviores in cerebro somnos conciliabunt: quorum somnia seu phantasmata, ac evanida rerum simulachra, nihil præter incendia, coruscationes, bella, furores, repræsentant. Sicut etiam melancholicorum halitus, nil nisi molestissimos somnos inducent, & in somniis deserta, cœmiteria, sepulchra, pavores, terrores, suspitia, lachrymas, & id genus alia exhibebunt.

Atq; hi sunt vaporum & exhalationum effectus, qui pro varia hominum natura & temperamentis varii etiam produci solent. Qui verò vapores caloris excessu & vehementia, ex sanguine, aut vitiosis & excrementitiis, ac non naturalibus: sed alienis humoribus procreantur: ii non in cerebro tantùm, sed aliis etiam partibus, longè alios effectus, sinistros nempè & morbificos proferunt: præsertim si diutiùs in corpore retineantur, & ab eo exhalare, resolvi, aut dissipari per meatus, & occultos corporis ductus nequaquam possint.

Ista de primis exhalationum generibus & differentiis, qui mercuriales sunt liquores in corpore humano, dicta sint. Illi enim primi omnium expirant, ut in artificiosis distillationibus videre est. Hos sequantur calidio-

res & ficciores, ac spiritualiores fumi, seu aquæ vitæ, ac benignioris ac suavioris sulphuris sanguinis nostri naturam redolentes: quique per temperatum caloris gradum è sanguine exhalantes, optimum & gratissimum spiritibus nostris alimentũ erogant. Qui si ab extraneo & vehementiore calore, sive externo, ut à violentiore motu; sive interno, utpote aliqua calidiore intemperie, aut ardore febrili, hujusmodi fumi pellantur & urgeantur: ii acriores redditi, & aridiores, nec non incendio concipiendo adaptati, vigilias, deliria, & inquieta somnia inducunt: idq; juxta eam naturam & qualitatem variam, quam ex diversis calorum gradibus, ex variis hominum temperamentis, & humorum proprietatibus possident: sive etiam mercuriales, sive sulphurei, sive tartarei ii sint fumi, qui evaporant. Horum enim alii acriores & mordicantiores, alii minùs, alii tenuiores & spirituosiores; alii crassiores & densiores: qui, juxta variam illam suam conditionem, varios affectus in corpore suscitant.

Exhal. sulphur. effectus.

Halitus aquosi & mercuriales densiores sunt & minùs spirituosi fumis calidis & ventosis, quòd hi de sulphure viscoso & glutinoso sanguinis nostri magis participent. Qui autem per secundum caloris gradum ex temperato & laudabili sanguine, exeunt fumi

aut halitus, ii quiddam commune & affine habent cum ſubtili & vitali arteriarum noſtrarum ſanguine. At ſi ex corrupto ſanguine & calidiore exurgunt hi vapores: quùm plus, quàm par eſt, incendio urgeantur, benigniores quidem & utiliores halitus evaneſcunt. Alii nitroſulphuream & inflammabilem naturam induentes, in cordis ſinus delati, ſynochum invaleſcentem aut decreſcentem ſuſcitant, prout ejuſmodi halitus minùs vel magis vitioſus: aut velocioris vel tardioris fuerit reſolutionis.

At quæ ex humoribus excrementitiis exhalationes, utpote ex fœcibus & tartaro corporis noſtri, emergunt, & violentiore impetu extruduntur, pro natura ſui generis diverſa, diverſas quoq; morborum & ſymptomatum ſpecies inducunt.

CAPUT VI.

De natura & diff. fuliginum, earumq; valida atq; efficaci ad generat. morborum agendi poteſtate.

DE quarta & ultima evaporationis ſpecie reſtat nunc dicere, quæ fuligines ſunt, quibus aptiùs ſublimationis nomẽ congruit: quod ſiccæ & aridæ exhalationes efferantur: ut evaporationis nomen mercurialibus hali-

tibus, vaporibus & fumis rectè tribuatur: quòd, cùm naturæ sint liquidioris, minore negotio evaporare etiam possint. At fuligines, mercuriali prorsus humore, & unctuoso liquore ferè destitutæ, salinam potius naturam, eamq; volatilem, crassiorisq;, densioris ac fœtidioris sulphuris materiam partim possident: partim verò viscosam quandam exhalationem, quę huic tantùm sublimati speciei, quæ fuligo dicitur, producendæ gluten suppeditat. Quæ quidem fuligines, quùm liquore omni nutriente, recreante, necnon anodyno, & familiari nostræ naturæ, prorsus spoliatæ sint: præterquam seminaria & radices vitiorum, in corpore nostro nihil procreant.

Natura fuliginum.

Inter eas tamen hæc statuitur differentia, ut aliæ aliis sint periculosiores: & pro humoris & materiæ, vel sulphureæ vel tartareæ: naturalis, aut non naturalis conditione, magis vel minùs incommodi & detrimenti inferant. Ignis autem gradus, quo ejusmodi fuligines præparantur, quartus sit oportet, hoc est, violentissimus, ut qui spiritus omnes humidos & mercuriales, nec non subtiliora corporum sulphura absumpserit & exhauserit. Sic enim videre est, ex quovis ligno fuligines fieri, absorpto videlicet, priùs ab igne, mercuriali & ferè oleoso humore omni.

Different.

Inter istas autem fuligines (ut quotidiana

constat experientia) aliæ sunt subtiliores, aliç verò crassiores & densiores. Aliç salinam magis naturam & substantiam possident, unde acriores redduntur: aliæ sulphureã, quç flammæ concipiendæ aptiores sunt. Ejusmodi varietas cernitur in ligno quercino & abietino. Quernum enim & faginum, de natura salina magis participant: Abienum verò de sulphurea. Quòd si in majore mundo hoc fieri conspicimus, certum est, & in microcosmo idem præstari, qùum in eo & querna, fagina, & abiegna ligna, potẽtia & substantia delitescãt, non forma: quæ immoderato nostro calore, tandem in actum erumpunt, ut diversas fuligines etiã excitent: variisq; in locis sese sublimantes, & variis membris adhærentes, ac sese agglutinantes, unde varia morborum genera emergunt: quales sunt melancholiæ, maniæ, præsertim cùm in aëream regionem microcosmi, hoc est, cerebrum evehuntur; ubi microcosmica ejusmodi metheora generantur, ardentia & ignea, ut in majore mundo coruscationes, fulmina, fulgura, varii cometæ, & id genus alia ex propriis exhalationibus procreantur. Si autem ejusmodi fuligines vim habeant & naturam napellosam, aconitalem, auripigmentalem aut arsenicalem, in interna capitis parte, si evehantur, morbos pestilentiales ibi perducent, si in exteriori aliqua alia *Effectus fulig.*

parte, anthraces, carbunculos. At si membranis pectoris sublimatæ adhæserint, eam pleuritidis speciem inducent, quę non sit vulgaris, ex defluxione sanguinis in eas partes orta: sed pestilentialis. Aut si in inferiores partes corporis, vi & robore naturæ, cum excrementis protrudantur, eam in intestinis dysenteriæ speciē progignent, quæ pestilentialis est, non alia ratione ipsum intestinum exulcerantes, & venenosam ac sphacelosam prorsus qualitatem inurentes, quàm si septicum aut causticum medicamentum affixum esset. Nō quòd illę fuligines, citra alias sanguinis substantias, qualitatis hujus alienæ & malignæ solæ sint participes, concurrunt enim tùm mercuriales, tùm sulphureę malignæ impuritates, quæ morbum augent, longè deteriorem reddunt, aut etiam multiplicant. Quemadmodum in pestilenti cōstitutione pestiferum venenum, aut arsenicale sulphur accensum, non unum tantùm cor impetit: sed per totum corpus virus suum febremq; pestilentē diffundit: cujus effervescentia & malignitate alię duę substantiæ in sanguine contentæ, sal nempè & mercurialis liquor, exardescunt, commoventur simul & inquinantur: ac inquinatæ virus etiam suum particulatim exerunt. Ex mercurialibus enim humoribus inquinatis, expurgationemq; sui per emunctoria molientibus,

bus, oriuntur in adenis emunctoriorum & glandibus tumores, bubones & apostemata pestifera. A fuliginibus verò & spiritibus salium septicis, prout variis in locis hærent, carbunculi & anthraces varii pestilentes, ubiq; efflorescunt. Cùm enim eæ fuligines sint, vel etiam arsenicales, non solùm naturam salis, ejusq; acerrimi: sed arsenicalis etiam obtinent, ut non escharam minorem aut mitiorem inducant, quàm si causticum aut septicum aliquod arsenicale violentissimum cuti affixum esset.

CAPUT VII.

Quæ sint morborum radices, & quo pacto signaturas suas in corpore humano explicent, clariùs ostenditur.

ATQUE hæ sunt diversæ exhalationum aut evaporationum substantiæ: quas sanguis noster aliique succi, aut humores in corpore nostro contenti, possident: & ex quibus in eo, varia morborum genera originem habent, cùm extra temperamenti sui cancellos evagantur & excurrunt. Neque ideò morborum causæ dicuntur, quòd tantùm sint vapores simplices, halitus, fumi & fuligines, aëreæ & spirituosæ naturæ, aut calidæ, frigidæ, humidæ & siccæ qualitatis: quod

Impressiones exhalationum potentes sunt morborum radices.

quod parum,& exigui eſt momenti:ſed quòd ſpiritibus flatuoſis, impetuoſis, turbulentis, ſalſuginoſis,pōticis,acribus, acidis,mordacibus & virulentis, ſulphureis, nitroſis, fœtidis,narcoticis,peſtiferis, arſenicalibus, antimoniacis, & id genus aliis turgeant: qui ex variis noſtri corporis liquoribus, ſulphuribus, ſalibus, fæcibus, tartaris exhalant & expirant: unde tot morbi & ſymptomata, ſive proprio caloris naturalis motu & operatione:ſive præternaturalis,aut alia quavis abdita ratione id fiat,excitantur & invaleſcunt.

Nolim tamen omnes omnium morborũ cauſas in genere ad ejuſmodi exhalationes & evaporationes revocare: Bonã tamen earum partem illuc referre auſim. Uſq; adeò potentes & admirandi ſunt effectus ac varii ſpirituũ illorum, qùùm ſubjectum proprium & congruum nanciſcuntur. Quod facilè ſexcentis exemplis confirmare, & reipſa comprobare poſſemus, ni brevitati ſtuderemus. Concedo quin etiam, multos affectus ab intemperie ſimplici, & cum humore conjuncta, ſive pituitoſo, ſive bilioſo & melancholico, aut ſolis aut mixtis: naturalibus aut non naturalibus, proficiſci. Naturales voco, qui in maſſa ſanguinis continentur: quiq; in verum ſanguinem, in pituitoſum, bilioſum & melancholicum diſtinguuntur : quos Hermetici

qua-

qualitatibus frigidis, calidis, humidis, ficcis non discriminant: sed quatenus in eo sanguine mercuriales, sulphureæ, & salinæ substantiæ continentur, quarum ratione sanguinis partium aut contentorum fit distinctio, sicut in lacte videre est, in quo serosa portio mercuriali liquori, butyrosa sulphureæ substantiæ: caseosa verò & solidissima pars salinæ aut tartareæ respondet.

Hermetica humorum anatome.

Jam de sanguinis & vini collatione exemplum suprà attulimus: quo, quanta sit inter ea analogia, proportio & affinitas, satis superq; luculentis rationibus ostendimus. Ut enim vinum clarescit ac defœcatur in suis vasculis: sic sanguis noster in suis venis contêtus, sedimenta sua deponit & exuit. Ex vino, lento calore, aqua vitæ elicitur: sic ex sanguine, lento & naturali cordis calore extillatur fitq; aqua vitæ, nempè spiritus vitalis: ex quo animalis spiritus sumit originē, quiq; circulatione per balneum maris naturale cerebri perficitur, non secus, ac ex aqua vitæ spiritus vini artificioso maris balneo prolicitur, qui longè aquâ vitæ subtilior & spirituosior est, ut cujus gutta effusa citiùs in auram evanescat, quàm in terram delabatur. Sic spiritus animalis subtilitate vitalem, in arteriis contentum, longè superat & excellit. Quùm autem ejusmodi tentamus extractiones, spirituum videlicet vini:

Specialis sang. anatomia.

vini: quæ anima est illius, magnã phlegmatis copiam, eamq; invalidam & nullius virtutis, licet conspicere, quæ subsidit in imo, post spirituũ extillationem. Sic in saguine, præter illum spiritum aut aquam vitę naturę humanę,

Ichor sang. comperitur etiã magna phlegmatis quantitas, humoris videlicet pituitosi, prorsus itidẽ inutilis. Præterea in vino, pręter phlegma destillatione eductũ, fęx quędam flava aut rubra conspicitur, sulphuris & salis nitri plena, mediocriter volatilis: quod idem in sanguine dẽprehenditur, si destillatione tẽtetur: idq; est,

Bilis sang. quod bili, quam à sanguine natura separat, aptè comparari potest: cùm utraq; fæx prorsus nitrosulphureæ substantiæ sit. Si integrã vini Anatomiã compleas, licebit tibi pręterea copiosam ejus fœcem liquidã intueri: ex qua acetũ fiat ab artifice, quod naturalẽ melancholiam acidam & ponticam aptissimè refert, quę in sanguine subsidit: & ex qua materia natura acetum suum exprimit & elaborat, humorem scilicet melancholicum. Porrò, post aceti in formam liquidam extractionẽ, remanet quędã fæx aut tartarus, usq; adeò acer, niger & ardens, ex saliũ vitriolatorum copia, quam continent, ut ex tantilla illius in aquã inspersione ea promptè tota acetata reddatur. Quod etiã in sanguinis anatomia observare licet, ex utriusq; analogia: siquidem ejusmodi aceti fæx

atræ

attræ bili, quã vocant, & adustæ respondet: nõ quòd ea talis ex adustione evadat, ut pleriq; scribunt: sed ex mercurialiũ & sulphurearum substantiarum separationibus: quarum commixtione sales antea in suo statu & officio tẽperati continebantur: qui soli ex separatione relicti, sese ipsos exacuunt & efferunt. Magna est ejusmodi vitriolatorũ saliũ copia in multis vegetabilibus, quibus nutrimur, & ex quibus elaboratur sanguis: sed prȩsertim in vino: cujus mater, scilicet, vitis plus, quàm vegetabile ullũ aliud, metallicos terræ spiritus haurit & depascit. Hinc fertur bacchus amare colles & petrosa loca, iisq; delectari: quod multis aliis vegetabilibus nõ contingit: quinimò ex vino ipso si phlegma detrahas, & in igne etiam violentissimo coquas & recoquas, nunquã tamẽ ipsum ad eam salsuginosam naturam adducas, nisi quid salis fortè in se retinuerit, quod, liquido humore evaporato, reliquum corpus acrius reddat & mordacius sit. Phlegmata aut humores nostri nihil per se continent adustione salsuginosi. Nemo enim tenetur dare, quod non habet: nec qualitas substantiam generat, ut alibi diximus. Cȩterùm tartareas fœces, omni humore spoliatas, acetarius lucri cupidus, vi ignis calcinat, cineresq; suos (qui cendres gravellies Gallis dicuntur) præparat, idque in remoto secessu, ne videlicet vicina

Melancholia.

vicina loca aut urbes fœtore tetro inficiat, fœcibus ejuſmodi uſq; adeò impuro & putido ſulphure ſcatentibus. Ex his cineribus fit ſal tartari, fit ex ſale oleum, fiuntq; lixinia, ſapones varii, variis rebus extergendis apti utilesq;. Eadem operatio etiam fit in ſanguine, in cujus ultimis & aridioribus hypoſtaſibus exhalant, vel mediocri etiam igne, uſq; adeò fœtentia & exitialia ſulphura, ut vel integræ regioni inficiendæ ſatis ſint, ſi tanta earũ copia ſuppeteret, quanta vini fœcum habetur. Ut autem in fœcibus vini ejuſmodi ſulphura & ſalia reperiuntur: ſic in pomatio, pyratio, cerevifia, & id genus aliis potulentis & eſculentis ſimilia inſunt: quibus cùm veſcamur, & ex iis ſanguis noſter elaboretur: ſimilibus quoq; is potitur & inficitur: ſiquidem nullæ non fœces & tartarea excrementa craſſiora iiſdem ſubſtantiis mercurialibus ſulphureis & ſalinis ſcatent: quæ non, niſi vino defœcato ſeparatæ, cerni poſſunt: Atq; hujuſmodi ſubſtantiæ humoribus pituitoſis, bilioſis & melancholicis, iisq; præternaturalibus comparantur, quæ ſeorſum à ſanguinis maſſa ſubſidunt. Harum pituita, nunc dulcis vel ſalſa, liquori dulci aut ſalſo comparatur: Bilis nitroſulphurea ſulphuri nitroſo reſpõdet. Melancholia acetoſarum & poticarum qualitatum prædita ſalis vitriolati & aluminoſi naturam

turam refert. Quæ quidē sunt instar ignium terrestriū, sulphureis, aëreis & æthereis ignibus ita oppositorum, ut aquā vitæ nulla arte extrahi possit. At si quid primò ex eo prolicitur, illud propè insipidum phlegma est, à quo corrigitur, & velut coërcetur. Cujus consortio si fuerit privatum, eam acrimoniæ violentiam adipiscitur, ut saxa, nec non ipsa metalla vel densissima & solidissima perfringere ac erodere valeat. A simili ratiocinandum est, humorē videlicet melancholicum, à proprio phlegmate spoliatum, eam acerbitatis & acrimoniæ vim contrahere, ut desinat censeri ampliùs naturalis, at præter, imò contra naturam haberi: ut quæ omnium acerbissima, gravissima & exitialissima in corpore humano symptomata inducat. Siquidem aquæ fortis, ex vitriolo, alumine & nitro conflatæ, naturam redolet: cujus etiam effectus imitatur. Siquidem ea modò orexes, modò caninam famem aut rabiem excitat, cum ea in ventriculo congesta furit & insultat: modò melancholiam illam, quam ex hypochondriorum ardore, sublimato illo humore, hypochondriacam vocant: unde ex menyngum & pericranii, ab illo humore, invasione, mens perturbatur & delirat: modò per anarthopen sursum sublatus humor: modò per catarrhopen deorsum, varia, eaq; prodigiosa & stupen-

Liquore separato tartari seu salis malignitas patefit.

ſtupenda teſtimonia de ſe exhibet. Qui quidẽ effectus ſiccitati, humiditati, frigiditati aut caliditati humorum non ſunt arrogandi: ſed cauſis illis omnibus, ad quas ſupra ejuſmodi affectus revocavimus, ut ab exemplis propoſitis cognoſci poteſt. Ita ut hinc inferã (quod pace magni illius Galeni celeberrimiq; ejus ſectatorum dictum ſit) inique humorẽ hunc melancholicum cum fœce vini & amurca olei conferri, cujus receptaculum ſplen conſtituatur. Siquidem hujuſmodi humor nunquam in liene ſeorſim deprehẽſus eſt: quum nullum in liene à natura proprium deſtinatum ſit iſtius humoris phylacæum, quale bili in fellea cyſtide ad jecur deſignatum eſt: ut ejus opera in jejunum inteſtinum exundantis, tanquam ab aloë provocata expultrix facultas, aut à rhabarbaro cholagogo, corpus humanum vitioſis humoribus & craſſioribus excrementis quotidie repurget. At non ſic ſpleni conſultum eſt: in quo quidem, etſi aceetum ſanguinis naturæ liquidæ, non autem terreſtris (quod de melancholia naturali dictum velim) ingeneretur: nuſpiam tamen craſſum & fœculentum quid aliquam illius partem propriam occupat: quin per totum ejus ſpongioſum corpus diffunditur, ut ſic corpus ejus, hoc humore acido & acri perfuſum, tanquam fermento, in raram & ſpongio-

Gal. 3. de l. aff. c. 7. & de nat. fac. c. 9. 2. de tem. ca. 3. 14. meth. m. cap. 9.

Lien non eſt fœcis melanch. emunctorium.

gioſam naturam attollatur: ut in pane videmus fieri, qui fermento maceratus attenuatur, ac levior ac ſpongioſior redditur, quum ſecus futurus eſſet gravis, denſus & ponderoſus, ſi eo deſtitueretur. Ut autem acetum vini non, niſi poſt deperditum, aut ſeparatum ſpiritum (quæ volatilior eſt & ſulphurea atque mercurialis vini eſſentia) fieri poteſt: quod idcircò aceſcit, eò quòd ſalem ſolùm armoniacum, volatilẽ & acrem, nec non vitriolatum retinuerit: quem ſibi ſemper habet latenter conjunctum; à quo qualitatem & vim obtinet longè aliã, quàm frigidam & ſiccam, ſed modò dirimentẽ & reſolventẽ potiùs ea, quæ duriora, & fixioris ac ſolidioris ſunt ſubſtantiæ: modò coagulantem, quę mollioris & magis ſpiritualis ſunt corporis, ut alibi apertè demonſtravimus. Sic etiam humorem melancholicũ in corpore noſtro diſſipata priùs dulciori & ſuaviori eſſentia, aceſcere certum eſt: & eaſdem facultates, quas acetũ, non frigidas & ſiccas, ſed longè potentiores à ſale ſuo obtinere, & in actum tandem producere. Omnis autẽ melancholicus humor, quatenus humor eſt, craſſum quid aut terreſtre dici nõ poteſt. Fluidæ enim & liquidæ naturæ eſſe neceſſe eſt: nec à terrea natura, calcinatione & aduſtione, acrimoniam, quam in ea deſcribimus, nigredinem, acredinem, fermen-

De ſign. rerum intern.

Natura humor. melanch.

tationem assequitur: sed à mixtione salis cujusdam armoniaci, volatilis, subtilis atque acris acidivè ac vitriolati, quem in se solutum continet, quiq; esurinus & provocando appetitui condimenti loco est: & ignis naturæ admirandæ proprietatis concoquentis, digerentis, devorantis, absumentis, aliasq; id genus functiones obeuntis intra momentum temporis, quas nullus alius ignis, sola caloris qualitate & vi, vel intra longũ temporis spatium præstandi vim habeat.

Usus ejus.

Tantùm itaq; abest, ut hujusmodi melancholia, fœx & amurca dici debeat, omniumq; humorum crassissima ac maximè terrestris, qualis nobis depingitur (citra tamen experimentum, quo talem in liene deprehendi cõstet (ut contrà bilis in cystide fellea, ad cavum jecoris, receptaculũ suum & sedem habens, longè crassior humor censeri debeat, utpote sulphuris nitrosi habitum retinens, tartarei, oleaginosi, viscosi & densissimi, ut quæ non tantùm externo ignis calore promptè condensatur: sed immodica etiam caloris hepatis intemperie, coagulatur & induratur tota fermè in tartaream consistentiam, silices & nigros lapillos referentem. Quod ex melancholia, in liene comprehensa, fieri, nullo experimento comprobatur: qui tamen lien, si interdum obstructionibus scateat, unde scir-

thi nascantur: nequaquam humori melancholico simpliciter hujus rei causa tribuenda est, sed variis aliis impuritatũ & tartareorum aliorũ humorum mixtionibus: ex quibus in hepate etiam, aliisq; visceribus, hujusmodi scirrhi generantur. Sed jam plus æquo in altum mare vela expandimus; illa contrahendi nunc tempus est, & receptui canendũ. Veruntamen ita necesse fuit, hæc à nobis priùs diligenter excuti, & fusiore oratione explicari, quòd meliùs intelligatur, quid inter Hermeticos & dogmaticos sit discriminis, in natura partium examinanda, & causis epilepsiæ, vertiginis, apoplexiæ, & paralysis tradendis. Atq; etiam, si fieri posset, utramq; sectam ut conciliaremus: aut si consensum ubiq; integrum non licet elicere, saltem bona fide, quæ in hoc argumentum ab utraq; parte rationes afferuntur, referremus. Atq; sic doctioribus, nulla inclinatione obliqua, sed recto judicio ductis, ansam præberemus, utra sanior fuerit opinio, rectam sententiam pronuntiandi: quò omnia in utilitatem Reipub. medicæ cedant & convertantur.

Abundè jam, quùm dogmaticorum litem agitaremus, & eorum partes tueremur, edisseruimus, & docuimus ex vulgatiore eorum opinione, quì verè epilepsiæ sedes in cerebro posita sit, & quas causas morbi habeat, humo-

rem videlicet pituitosum, crassum & obstruentem: qualem & apoplexia habere causam dicitur; à qua (ex Galeni sententia, quam ex multis ejus scriptis probavimus,) epilepsia nec sede nec causa differt, nisi ratione magis & minùs: utpote in apoplexia, materia in universum cerebri corpus obstruente: in epilepsia verò, particulares quosdam illius ventriculos tantùm occupante. Sed quæ nam sit hac de re Hermeticorum sententia, nunc nobis paucis explicandum est.

CAPUT VIII.

De ratione investigandi fomites seminaria morborum Astralium, atq; adeò epilepsiæ disceptatio Hermetica.

ATQUE ut ordiamur à parte affecta in epilepsia: quam Dogmatici, ut supra, cerebrũ esse pronunciant. Hermetici contrà longè aliter, & de loci natura & proprietatibus ac peripateticorum plerique sentiunt: qui mathematicas disciplinas rebus naturalibus adaptare conantur. Apud Hermeticos enim, *Natura Elementorum.* Elementa, matrices, agri, ventriculi, mineræ, loca sunt rerum non otiosa: sed suis proprietatibus dotata, quæ vitam alimentumq; suppeditant, suis locatis & contentis, id est, seminibus,

nibus, ex quibus tandem fructus producant, quos in penetralibus reconditos asservant. Quot igitur in corpore humano ventriculi, quot foci, mineræ, matrices elementavé, seminum vitalium proprietatibus prædita: tot morborum quoq; sunt loca. Et quæcunque semina sanitatis vim continent, eadem & morborum radices sibi insitas quoque habent. Sanitatis enim & morbi idem esse subjectum, certissimum est, ita ut alterum ab altero, ex uno & eodem loco, juxta contrariorum legem ac disciplinam pellatur & extrudatur. Et hæc est loci apud eos receptio, medicæ arti, ipsiq; curationi, accommodatissima. Differunt autem inter se loca, subtilitate, spiritualitate, crassitie, coagulatione, vita & potestate.

Cæterùm, pro rerum differentia & conjunctione, diversitas erit in loco. Longè enim aliter in terra esse dicitur truncus cariosus & rancidus, lapis demortuus, vitaliq; spiritu destitutus: & longè aliter arbos, radicibus & fibus suis terræ infixa, & hauriens ab ea, tanquam matrice, suum alimentum. Longè ab his etiam dicetur esse mineralis quidam spiritus, in abyssis terræ delitescens ad tempus digestum, unde anniversariæ repullulationes novarum generationū, & origines transplantationū dependent. Sic & in corpore humano *Diff. locorum.*

differentias locorũ demonstrant lapis in vesica vel renibus coagulatus: podagricorum tophi in articulis: sed primariò in mucilaginibus, in quibus vigent spiritus & tincturæ salium.

Loca & matrices morborum investigandi ratio.

Cæterùm loca morborum, alia faciliùs per corporeos analogismos, sensuum beneficio, perquiruntur & cognoscuntur: alia difficiliùs: facilè quidem ab actione læsa, ab excrementis, à doloris specie & situ, à tumore, aliisq; symptomatibus & signis, à morborum proprietatibus proficiscentibus. Hac ratione cognoscimus, spiritus arsenicales, corrosivos sese in membranas, arterias, venas, musculos pectoris insinuasse, ibiq; pleuritidi pestilenti materiam suppeditasse: quùm id nobis facilè appareat ex tussi, dolore pungente, viribus statim prostratis, sputo cruento purulentoq;. Quemadmodum & in intestinis adesse ejusmodi arsenicales sales ostenditur, ex pestilenti dysenteria, quam suscitant: ex perpetuo tenesmo & egerendi cupiditate, illo sale arsenicali ea loca erodente, vires confestim dejiciente, excrementa nigra, fœtida ac purulenta reddente, nec non dolores gravissimos, pungentes & lancinantes inferente.

In aliis quibusdam morbis, citra signa, eorum loca facilè deprehenduntur, quæ etiam ab ipso ægro demonstrari possunt. Cujusmodi est

di est podagra, strumæ, cancer, omnesq; alii sub aspectum cadentes affectus. Quamvis autem cancrosæ radices fructus suos quandoq; ad faciem, interdum ad pectus, & ad mamillas protrudant; quòd sanguine tenuissimo & salibus volatilibus refertæ illæ partes, ut plurimùm nutriantur. Aut quamvis strumosæ resolutiones ad collum evehantur, & ibi efflorescant, quòd isthic glandulas, venas, domesticis mercurialibus liquoribus, aluminosis & arsenicis scatentes, suæ progenituræ opportunas, nanciscantur. Deniq; quamvis podagricę tincturæ, ad articulos, mucilaginosos fructus suos propellant: nihilominus istorum morborum, licet etiam manifestorum, mineræ & radices sensum effugiunt, & occultæ manent. Et quamvis illorum maturi fructus percipiantur: exordia tamen itinerum & progressiones nequaquã perspectæ sunt: sed penitus latent: ita ut & fontes ac origines ejusmodi fructuũ aliunde petendæ sint, quàm ubi suos fructus, & eorũ tincturas ac impressiones propagant.

. Morborum autem astralium sive spiritualium loca difficillimè elucescunt: ac longè alia ratione disquirenda sunt. Ejusmodi enim morbi, unà cum vitalibus tincturis, toti in dissolutionem diffluunt: non secus ac in meteoris, & superioris globi generationibus vi-

Loca astraliũ morborum difficilimè investigantur.

dere est. Hujusmodi quoq; in superiore microcosmi globo meteora generari certũ est, apoplexiam videlicet & epilepsiam veram: de quibus nunc nobis disputandi locus occurrit. Illorum enim morborũ loca sunt occulta, quorũ semina sunt astralia & spiritualia, quę fulminis instar uno momento, vitalia universi corporis elementa procellunt & sy-derant. At, epilepsiam & apoplexiam similia esse in microcosmo, constat, esse meteora. Ergo inferendum est, illarum loca esse spiritualia, nulloq; modo conspicua. Siquidem astrales tincturæ, & spiritualia semina, nullis certis locis inhærent visibilia, ut corpora. Ejusmodi enim semina, sive in cerebro, sive in ventriculo, sive toto pancreate, utero, menstruo, sanguinis massa, aut alia corporis parte, locata sint, per analogismos dignosci haud possunt. Læsarum quoque partium consideratio parum hic facit. Ergo, corporearum sedium loco, elementa perquirenda sunt, in quibus spirituales tincturas, spirituali quâdam potentiâ & ratione insitas deprehendere liceat, non sicut lapis in renibus hæret, aut vesica, aut fuliginosæ impuritates in visceribus: sed quemadmodum minerales spiritus in elementis potentiâ delitescunt, qui opportuno tempore effectus suos producunt.

Ratio.

Hinc

Hinc colligere est, quàm hallucinetur Galenus, cùm, ob functionis animalis depravationem, epilepsiæ sedem (de qua privatim hoc loco agimus) statuit in cerebro: imò etiā in posteriore illius ventriculo. Etenim cur morbi seminarium in ea parte potiùs, quàm in corde collocat, quùm cordis functiones nō minùs, imò magis quàm cerebri, vitientur? Quod magnæ illius visceris palpitationes, pulsuum perversiones, suffocantes syncopæ, & animi deliquia satis superq; testantur. Nec nō ingens illa lucta, quā cor vitæ nostræ fons, quùm se angustiis & vitæ periculo urgeri videt, assumptis & accersitis undequaq; spirituū viribus, protegere se & tueri, nec non infestissimum hostem repellere & expugnare conatur. Unde concussiones & cōvulsiones capitis, colli, diaphragmatis, brachiorū, manuū & pedū, ex ea lucta potiùs, quàm ex ficta illa obstructione cerebri, & menyngū ejus vellicatione, oriuntur & subsequuntur. Nec abs re id, quùm multas epilepsias ejusmodi concussionibus stipatas videre liceat: in quibus tamen, citra ullā oblæsionē, phantasia aut imaginatio, nec non memoria integræ maneant. Quin & visus & auditus incolumes perstāt, ut in hac nobili muliere, pro qua prius cōsilium instituimus, sæpissimè notatū & observatum est, ut ad nos perscriptum. Hac utiq; animad-

Error Gal. de subjecto epilepsiæ.

versione Hermetici demonstrare possunt, in quibusdam epilepsiis cor primariò & per se affici: cerebrum verò per cõsensum. In omni enim corporis affectu pars illa non est primò affecta, cujus actiones manent integræ, genito jam affectu. Atqui in quibusdam epilepsiis interdum imaginatio & memoria, aliâs visus (actiones cerebri) manent integræ genito affectu. In illis igitur cerebrum non est primariò affectum. Atq; hinc sequitur, alibi interdum, quàm in cerebro, quærendam esse epilepsiæ primariam sedem, nec semper in cerebro esse collocandam. Cùm enim uno impetu irruens morbus hominem illicò prosternat, ex corde hos insultus contingere, nõ minùs quàm ex cerebro, credibile est: siquidem in corde fons vitæ recumbit, quam his conatibus impeti certum est.

Fomes epil. non semper est in cerebro.

Atq; hæc de epilepsia, aliisq; morbis astralibus, de affecta parte, sede, minera & foco Hermeticorum sententia & opinio est.

CAPUT IX.

Omnium actionum causas in tribus hypostaticis principiis consistere, è quorum resolutione, separatis impuritatum ipsis annexarum tincturis atq; exaltatis radices morborum dependeant.

AT

AT recordor, in disceptatione litis Hermeticorum, nos à sententia quadam venerandi senis Hippoc. exorsos esse: quando diximus, nos constare continentibus, contentis & impetum facientibus. Qua contextus serie probare ac demonstrare certissimè voluimus, ab Hermeticis actionum omnium sive bonarum, sive pravarum & vitiatarum corporis nostri causas attribui naturis potiùs quibusdam & substantiis efficacibus, astralibus, spiritualibus, omni saporum, odorum, colorum, aliarumq; virtutum genere præditis: quas non imaginatione, sed re ipsa investigare licet, in tribus illis hypostaticis rerum omnium naturalium, vegetabiliū scilicet, mineralium & animalium principiis, sale nempè, sulphure & liquore mercuriali: quàm nudis illis caliditatis, frigiditatis, humiditatis & siccitatis qualitatibus, aut intemperiei simplici, vel cum materia conjunctæ, ut bona dōgmaticorum pars sentit & docet. De qua opinione cùm aliquid jam alibi attigerimus: dignum est tamen argumentum, quod obiter repetatur.

Vnde omnes actiones prodeant.

Dogmatici enim docent, ex frigidorum & calidorum humorum occursu, alimentisque frigidis aut calidis, intemperiem frigidam aut calidam in nobis generari. At Hermetici, mutata rerum vice, non qualitates, sed substan-

ſtantias & materias quaſdam benè temperatas aut intemperatas, qualitatibus illis ſaporum, odorum, &c. efficacibus dotatas: quas radices vel ſeminales tincturas appellant: quæque in ſpiritualibus ſolummodò corporibus, omni propè magnitudine, corporeisq; impuritatibus deſtitutis, interdũ latent: interdum verò copioſos impuritatum fructus, ſive contienter & ſine intermiſſione, ſive per circuitus producunt. Ex occurſu ergo illarum ſubſtantiarum vel acidarum, vel acrium, vel ciborum, qui iſtius naturæ ſunt participes, generatur aciditas vel acrimonia, ex qua actiones læduntur, juxta Hermeticorum doctrinam. Sed hoc adjungunt, niſi in frigidorum aut calidorum uſu adfuerit cherionium, ut appellant, vel δύναμις quædam, ſeminali & ſpirituali tinctura prædita, morbum in corpore non permanere, nec relinqui poſſe. Quam δύναμιν in acribus, ſalſis, acidis, piperatis perpetuò adeſſe & reperiri teſtantur.

Velle igitur in βουλιμίᾳ aut appetentia ciborum inexplebili: quam Hippoc. λιμὸν dixit ſimpliciter, quæ canina appetentia rectius quàm fames dici debet, intemperiem frigidam cogentem & exprimentem, vel caliditatem reſolventem accuſare, ut Gal. Paul. Aët. & Avicennas faciunt nonnullis in locis, futile eſt & inanis ratiocinationis. Idcircò etiam

Gal. 2. aph. com. 1. *Paul. lib. 2. c. 51.* *Aët. ſer. 9. c. 1* *Avic. 13. tract. c. 12.*

iidem ipsi authores, iisdem in locis, cogun-tur attentiore studio causam ad humorum acidorum vitia, sive ii phlegmatici sint, sive melancholici, referre. Quam Hermetici veriùs, aptiùs ac perspectiùs aciditati cuidam famelicæ tribuunt, seu spiritibus vitriolatis insaturabilibus, à quibus in acerbationem & rabiem suam exaltatis, repentè & uno momento, quicquid est non molliorum tantùm, sed durissimorum etiam ciborum, nec non ossium, lapidum ac metallorum vel solidissimorum, devoratur & conteritur. His spiritibus ventriculus struthionis, ferrum concoquens, abundare creditur. Quarum virium ratio non aciditati simpliciter tribuenda; quatenus frigida aut alia est: at quatenus spiritibus ejusmodi famelicis gravida & prægnans, utpote salibus armoniacis & vitriolatis, naturâ voracibus, stipatur, & iis acuitur. Citra hos enim nullâ aciditas, frigiditas aut caliditas, huic operationi par esse possit: siquidem in solis illis spiritibus aciditatem comitantibus, & in ea contentis, tota vis ejusmodi reposita est. Atque ut faciliùs vel hebetiores, ac rudiores, in effectis dissolutionum corporum naturalium admirandis parum exercitati ista capiant: exemplum de aqua forti subjiciemus: quæ cùm in sese spiritus ejusmodi, nitrosos, acidos

Causa Bulimiæ.

Causa facult. resolvent. in aq. forti.

& vi-

& vitriolatos contineat: quamdiu eos retinet, argētum, aut quodlibet aliud metallum, facilè dissipat ac solvit. At in ejusmodi ebullitione, quâ metallum solvitur, cùm multi spiritus, instar ignis rubentes, exhalare & evanescere cōspiciantur, qui antea quieti in ipsa aqua forti delitescebant: & quorum virtute corpora metallica dissolvuntur ac diffluunt. Si post ejusmodi ebullitionem, & metalli solutionem, eadem aqua forti, post deperditos ejus spiritus, uti voles, & aliud metallum eâ solvere, frustra id facias, quùm, licet acrimoniam, saporemq; pristinum retineat, spiritibus tamen illis voracibus & corrodentibus spoliata, nihil ampliùs idcircò solvere aut separare queat. Hoc usus sum exemplo, quòd omnibus fermè res hæc sit notissima, præsertim aurifabris: & unde disci potest, cui rei tantæ corrosionis & voracitatis causa tribuēda sit. Satis perspici potest, quanto labore & industria, in destillationibus, ad retinendos spiritus, salium præcipuè, in quibus præcipua vis & actio consistit, opus sit. At fortasse quis objiciet, ejusmodi vitriolatos & nitrosos sales in corporibus nostris deesse, ex quibus aquæ fortes & regiæ extillentur. At verissimè asserere possim, ex lotio nostro, nitrosis, armoniacis & vitriolatis salibus referto, dissolventia usq; adeò valida & potentia extrahi, ut nisi

Objectio.

nisi summa cautio adhibeatur in regendo & exhibendo igne, & recipiente commodo aptando, ac in aquam frigidam demergendo: à spiritibus, in nubis formam exhalantibus, vas recipiens, usq; adeò incalescat & urgeatur, ut sæpissimè cum ingenti strepitu, & propemodum sclopetario æquali, in mille partes dissiliat. Qui tamen spiritus, si retenti, commodéque extracti, ac in aquam resoluti fuerint: nõ minore virtute & diligentia, ac aquę fortes & regales dictæ, argentum & aurum dissolvant.

Atqui hi sunt spiritus, quibus solis Hermetici omnem vim ejusmodi operationum concesserunt, & ex quorum materia quamplurimos in nobis morbos procreari asserunt. At dogmatici occlamabunt, nullum sic ab Hermeticis discrimen statui inter morbũ & morbi causam, quasi unum & idem sint: quod absurdissimum dictũ est. Præterea addent, se quoq; ex magno illo Hippocrate didicisse, hominem cõstare partibus continentibus, contentis & impetum facientibus, & vitia rerum contentarum (quos humores esse dicunt) morborum esse causas: continentium verò partiũ defectus, morbos esse ipsos: & symptomatum fructus in spirituũ impetu & agitatione apparere. Sed dum ita loquuntur, non advertunt, quid sibi ab Hermeticis responderi possit, ex ipsius Hippocratis libro

Alia obiectio dogmat.

F. de fla-

de flatibus, ubi morbos omnes scribit Hippocrates ἀπὸ πνευμάτων, à flatibus aut spiritibus proximè proficisci. Ubi in exemplum adfert non epilepsiã tantùm : sed & hydropisim & febres. Nec non plurimis rationibus & observationibus ibidẽ probat & sustinet, omnes omnium actionũ debilitationes, depravationes & abolitiones, ex potentiis & impressionibus vitalibus spirituum promanare. Quod cùm ita sit, quomodo morbos continentibus partibus, aut corporibus crassis & immotis Dogmatici potiùs quàm mobilibus spiritibus adscribant? quùm ab ipsis, ut suprà dictũ est, primò & pręcipuè actiones vitientur? iisq; solis morbi appellatio propriè cõgruat? Nam illud, à quo proximè lęduntur actiones, morbus appellari debet. Atqui à spiritibus pravis proximè lędũtur actiones. Ergo spiritus pravi morbi appellari debent. Porrò in spiritibus duo considerãda : ipse spiritus simpliciter dictus, qui est causa sanitatis vel morbi: vel spiritus bona vel mala cõstitutio, quæ dicitur sanitas vel morbus. Unde ipse spiritus materialiter sive impropriè, pravitas autẽ & mala cõstitutio ipsius propriè & formaliter morbus appellari debet: ut verbi gratia, quãdo dicimus, febrẽ esse calorẽ in corde accẽsum, ipse calor nõ est propriè seu formaliter febris, sed intẽperies & excessus caloris est ipsa febris : unde febris

Duplex spirit. consideratio.

febris dupliciter definiri potest, materialiter & formaliter, ut scholę loquuntur: materialiter, ut, febris est calor in corde accensus: formaliter, ut, febris est intẽperies cordis calida, vel est ametria ex accẽsis spiritibus sulphureis in corde, ut placet Hermeticis. Sed objiciet quis, morbum in spiritibus residere nõ posse, cùm morbus tãtùm partib⁹ corporis inhęreat, ex dogmat. decreto. Huic occurretur, cùm corpus nostrũ & cõtentis & continentibus, & unumquodq; membrũ duabus partibus, crassiore scilicet & subtiliore constare dicimus: crassiore, ut sunt ossa, venæ, carnes, parenchymata: & subtiliore, nẽpe vaporoso spiritu: ideò dũ morbus spiritib⁹ inesse dicitur, etiã membris, & partibus animalis incidere affirmatur. Objectio.

Sed frustrà nominibus & appellationibus, spreta rerũ disquisitione & differentiarũ cognitione, inhęremus. Neutrius autẽ sectę, hac in re, partes tueri velim: sed dicam tantùm (ut, quod sit inter illas discrimen, ostendam, & simul rationem afferam, quâ cõciliari possint, quod meum est institutum) à dogmaticis jure, nec citra firmas ac validas rationes, morborum causas ab ipsis morbis, & eorum symptomatibus distingui debere, ut quæ nec unum & idem sint, quemadmodum causa & effectus idem esse non possunt: sed essentialiter, seu essentiali definitione differãt. Contrà

Diff. causæ, morbi & symptom.

verò ab Hermeticis scribi, hæc tria nō differre genere, aut essentiali definitione: sed accidente duntaxat: quòd unum sit actu, alterum potestate morbus: quemadmodum sulphur accensum non differt ab eo, quod non est accensum: maturus fructus à non maturo, ipso genere & essentiali definitione. Sed quod unum sit actu ipso inflammatum & maturum: alterum nequaquam, at quod tamen inflammari & maturari potest. Quod si Aristoteles primo metaph. refellit Megarenses, qui negabant, quicquam esse δυνάμει: sed illud tantùm esse aliquid affirmabant, quod esset actu: Ita meo judicio Hermetici possunt nonnullos dogmaticos, in eo, jure refellere, quòd nolint causam morbi appellare morbū: quia causa morbi actu nō sit morbus. At quid sum loquutus? En ferè tota dogmaticorum schola obmurmurans, in me parata est insurgere; quòd apertè nimis Hermeticorū partibus suffragari videar. Sed lentè quæso festinate, amici, nec iras præproperè in me acuite. Recolligite me Oratoris vel Advocati officio hoc loco defungi: meiq; esse muneris, quod justum & æquū est demonstrare, causamq; Hermeticam hîc jure defendere: sicut ad vestram tuendam & sustinendam, nihil à me omissum, quod afferri debuerit, compertum habetis. Quod enim hâc ratione viam vobis aperuerim,

tim, vobis, inquam, qui istius litis futuri estis judices: quò æquiorem & rectiorem sententiam pronuncietis: laudem potiùs à vobis, & gloriam, quàm reprehensionem & vituperiũ promereri, omnes æqui affirmabunt judices. Sed ut eò, unde digressa est, redeat nostra oratio, agnoscamus, insita esse in nobis ea semina & radices, ac rerum principia, quæ digestis temporibus in exaltationem suam adducta, fructus sui generis, hoc est, morbos & symptomata actu producant. Atq; hac lege, dicent Hermetici, latere in corpore radices, semina, impuritates nitrosulphureas, febriles, vel mercuriales, vitriolatas, epilepticas: quæ maturo & opportuno tempore, accensæ, separatæ & exaltatæ, fructus febriles & epilepticos possunt producere, tum in cordet, um in cerebro: utpote rigores, frigiditates, calores præter naturam: repentinum casum, motus convulsivos, oris & faciei distractionem, & id genus reliqua tum febrilia, tum epileptica symptomata. Has radices Hermetici cum dogmaticis appellare possunt causas antecedentes morborum, febrium videlicet, & epilepsiarum: quæ ubi accendentur, exaltabuntur, & fructus suos producent, erunt etiam morbi, morborumq; symptomata. At si progrediamur ulterius, & causis istis antecedentibus morbi appellationem tribuamus: nihil

Causæ morborum antecedentes.

absurdi inde consequetur: siquidem malorum radices & seminaria, in corpore latentia, ea ipsa sunt, quæ, dum quiescunt, modò breviores intermissiones febribus: modò epilepsiis longiores concedunt. At dum exaltantur, in actum proferunt suos paroxysmos: ita ut unum & idem sit causa morbi & morbus. Saltem fatendum est, in illis radicibus malum aut affectum potentiâ inesse: sicut in canis semine, canis potentia inest, in semine erucæ, eruca. Quin & in febrium intermissionibus, & epilepsiarum silentiis, securè dicimus, hunc vel illum hac vel illa febre laborare, aut epilepsia conflictari: licet paroxysmi sileant. Sed quis hæc inficiabitur, quùm vel ipse Galenus dubitarit, quando esset dysenteriæ nomen impositurus: an ipso principio exulcerationis intestinorum, quo tempore nondum prorsus læsæ sunt actiones: an quando prorsus depravatæ sunt? Sed diutiùs, quàm par est, cortici hæremus; nucleum ipsum excutiamus. At in horum quatuor morborum causis, quos tractamus, quid sentiant Hermetici, & quid aut quantum à dogmaticis discrepent, videamus.

CAPUT

CAPUT X.

Omnia spirituum divina actionum, potestate pollentium ministerio à Natura tam superiore, quàm inferiore administrari, illasq; actiones injustè crasi qualitatum elementarium assignari.

UT igitur ab epilepsia ordiamur, coacti jam fuimus, cùm dogmaticorum litem agitaremus, ostendere, ipsis inter se, in præcipuis istorum morborum causis, non convenire, quùm eorum alii, etiam medicorum Coryphæi, substantiis frigidis, crassis, pituitosis & terrestribus causam ascribant: alii fumosis & spirituosis. Jam quoq; perspectum etiam reddidimus, eorum crassissimam esse opinionem, qui crassæ & terrenę materiæ adjudicant, ut repetitione & probatione amplius non sit opus.

Qui inter dogmaticos halituosas & spirituosas horum morborum causas cõstituunt: vapores nempè & fumos aliquos, eosque acres & malignos: aliquid quidem ad rem dicere videntur: at non quod satis est, quùm acrimoniæ & malignitatis ejusmodi halituum originem & radicem silentio prætereant: & à quibus spiritibus, citra quos nullius sine

potestatis, acuantur & animentur, indictum protsus relinquant. Ex quorum silentio hanc longam narrationis seriem contexuimus: ut ostenderemus, omnem prorsus vim & actionē à solis ejusmodi spiritibus proficisci, præsertim ad dissolutiones & coagulationes inducendas; illosq; hallucinari, qui externis illis frigidis aut calidis qualitatibus, ad ejusmodi effectus producendos, immorantur. Quinetiam, si locus & tempus hoc concederent, ut cœlestem cum terrestri medicinam conjungeremus, (quod in alium locum rejicimus) palàm faceremus, istiusmodi calores & frigora tum demum vim ad agendū obtinere, cum hujusmodi spiritibus stipantur. Quod satis testantur frigidi illi Saturni spiritus, qui sinistris aspectibus usque adeò vel ardentissimos solis radios, totumq; aërem refrigerant, ut ipsum interdum, vel media etiam æstate, conglacient. Idem testimonium nobis exhibent frigidi spirituum Atlantidarum, aut Plëiadum aspectus, ex fructuū terræ deperditione, quos frigore suo congelant: cùm mense Aprili, & circa Maji principium, Sole in signo Tauri, & prope aspectum Plëiadum existente, usq; adeò solarem radiorum calorem sua frigiditate infringunt & coërcent, ut loco temperatissimi caloris omnia frigore horreant & gelu.

Impressionum cœlestium causa.

Videmus è contrario, quando sol est in signo

gno leonis, atque in sua exaltatione, prope martialem & ardentem caniculam, cum toto aëre solis radios ardentiores fieri: qui tamen frigidis Saturni spiritibus sæpenumero obtunduntur, cõsopiuntur & propè extinguuntur: ut superioribus annis in nostra Gallia experientia didicimus, cùm sedens in virgine Saturnus, caniculæ erat proximus. Quinimò ipsimet falluntur, qui ventorum virtutes definiunt sola caliditate aut frigiditate. Sic Auster, non quia humidus & calidus, caput gravat & replet; sed quia in illo virtus quædam opiatica à soporiferis spiritibus insit illi propria. Hippocrates ideò Austrum *βαρήκοον νωθρὸν, καρυϐαρυκὸν, διαλυτικὸν* appellat. Neq; Aquilo tantùm quatenus frigidus est & siccus conglaciat, acerbusque est & mordax, sed quòd ipsius proprietates vitriolatę, acetosæ, berberisatæ sint, eodemmet Hippocrate teste. Atq; hi sunt spirituales effectus, qui ex astris cœlestibus perpetuò in hæc inferiora influunt: quorum spiritibus usque adeò referta sunt omnia, ut verissimum sit istud Poëtæ: Jovis omnia plena: Sed notandum est, quam Aristotelici vocarunt *δυύαμιν ὐσιώδην*, & Latini potentiam essentialem, propriam cuiq; substantiæ, quamq; asserunt esse in categoria substãtiæ, ab Hermeticis dici spiritus, eosq; scientia instructos concoquendi, dissolvendi, movendi, sen-

Ventorum qualitates.

Quid sit δυύαμις ὐσιώδης peripatet.

di, sentiendi, &c. In ventriculo, corde, cerebro & cæteris partibus, quos spiritus substantias vocant, ut hac in parte utriusq; sectæ sententia parum discrepet. Etenim scientia illa est ipsamet δύναμις ἐμφώδης, quam Aristoteles & alii Philosophi constituunt in omnibus rebus, & ex qua omnes actiones proficiscuntur. Nam quemadmodum anima est, quæ cernit, cui tamen non perspiciuntur colores, nisi per quędam instrumenta, quibus utitur, nempè per pupillam oculi: quæ si vitiata fuerit, aut totum oculi instrumentum, denegatur homini videndi actus, etsi in anima perstet videndi facultas integra. Sic planè natura nihil producit, nisi per spiritus, qui insunt ac delitescunt in rationibus rerum seminalibus. Ejusmodi spiritus sunt veluti instrumenta, sine quibus semina ad propagandum inutilia sunt. Ex quovis enim semine, si spiritus exhaluerit, semen infœcundum est prorsus. Ergo cum Hermetici dicunt, illos spiritus scientia mechanica esse instructos fabricãdi sibi corpora: illisq; omnes actiones tribuunt, nec tamen naturam excludunt: quæ virtus est divina, rebus naturalibus insita: at per metonymiam instrumento tribuunt, quod artifici, nempè naturæ adscribendum esset propriè.

Notandum interim est, hanc spiritus vocem variè usurpari, & in diversas significatio-

nes

nes torqueri, quod cognitu summè necessarium est, ut omnis vitetur homonymia & amphibolia. Quidam enim habentur spiritus, qui medii sunt inter corporeā naturam & incorpoream: ut qui & spiritus sint corporei, & corpora spiritualia dicantur. Ejusmodi spiritualia corpora aut corporei spiritus prima vocantur materia, quòd radicibus vel seminariis rerũ principiis proximi adhæreant: à quibus dona, proprietates & officia corporibus finitima emanant: ita ut ii sint, qui propriè innata quadam mechanica arte, seu artificiosa scientia instructi & dotati sunt: quiq; saporũ, colorum, odorum, reliquarumq; qualitatum virtualium, ut & figuratũ, magnitudinum, dimensionum & proportionũ notitiam possident. Ii in omnibus seminibus cõspicuis, tanquã matricibus, inclusi delitescunt: ut sic videre liceat, dum functiones obeunt, ex tantula glande proceram quercũ enasci: & ex grano, aut semine nigri vel albi coloris extrinsecus apparentis, varios ac diversos colores, juxta proprietatem, quam intrinsecus habet insitã, nec non varios odores atq; sapores emergere. Quod omnibus seminibus, cujuscunq; speciei sint, innatũ est & propriũ: ita ut nihil ejusmodi ab illis produci queat, si spiritibus suis destituta fuerint. Et quamvis quantitate & mole corporis extrinsecus nihil imminuta

Fons & origo omnium qualitatum.

depre-

deprehendantur: omni tamen propagationi & generationi, ex privatione suorum spirituum, prorsus inutilia sunt; utpote qui spiritus soli authores sint ejusmodi impressionũ, signaturarũ vitalium, omniumq; actionum & facultatum, quas neq; ad crasim & temperaturam, neq; ad nudas illas elementales caliditatis, frigiditatis, humiditatis & siccitatis qualitates referre jure liceat: ut quæ sint agẽtia ὁμοειδῆ, eam simul qualitatẽ extrinsecam, quam habent, in patiens corpus imprimentes. Sic enim ignis calidam rem efficit, glacies & nix frigidam. At spirituales illæ rerum substantię καθ' ἐντελέχειαν agere dicuntur, id est, intrinseca sua vi & facultate, quæ ἐντελέχεια seu perfectio dicitur. Aristotelici autem & nonnulli medici, quod spiritibus adscribere debuerunt, id toti substantię, & substantiali formæ arrogant, illas nimirum facultates, vires, potestates, actiones, quarum nullam aliam causam esse volunt, quàm substantiam & formam substantialem, quæ καθ' ἐντελέχειαν afficiunt & movent aliquid seu alterant: Non quòd id præstent manifesta sensui qualitate, prout elementa: sed occulta vi & potentia formæ substantialis: ut, verbi gratia, calor zinziberis non est manifestus, nec tactu percipitur, ut ignis calor: sed occulta est vis ipsius zinziberis: & ejus actio, nisi calore animalis

Tota substantia peripatet.

movea-

moveatur, percipi non poteſt. Quod propriũ quidam eſſe autumant occultarum potentiarum ſeu facultatum abditarum: & καθ' ἐντελέχειαν fieri dicunt, ut ſuprà.

Quod autem iſti tribuunt ſubſtantiali formæ, Hermetici aptiùs & tutiùs prædictis ſpiritibus adſcribunt, tribusq́; principiis hypoſtaticis, nempè ſali, mercurio, & ſulphuri. Sali quidem & mercurio ſapores & colores vendicant, cum detergendi, aperiendi, mundandi, evacuãdi, & inſtar balſami, ab omni putredine corpus cõſervandi facultatibus, ſulphuri verò odores, cum conſolidandi, agglutinandi, & dolores ſedandi viribus & proprietatibus. Ita ut hinc videre liceat, quàm parum inter ſe utraque ſecta diſſideat, & ad mutuam concordiam, ſecus quàm creditur, propenſa ſit.

Sed ut ad ſpiritus noſtros redeamus: abundè docuimus, illis ſolis propriè omnes omnium actiones deberi: clarioremq́; inde doctrinam ac demonſtrationem percipi, ſi eis tàm illuſtres & admirandi ejuſmodi effectus tribuantur, quàm ſi formis, aut toti ſubſtantiæ adjudicentur. Alioqui perinde eſſet, ac ſi procul & quàm remotiſſimè, è cœlo videlicet, peteremus, quod penes nos & præ manibus habemus: ut multis vitium hoc cõmune eſt, quòd internæ corporũ anatomiæ, in quibus,

vel ipsis oculis, spiritus admirandis virtutibus & actionibus præditos intueri licet, ignari sint. Qui quidem spiritus, pro varietate seminum, substantiarum, & principiorum hypostaticorum, quibus inhærent, tanquam in geminis matricibus, alii corporaliore forma, alii spirituosiore, varios etiã effectus producunt. Inter enim spiritus hæc distinctio est, ut alii magis sint corporei, alii magis spirituales, alii verò medium inter utrosq; teneant. Mercuriales, vaporosi & aquosi, volatiliores sunt, & qui omnium primi è corpore exhalant. Salsuginosi ac fuliginosi omnium maximè corporei sunt: quiq; postremi ex corpore divelluntur: neque id citra ingentem ignis effervescentiam. At sulphurei, halituosi & oleaginosi, qui volatilibus & fixis, tanquam intermediæ copulæ, glutinis instar, intercedunt, utrorumque naturæ participes sunt. Quos quidem spiritus omnes, certum est, variis saporibus, coloribus, odoribus, aliisque agentibus qualitatibus esse dotatos, juxta naturarum & substantiarum varietatem; unde, solutis vinculis, emerserunt: sive id sit occulta & inscrutabili interni & abditi in natura ignis virtute & operatione: sive artis ipsius ministerio, naturam imitantis.

Varii spirituum effectus.

Ut autem istorum spirituum effectus ocu-

lis subjiciamus: proponemus quædam exempla, ex vulgaribus & quotidianis rebus petita, ac proinde omnibus nota. Quùm salpetræ sua terra, qua continetur & generatur, conspurcatus adhuc est, & sulphur sua minera nondum exutum & defœcatum: utriusque agendi vis usque adeò languet obtusa, ob substantiarum corporalium & terrestrium, quibus devinciuntur, mixtionem, ut ne flammam quidem possint concipere. At cum suis corporum vinculis soluta & expedita sunt, simulq; miscentur: palàm est, quantis agant viribus, quantoq; potentes eorum virtutes impetu sese exerant.

Vulgarem & marinum salem in quotidiano ciborum usu sumimus & edimus: edulia eodem condîmus, quo, ut balsamo, à putredine vindicentur. Porrò frustra coronatum aureum, vel dragmam unam auri, sexcentis salis marini libris immergamus & sepeliamus, à quo ne tantillum quidem varietur, aut immutetur: à cujus tamen spiritus è corpore extracti & separati uncia duæ vel tres auri dragmæ, aut etiam plures uno momento in aquam solvi possint. Possemus multa alia in medium exempla proferre. Sed objicietur nobis, vim istam cuidam erosivo, ac acri qualitati, sali inhærenti (ut & aliis rebus) adscribendam esse. *Objectio.*

Cui

Cui objectioni jam suprà respõdimus ab exemplo aquæ fortis: quæ, post argentum dissolutum, acris quidem perstat: at spiritibus suis spoliata, qui in solvendo argento expirarunt, nullius amplius est potestatis nec effectus. Quod ut meliùs pateat, nequaquam in acrimonia vim ejusmodi consistere, nunc afferemus exemplum ex quibusdam naturis, quæ omni acrimonia, & qualitate saporis manifesta destitutæ, attamen admirandos ejusmodi producunt effectus, ex spirituum, quibus turgent, potentiis & virtutibus. Flores antimonii spirituales sumamus, qui, licet careant acrimonia, si tamen ad duo vel tria grana propinentur, usq; adeò atrociter corpus concutiunt & divexant, tùm vomitu, tum dejectione, ut res non careat periculo. Quod suo nimiùm damno miseri multi experiuntur, qui ignaris Empiricis potiùs, quàm doctis & veris medicis, salutaris à veneno auxilii separandi, & tutò porrigendi, ac opportunè peritis & expertis sese committunt. Sumamus etiam antimonii vitrum in exemplum. Hoc cùm omni sapore quoq; careat: idem tamen ferociter præstat, quod ejus flos: idq; ob spiritum quendam album & arsenicalem ipsi insitum, qui in marmore, in quod injectum fuerit vitrum, facilè animadverti potest: cujus pulvis tenuissimus & subtilissimus, si ad aliquot

Non omnia valida agẽdi potestate prædita, sunt ad sensum acria.

quot

quot ſeptimanas Soli exponatur calido, & de eo poſtea, majore etiam doſi propinetur, nullarum virium ad purgandum aut movendum corpus, futurus ſit, quòd calore Solis ſpiritus ejus exhalarit ac evanuerit, quod alibi notavimus. Quod magnam ſpiritus volatilitatem teſtatur ac tenuitatem, qui tamen in uncias ſingulas vix fortè granū, aut momenti dimidium pendat.

Quinetiā metalla ipſa, vel ſolidiſſima quæque, in quibus vitam non agnoſcit vulgus: omniq; vigore ac hujuſmodi ſpiritibus carere opinatur: ea ipſa ſunt, quæ longè pluribus & nobilioribus potiuntur. Cujus rei teſtimonia luculenta apparent ex variis & admirandis illorū effectibus, quùm ea peritus artifex præpare, & à craſſo ſuo, quo vincti detinentur, cortice enucleare novit. Atq; ejuſmodi ſpiritus naturæ elementaris ſimplicitatem æmulantur. Qui luſci luſcò lumine delectantur, & ultrò oculis tenebras offundunt, ii magnam illorū lucem ac ſtupendas operationes contemplari nequeunt, quæ in thermis, ſeu balneis, & aquis metallicis, ejuſmodi promiſcua ſpirituum copia abundantibus, ſpectantur.

At nec aurum, utiq; omnium metallorum ſolidiſſimum & fixiſſimum, ejuſmodi ſpiritibus vacuum eſt: quos, contrà, habet præ cæteris nobiliſſimos & potentiſſimos: quorum

Mira auri actio. admirandi effectus satis exprimi non possent, nisi ipsis oculis cernerentur. Hoc enim à proprio suo & familiari corrosivo solutum, si oleo præcipui vegetabilis, guttatim (ne major fiat ebullitio, quàm par sit) instillato, hæc dissolutio perfundatur, aurum prius dissolutum statim in calcem reducetur: quæ postea lentissimo igne exiccata, tantæ est virtutis & efficaciæ, ut solo motu & sine igne, conatus & effectus potentissimos ac impetuosissimos, instar bombardarii pulveris, non quidem in altum & sursum, ut ille, sed deorsum, & in infernas partes exerat, & evibret: ut vel lignea mensa hoc ictu perforari & disrumpi possit.

Quæ suprà commemoravimus, in hunc finem à nobis allata sunt, ut, quàm variis & admirandis virtutibus hujusmodi spiritus præditi sint, innotescat.

Objectio. At excipiet aliquis, etsi ita est, quorsum tamen hæc? & quid inde inferatur, cùm nulla sit metallicorum spirituū cum microcosmicis affinitas, nec consortium, ut tot verba frustra, & nihil ad rem pertinentia effuderis? Cui objectioni respondeo, admirandam esse in natura rerum omnium, tàm metallicarum, vegetabilium, quàm animalium conspirationem, quæ ab uno & eodem principio enatæ, suæ originis similitudinem, unionem & consensum facilè retinent: ita ut natura mineralis in

lis in vegetabilem, & vegetabilis in animalé, nullo negotio transeat & commutetur. Quæ utiq; admirandæ transmutationes ex cognatione, cõsortio & analogia spirituum, inter se balsamicorum, proficiscuntur, utpote qui, ut dictũ est, ex eodem fonte, radice & prima materia, essentialiq; forma eadem, seu ex eodem spiritu æthereo, primo motore, omnia animante & vita perfundente, promanarint. Quod testatus est divinus Plato in Timęo, his verbis: Quùm igitur Deus sempiternũ hunc « mundum condidisset: rationum quædã semi- « na ipse indidit, & vitę exordium divinitùs in- « duxit, ut cum mundo vim quoq; procreatri- « cem gigneret. Quæ quidem Platonis verba, « de Deo etiam creatore, & de hac vitali ac generante virtute omnibus rebus infusa, ex libro Geneseos desumpta apparent, qui ei fuerat cognitus, ut fusiùs alibi diximus. Hanc vitalem virtuté seu spiritum æthereum per totum orbem diffusum, singulisq; rebus insitum, hoc idemmet esse constat, quod Plato animam mundi nuncupavit, hoc est, infusam eam in res omnes virtutem, moderatricé ac gubernatricem omniũ corporum. Sic enim apta & congrua fuerit explicatio, eaq; petita ex ipsius Platonis verbis, quæ ex ejus Timæo citavimus. *Anima mundi.*

Hanc autem philosophandi rationé sequi

coacti sunt Ethnici illi Philosophi, ex consideratione & aspectu naturalium hujus mundi rerum, ex propria natura fluxibilium, caducarum & corruptibilium. Quæ, nisi utiq; divina aliqua vi conservarentur & continerentur, ab ordine & fine, in quem suis quæq; ab initiis procreatæ & destinatæ sunt, resilire possent: quibus dissectis aut divulsis, magna totius mundi sequeretur confusio & perturbatio. Quod quidem ut averteret summè bonus & omnipotens ille Deus, juxta providentiam suam, sapientiam, ac sui Spiritus virtutem, universalem illam naturam creavit: quâ, ex æterno suo decreto & immutabili consilio, tanquam causis secundis, ad operis sui, in mundi opificio stabiliendo, conservationem uteretur: idque cœlestis ac superioris mundi rotatione perpetua, ac variis variorum astrorum & siderũ ejus influentiis: nec nõ ignium æthereorum, septem planetarum motibus & aspectibus: vitalibusq; præsertim ac admirãdis astralibus virtutibus, præclarissimæ istius & primogenitæ *Lucis*, (tenebrarum, privationum & impotentiarum rerum omnium fugatricis ac expultricis) quibus vivunt, animantur, vigentq; caduca hæc omnia. Quæ quidem lux, per omnes cœlestes ignes olim diffusa: tandem verò, velut in compendium, in Sole contracta: indè, tanquam ex domici-

lio proprio & ſeminario, per illius conver- *Solis pro-* ſiones & revolutiones diurnas & annuas, in *prietates.* rerum omnium generationem, ortum & interitum, potentiſſimè vires omnes explicat. Quod quotidianâ indies experientiâ intueri licet. Nec omnem idcircò hujus adminiſtrationis curam ita naturæ commiſit Deus, ut poſthàc ſecurus quieſcat & otioſus: at contrà, perpetuò operatur, gubernaculum ipſe præ manibus tenens & torquens, pro arbitrio & ſapientia ſua, naturam, juxta eas dotes, proprietates & ſcientias, hoc eſt, virtutes animantes, vivificantes & generantes, quas ei & ſeminibus ejus, virtute ejuſdem ſpiritus, qui ferebatur, vel (ut vult Baſilius) incubabat ſuper aquas, indidit & impertitus eſt: idq; juxta verbum, quod ore protulit: *Terra producat, ſemen vivificum, in animam viventem.*

Inter cauſas ſecundas, quæ ex primis ſemper pendent, balſamicalis quædam eſt natura ſive aſtralis, æthereuſq; ſpiritus, (vita rerum, primumq; movens in hæc inferiora & caduca) qui ſuas primùm exerit virtutes in natura elementali, tanquam in prima & omnium ſimpliciſſima creatura, quas tandem natura illa elementaris in mineralem primùm naturam, tanquam fœturam ſuam primã diffundit: à qua poſtea in vegetabilem, ac tandem ex vegetabili in animalem traducuntur.

Hæc prima ſpiritualis eſſentia, quùm ſibi in penetralibus metallicæ naturæ, corpus ordiri incipit (quod ſibi primo loco illic attexit) id quod primùm conſpicitur, vaporoſus quidam humor eſt, ſubtilis, balſamicus, nitro acetoſus, in quo deliteſcit & vita, vitæq; conſervatio individui futuri. Hunc vaporem natura vegetabilis, hoc eſt, plantæ exugunt & hauriunt, quo aluntur & ſeſe fovent: eumq; propria & nativa coctione, ex natura minerali in vegetabilem tranſmutant.

Atq; hoc modo ita ſublimatur is vapor, ut vitalior, ſpirituoſior & magis æthereus reddatur, formamq; ignis balſamici induat, ac pretioſiſſimæ nobiliſſimæq; aquæ vitæ, quæ omnibus plantis, præſertim alimentoſis, ſive frigidis, ſive calidis, ut clarius à nobis dictum eſt, ingeneratur. Idq; ipſum eſt, quod plantas ab externis injuriis non ſolùm tuetur, ſed etiã novorum individuorum continuationẽ perpetuat, univerſamq; totius plantæ cõſtitutionem, ſpiritualis ac vitalis illius humoris benignitate, irrigat, nutrit, fovet & conſervat. Natura autem ſenſitiva & animalis, à vegetabili, hoc eſt, à plantis, tanquam ex ſuo alimento, ſpirituoſum illum vaporẽ, æthereã ac balſamicã ſubſtantiam excipit: quam longè præſtantiorem, cœleſtiorẽ, vivaciorẽ, omnibusq; modis perfectiorem & ſpiritualiorẽ, longeq;

ab ea, quę in plantis fuerat, discrepantē reddit ac efficit. Etenim virtute spirituū concoctionis sensitivæ naturæ, substantia hæc balsamica, vegetabilis, vivifica, longè alia, nobiliorq; quinta substantia elaboratur, in pelicanis scilicet & vasculis vitalibus sensitivæ naturæ, aut animalis, quàm quæ in plantarum naturalibus ventriculis coqui & perfici solet. At microcosmus, homo, quùm plantis seu vegetabilibus & animalibus vescatur, hoc est, illorum quintas essentias & balsamicum illum spiritum in suum alimentum extrahat: propriâ & nativâ suâ concoctione illam ita præstante artificio chymico extillat, sublimat & circulat, hoc est, virtute sua vegetabili, sensitiva & animali, quas in se omnes cōtinet, ita agitat, deducit, acuit & illustrat, in omnes partes convolvendo & diducendo, ut purissimū, subtilissimum & cœlestissimum vitæ nectar perficiat, hoc est, symphy-ū emphytumq; calorem, aut potius ignem verè æthereū naturę humanę productorē & conservatorē: ignem inquā æthereū, spiritum cœlestem, balsamū vitalem & pretiosissimum, quem Aristoteles sublimi suo ingenio, & altiora quæq;, præ aliis Philosophis, meditante ac penetrante, agnovit originem esse, & omnis generationis ac conservationis rerum naturalium fundamentum, quùm sub finem tertii sui libri

Nutrimentum hominis.

de generatione animalium sic scribebat: *Omnis animæ potestas alterius cujusdam corporis particeps esse apparet, ejusq; divinioris, quàm, quæ elementa appellantur. Et quemadmodum, nobilitate, obscuritatéve animæ inter se discrepant: ita & natura ejus corporis differt. Continet enim in se semen cujusq; fœcunditatis suæ causam, nempè ipsum calorem, qui igneus minimè est, neq; id generis facultatem aliquam æmulatur: sed spiritus, qui in semine spumanteq; corpore coërcetur: & natura, quæ in eo inest spiritu, proportione respondet elemento stellarũ. Quamobrem ignis nullum generat animal: neq; constitui quicquam densis, vel siccis, vel humidis videtur. At verò solis calor & animalium, non modò qui in semine continetur: verùm etiam si quid excrementi fit, quanquam diversum à natura, tamen id quoq; principium habet vitale. Itaque dura, mollia, lenta, rigida, aspera, lævia, caloris & frigoris vi effici possunt. At propria cujusq; ratio & essentia nequaquam ex elementis emergit.*

Radix vitæ. Quemadmodum autem æthereus, vitalisq; spiritus rerum, qui in earum cœlesti quinta essentia positus est, rector, moderator ac conservator vitæ statusq; earum est: sic alii sunt impuriores, & corruptiores, ab excrementis rerum & earum impuritatibus prodeuntes: qui variis modis vitales illos spiritus aggrediun-

diuntur & impetunt, mortemq; tandem inferunt: cui ob peccatum homo, vitâ perpetuâ, quam ab inspiratione divini flatus ante lapsum obtinuerat, spoliatus, factus est obnoxius: terra etiam, ex ejus culpa, maledictione divina ita diris omnibus devota, ut nihil in rerum sit natura, quod mortis aculeos devitet & effugiat. Quæ quidem mors, nil nisi separatio, divulsio & consumptio spiritus istius & radicalis vitæ balsami est, à quo solo anima cum corpore colligatur & perstat. Hoc enim deficiente, consequitur corporis interitus. Quod utiq; videre est in metallorum corruptionibus, quùm rubigine eroduntur; in fructibus, cùm verminantur, & arborum truncis carie putrescentibus. Quæ quidem depravationes & corruptiones, membrorum hominis sphacelis & siderationibus respondent ac æquipollent, quibus tamen paulatim enecantur: quòd in illis balsamus ejusmodi putrefactus emoriatur. In hujusmodi autem corruptionibus, certissimæ mortis indicibus, delitescunt tamen alterius cujusdam vitæ seminaria: ex quibus varia vermium genera enascuntur in fructibus, arboribus & humanis corporibus, tàm intrinsecus, quàm extrinsecus. Quæ quidẽ, etsi ex corruptione oriantur: quùm vitâ sint prædita, aliunde, quàm ex vitalibus spiritibus procreari nequeunt: qui

Anatomia morborum & mortis.

Mors quid sit?

Generatio vermium.

utcunq; sint spiritus, parentum tamẽ suorum impurorum & corruptorum naturam retinent, ut tandem putridos, exitiales ac pestiferos fructus suæ naturæ proprios egerminent, debellato & extincto purioris vitæ & syncæriorum fructuum balsamo.

Ejusmodi itaq; corruptiones, matrices sunt & seminaria, in quibus venenosi ac pestiferi spiritus sedem suam habent. Unde in nostris corporibus varia morborũ genera procreantur: quorũ quotidianę trãsplantationes, ista ejusmodi ex vitalib⁹ radicibus & spirituosis seminib⁹ prodire, certissimã nobis fidẽ faciunt.

Alia spirit. diff. Ut tandem ultimæ superiorum spirituum differentiæ colophonẽ addamus: de quibus tàm longã verborum seriem cõtexere coacti fuimus: eamq; fusiùs extendere, quàm fortè argumentũ nostrũ patiebatur: concludimus, tales reperiri spiritus (pręter eos activis illis qualitatibus, de quibus egimus, seu utilibus, seu noxiis præditos) qui illis sint oppositi: nempè quædã esse spiritualia corpora ἄζιπλα ac evanida, nullius efficaciæ, virtutis, ac facultatis, quæq; omni sciẽtia destituta sunt: sive ii sint nudi vapores, sive inanes fumi, fugacesq; umbrę corporũ & aliorum spirituũ. Quę quidem postrema hæc spirituũ evanidorũ differẽtia à Dogmaticis probè & agnoscitur & recolitur, ut qui passim in suis libris, vaporis, fu-

mi,

mi, halitus, exhalationis, expirationis, flatus, halituosi vaporis, caloris fumosi & flammei, vaporosi sudoris, exhalantis humoris, ventositatis grossę. humiditatis flatuosæ, halituosæ substantiæ, qualitatis nidorosæ, spiritualis essentiæ, auræ malignæ, fumosarum excretionum, fuliginosorum excrementorũ, vaporosarum superfluitatũ, crebram mentionem faciant. Sed inanes jactantur hæ voces, ac prorsus emortuæ: ut quæ vanis tantùm & mortuis etiam qualitatibus innitantur, unde egregius nullus eliciatur effectus, qualis ex vera spirituũ agentium & balsamicorũ, sive utiliũ, sive noxiorũ notitia & speculatione hauriri & educi solet. Quod satis superq; longiore oratione docuimus, ut discamus, in illo puro, æthereo, & eorum radicali balsamo vitam nostram ejusq; conservationẽ, sanitatemq; esse repositã: ut, contrà, ex eorũ impuritate & malignitate morbus interitusq; noster cõsequitur. Preterea curationẽ & restitutionem defectuũ, quibus sæpè languescimus, nequaquã in sola crasi & mixtione elementorũ, neq; in solis qualitatibus primis, caliditatis, frigiditatis, humiditatis & siccitatis, sitã esse sciamus, sed potiùs illorũ defectuũ, sive affectuũ causas ac remedia balsamo radicali, cœlesti, quintæ auxiliorũ essentię adscribenda esse, spiritibusq; mechanicis ei insitis, quos Paracelsus scribit in a-

Vis medicatrix in quo delitescat.

in abysso naturæ esse reconditos: qui certis temporibus proferunt sese, in generationes medicamentorum: nec abolitis medicamentis eos destrui: sed in abyssis suis quiescere aliquandiu, nulloque naturalium rerum interitu extingui. At obstreperum clamorem & cachinnos multorum videor mihi audire, qui novam sic doctrinam & prorsus inauditam, ac etiam suæ Philosophiæ contrariam induci autumant. Subsistite paulisper, quæso, ô amici. Neq; enim usq; adeò vana, frivola & inanis opinio hæc est, quin animum ad eam appellere debeatis, & intellectus vestri oculos, supra modum in terram defixos, in cœlum usq; possit attollere. Non enim ex solo Paracelso emanavit hoc dogma: ut quod cum Socraticorum de Idæis, cum Stoicorum de causa συνεκτικῇ; Anaxagoræ de syncrisi atomorum, & authoris de diæta, quem Hermetici Hippocratem esse agnoscunt, opinionibus consentit, & planè conforme est, ut alibi in Anonymum quendam fusiùs docuimus.

Sed quid Hermeticis respondebunt, cùm optimis & validissimis rationibus ulteriùs progredientur ac sustinebunt, semina ipsa nō tantùm potentia, sed & actu esse animata? Nunquid videre est, cōplures plantas, è terra radicitùs erutas, atq; alimento terræ spirituoso, quo vigebāt, orbatas, egerminare, cre-

Semina actu animata.

scere

ſcere & revireſcere? An eorum ſcilicet aſpernanda & rejicienda jure opinio eſt, tanquam abſurda & erronea, quæ tantorum tamq; antiquorum Philoſophorum authoritate: nec non neotericorum, Franc. nempe Patritii, ac imprimis magni illius & reconditæ literaturæ noſtri ſeculi viri, Julii Scaligeri ſuffragiis ſuffulta nititur & propugnatur, quorum alter ſemen actu vivere ſcribit, ſed actu ſeminali: at à Scaligero quàm ſtrenuè oppugnetur dogma illud contrarium Fernelii, ex libro ejus de abditis rerum cauſis petitũ, videre eſt. Luculentis enim teſtimoniis, ac firmiſſimis rationibus, ac imprimis ipſius Ariſtotelis authoritate probat ac demonſtrat, animam ſeu formam leonis vel equi, eſſe actu ipſo, non tantùm δυνάμει in leonino vel equino ſemine: & ſemen leoninum & equinum, eſſe leonem & equum imperfectum: quod ſucceſſu temporis à ſola leonis aut equi forma perficitur. Quæ quidem forma præcipua eſſentiæ pars eſt utriuſq; animantis, ſimulq; cauſa efficiens, forma inquam, quæ neq; oculis videtur, neq; tactu aut ſenſu ullo percipitur: at ſola mentis & intellectus ratiocinatione comprehenditur. Ubi ſtatuendum eſt diſcrimen inter generationem & perfectionem: ut hæc quidem prorſus careat corruptione: illa verò eam admittat & patiatur. Eo quòd perfectio ſecre-

Patrit. l. ſuo de nova univerſi Philoſophia.

Diff. generat. & perfectionis.

secretionem, aut substantiarũ separationem, atque in primam materiam resolutionem respuat: quibus tamen generatio indigeat. Hæc enim tantùm coagulationi & mixtioni rerum resolutarũ incumbit: at perfectio omnia potiùs in integrum restituit & conservat, quàm quicquam imminui aut elabi sinit. Quod ex granis & seminibus indies satis quotidiana demonstrat experientia: nec non ex ovo licet perspicere, in quo (pullo excluso) nihil reliqui in cortice cernitur, omnibus videlicet integrantibus partibus, hoc est, tribus illis substantiis hypostaticis, pellicula videlicet, albumine & vitello (quæ utiq; aptè mercurio, sulphuri & sali respondent) diligenter asservatis & collectis, citra ullam imminutionem, aut segregationem, ut pulli inde forma animata perficiatur & resultet.

Discrimen actus primi & secundi.

Nec Hermeticos usq; adeò ignaros, & peripateticæ Philosophiæ, apud omnes receptę, imperitos esse putandũ est, quin in confirmationem suæ sententiæ aptè distinguant, & discrimen notent, inter primum actum, seu potentiam essentialem, quæ nõ est ipsamet substantia corporea & integra rei, sed aliquid essentiale & potẽtia vigens ac efficax ad actum in ipsa substantia existens, quę nunquã ab ipsa separari potest, propriumq; πάθος idcircò appellatur: & secundũ actum δυνάμεως, qui dicitur

tur energia seu actio: potentia nempè naturalis, quæq; dependet à temperaméto, sive crasi, cum operatur. Ut autem equino pullo, per juventutem, equi forma & essentia denegari nō potest, quin perinde re & actu sit, ac qui perfectus ætate equus est: etsi æquales vires cum grandiore equo, aut maturum semen ad procreandum nondum habeat: quo tamē, quùm ad perfectam ætatem peveneri, ad sibi simile gignendum non sit cariturus. Haud secus Hermetici docent, in quovis quidem semine, actu illo priore, inesse rem ipsam, hoc est, animam seu formā essentialem: at posteriore actu nequaquam, qui tantùm ratione temporis priore actu in composito superior est, non re ipsa: quùm res ipsa, hoc est, forma substantialis in utroq; semine, & maturo & immaturo, æquè integra & perfecta actu consistat: & pullus & grandior equus actu & re ipsâ æquè & pariter sint equi. Neq; enim forma in utroq; desinit esse integra, etsi composita (quibus perficiendis assiduè incumbit) inchoata tantùm & adhuc imperfecta sint: ad perfectionem enim illorum, ut diximus, perpetuò tendit & laborat.

At si quis Hermeticis objiciat, quùm equus ex semine parentum procreatur, aut quercus ex glande enascitur, eam esse generationem, cùm antea nec equus nec quercus esset, hacq; Objectio.

ratione & ſemen animalis & glandem arboris deſiiſſe eſſe id, quod prius erant. Huic objectioni reſpondebunt Hermetici, primi actus ſubſtantiam, quæ forma eſſentialis eſt ἀχώειςος, ut loquitur Ariſtoteles, in equi ſemine, vel in glande; nequaquam generatam eſſe in equo aut quercu: ſed equũ ipſum & quercum, ab ipſa forma ἀχώειςῳ, actu ſecundo & poſteriore fuiſſe perfecta, quæ antea in compoſito inchoata tantùm & imperfecta erant. Actus enim poſterior, qui à temperamento & craſi dependet, accidens quodammodò eſt, cui generatio accidit, ratione corporeæ ſubſtantiæ, ex mixtione à forma productæ: non autem actui priori, hoc eſt, formæ, quæ ſimpliciſſima & citra ullam craſim aut mixtionem ſubſiſtit. Quùm igitur aut pullum, aut aliquid aliud tale, naturaliter creſcere videmus, nequaquam id, quod creſcit, forma ſubſtantialis putanda eſt, quùm nec magis nec minùs recipiat. At equus eſt, qui creſcit, hoc eſt, totum equi compoſitum: in quo forma tum conſpicua redditur, quæ prius deſtituta organis & corpore, licet integra, occulta delitefcebat.

Anima hominis. Quod ad animam hominis rationalem attinet, nemo eſt, præter perditũ aliquem Protagoram, aut Epicurum, qui in dubium revocet, à Protoplaſta Deo creatam fuiſſe: qui ex ſpiri-

ſpiritu oris ſui eam primo homini inſufflavit: quamq; eadem ſua virtute in eo infuſam permanere immortalem voluit: ita ut aliis facultatibus, vegetabili ſcilicet & ſenſitiva, in homine mortuo extinctis, unica illa rationalis anima in æternum ſuperſtet ac vivat.

Ut tandem concludamus, & huic argumẽto finem imponamus, concedamus, animam potentiâ tantùm, non actu rerum ſeminibus ineſſe. Neutrius enim opinionis defenſionẽ armis ſuſcipere decrevimus; id tamen nobis denegari non poterit, quin certiſſimum ſit, ejuſmodi ſemina ſpiritibus eſſe referta, ut ſuprà à nobis demonſtratum eſt: & omnes omnium rerum actiones, virtutes & facultates formis rerum, etiam inanimatarum, & ex multorum judicio emortuarũ eſſentialibus, potiùs quàm craſi, juxta rationes, quas abundè attulimus, adſcribi debere. Proinde Hermeticos, qui ejuſmodi energias & facultates ſubſtantiis ſpiritualibus aut divinis, (ut loquitur Ariſtoteles,) adjudicant, propiùs ad Ariſtotelis doctrinam accedere, quàm alios, qui Empedoclem quendam ſecuti, ab ea procul evagantur, ut alibi quoq; monuimus.

Hinc eluceſcit, quantum utilitatis percipiatur, ex ejuſmodi rerum exacta perveſtigatione: quam morbis privatim, quos excutimus, accommodabimus, ut ex earum cauſis,

apertè enucleatis, verum genuinumq; remedium eruamus, ac adaptemus.

CAPUT XI.

Essentia, diff. & causæ prædictorum quatuor affectuum ex Hermeticorum placitis traduntur, nec non materialis & crassa dogmaticorum de iisdem morbis opinio refellitur.

Nomin. epil. juxta Paracelsum.

PARACELSUS ex Hermeticis, primariorum unus, liberè quibusdam morbis remediorũ nomina accommodat: ut ex nomine ipsius morbi remedii specifici genus demonstretur: quemadmodũ epilepsiam vocat, modò morbum vitriolatum, modò viridellum: quòd in spiritu vitrioli viridi morbus auxilium suum nanciscatur. Interdũ morbos insignit nomine, à causa producente sumpto: ut cum eandẽ epilepsiam appellat etiã morbum vitriolatum, quòd, ex ejus ipsius sententia, morbus originẽ suam contrahat ex vapore mercuriali vitriolato, qui ex humore, ex tartaro, aũt ex mucilagine æruginoso expirat: quam idcircò vulgò porraceam nominant: quùm potius vitriolata mucilago dici debeat, propter eam, quam habet cum vitriolo potiùs, quàm cum porro, aptam analogiam. Siquidem ea non porri, sed vitrioli tincturas

& impressiones secum circumfert, quas exhalando, temporis intervallis, malignas, acres & acidas, spiritibus vitalibus ac animalibus facilè commiscet: utpote quæ etiam totæ spirituales sint: & cum spiritualibus potiùs, quàm cum terrestribus symbolisent, ac cognationem, consensumq; habeant. Quibus cor & cerebrum, ut suprà diximus, cùm partis affectæ sedem indagaremus, impetuntur ac obsidentur: sive id obstructione fiat, sive ab aciditate vitriolata, arterias carotides constringente ac comprimente: unde facultatis vitalis in cerebrum transitus intercipitur: sive etiam ab eadem aciditate stypticitateque ventriculorum cerebri substantia coarctata: aut ex sale istius humoris armoniaco acerrimo, menyngas exquisitissimi sensus pungente ac vellicâte, ejusmodi convulsiones oriantur: & præcipuorum animæ officiorum, ac functionũ, cognitionis nempè, memoriæ ac rationis depravationes, aut interitus etiam consequantur: idq; magis vel minùs, pro qualitate humoris mercurialis vitriolati majore, vel minore, vel aciditate & virulentia ejus graviore aut leviore. Etenim nemo non nostri infinitæ vapotum multitudini, qui ex variis corporis partibus in cerebrũ nostrũ assurgunt, obnoxius est. At si hujus proprietatis & naturæ vitriolatę non fuerint, epilepsias non

Radix insultus epileptici.

Cur melanchol. epilepsiæ obnoxii. procreabunt, quibus præ aliis melancholici opportuni sunt, ex ipsius Hippocratis testimonio: *Melancholici comitiales facile fiunt, & comitiales melancholici*: idque quòd ejusmodi homines, humore vitriolato acido (cujus generis suprà diximus melancholiam esse) abundent.

Cur infantes ad epil. proni. Ad hunc eundem morbum infantes maximè proclives sunt: non quòd cerebrum habeant pituitosum. Si enim in nuda & simplici pituita, posita esset epilepsiæ, aut ejus germanæ apoplexiæ, causa: omnes ei morbo essent obnoxii, cum secus accidat: siquidē multos hydrocephalos videmus ab iis morbis immunes, etsi cerebrum aquosa humiditate scatens & refertum habeant: sed quòd illorum multi lac in ventriculo acescens, & non probè concoctum congerant: cujus corruptio eam naturam induit, ut in æruginosum & viride quoddam virus vitriolatum degeneret (ut ex eorum rejectionibus ac vomitibus hujusce coloris videre est) unde dolores gravissimos patiantur, & proni ad hunc morbum reddantur. Quo fit, ut ipse Avicennas epilepticum morbum puerilem vocet, aut puerorum matrem, sed melius dixisset novercam.

Gal. opinio de caus. apoplex. & epil. est absurda. Quod ad causas apoplexiarū attinet, quas Galenus easdem esse dicit cum causis epilepsiæ: quasq; venenatas, & activa omni quali-

tate præditas esse negat: at humorem esse asserit simpliciter frigidum & crassum, qualis creditur esse pituita: ubi etiam inter hos duos tàm graves ac stupendos affectus differentiã aliam non statuit, quàm quòd apoplexia generetur ob privationem absolutam potentiæ animalis, quã nervi destituuntur: epilepsia verò fiat ob depravatum motum: qui quidem in quatuor species dividitur, tremorem videlicet, palpitationem, concussionem & convulsionem: quorum duorum postremorum epilepsiam participem esse volunt sui assertores, ac præsertim convulsivi motus. Hæc inquam absurdissima opinio est, qua apoplexiæ causam uni soli frigido & crasso humori semper adscribunt: nec minùs ridicula est, quàm quæ ex eadem causa epilepsiã oriri statuunt. Quam jam multis rationibus, hìc frustra repetendis, abundè confutavimus & explosimus: explicatis fusè utriusq; sectæ, & Hermeticæ & Dogmaticæ, in hanc quæstionem, sententiis. Qui tamen Dogmatici ferè omnes, uno eodemq; consensu, verarum apoplexiarum causas, in quantitate pituitosi humoris collocant: quæ confertim uno momẽto ventriculos opplet: qualis est Æginetæ sententia: qualisq; sentẽtia Galeni, loco jam à nobis citato, ubi scribit: Apoplexias & convulsiones fieri propter humorem pituitosum, aut me-

Causa apoplex. Dogmaticorum

Paul. Æg. li. 3. cap. 18.

Gal. aph. 6. com. 56.

lancholicum: *quoniam communis est, inquit, utriq; crassitudo.* Unde infert, in utriusq; humoris crassitie, unde opplentur meatus, istius mali causam & originem esse repositam.

Caus. apopl. non consistere in crassitie materiæ. Quod si ira est, unde tanta hujus mali præcipitatio, & tàm subita aggressio, ut uno ipso momento ingruat, & inopino, velut turbine, ægrum percellat ac sideret: ut inde nõ immeritò nomen mutuata sit ἀπὸ τ. videlicet ἀποπλήττειν, à percutiendo vel percellendo, quòd, qui ea invaduntur, quasi de cœlo percussi aut quodam fulmine icti videantur. An, cedò, crassæ gravisq; naturæ materiæ, quæq; difficulter moventur (ex omnium medicorũ sententia) hoc habere possint proprium, ut tàm subitam, præcipitem, ac tàm stupendum motum excitent? Non potest enim non aliquo temporis intervallo, nec nisi sensim ac paulatim ejusmodi crassus humor in cerebro aggregari, cum ejus ortus momentaneus & præceps esse nequeat. Interea dum congeritur, aut aliqua pars ejus congesta est, cerebrum opplet, ut licet conjicere, quid, ante quàm paroxysmum cieat, tandiu ille stat otiosus? ut nihil priùs re ipsa producat, quàm serò ac tandẽ maturum apoplexiæ fructum: quùm saltem minorem aliquem affectum præmittere priùs deberet & posset, ut cataphoram, aut soporiferam aliquam aliam gravitatem. Fertur quidem,

quidem, ejusmodi aliquos prænuncios solere præcurrere, qualis est gravedo, dolor & rotatio capitis in gyrum, propensio ad somnum: qui tamen præcusores testimonia potiùs vaporum spirituosorũ exhibent, quibus oppletur cerebrũ, & quos, præ imbecillitate, neq; cõcoquere, neq; discutere, vel per emunctoria propria deturbare possit: sed quibus nubilum ac turbidũ aptumq; fit ad ejusmodi symptomata concipiendũ, quàm ut ex crasso humore, qui in cerebro aggregatus fuerit, & ibi ad tempus resederit, ista proficisci credamus.

Nunquid satis testati sumus, in plerisq; infantibus tum pituitosis, tũ aliis, hydrocephalęas conspici, aquosam in cerebro repletionẽ arguentes, qui tamẽ nec apoplexiã incurrant: nec ullum præcursorũ ejusmodi signorũ, hoc est, gravitatis, rotationis, indormitionis & doloris capitis, persentiant: quę tamẽ vinosis ac crapulosis contingant, ex fumis & vaporibus vini liberaliùs hausti, in cerebrum elatis? Qui quidem vapores, cùm sint spirituosi, nõ crassi: calidi, nõ frigidi, ejusmodi effectus in cerebro creant: imò tàm profundũ aliquando veternũ, κ̀ δυσδιέγερτον somnũ inducunt, ut nunquã, nisi solutis prorsus vaporibus, temulenti isti eo liberari & expediri queant. Quinimò ipse Hip. l. de flatibus, non procul à fine, hunc morbũ à flatibus fieri scripsit. Et ad finẽ libri

de glandulis hæc scribit: *Cerebrum si quid redat, turbationem multam sustinet, & mens desipit, & cerebrum convellit ac distrahit totum hominem, qui in se ipso vocem non edit, at suffocatur, & hæc affectio syderatio appellatur.*

Fumorum ex carbon. effectus.

Nunquid etiam ejusmodi symptomata suscitari cernuntur, ex carbonum fumis & vaporibus? nec non uno momento concidere, ac sæpè etiam examinari, tanquam apoplecticos, qui eo loco sopiti dormiunt, ubi ignis carbonũ accensi fuliginosi vapores retinentur, nec exhalare possunt? Nunquid istorum symptomatũ causa ad fuliginosas illas exhalationes calidas, acres, rodentes ac penetrantes, magnarumq; virium, cerebrum opplentes, majore jure referantur: quàm ad cerebri obstructiones, ex lentore & tarditate crassorum ejusmodi & frigidorum humorum natas?

Hermetic. sentent. de caus. apopl.

Ergo ex Hermeticorum sententia concludimus, non semper ejusmodi apoplexiarum causas cuidam frigidæ crassæq; pituitæ, aut alii id genus humori, esse tribuendas: at nebulosis potiùs exhalationibus, in cerebrum evectis, & in eo conclusis, instar nubium in aëre expansarum, quæ quidem si aqua & humore refertæ, non tantùm frigido & humido simpliciter, sed efficacem & activam qualitatem possidente, sive sit ea salina, sive mercurialis, sive sulphurea, illicò conglacientur aut congelen-

gelentur, ut ex ſpiritu vitriolato & glaciali illuc evecto poteſt contingere, ejuſmodi naſcitur uno momento affectus ex glacie illa & congelatione, quam aciditas vitriolata conſtringendo ac coarctando parit: ac inde apoplexiam oriri certum eſt gravem aut levem, pro quantitatis aut qualitatis materiarum vi & copia.

Sed jam ſuprà tot locis, tamq; apertè, inſignem illam & admirandam ſpiritus vitriolati virtutem coagulantem deteximus, quæq; in mediis flammis, in quibus omnia, ex vulgi opinione, ſolvuntur, invicta perſtat, viresque etiam ſuas conglaciandi, vel invitis ignibus, fortiter exerit: ut de his pluribus agere tędioſum & ſupervacaneum ſit.

Inter Dogmaticos, Avicenna, meo judicio in cauſis ejuſmodi apoplexiarum indagandis, aliis videtur ad ſcopũ fœliciùs collineaſſe: cùm eas materiæ cuidam ſtypticæ, aut conſtringentis qualitatis adſcribit: *Hæc quidem, oppilatio, inquit, (de apoplexia loquẽs) fit, quùm id ad cerebrũ pervenit, quod dolorẽ facit aut impedit aut movetur, motu contractionis: aut qualitas perveniens ad ipſum, ſtypticum faciens, &c.* Cæterùm admittimus, nonullas apoplexias ab aliis quoq; cauſis produci, ut à phlegmone ſeu inflammatione aut apoſtemate, aut ab aliqua ſanguinis effuſione in cerebrum, per

venæ apertionem aut rupturam. Qua in re à Dogmaticis dissentire nolumus.

Attigimus præterea nõnullas alias apoplexiæ causas, quùm Dogmaticorũ partes tueremur, spiritus videlicet interceptionẽ, cùm ejus in cerebrũ transitus & cõmunicatio prohibetur, ab obstructione arteriarũ carotidum & venarũ jugulariũ, ob vapores fortè stypticos & virulentos, ejusmodi partes cõprimentes ac coarctantes, vel alias ob causas: ubi etiã Alexãdri Benedicti authoritatẽ attulimus, in præputii circuncisione, citra dolorem & sensum. Nec nõ hunc morbum ex contusione, & cranii fractura, atq; aliis id genus causis, suscitari posse affirmavimus. Sed apoplexiarũ ejusmodi nullã hîc mentionẽ facimus, in quarum curam cum Dogmaticis consentimus, & cum iis laudamus sanguinis missionẽ, crebrò etiã repetitã: præsertim si ex phlegmone, aut alia sanguinis in cerebrũ effusione malũ ortum ex signis compertũ sit. At de veris hoc loco apoplexiis, & internam, latentemq; originẽ habentibus, disserimus: quarum quidem origo & causa si crasso & frigido humori tantùm, & simpliciter adscribatur, ridiculũ id sit, & Hermeticorum labris (quorum doctum est palatum) prorsus insuave, inconditũ & insipidum.

Causſ. paralyseos. Ex his, quæ dicta sunt, veræ etiam paralysis causę deducentur, in quas sępè apoplexias degene-

generare jam antè demonstravimus. Siquidē vitriolatus ejusmodi humor & glacies statim vi naturę aut artis auxilio liquata, soluta, & in aliquam cerebri partē, aut in totum etiā cerebrum diffusa, nec nō per totam dorsi spinam, in nervorū propagines trajecta, aciditate, stypticitate, mordacitate & acrimonia partes ejusmodi vellicando, stupefaciendo & consopiendo: prout dentes solent ejusmodi acidis vitriolatis irritari, cōtrahi, & stupefieri, ut inde αἱμωδία nascatur, ejusmodi affectus & symptomata, ut stupores & indormitiones membrorum, quos pręcursores & affines paralysis esse diximus, procreant & invehunt. Unde etiam facilè colligere est, ex iisdē causis, humoris scilicet acerbitate, stypticitate & acetositate, non autē ex simplici frigiditate & crassitie, apoplexiā generari. Quot enim defluxus humorū indies cernimus ex cerebro, in spinam dorsi decumbere, quo nervorū genus imbuitur, citra stuporē & indormitionē, citraq; spiritus animalis in illas partes trajectionē: unde etiam membra, hac defluxione perfusa, nō desinant sensum motumq; suum retinere?

αἱμωδία dentium.

Fernelius accuratæ ac subtili causarum arthriticarum inquisitioni invigilans, ex hujusmodi defluxionibus illas deducit, ubi tamen nec percelli membra, nec sensu carere, satis testantur ægrotantium quærimoniæ & ejula-

tus. Atque hæ ſunt Hermeticorum rationes, quas illi in hanc quęſtionem Dogmaticis obtrudunt.

Cauſ. vertiginis. Cæterùm utriq; in cauſis vertiginum afferendis conſentiunt, cùm ad vapores halituoſos ac ſpirituoſos eas referunt. Veruntamen Hermetici, ut ſparſim in hoc tractatu monuimus, minutim interna quæq; diſſecant, & ſingulas anatomiæ partes acutè & ſubtiliter rimantur ac excutiunt: unde fit, ut dicant, ejuſmodi vapores aut halitus, qui vertigines inducunt, ex reſinoſis, tartareis aut ſulphureis in ventriculo, alióve viſcere contentis: aut ex unctuoſiore, magisq; ſulphurea ſanguinis ſubſtantia, promanare: quæ ſecum tincturam nigræ fuliginis, admodum ad tingendum & denigrandum efficacem convehunt: citra tamen acrimoniam ullam: qualem ſal armoniacus in ſuis mercurialibus exhalationibus continet: ut videre licet in fumis quorundam lignorum, qui ſecum ſalis armoniaci halitus, quorum ſunt ejuſmodi ligna feracia, efferentes, ſurſum ad oculos, rubore & acrimonia eos feriunt ac inficiunt. Quod idem ex aquæ ſimplicis fumo aut halitu, aut ex pingui juſculo, aut ex vaporibus, ab aqua terráq;, nubiloſo tempore, excitatis & ſurſum evectis, non contingat. Etenim fumi aut halitus, qui vertigines ejuſmodi inducunt, nullos inferunt

Halituum effectus diverſi.

dolo-

dolores, quòd naturam salium nullam, sed resinosam, oleosam & sulphureã possideant: à quibus idcircò nulla, sed à salibus omnis acrimonia proficiscitur, ut experientia quotidiana comprobatur. Etenim unctuosi illi fumi, nigerrimi quidem sunt & spissi, ex quibus etiam tinctura nigredinis extrahitur: at nulla pollent mordacitate, aut acredine salium. Ut autem hi ex salibus expirantes fumi, dolores, hemicranias, vigilias, deliriaq; varia cient: unctuosi verò simpliciter & citra acrimoniam, dolorisq; sensum, vertigines & tenebrosas ejusmodi, ac nigras affectiones concitant, sive in cerebro sedem localẽ habeant, sive aliunde exurgant, per causæ morbificæ propagationem: ut quando per venas, vel arterias interiores & exteriores cervicis, ad arteriã plexus choroidis defertur anathymiasis quædam tetra, quæ inæqualiter in iis arteriis vel cavitatibus cerebri circumacta, humores variè impellit, spiritusq; animales subagitat: vertiginemq; simpliciter dictam efficit: prout ejusmodi fumi magis vel minus densitatis & nigredinis habuerint.

Hæc etiam simplex dicta vertigo, aliquando procedit tùm ex ventriculo, tùm ex præcordiis malè affectis, per simplicem communicationem fraudulenti cujusdam vaporis, ab aliquo corrupto humore suscitati. Attamen

men ejusmodi fumi, à quacunq; causa excitati, si verè resinosi & tinctoria nigredine referti fuerint: tunc affectus verè scotomaticus efficiatur: in quo mens tenebris obducitur, ac oculi turbantur: ita ut, qui sic affectus fuerit, cerebrum totumq; corpus in gyrum circumagi opinetur. Quare non regit se ita, ut firmetur (quemadmodum loquitur Avicennas) imò cadit, &c. Unde aliquando contingit, ut non tantùm visus pereat: sed ratio & judicium omni cognitione privetur. Quod ex hujusmodi nigerrimis fumis accidit, qui luci, claritati & splendori spirituum nostrorum densissimas tenebras offundunt, quibus lux eorum obtenebretur, instar solis, qui crassissimis ac nigerrimis nimbis obductus, lucem suam nobis impertiri non potest.

Avic prima tertii. tr. 5.

At nunquid audio subsannantes aliquos, quòd in nostris corporibus resinas & gummi reponã, ex quibus tinctorius nigror elici possit? Subsistite paulisper, amici, & tandem sanguinem dissecate, ut ex illius anatomia discatis, longè plura tingentium nigredinum genera in eo contineri, quàm vobis enumero. Inspicite lac, quod sanguinem apprimè coctũ esse volunt: & exprimite ex eo sulphuream illam ac butyrosam substantiam: quam si incendatis, quàm nigras quæso fuligines, denigrandi vi præditas, elicietis? Nigredo uveæ

tunicæ adhærens satis monstrat, sanguinem in nutritione humoris vitrei & cristallini in oculo nigra excreméta deponere. Revocate etiam in memoriã, & attenta mente perpendite, quicquid de analogia & consensu metallicorum cum vegetabilibus, & vegetabiliũ cum sensitivis docuimus. Inde facilè, quicquid hîc dicimus, concipietis. Non ibitis, credo, inficias, animantium lac, tincturam, vim & impressionem earum herbarum, quibus pascuntur, retinere. Quod si negare audebitis, en vaccas, quæ cùm alliariam herbam depastæ sunt, vobis lac, allia redolens, exprimunt: vel eo etiam floris colore tinctum referunt, quem comederint. Hinc igitur vobis liqueat, quàm verum sit & firmum, quod de analogia & consensu ac sympathia rerum inter se diximus. Atq; hæc satis superq;, juxta Dogmaticorũ Hermeticorumq; sententias, de essentia, differentiis, partibus affectis, affectionisq; causis illorum affectuum dicta sint.

Caput XII.

Methodus Dogmaticorum curativa epilepsiæ medicamenta non nulla, quibus in genere in ipsis morbi paroxysmis utebantur antiqui, ostendens.

Nunc

NUNC tempus est, ut curationem tantorum malorum aggrediamur: ac simili docendi methodo, exquisitiora, elegantiora ac tutiora remedia, quibus utraque secta utitur, proponamus: ut, qui ejusmodi morbis tentantur, utilitatem aliquam & fructum inde percipiant. Veri enim & fidelis medici præcipuus est scopus, ut opere potiùs, quàm sermone, excellat, quùm linguarum, sive Hebraicæ, sive Græcæ, sive Latinæ eloquentiâ morbi non curentur: sed recta utilium remediorum, & apposita ex arte præparatione ac administratione, & usu opportuno profligentur.

Ut igitur de quatuor horum morborum curatione, tractationem ineamus, juxta eam methodum, quam jam sequuti sumus: ab epilepsia ordiemur: cui alios morbos comites suo ordine adjiciemus. Ac primo loco, omnia cõmunia remedia, quibus bona Dogmaticorum pars usa est, afferemus. Deinde ordinem, temperationem ac correctionẽ, quas Neoterici iis adjunxerunt, subnectemus: ac tandem communium ejusmodi remediorum legitimam informationem ac instaurationem, sive in electione simplicium, sive præparatione eorundem, juxta Spagyricorum ac Hermeticorum solertiam ac industriã præscribemus. Neq; hoc loco, specifica illorum præsidia, ac

sele-

selectissima arcana, magisteriaq;, quæ cùm ex vegetabilium, tùm metallicarũ etiam & mineralium substantiarum familia, mutuari solent, tacebimus. Idq; tanta facilitate conabimur tradere, ut vulgus inde fructum aliquem reportare queat. Nec recedemus à methodica Dogmaticorum curandi ratione, ad quam, quò propiùs fieri poterit, accedemus, in usu & administratione remediorum, quam sequuntur: ut sic obtestemur, ac fidem faciamus, mutui nostri cum illis consensus ac concordiæ, quam foveri inter nos perpetuò optamus: ac simul, ut innotescat, procùl à nobis eam esse ruditatem ac ignorantiam, nec non schismaticum studium, quorum insimulamur.

Epilepsia igitur, ut rem tandem aggrediamur, & ab hoc tàm gravi & stupendo morbo omnibus æquè, tum viris, tum mulieribus, nulla ætatum habita ratione, imminenti, ut qui vel infantes etiam in cunabulis adoriatur: unde ab Avicenna, ut jam antea monuimus, puerorum mater vocitatur: duplicem curationem exigit: unam prophylacticam: alteram therapeuticam. Hujus usus est in insultibus & paroxysmis, ut morbi videlicet præsentis conjuncta causa perimatur: alterius verò, ut causæ antecedentis, vel materiæ epilepticæ generatio intercipiatur: quæ non

Avic. 3. tertii. cap. 8.
Cura epilep. est duplex.

nisi temporis intervallo fieri potest: etsi morbi impressio, & maturus symptomatum illius fructus, in ipso temporis momento seu puncto indivisibili efficiatur. Ubi perpẽdendum est, eam interdum eò usq; ferociæ ac violentiæ devenire, ut atrocissimè ac crudelissimè sæviens à miserrimo ægro priùs non recedat, quàm immanissimo & inaudito mortis genere eum miserrimè jugulaverit, unde idcircò ab Aretæo scriptum est, *varium & portentosum morbi genus epilepsia est, quæ dicitur Latinè comitialis morbus, terribilis utiq; in accessionibus, & peracutus ac perniciosus: quandoquidem nõnunquam accessio una hominem rapuit.* Sic Paul. lib. 3. c. 13. *Quùm igitur in aliquibus acutissima sit affectio, citò occidit, tum exacerbationum assiduitate, tum symptomatũ violentia.* Ea etiam nobis, ut diuturna affectio, consideranda est, ut quę varios cieat paroxysmos, modò rariores, modò frequentiores: nunc longiores, nunc breviores: qui quidem ad extremam usq; senectam, imò ad sepulchrum usque perdurant, nec ante obitum desinunt. Quod confirmat idem Paulus, quùm etiam hoc ad eá, quæ de illo suprà citavimus, addidit: *In quibusdam verò in longũ extenditur, adeò ut, si non circa pubertatem, aut lunares purgationes aut imprægnationes soluta fuerit affectio: aut si post hoc tempus contracta fuerit, plerunq;*

Aret. li. 1. de caus. & notis c. 4.

commoriatur, praterquam si convenientem curationem consequatur.

Præter hanc acerbitatis ac diuturnitatis hujus mali necessariam à medico observationē, id quoq; necesse est diligenter expendat: naturam videlicet morbi, differentias & causas ejusdem, temperamentum, ætatem, sexum etiam ægrotantium, ut rectam, legitimam, ac tutam curandi rationem, ab indicationibus ineat ac præscribat. Poterit quidem in omnes epilepsias, generalis quædam cura institui: at quæ à cerebro proficiscitur, particularem quandam sibi curam expostulat, aliamque ab epilepsia ex ventriculo prognata: aut ab ea, quæ aliunde ex membris distantioribus procreatur. Quemadmodum & illa, quæ ab ictu scorpionis venenato, aut ab alia extrinseca causa suscitatur, alia præsidia exposcit ab iis, quæ epilepsiis, ex putrefactionibus & venenis in corpore genitis debentur: ut & hæ aliam curam efflagitant, ab illa, quæ ex corrupto semine, aut hysterica affectione generatur. Sic crassa, obæsa, ac pituitosa corporis constitutio, aliam curandi rationem exigit, à macra & biliosa constitutione: Nec non sanguinea aliam, quàm melancholica. Infans ex ubere nutricis adhuc pendens, alia via tractandus est, ac qui jam septem aut octo annos *Observanda quadam in curat.*

natus est: nec non hic alia ratione, ac qui pubertatem jam attigit, & ex ephœbis excessit. Mulieres, quæ ex suppressis menstruis, & matricis impuritatibus, huic morbo obnoxiæ fiunt, alias curationum indicationes nobis exhibent, ac viri, qui aliunde, alias ob causas, eodem morbo affecti sunt.

Atque hæc quidem nobis sedulò tum in prophylactica, tum in therapeutica observanda sunt: in quibus primò, generalia præsidia semper afferemus, ex quibus particularia remedia, pro diversis morbi differentiis, ac causis, temperamentis, ætate ac sexu derivabimus ac instituemus: eamq; rectam medendi methodum in unaquaq; epilepsiæ specie usurpabimus & accommodabimus: nec non pulcherrimos quosq; remediorum flores, ex celeberrimis quibusq; Dogmaticis, tum Græcis tum Arabibus & Latinis, tàm antiquis, quàm recentioribus, seligemus: atq; hoc sertum eximiis ac pretiosis Hermeticorum unionibus & margaritis illustrabimus ac decorabimus: nec labori ulli aut vigiliis parcemus, quin quicquid à Deo accepimus, in usum publicum, & proximorum nostrorum utilitatem, candidè referamus.

Ab illa igitur therapeutices parte, hoc est, à curatione morbi, quum insultus suos & paroxysmos ciet, exordiemur. Qua in re, præter

uni-

unicam curationis indicationẽ, quæ in morbi exacerbatione mitiganda ac profliganda, posita est, in universum nihil desideratur. Atque ut eam, quam nobis proposuimus curandi methodum, ordine persequamur, quam à quolibet æquo judice, ut elegantem & utilem probatum iri facilè mihi persuadeo: pro ea quam Dogmaticorum scholæ reverentia vovimus, in primo hujus certaminis agmine, primum locum Dogmaticis tribuemus, eorumq; in tanto ac tàm atroci morbo debellando methodum, quibusq; usi remediis fuerint, cùm exacerbationibus suis morbus æstuat) in medium proferemus. Sic igitur scribebat Oribasius synop. lib. 8. cap. 3. *Ubi concidit aliquis, convulsa & distracta membra sunt perungenda, tenendaq; ac dirigenda: deinde os aperiendum, digitusq; immittendus, aut penna oleo Irino imbuta, ut pituitam evellamus. Odoramentis quoq; sensus excitare oportet, veluti peucedano, succo Cyrenaïco (id est, assa fœtida) bitumine, cedria, pice. Post accessiones si nihil impedimento est, vena cubiti incidenda est. Si nihil remittat accessio, extremæ partes synapismo oblinendæ sunt, cucurbitula præcordiis affigẽda. Si per hæc morbus non cessavit, exigua spes est: & tamen Medicus audacter, & vi etiam adhibita, castoreum, & succum Cyrenaïcum, cum melle & aceto ori infundat. Per sedem verò centaurii*

Curatio epilepf. secund. Dogmat.

taurii aut colocynthidis decoctum injiciat. Qui ex morbo convalescunt, viribus refectis ex hiera purgari debent. Atq; hæc quidem est recentis & acuti comitialis morbi explicata curatio. Paulus Ægineta iisdem propè verbis illud ipsum inculcat. Aëtius quoq; in hæc verba loquitur: *irruente igitur comitialis morbi exacerbatione, convulsas & obtortas partes deligare oportet, inungere, ac dirigere. Deinde disparato ore, pennam oleo illitam immittere, cyprino præsertim, aut Irino aut narcissino, & vomitum irritare: quo incumbentes ex stomacho humores extrahantur. Oportet etiam odoramētis sensum irritare, velut peucedano, aut succo Cyrenaico. Perseverante verò exacerbatione, Medicus cōfidenter cogens, ac mandibulas diducens, castoreū ori infundat, & succum Cyrenaicum cum aceto mulso. Revocatis autem ipsis, per sedem infundatur centaurii ac calaminthæ decoctum, aut aristolochiæ: deinde recuperatis viribus, per hieram ex colocynthide purgetur.* Sic Græci authores, atq; etiam ipsi Arabes, uno & eodem remediorum consensu, istius mali paroxysmos sedare & profligare conati sunt, secuti hac in re Galeni consilium lib. de loc. affect. explicatum.

Paul. lib. 3. cap. 13.
Aët. tetr. 2. ser. 2. cap. 13.

Atq; his veteres præsidiis ægros, sive nobiles, sive infimæ sortis homines ex paroxysmis in omni epilepsiæ specie restituebant.

Quo-

Quorum quidem remediorũ formulas verbum verbo ferè ex eorum scriptis excerpsimus, ut, quod sit in medendi methodo inter antiquos Dogmaticos, & recentiores eorum adhuc sectatores, tum in ipsa medicamentorum varietate, tum eorum diversa præparatione, administratione & usu discrimen, elucescat, quod ipsis oculis subjiciemus. Patefacienda enim nobis est continua quadã ordinis serie (ne confusionem inducamus) therapeutica curatio, quam speciatim in infantulis, adhuc ex mamma pendulis, & potentioribus remediis sustinendis (quę grandiores ferre possint) imparibus, observabant ac usurpabant. Cùm enim lactantes infantes huic morbo frequentiùs sint obnoxii, ex eoq; sæpiùs mortem incurrant: eorum saluti, quantum ab iis fieri potuit, sedulò prospexerunt.

Inter veteres Græcos Dogmaticos copiosissimè ac specialissimè omnium, curã infantum, hujusmodi epilepticis insultibus conflictatorum, aggressus est Aretæus Cappadox: *Curat. pro infantib. epilept.* cujus idcircò disertè ipsissima verba & voces visum est huc trajicere, quòd iis sigillatim ac minutim, quæcunque ad infantis epileptico paroxysmo convulsi, restitutionem faciunt, videatur de industria aperire & explicare: *Pueris itaque, inquit, quibus ex corruptione, aut ex vehementi refrigeratione, inusitata hæc*

labes incessit, vomitus aut cibi, aut pituitæ, aut aliorũ quorundam ciborum, prodesse consuevit. Pennæ autem Irino unguento, id est, oleo delibutæ, nauseam excitant. Veruntamen & Irino, non usq; ad convulsiones, tonsillæ sunt illinendæ. Comprimere quoq; leviter ilia opus est: puerum in ventrem suspensum convertendo. Hæc enim figura ad vomitum habilissima est. At si vellatur, aut distorqueatur inferior maxilla, aut manus & crura jactentur, aut unà cum toto corpore oculi distendantur, manibus perunctis tractando, demulcere convenit: obtorti oculi dirigendi sunt: rectæ partes ne torqueantur, suaviter continendæ: frigida membra lanis, antiquis, sordidis, attritisq; panniculis fovenda. Sedem præterea melle cum rutaceo inungito, aut cum nitro, aut resina liquida cum his mixta. Hæc quoq; leniter intra anum intrudito. Flatus enim proliciunt. Flatuum autem excretio hujusce mali in pueris medela est. Porrò si deglutire valeant pharmacum, istud exhibendum est, cardomomi pars, æris combusti ℈. j. hæc ex mulsa propinato. Aut enim evomunt una cum humoribus ventriculum infestantibus, aut alvus subducitur. Optimum quoq; est ejusmodi linctuarium cardamomi, synapis, hyssopi comæ par pondus. radicis Iridis pars, cum nitro misceto, & maxillam diducens in os effundito. Interiùs etiã, quam ubi sunt tonsillæ, quo deglutire valeant injicito. Hæc adeò

pueris expediunt. Juvenibus quidem & hæc quidem prosunt: verum potentiora etiam hîc medicamina ad vomitum deligenda sunt, ut narcissi, bulbi, synapis & hyssopi pares partes, æris & piperis dimidio minùs quàm priora, cum melle miscens, exhibe. Hæc profectò ad levandam exacerbationẽ abundè fuerint. Hęc Aretęus, antiquissimus & celeberrimus scriptor: quem constat nulli sectæ addictum fuisse, ut ipsemet apertè ostendit, cùm à Democrito, Archigine, Hippocrate, Aristotele & quibusdam aliis dissentiat. Hippocrate quidem ætate posterior est: siquidem eum nonnunquam testem adducit, ejusq; dicendi formam, hoc est, brevitatem cum gravitate conjunctam, præ cæteris omnibus æmulatur. At Galeno cognita fuisse ejus scripta nusquam apparet: quum eorum nullam uspiam suorum librorũ mentionem faciat, & si ætate Galenus posterior fuerit Ægineta videtur ejus libros legisse, quùm sic quartum suum librum auspicatur, *Aretæum Cappadocem ita dicere arbitror, &c.* Aëtius de illo quoq; variis in locis verba facit. Inter Ionicos dictione, elocutione & sententiis excellit: cujus interpretem habuimus celeberrimum nostri seculi virum, Paulum Junium Crassum. Hoc unum desideratur, quòd Græcum ipsum exemplar, multis in locis carie & vetustate erosum, interpretatio-

nem nobis mutilam, imperfectam, diffutam & laceram reliquerit. Ita ut prima quatuor totius operis capita, quæ de causis & signis acutorum morborum agunt, desiderentur, aut tota imperfecta sint. Imò etiam quintum ipsum caput, de epilepsia, de qua hîc agimus, differens, principio suo truncatum sit. Sed ab instituto cursu quodammodo digressi sumus: quod idcircò fecimus, ut Antiquitatem & prestantiam hujus authoris palàm exhiberemus: qui in curatione, vel infantum, hujusmodi remedia metallica, aliaq; id genus perniciosa potiùs quàm salutifera, quæque intra corpus ingeri sit nefas & lethale ex multorum opinione, tamen non respuit: imò admittit audacter, nec veretur ipsis infantibus lactantibus æs ustum, citra aliam ullam præparationem, ad scrupuli unius dosim, vel majorem etiam grandioribus, ad provocandum vomitum, præscribere. Quo evacuationis genere æquè frequenter ac feliciter in hujusmodi ac plerisque aliis affectibus utebatur Antiquitas, ut posthac suo loco apertiùs dicemus. Quod tamen remedii genus pleriq; omnes execrantur, tanquam antimonium redolens. Quod tamen à perito artifice & Medico, non ignaro empirico, ita debitè præparari & administrari potest, ut citra vim ullam, & noxam minorem eâ, quæ ex el-

Antiqui etiam usi sunt metallicis.

ex elleboro albo (convulsivo utique tàm usitato & familiari Hippocrati & Galeno, totique Antiquitati,) fœlicissimo cum successu exhiberi possit. Nec tamen loquor de vitro illo antimonii, cujus usum, utpote à suo veneno, non satis, nec ex arte repurgati, libro nostro de spagyrica præparatione ante viginti & septem annos edito, improbavimus & abjecimus. Veruntamen exemplum de antimonio attuli, ut ostendam, perinde ac ex ære usto, sic ab antimonio, quæ vitriolatæ sunt utrumque naturæ: nec non ex vitriolo, ipsoque mercurio, sulphure & aliis id genus mineralibus & metallicis, non minùs utilia, imò etiam præstantiora remedia elici posse, in omnes astralium tincturarum, & fixas radices habentium affectus, quàm ex vegetabilibus parari solent, aut possunt. Veteres thermis & metallicis aquis calidis usi sunt. Quod ex ipso Aretæo videre est lib. 1. de cur. diut. morb. cap. 5. de curat. melanch. *Medicamenta enim, quæ in his sunt ingenita, inquit, (de aquis sponte calidis loquens) opem ferunt, bitumen videlicet aut sulphur, aut alumen, ac multò his plures aliæ facultates.* Quinetiam hodierni nostri medici, qui tantoperè ejusmodi remediorum metallicorum usum aspernantur & rejiciunt, ad ea ipsa confugere coguntur, & suos ægros ablegare, quibus nullam opem

Præstantia mineral. medicam.

Galen. mineralia aspernantibus eadem sunt extremum refugium.

opem ex variis suis vegetabilum auxiliis ferre queunt, de eorumque restitutione despe-rant. Unde tot tamq; fœlices exitus sortiuntur ægri (ut omnium oculis experientia patet) ut ad ipsam experientiam ejusmodi detrectatores & contemptores obmutescere debeant, & à tàm utilium ac salubrium medicamentorum contemptu ac contumeliis desistere. Sed ad institutum redeamus, & productis in medium antiquorum auxiliis, quibus in genere, in ipsis morbi paroxysmis utebantur, nunc primò communia aut vulgaria, quorum adhuc hodie in hunc finem apud Dogmaticos continuus est usus, nec non apud eos etiam, qui elegantes illas Hermeticorum præparationes delibarunt, afferamus. Quo peracto, ad prophylacticen ex præscripta methodo nos accingemus, in qua antiquorum quoq; remedia, ad radicitùs eruendum hoc diuturnum malum, ut non ampliùs recurrat, vel saltem ad paroxysmos ejus moderandos ac mitigandos, eorumq; frequentiam remorandã apta & congrua patefaciemus. Ac tandem toti huic negotio, ornamenta illa Hermeticorum præsidiorum, ac elegantes præparationes spagyricas, ex vegetabilibus, animalibus & metallicis substantiis depromptas, tanquam colophonem addemus. Ubi nec in ejusmodi malum specificas

medi-

medicationes reticebimus. Ac inprimis de illis in genere agemus: postea in formulas ea redigemus, ut tyrones quoq;, ex nostro hoc scripto fructum aliquem reportent, avidiusque ipsum, spe fructus ex eo percipiendi, amplectantur.

CAPUT XIII.

Particulares indicationes, cum nonnullis remediorum formulis è Dogmaticorum penu depromtis ad paroxysmi epileptici restinguendam ferociam, describuntur.

UT igitur præsentē mali exacerbationem aut paroxysmum profligemus, præcipuæ erunt intentiones & scopi, ut promptè materia dissipetur: aut excoquantur crassi illi vapores malum inducentes, aut ut materia evacuetur, revellatur, atq; aliò adigatur, corrigatur, contemperetur, aut infringatur venenosa illius & virulenta acrimonia: tandemq; cerebrum, aliæq; corporis partes affectę corroborentur. Quod præstabitur tàm intrinsecus assumptis medicamentis, quàm extrinsecùs admotis: ut nimirum in discussionem aut coctionem vaporum ejusmodi, aquas theriacales, odoramenta & suffitus varios., linimenta

Indicationes parox. epilep. respicientes.

menta ex oleis: nec non emplaſtra, cataplaſmata, ſacculos, & id genus alia uſurpemus ac diſtribuamus. Ad revulſionem verò & derivationem, aut etiam evacuationem, purgantia, vomitiva, clyſteres, errhina, maſticatoria, veſicatoria, cucurbitas, ligaturas, frictiones adhibeamus. At commoderatio & correctio malignæ ac venenoſæ materiæ, alexipharmacis præſtabitur antiepilepticis, ac ex tota forma ſpecificis, propriisq; medicamētis. Quod ad corroborationē partium, & horrendorum ſymptomatum, hunc affectum comitantium, lenitionem ac mitigationem attinet (quales ſunt diſtorſiones, convulſiones aut ſpaſmi, dentium ſtridores, exſpumationes, atq; id genus alia) iis rationibus ſuccurretur, quas alicubi explicabimus.

Atque hi ſunt ſcopi, ac univerſalis ordo, quem citra perturbationē ſequi decrevimus: quemq; ab omnibus veris Dogmaticis, in paroxyſmos hujus morbi profligandos, inſtitui par eſt. At quùm ejuſmodi epileptici inſultus, ſæpiùs ſint ferociſſimi ac vehemētiſſimi, horrendoq; modo ægrū adoriantur, uſq; adeò, ut nō modò aſtantes terrore percellat, ſed vel ipſos etiā celeberrimos ac in arte expertiſſimos Medicos in ſtuporē adducat. Quiq; etiam frequentius, non prius ab ægris diſceſſionem faciunt, quàm eos jugulaverint: quam
prom-

promptiſſimum tum, ac celerrimũ adducendum eſt auxilium, non expectatâ eâ curandi methodo, quam ſuo ordine præſcripſimus. Periculum enim eſt in mora. At eum quidem ſequemur ordinem, cùm inducias morbus concedet: & diuturnitatem quandam atque temporis intervallũ promittet ac erogabit.

Quùm autẽ infantuli, vel ex mamma pendentes, hujuſmodi affectionibus maximè ſint obnoxii ac in eas proclives (quorũ utiq; major eſſe debet quàm aliorũ commiſeratio) æquum eſt, ut ab eorum cura auſpicemur, eaq; notemus auxilia, quę pro ætatis eorum tenellæ, imbecillisq; naturæ ratione, ſpecificâ ſuâ proprietate fœlicem opem ferre poſſint.

Ad paroxyſ. infantum infringendum.

Tunc igitur, cùm inſultum morbi patientur, quàm citiſſimè fieri poterit, óris pituitoſa ſpuma detergebitur, dentes diducentur, ac obſtabitur, ne lingua iis contractis & cõpreſſis, ſaucietur, aut etiã amputetur. Quod præſtabitur cochleari argenteo inter ſuperiores & inferiores dentes interpoſito, ac ſatis profundè in guttur demiſſo, aut aliquo ex liquiritia bacillo, vel ex pęonia, vel etiã eburneo, ſi quid ſolidiùs deſideratur. In quod apertum gutturis ſpatiũ, digitus oleo amygdalarũ dulciũ delibutus, ad pituitã aut phlegma educẽdum immittẽdus eſt. Quo etiã temporis momento nutrix ab occipitio totam ſpinæ dorſi

longi-

longitudinem infantis perfricabit, ac inunget oleo sequenti composito.

℞ *oleorum rutacei, lumbricorum, anà* ℥ ij. *olei de castoreo* ℥ j. *aquæ vitæ parum, misce.* Eodem oleo brachia & crura, si contrahantur, confricabuntur & inducentur, utriusq; pedis pollicem, nec non & manuum, digitis comprimendo, aut aliqua alia ligatura mediocri constringendo. Sertulum etiam ex ruta & pæonia, additis suo tempore liliorum convallium, calendulæ & tiliæ floribus, naribus olfaciendum præbebitur. Nec non auriū limina, naresq; atq; tempora sequenti compositione fovebuntur.

℞ *theriacæ Alexand.* ʒ j. *confect. Alkermes, & de hyacintho ana* ℈ j. ſ. *aquarum pæoniæ, liliorū convallium & cerasorum nigrorum anà* ℥. ſ. *aquæ cinnamomi* ℥. ſ. *misce.* Quinetiam si ad cochlearis argentei mensuram, de eadem aqua, adjecto modico syrupi de pæonia, infanti sorbendum detur, utilissimum fuerit. Capiti etiam, nec non ventriculi orificio, inducetur hoc sequens cataplasmatis aut cerati genus.

Cataplasma ℞ *pulveris rad. Ireos, flor. pæoniæ, visci q. anà* ʒ j. *pul flor. menthæ, hyperici, betonicæ, thymi, major. anà* ʒ. ſ. *pul. sem. pæo. bacc. junip. ana* ʒ j. ſ. *theriaces, mithridatii anà* ʒ vj. *olei de castoreo* ℥. ſ. *olei aneth. rut. & menthæ anà* ℥ j. ß. *mithridatium*

tium & theriaca cum oleis ad ignem liquescant: deinde sensim extra ignem, pulveres addantur, & fiat instar cataplasmatis, vel addita cera instar ceroti. Hoc super linteo extensum, & in emplastrum forma literæ T. concinnatum, coronali suturæ superinducetur; aliudq; in scuti stomachalis figuram orificio ventriculi: nec non eâ parte colli, quâ occipitio committitur, quam nucham vocant, apponetur.

Quibus utiq; remediis si malum non vincatur: ac paroxysmorum crebra recurrat iteratio: remissionum & quietis intervallis, vomitus pennâ, oleo amygdal. dulcium perfusâ, satis altè in guttur demersâ, provocabitur. Aut in eundem scopum *accipe aceti scyllitici, cochlearis argentei mensuram, olei amygdalarum dulcium semicochlear: sacchari anthosati modicum, fiat mixtio, quæ infanti sorbenda exhibeatur.* *Vomitoria.*

Ad incidendam autem materiam mucilaginosam, cujus ex vaporibus hujusmodi paroxysmi suscitari possunt: eamq; leni aliquo vomitorio educendam: pronus erit in faciem, & ventriculum componendus infans ad lenem ignem, ne frigus contrahat, quo sic faciliùs vomitus cõsequatur. Quin & si commodè ei injici potest clyster, paretur sequens in hunc modum.

℞ rad. aristolochiæ rotundæ, polypod. q. semi- *Clyster.*

nis carthami anà ℥ ij. *seminis paeon. cumini anà* ʒ j. ß. *fiat decoctio ex lacte. De qua* ℞ ℥ v. *vel* vj. *hiera picra Gal.* ℥ iij. *mellis anthosati* ℥ j. *olei rutacei & liliorũ ana* ℥ j. *misce, fiat clyster.* Clysteris locum, si eo infans uti non potest, supplebit glans vel suppositorium satis acre. Omitto hîc ptarmica, quorum posthac plures licebit descriptiones conspicere: quibus sub finem remediorum omnium, & in extremis tantùm utendum est. Etenim in infantulis & mollities & imbecillitas cerebri, ut plurimũ etiam mole humiditatum & vaporum gravati, suspecta esse debet, verendumq;, ne, si ea materia sternutatorio commoveatur, repentina illa agitatione ii potiùs suffocêtur, quàm in meliorem statum restituantur. Idcircò cautè & prudenter ejusmodi remedia infantibus adhibenda sunt, ne secus quàm par est, res succedat.

Ptarmica infantibus cautè adhibenda.

Atque hæc commemorata sint subsidia, quæ ab urgente paroxysmo infantes liberare solent: quorum præparatio facilis, uno propè momento expediri potest: & ea, pro quavis temporis & morbi occasione, promptè administrari. Similia etiam in eundem finẽ occurrunt ex vegetabilibus remedia, quæ non desinunt esse specifica, sed longioris & exactioris præparationis, quàm quæ vulgaria sunt, quæque artificem medicum exigunt,

gunt, non verborum tantùm peritum, sed rei ipsius, hoc est, artis spagyricæ non ignarum: quorum auxiliorum aliquot hic formulas adnectemus: sed quùm ejusmodi præparationes longiusculum aliquod temporis spatium requirant, maturè ea præparanda erunt, ut urgente necessitate præstò sint, in cujusvis ægrorum sexus & ætatis subsidium.

Rondeletius ex primis meis præceptoribus unus, magni utique nominis vir: & qui ex variis, sive in Italiam, sive aliò, peregrinationibus singulares & ratas experimentorum observationes retulit, hanc suam in utramque hujus mali curationem specificam habebat hirundinum aquam, cujus ex scriptis formula peti potest. Nec sat scio, qua primùm conjectura aut ratiocinatione ejusmodi avium proprietas & virtus in hujusce affectionis auxilium perspecta sit congruere; ut ex illis aqua in hunc usum extillaretur; nisi fortè ex Alex. Trallian. scriptis libro 1. cap. 5. ubi de his tractat, quæ naturaliter ad comitiales valent, tracta sit experientia. Scribit enim author ille, inter alia multa specifica remedia, quæ ab Archigene, Apollonio, Theodoro, Xenocrate, & antiquis aliis medicis & philosophis mutuatur, hoc quoque mirificè agere: duos

Aqua antepilept. specifica Rondeletii.

videlicet lapillos, quorum alter sit niger, alter verò albus. Hunc, inquit, comitiali collapso imponito, & ægrum excitabit: illum verò, nigrum scilicet, cuti alligato. At hyrundines dicuntur primò pullis hos lapillos dare, qui non facilè inveniuntur, nisi universis pullis in totum dissectis. Ego verò istis parum fido remediis, aliisq; similibus, de quibus posthac loquemur. Veruntamen si iis radices pæoniæ, angelicæ, castoreum, & id genus alia adjiciantur, ut ego admiscere soleo: quę corroborando cerebro, discutiendis & absumendis vaporibus, hunc affectum sua obstructione & maligna qualitate generantibus, apta sunt: eorum potiùs efficaciæ & virtuti auxilii vis, tum promptè ab insultu paroxysmi ægrum expediendi, tum mali radicũ evellendarum, quàm aliis, tribuenda est.

Hæc igitur à me parata, miræ virtutis & certissimæ experientiæ, hyrundinum aqua in exemplum proponatur.

Aqua hirundinum nostra descript.

℞ *suo tempore* vij. *aut* viij. *pullorum hyrundinum nidos, sola tantùm lanugine hirsutorum, nec dum perfectis plumis vestitorum. Hos in terreo vitreato vase, firmissimè obstructo, ad reverberandum componito, dum toti pulli in cinerem, cum visceribus & plumis, redacti sint. Ex hoc cinere accipe* ℥ iij. *(cujus si tanta non sit copia, de reliquis tantum detrahes, quantum fuerit defe-*

ctus pulveris) cineris cranii humani ℥ ij. *pulveris rad. visci quer. radicis angelicæ, zedoariæ, singulorum anà* ℥ j. ß. *seminis pæoniæ, granorum juniperi conquassatorum anà* ʒ vj. *castorei* ℥ j. *succi rad. & foliorum pæoniæ, aceti scyllitici anà* ℔. j. *aquarum hyssopi, florum tiliæ, liliorum convallium, salviæ, rosmarini, anà* ℔. j. *macerentur simul omnia in vase, fortiter obstructo, ad aliquot dies in B. M. deinde fiat destillatio in cineribus, mediocri igne, ad siccitatẽ. Cavendum, ne destillatum adustionis saporem referat.*

Ut autem hæc aqua corroboretur, & vis ejus augeatur, aridas fæces accipe, easq; in calcem, vi ignis, albissimam redige, quibus in manica, aut filtro Hippocratis impositis, superfundatur destillatus liquor, qui crebra repetitione suæ calci reaffundatur, & identidem trajiciatur: dum totum salem, in quo posita est summa remedii virtus, secum eduxerit & asportaverit. Atq; sic aquam, non simpliciter & crasse stillatam, quales sunt vulgares, quæ statim muciditatem & corruptionem contrahunt: sed omnium simplicium dotibus ac virtutibus impregnatã, ac diuturnæ conservationis habebitis. Ex qua admirandos effectus (ex arte spagyrica manantes) sitis ubiq; & semper experturi. Quod & de omnibus aliis aquis stillatitiis notandum est: eas videlicet suis salibus esse condiendas, si virtutibus pollere eas optabimus, ut in capite de aquis

pharmacopœæ Dogmaticorum nostræ restitutæ disertè & speciatim docuimus. Hujus aquæ ægrotantibus grandioris ætatis, propinandum erit ad dimidium cochlearis argentei, si ægrum à lapsu & sopore suo excitare, & paroxysmum abigere intentio fuerit. Infantulis verò paulò minus erit exhibendum. Ut autem recursuris paroxysmis prospiciatur, & præcaveatur eorum reditus, per aliquot dies cõsequentes cõtinuandus erit ejus usus, prout dicemus, cùm de cura epilepsiarũ agemus.

Dosis.

Alia prædictæ aq. præparatio.

Hanc eandem aquam, alia præparandi & componendi via, sic aliquando concinnavi.

℞ iiij. *aut* v. *hirundinum nidos, quos in frusta, cum ipsis plumis aut lanugine ac visceribus, dissecabis, coquantur in* v. *aut* vj. *hydromelitis sextariis, eo modo, quo aliæ carnes in olla elixantur. Iis adde radices & semina pœoniæ, angelicæ, visci q. rasuræ cranii humani, cornu cervini, granorum juniperi conquassatorum, dictami, melissæ, betonicæ, thymi, hyssopi anà q. vol. jusculum prælo fortiter exprimatur, ac percoletur. Expressioni aut colaturæ sequentia adjiciantur; macis, nucis moschatæ, caryophyllorum, cinnamomi anà* ʒ ij. *castorei* ℥. ß. *florum purpureorum anagallidis, liliorum convallium, tiliæ arboris, rosmarini, salviæ, betonicæ anà pugillum unum, aut alterum, croci* ʒ. ß. *camphoræ* ʒ ij. *aquæ florum primulæ veris & calendulæ anà* ℔. j. *macerentur*

rentur simul omnia ad aliquot dies: dein fiat liquoris destillatio ex arte: cujus & in ipso paroxysmo, & extra ipsum, prout morbus exiget, exhibeatur semicochleare. Eodem liquore, aurium & narium patientis inferiora foveantur. Nõ alia ratione, sed simili propè modo ex Picis laudatissima paratur aqua, huic affectui congruentissima, quam in nostra quoq; Dogmaticorũ restituta Pharmacopæa descripsimus. *Dosis.*

Si mulier fuerit, quę hoc morbo torqueatur, metusq; sit, hunc affectũ aliqua hysterica affectione stipari: succurretur illi galbani, rutę, asæ fœtidę, pennarum perdicinarum tostarũ odoramentis naribus exceptis, quibus matrix ad infernas partes deturbetur: fortes etiã ligaturæ femoribus & cruribus adhibeantur: nec non cucurbitæ, aut terrea scatella, vino imbuta, in quo melissa, calamenthum, matricaria, & id genus alia incocta fuerint, linteo involuta calidè umbilico adaptetur. Cæterùm intrinsecus & extrinsecus alia, quæ jam commemorata sunt, pręsidia administrabuntur, nisi fortè dosis medicamentorum augenda sit, & clysteribus, ex cephalica decoctione factis, benedicta laxativa, hiera Paccii adjiciantur, atq; inter mella, mercuriale, suffocationibus omnibus matricis specificum & peculiare medicamentum: quibus adhuc unica vel duæ castorei dragmæ addi possint. *Quomodo mulieres hysterica paroxys. epilept. correptæ sint tractandæ.*

Grandioribus infantibus & hominibus eadem propemodũ auxilia & administrandi ratio, usui futura sunt, augendo dosim, pro ætatis & virium uniuscujusq; observatione, valentiora etiam iis citra metum exhibendo. Ingentibus enim medicamentis ac validis in morbo comitiali opus est, inquit Aretæus. Expediendo autem suis impedimentis cerebro summa cura incumbendum, si primaria affectione laboret, idq; quàm promptissimis remediis fieri poterit, ut errhinis & ptarmicis congruis. At si ex ventriculo vitium oriatur, ea statim administrantur remedia, quæ vomitum cõcitent. Si aliunde suscitatur, suis quoq; auxiliis singulæ partes adjuventur. Sequitur in hunc finem ptarmicum.

Ptarmicum. ℞ *rad. Ireos, flor. majoran. siccæ, hyss. sem. paeon. nigellæ, Caryophyll. piperis ana* ℈ j. *hell. albi* ℈ ß. *moschi gr.* iiij. *misce, fiat pulvis, qui naribus insuffletur: Vel,* ℞ *ammoniaci* ℥ ß. *pyreth. subtilissimè pulv.* ℥ ij. *misce, & malaxa cum succo rad. Ireos, fiat massula secundum artem, de qua cape q.v. & super extrema spatula parum ad ignem calefaciendo, calidum medicamentum naribus indito, unde magnam serosæ aquæ copiam prolici videas.* Hoc utiq; subsidium cuidã epilepsiæ, & apoplexiæ speciei congruit, cùm cerebrum videlicet nimia pituita aut excrementosa humiditate scatet, unde malum procreatur.

Aliud

Aliud etiam potest sternutatorium concinnari, quod naribus non opus fuerit insufflare, sed solo odore eas suffire, unde crebræ & copiosæ sternutationes ciebuntur. Quæ medendi ratio mihi magis probatur, & ad rem magis apposita est, cùm insufflati pulveres vim & noxam cerebro delicatiorum hominum & infantũ majorem inferant, ipsosq; violentiùs offendant ac lædant.

℞ *hellebori nigri* ʒ j. *masti.* ʒ ß. *incidantur & ligentur in nodulo subtili, qui maceretur in aqua pæoniæ, aut aliqua alia convenienti, & naso admoveatur subodorandus.* Movebit enim sternutationem sine violentia, vel ad idem. *Aliud.*

℞ *rad. Ireos, cyclaminis anà* ʒ j. *castorei* ℈ j. *hellebori albi, thymi, sem. nigellæ anà* ℈ ij. *aptentur in nodulum, de quo usus sit, ut suprà.*

Veteres præstantius vomitivum helleboro albo nullum habuerunt. Multa describere possemus, minùs quidem vehementia: at aliis omnibus citra discrimen, tutiora. Sed inter omnia, hoc quod sequitur, in omnibus id genus affectibus singulare & cõgruentissimum subsidium est, *sal videlicet colcotharis vitrioli extractus, si ex syrupo scyllitico ad* ℈ j. *propinetur.* *Vomitoriũ præstans.* Mira enim tùm præstabit. Idem sal naribus inspiratus sternutationem etiam egregiè ciet, citra vim cerebrum serosis suis excrementis expediens. Atq; hoc quidem ex spagyrica

arte petitum est remedium: attamen quod fortiùs nec non fœliciùs operatur ære usto, quod, ut diximus, in maximo fuit usu apud antiquos.

Illi præterea, ut epilepticum insultum sedarent, inter alia auxilia, sanguinem ab ipsis ægris profluentem (quod plerunque accidit ex contusione ab inopino lapsu ægrorum) vel ex naribus, vel ex aliqua alia corporis parte assumebant, eoque labia ægri fovebant ac perungebãt, ut eos expergefacerent, ac promptè paroxysmum discuterent. Si autem non flueret sanguis ex lapsu, solebant aut pollices pedum configere & lancinare, aut ab alia corporis parte vulnerata, sanguinem educere. De his sic scribit Alex. Trall. ex Apollonii cõmentariis, & antiquioribus auxiliis, *comitiali collapso, inquit, ubi à magnis pedum digitis, sanguinem lancinatu extraxeris, labia & frontem ipsius inungito, & inde resurget.*

Didym. Alex. Ben. 1. cap. 37.

lib. 1. cap. 35.

Superstitiosi curandi modi.

Sunt qui hodie & hujus morbi & aliorum, qui habentur gravissimi & incurabiles, ausint sanationem verbis, chartæ pendulæ inscriptis, characteribus, sortilegiis & incantationibus promittere. Quam prorsus curandi rationem, ut abominandam abjicio & execror. Si quidem omnes morbi, ac imprimis qui gravissimi sunt, (qualis inter alios epilepsia est) celeberrimum aliquem Medicum,

doctissimum, ac in arte sublimem & versatissimum desiderant, qui & morborum naturam & eorum causas optime callens, vera & apta remedia potius conferat, quàm Terpander ille, Arion, & Ismenes Thebanus, qui, ut scribit Agrippa, cantilenis ac suavibus melodiis, vel deploratissimos morbos profligabat aut sedabat. Quæ ut fabulosa planè & mera stulta apud me sunt: admitto tamen, quod & veri omnes Medici faciunt, nō parum suaves illas cantiones & melodicos concentus, sive vocum, sive instrumentorum musices, imò quamplurimùm, ac fœlicissimè, multis affectibus prodesse. Hac enim ratione conturbatus spiritus cōponitur, & quieti suæ restituitur, ut ex historia Davidis apud Saulem regem disci potest. Quin & recipio, quod ab aliis quibusdā autoribus scribitur, eos, nempè, qui à tarantulis punguntur, ad eam insaniā redigi, qua perpetuò saltitant: nec ista desipientia priùs liberari, quàm suavibus cōcentibus ac musices & instrumentorū harmonia, ea sedata sit. Simile quid testātur mellitæ illæ voces, quibus suaviter demulcemur & fascinamur. Ut enim acerbis & minacibus verbis sæpenumerò cōmovemur, & in furorē adigimur: sic blandis contrà & amicis sermonibus cōponimur ac demulcemur, usq; adeò tanta est in spiritus nostros verborū vis & efficacia.

Musici concentus facultas.

In

In hunc finem Menander doctum hoc ac verissimum scriptum reliquit:

Sermo enim est tristitiæ remedium solus:
Tristitiam enim benevolus scit medicari sermo;
Sermo medicus est, quæ est in animo, passionis:
Animi ægrotantis est medicina sermo:
Maximum iræ est remedium sermo.

Neque ex his inferri debet, incantationum, verborum insusurrationum, characterũ collo appensorum, & id genus aliorum remediorum, certum firmumq; esse fundamentum, cui inniti debeamus. Quorum quidem nonnulla à veteribus usurpata sunt, ut qui de iis etiam loquuti sint, quæ alligantur, & quæ naturaliter comitialibus obsistunt, ut scribit Trallianus ex cõmentariis Archigenis. Quæ quidem remedia à nostris hodie amuleta nuncupantur. Jaspis aëreum colorẽ habens, aut similis callaino digito impositus gestatur & liberat. Itemq; asini frons cuti alligata, gestataq; idem præstat: ut & chrysolytus & corallium faciunt ex eodemmet Tralliano. Galenus usus est, & apprimè laudavit, radicem pæoniæ collo appensam: cujus similem habet effectum viscus querc. Commendatur etiam hodie alcis ungula, cujus sive totum, sive pars in pugnum complicata confestim paroxysmum abigit. Ab aliis eadem in annulos conformatur, quæ ex aliquo digito vulgò gestari solet. Indagandi autem hujus auxilii causam

Tral. lib. 1. c. 15. sub finem.
Amuleta antepileptica.
Gal. simpl. 6.

ſam & anſam prębuerunt multorum ſcriptorum commentarii: qui, cùm hoc animal hujuſmodi caduco morbo obnoxium eſſe ſcribant, ubi inſultu ſe invadi percipit, ſolere, ajunt, ungulam pedis ad aurem admovere, ſeque hoc à paroxyſmo liberare. Sed hujuſmodi virtutum ac miraculorum perrara aut nulla etiam adhuc experientia & veritas mihi innotuit. Quorum tamen auxiliorum proprietates nolim prorſus explodere aut denegare; præſertim ſi à docto medico & in veterum ſcriptis, ceu ſunt Alberti magni, & aliorum magnorum Philoſophorum, qui de lapidum virtutibus & id genus aliis, phyſiognomicam quandam naturam præ ſe ferentium cōmentarios conſcripſerunt, exercitatiſſimo ea in conſilium & uſum tutæ ac legitimæ adminiſtrationis præſcripta fuerint. Nec alia ratione compulſus eſt Galenus, ad uſum pæoniæ, quam è collo ſuſpendebat geſtandam, quàm eo, quod in ejus experientia verſatus, agnoſcebat etiam eam citra vehementem calefactionem, referandi viribus pollere, aut tenuitate partium & odoris vi, per ſuam anathymiaſin, diſcutiendæ materiæ venenatæ epilepſiæ facultatem obtinere. Quibus virtutibus ſignaturam ipſam hujus plantæ adjiciemus, *Signatura Pæoniæ.* cujus caliculus aut caput, antè quàm flores ex eo excludantur, analogiam quandam habet

& ſi-

& ſimilitudinem ad cranium humanum, in quo ſutura coronalis ſpectatur, in cujus partibus interioribus rubor quidam florũ, in obſcuro nigreſcens, fulminis alicujus ſimilitudinem exhibet, quaſi ipſam epilepſiam (ſideratum morbum) in cranio repræſentans: quæ idcircò congruum huic morbo medicamentum eſſe teſtatur. Inducti porrò quadam ſuperſtitione veteres ad oracula confugerunt, ut huic morbo tàm gravi & occulto ſubſidiũ compararent. Qua de re ſic ſcribebat idem Trallianus ibidem: *Democratem Athenienſem ferunt, quùm adoleſcens eſſet, & morbo comitiali teneretur, ad Delphos profectum fuiſſe, & ibi Deum rogaſſe (quùm plerią; ei offerrent alliganda morbo contraria) quali ex eis uteretur, hocą; a Pythia reſponſum accepiſſe:*

De grege ſume capræ majores ruris alumnæ
Ex cerebro vermes, & ovis dato tergora circum
Multiplici vermi, pecoris de fronte revulſo.

Democrates, quùm hęc audiviſſet, meditabatur, quid tunc Deus (Dæmonẽ intelligendũ) loqueretur. Profectus autẽ ad Theognoſtum Democratium, nonageſimũ octavum annum jam agentẽ, ei oraculum denuntiat: qui miratus vehementer Dei prudentiã, vatis Pythiæ obſcuritatẽ & obliquum dictum, ſententiam vatis in hæc verba aperuit. Gregariarum, inquit, caprarum caput naturaliter multis vermibus, juxta cerebri baſim, plenum efficitur: ac ſter-

ac ſternutamentis animali obortis, multi vermes in nares capræ inſiliunt: oportet igitur veſte ſubſtrata, ne terram attingant, illos excipere, unum vel tres: & inditum pelli nigræ ovis, tenero collo alligare: atq; hoc naturaliter adverſari. Quod auxilii genus quis quàm turpiſſimum & inſulſiſſimum eſſe inficiabitur? utpote quod ex authoris omnis corruptionis, falſitatis & mendacii officina emergat. Sed iſta, ut & plura id genus alia, tanquam abſurdiſſima & ineptiſſima miſſa faciamus: & quam de iis opinionē concipiebat idem Trallianus, audiamus, quùm longum poſtea de iis catalogū attexens, in hæc verba (quæ in ſuum uſum Hermetici ipſi trahere poſſunt, adverſus quoſdam pervicaces noſtri ſeculi Dogmaticos) ſic loquitur: *Hæc ſanè à veteribus dicta ſunt, tanquam naturaliter, hoc eſt, latenti natura, efficacia. At quæ nos edidimus, ſecundum quandam viam & rationem, quam Græci methodum vocant, dicta ſunt: ac convenit peritum omni modo auxiliari, tùm naturalibus utendo, tùm ſcientifica ratione, & artificiali methodo, quòd rectà, ut dici ſolet, omnimodo properandum ſit, ut longo morbo & prave hominem liberes. Mihi ſanè omnibus uti placet. Quia verò pleriq; hoc tempore indocti accuſant eos, qui utuntur naturalibus, cavi, ne cōtinuè iis, quæ naturaliter operantur, uterer, conatusq; ſum arti-*

artificiosa via, & ratione morbos superare. At novi, non modò comitiales, sed etiam alios morbos plerosq; victu & medicamentis fuisse persanatos, &c.

At quid cunctamur in tàm horrendo & deplorando miserorum epilepticorum spectaculo? Cur à tàm crudelibus & stupendis cruciatibus, vel fortissimum quenque animum prosternentibus, non deterremur? Ex hoc igitur carcere pedem tandem educamus: sed quò demum gressum dirigemus? Nunquid cupiētes vitare Charybdim in Scyllam devolvemur? At humaniorem fortè, nec vinculis usque adeò adamantinis atrocem, cùm captivos, in eo ergastulo paulò tolerabiliore, quadam dolorum intermissione frui constet, & lunari quadã quietis interpositione demulceri. At mirum est utiq; in eo censu, vel ipsos tiarã & coronã præcinctos Reges, monarchas & principes annumerari: nec non cujusvis ætatis ac sexus humanum genus nullo discrimine, ei ascribi. Qui quàm vultu sint mœsto ac Saturnio, cogitabundo animo & demisso: quàm truci & acuto aspectu: quàm pallida facie, contorta & deformi: quàm crebris tinnitibus aures personent, & ad audiendum duriores ac tardiores reddantur: quàm vertiginosum & nutans sit caput: denique quàm tota corporis constitutio depravata, ac vitiata

Miseranda symptom. epileptic. clades.

vitiata sit, ubiq; partium corporis elucescit, ut præ pudore tàm turpis & fœdi morbi, cujus mancipia sese facta vident, terra potius obrui cupiant. Nec id mirandum est. Nam ut scribit Aretæus: *Si se mutuò in accessionibus spectarent ægroti, & quæcunq; patiuntur cernerent, ultra vitam ducere non tolerarent: verùm quæ in singulis atrocia, fœdaq; sunt, sensuum privatio, intuendiq; sublata facultas, abscondit.* Attamen benè, ô amici, sperare vos jubeo, nec animum despondere: at contra omnem mœstitiam è cordibus vestris excutite, quę potiùs diris devovenda, & ad Garamanthas releganda est, quàm ut animis vestris insideat: juxtaq; Dictatorem summum dicite, ἄνθρωπος ὤν, γίγνωσκε τῆς ὀργῆς κρατεῖν. Si enim in bonam, de restitutione vestra, spem erigamini, & de Medicorum fide, peritia, ac experientia salutati persuasi fueritis, attigistis jam duo restitutionis vestræ promptissima & certissima auxiliorum capita: præter quæ, nec vobis alia, quorum copiola in hac officina supellex ex tabulato explicabitur, quibus ab omni antiquitatis ævo tùm Dogmatici, tùm Hermetici hactenus usi sunt. Post hæc ad ea transibimus, quę ab utrisq; seriatim, suis seculis investigata & experientia comprobata sunt. Atq; sic in hac eadem officina, pro sexus & ætatis ratione, omnes congruas merces effusas in

suum usum comperient, & inde mutuabuntur. Nec id satis: sed qua via & methodo ea sibi auxilia applicaturi sint, tutò edocebuntur. Quod ut faciliùs & fœliciùs præstemus, gratiam Dei non defuturam nobis speramus. Quem idcircò supplices oramus, ut omnia ad gloriam suam & proximi nostri utilitatem convertat, ac referat.

CAPUT XIV.

Antiquorum Dogmaticorum epileps. curandi methodus, tàm pharmaceutica, quàm chirurgica, cum connexis quibusdam remediorum descriptionibus.

QUÆ igitur remedia ad prophylacticen pertinent: quæque ab antiquis Dogmaticis, ad præcavendos & prorsus rescindendos diuturnæ epilepsię circuitus ac repetitiones, usurpata sunt, & in usum revocata, ex tribus illis medicinæ instrumentis constitui debent, Diæta videlicet, Pharmacia & Chirurgia. Diætę explicationem ad calcem hujus consilii differemus. At quæ auxilia Dogmatici, tùm à Pharmacia, tùm à Chirurgia mutuantur, hîc enarrabimus. Sed quùm perturbatè, nulloq; docendi ordine veteres ea nobis scripta reliquerint: eam in illis

Tria prophylact. instrumenta.

illis præscribendis methodum sequemur, quæ à recentioribus Medicis, eorum sectatoribus, observata est, & nobis tradita: ut inde elucescat, semper arti aliquid, multumq; defuisse; quod ad ejus perfectionem desideraretur.

Hippocrates non ingentem remediorum sylvam in hunc affectum invexit: neque satis dilucidè aut ullo ordine illorū administrandorum formulas instituit: cùm sibi etiam tantùm proposuerit generalem quandam Medicinæ ideam repræsentare: ita ut ab illo juniores Medici ad praxim formari nequeant, exiguamq; messem ex illius semente reportare possint, cùm ex tàm brevibus & gravibus illius sententiis non rudiores, sed docti viri & in arte versatissimi soli fructum referant. Inter omnia auxilia purgantia imprimis commendat, in hunc morbum, utriusq; hellebori usum, præsertim albi, si morbus fiat per consensum, quo vomitus provocetur. Idem Hippocrates inter simplicia, quæ intrò sumi, & extrinsecus admoveri jubet, laudavit pyrethrum. Dioscorides in hunc eundem morbum imperavit leporis coagulum, & hepar asininum assatum & comestum jejuno ventriculo. In quem finem castoreum etiam admisit. Aretæus in eodem morbo, quatenus chronicus est, & eo primùm caput

Antiquorū Dogmat. pharmac. & Chirurgica Epilep. curandi ratio.

afficitur, curationem à venæ sectione primò inchoat: cubitalis videlicet, ad universalem sanguinis ex toto corpore detractionem: & frontalis, ad particularem derivationẽ. Quin & arterias, ponè & ante aures sitas, secare præcipit. Ea tamen cautione sanguinem educit, ut citra animi deliquiũ id fiat. Siquidem, deliquium animæ, inquit, ciet morbum. Ad humorem expurgandum hieram laudat, eaq; remedia, quæ fortiter de capite proliciunt, siquidem, inquit, istorum habitus est dolorum patiens. Addit præterea, opus esse capiti ignẽ inferre: proficit enim. Quin & tabularum cranii, per trepanum, aptam & congruam apertionem laudat, cujus modum etiam tradit. Commendat portò cantharidum applicationem ad vesicationem usq;, ubi, quæ observatione digna & necessaria sunt, explicat. Si vitio ventriculi morbus suscitatur, in purgationẽ assumit thymelæam, & chamæleon: quæ pituitosos humores educunt, & exiccãt. Neq; cucurbitarum affixionem, epithematum & cataplasmatum, quæ vim habent extenuandi, per halitus digerendi, & fluxa spirabiliaq; corpora reddendi, ut ipse loquitur, applicationem silentio prætermittit. Idem concoquentibus medicamentis, roborantibus, utiles humores creantibus & urinã moventibus, in medicatione utebatur, ut composi-

positione ex viperis, & antidoto Mithridatica. Sed omnibus præstat, inquit, fibri testiculus, hoc est, castoreum, sæpiùs in mense ex aqua mulsa potus. Tandem concludit, sed non citra horrorem & medicamenti execrationem, se nonnullos vidisse, qui plenos sanguine scyphos hominum capite truncatorum, vel aliter interfectorum, propinarent: seq; legisse, ait, quendam authorem, qui in escam & cibum hepar humanum commendaret & apponeret. Sed hæ, inquit, illis scripta sunto, qui ad hunc usq; miseriæ terminum pervenerunt.

Galenus epilepticis succurrebat oxymelite simplici & squyllitico. Quin & salsamentum quoddam ex ipsa squylla concinnabat, quod aloës vicem in purgatione suppleret. Inter alia medicamina, summoperè illi probata est pæonia, tàm intus sumpta, quàm foris collo appensa, ut ipse scribit de quodam puero.

Agaricum quoque seseli & spondylii fructus, & radicem aristolochiæ longæ & rotundæ ex aqua epotam, comitialibus quinetiam prodesse existimabat.

Oribasius, Paulus Ægineta, Aëtius, verbũ verbo ipsum Galenum reddunt & sequuntur. Cujus inprimis Aegineta verus simia est, qui, cum aliis superioribus, omnia sua auxilia

ex eo mutuatur & exprimit, ut ex ſcriptis illorum ſatis conſtat. At privatim Paulus de aceto quodam loquitur Juliano: ſed omnium iſtorum facto periculo, tandem ad theriacam confugit: quin & naturales thermas ſcribit huic morbo conducere.

Aëtius privatam quandam excellentē ſcilicet theriacam adjicit, quam in ſubſidium epilepſiæ deſcribit. Sed imprimis laudat & admittit certum quoddam remedium, quod ex Sereno mutuatur, cui nullum, ut ipſe ſcribit, comparari poteſt. Idem enim concoquit & vacuat. Cujus perelegans, artificioſa & ingenioſa ſcilicet compoſitio eſt, ut ſequitur.

℞ caſtorei, veratri nigri, ſcammonii, anà ℥ ij. opo panacis, cumini Thebaici, centaurii, nitri, ſulphuris vivi, abrotani, ammoniaci, thymiamatis, ſeminis rutæ ſylveſtris, abſynthii ana ℥ j. contuſa & cribrata excipe aqua, & efforma pilullas fabæ Ægyptiæ magnitudine, & unam quotidie præbe, cum aceti mulſi cyathis quatuor.

Atque hæc una eſt, ſcilicet, ex divinis illis compoſitionibus & formulis, quas antiqui magnoperè commendarunt: ubi tamen & nitrum & apyron ſulphur, tantoperè à multis damnata, principem propè locum obtinent, aut ſaltem inter præcipua ingredientia eminent. Ubi etiam & veratrum & ſcammonea admittuntur, quorum tamen vel ipſa ſo-

la no-

la nomina aures, totumque hominem territant. Sed excipiet aliquis, venenatam ac perniciosam illorum simplicium qualitatem eleganti illa & singulari præparatione deleri & extingui. Elegans scilicet & ingeniosa præparatio, pulveres aqua diluere & miscere. Attamen hæc est illa tàm celebris & divina antiquorum compositio. Centum alias possemus huic similes adscribere, quas silentio hìc obruemus, ne prolixitas major, quàm natura tractatus patitur, nobis vitio detur: néve ad filii Noë imitationem, paternæ turpitudinis detectoris, nec id impunè, obliti humanæ charitatis erga proximum, vulgares illas crassasque & stupidas, quas etiam juniores rideant, antiquorum præparationes de industria persequi velle videamur, ut stupiditatis & ignorantiæ notam illis inuramus. Quod absit à nobis: quùm potiùs ab omnibus laudari eos æquum sit, qui sedula sua diligentia, & perpetuis vigiliis medicinæ semina & fundamenta nobis pepererint, suosq; labores candidè impertiti sint. Quorum tamen seculo, multis tenebris adhuc involuto, aliquid condonandum est: quùm facilius sit inventis addere, quàm ea primùm excogitare. In hunc etiam finem respiciunt hæc mea verba, ut Hippocratis dictum quàm verissimum appareat, *medicinam videlicet nō*

eam assecutam esse perfectionem, cui nihil addi possit: sed in qua semper, vel aliquid modò reprehendi, modò corrigi, modò addisci queat: in qua sententia ego ipse non parum confirmatus sum, ante triginta annos, à venerando quodam sene, doctissimo inquam illo viro Guinterio Andernaco, de republica medica optimè merito: qui cùm perciperet, indies in medica schola profici posse, perpetuis senescendo addiscens laboribus incumbebat: nec ullis vigiliis parcebat, etiam septuagesimum annum ætatis superans, quin circa carbones, neglecta manuum denigratione (quam delicatuli nostri hodie tantoperè abhorrent) totus versaretur, & fornacibus construendis invigilaret, idq; ut naturæ arcana, quæ summè suspiciebat, ejusmodi instrumentis rimaretur, & tanquam ex Democriti puteo erueret: hoc unũ tantùm deflens, quòd tùm demùm aut seriùs, nec à teneris annis aperta sibi fuisset à Deo tanti boni & præclaræ hujus artis cognitio. In cujus scientiæ amplexum, me adhuc ætate juvenem, & omnis experientiæ vacuum (etsi jam operi cum doctissimis Germaniæ Medicis Hermeticis manus admoveram) omnibus stimulis adigebat: nullamq; ut hujus temporis vel ne momenti quidem, jacturam facerem, studiosissimè cohortabatur. Qui idem usq; adeò veram chymiam, & reme-

φιλοπονία Andernaci.

remediorum exactam præparationem persequebatur, ut nunquam non vel Doctores etiam medicos, tres vel quatuor continuè foveret, & operis consortes sibi adjunctos haberet. In cujus artis laudem & commendationem, utpote inter medicinæ partes utilissimæ & maximè necessariæ, librum de veteri & nova medicina doctissimè conscripsit.

Sed pergamus, alia aliorum antiquorum remedia, & præscriptas, in hujus affectus curam, formulas explicare.

Ruffus Ephesius hanc medicinæ partem non attigit, ut qui tres tantùm exaraverit libros, de appellationibus partiũ humani corporis: nec non fragmenta aliquot de medicamentis purgantibus, unumq; de vesicæ & renum affectibus tractatum.

Alexander Trallianus, de quo jam suprà mentionem fecimus: quem inter veteres facili & dilucida uti methodo, & in diagnostice ac therapeutice tradenda excellere censemus: de hoc morbo in hunc scripsit modum, qui sequitur.

Primùm de infantulorum curatione, tractatum auspicatur, quòd (ut ipse scribit) *hujusmodi morbus illis maximè proprius & familiarissimus sit : quo, si fuerit infans adhuc lactans, qui laboret, nihil moliendum nec agendum censet, quantum ad curationem attinet:*

subsequitur enim ætas, inquit, & calor augescens, qui superfluam in capite humiditatem, replentemq; ipsius ventriculos, discutit. Admonet tamen, ut singulari providentia nutricis lacti prospiciatur, ne à bonitate & ejus albedinis colore, qui puritatem ejus indicat, in livorē, virorem, aut nigrorē degeneret: néve ingrati aut fœtidi sit odoris, nec saporis insuavis, aut acidi, sed dulcis: substantia ejus non sit, nec nimiū tenuis aut aquosa, nec crassior aut caseosa. Tale enim lac, inquit, convulsiones potissimùm generare solet, & nervos obstruere. Hinc facilè discimus, studiosè nutricē esse deligendā, quę optimę sit constitutionis & temperaturæ: aut intemperies illius congruâ victus ratione (quam fusè explicat) ad lac ipsius tùm alimētosum, tùm medicamētosum reddendū, emendetur & adaptetur. Grādioribus verò infantibus & ablactatis, præter vivendi regulā, quam illis opportunā instituit, in medicamentū concoquēs & extenuans, imperat usum decoctionis cujusdā hyssopi, matutinis horis haustæ, idq; præsertim per totā hyemē. Quo remedio temporis successu asserit, multos fuisse morbo liberatos: identidem decoctioni adjiciens aliquid oxymelitis simplicis. Æstivis diebus decoctionē anisi cum eodē oxymelite propinabat. At si melancholica infantis erat constitutio, decoctionē Epithymi

Incommoda ex vitiato lacte.

impe-

imperabat. In solutivũ medicamentum hierã usurpabat: quã tamen junioribus & delicatioribus nõ exhibebat. Ætas enim valdè juvenilis ejus efficaciã (inquit) non tolerat. Vigentibus autem ætate, & validis viribus pręditis, & melancholicis utiliter exhibetur. Præstat igitur juvenibus epithymi potiùs momentum cũ picra exhibere. Cùm autẽ hujusmodi subsidiis malũ vinci non poterat, ob humoris & materię malignitatẽ ac pervicaciam, & metus erat recursuri paroxysmi, antidoto Theodoreti purgabat, cujus ut purgãdi vires augeret, aliquot colocynthidis grana, aut scammoneæ aliquid adjiciebat. Antidotus ista Theodoretum dicta (hoc est, divinũ munus conferens) à Nicolao Myrepso descripta invenitur lib. de Antid. sect. 1. c. 115. 116. 117. & 118. Hujus enim quatuor descriptionũ species exhibet. Centesima decima sexta, aut 117. videtur à Tralliano inter alias usurpari, præsertim centesima decima septima, quòd Myrepsus ipse scribat, eam conferre magno morbo: item comitialibus, dæmonio vexatis, caput dolentibus: quinetiam thoracis affectibus, & quibus in ventriculo cibus acescit: ut & iis, quibus malignus circa illam partem & ventrem affectus est. Mira deniq; de ea prædicat, eamq; compositionẽ multis aliis morborũ gravissimorum & desperatorũ generibus cõferre asserit:

Antidoti Theodoreti vires.

ita ut tandem inferat, ejusmodi antidotum verè divinum esse donum. *Quisquis enim ea usus fuerit, prosperum, ut scribit, successum sentiet. Si verò quis vere & autumno semel aut bis ea utatur, neq; circa victus rationem magnopere delinquat, nullis morbis fiet obnoxius. Data Pontica nucis quantitate omnia dissolvet: manè verò hanc sumere oportet.* Hactenus Myrepsus. Unde lubit mirari, ubiq; tantæ virtutis compositionem, quantæ esse jactatur, hodiè desiderari, in pharmacopæis: quod me, ne excidat, ad ejus descriptionem tradendam, compellit, ex ipso Myrepso petitam, etsi à Tralliano suppressa sit, & silentio prætermissa.

Ejusdem descriptio. ℞. *spicæ nardi, folii caryophyll. croci, cassiæ, epithymi, floris junci odorati, myrobal. anà* ℥ iij. *aloës flavæ* ℥ j. ß. *castorei, Zinziberis, masticis anà* ʒ j. *Iridis Illyricæ* ʒ vj. *anacardi, agarici anà* ʒ j. *asari* ʒ vj. *sem. apii* ʒ j. *costi* ʒ j. ß. *piperis* ʒ iij. *fœniculi, & succi ejus anà* ℥ j. *fœniculum tunde in matratio, & macerato in aceto diebus tribus, ac benè decoquito, & colato diligenter. Adjice mellis Attici vel sacch. q. s. rursusq; ad mellis crassitudinem decoquito, & species simul tundantur & lævigentur benè. Quòd si copia sit fœniculi, exprime succum, & meliorem facies antidotum.* Hæc in Myrepso, à Leonardo Fuchsio latinitate donato & annotationibus illustrato, scripta reperies. Multos ex hoc morbo convaluisse

luisse hujus antidoti beneficio affirmat idem Trallianus, adjectis, quæ suprà dicta sunt, remediis. Præter hæc, si usq; adeò pervicax esset malum, ut respueret ejusmodi remedia, & in acerbitate sua constans esset, catapotium à se confectum usurpabat: quo nil valentius invenias. Recipit autem aloës, scammoneæ, colocynthidis, gummi, bdellii anà ℥j. excipiantur brassicæ succo dosis ℈ iij. aut iiij. pro pueri viribus. Adultis verò etiam sex scrupuli exhiberi possunt: & si plures porrexeris, ait, nihil nocebis, adeò leniter & tutò purgant. Nec comitialibus modò, sed etiam vertiginosis & articulariis auxiliantur. Atque hæc sunt veterum purgantia medicamenta.

Purgationibus universalibus subjungit particulares Trallianus: nec supprimit derivationes aut revulsiones masticatoriis, gargarismis factas. Quibus & usum addit balnei: nec vomitoria reticet.

Si ventriculus radicem morbi suppeditat, huic peccantem humorem educendo, succurrit, qui, qualis fuerit, aut cholagogis, aut phlegmagogis, aut melanagogis extirpatur. Nec, quæ ad corroborationem faciunt, obliviscitur.

At si ab aliquo alio membro trahit affectus originem, eò primùm & præcipuū confert remedium. *Ego sanè, inquit, vidi, quendam*

dam lectorem in hunc morbum incidisse, qui, quùm & eventurus erat, auras quasdam frigidas à superioris pedis parte ad cerebrum ascendentes percipere se dicebat. Cùm igitur hunc catapotiis pituitam & melancholicum humorem vacuantibus purgassem, imposui parti affectæ, etiam, quæ exulcerare eã & calefacere possent, ut hinc ipsa sudaverit, & ex eadem humida non pauca manifestò emanarint. Atq; hoc ubi nos fecissemus, adolescens sanus evasit. Erat autem auxilium, quod ei impositum erat, sanaveratq; lepidium herba. Idem namq; etiã alia quædam præstant, sed nullum æquè ac herba hæc. Hæc Trallianus: qui neq;, ut diximus, vomitivorum in hoc morbo obliviscitur, nec balneorum, nec vehementis corporis exercitationis, nec reliquorũ id genus ad aptam vivendi rationem facientium & necessariorum.

Inveterato autem malo, quodq; indomitum aliud omne medicamentum aspernabatur, hoc postremum subsidium opponebat, helleborũ nempè, idq; albũ: cujus ipse Trallianus formulam præscribit, quam Paulus Ægineta verbũ verbo describit eandem, in dosi tantùm, aut ingredientium pondere, multùm ab eo dissentiens. Paulus enim dragmas scribit, siliquarum Tralliani loco, quę tantùm tria grana singulæ pendent, totamq; compositionem in unam dosim solam restringit, cui

Paul. lib. 3. cap. 13.

feren-

ferendæ nullum animal par esse possit. Cujus etiam Pauli descriptionem & receptum, quod habet baccarum lauri depuratarum, piperis albi, elypiadis, euphorbii, veratri albi anà ℥ viij. hoc est, anà unciam unam, si sequeremur in dosi, nullus, ut diximus, futurus esset vel strenuissimus equus, qui tantã purgationem ferre possit: at ne dimidiam quidem ejus partẽ, citra mortis periculum. Sic enim Paulus scribit: *Hæc pro una vice præbe cum passo, quod est in colocynthide.* Formula itaq; recepti Tralliani in dosi longè æquior est, ipsa Æginetana: siquidem loco dragmarum singularum, ingredientium, quas Paulus præscribit, siliquas octo tantùm præcipit Trallianus, quarum singulæ trium sunt granorum, idq; ex infusione colocynthidis, in passo maceratæ. Quod meo judicio adhuc plus quàm par est, excedit: nec certè credi potest, illius temporis ventriculos tàm fortibus & violentis medicamentis sustinendis fuisse pares, nullis etiam à veteribus præmissis, ad vitandũ, quod inde imminebat, periculũ, præparationibus.

Quod ad naturalia præsidia attinet, ut vocat, quæ societate quadam occulta, & amica proprietate, hujus morbi curationi succurrunt, idem Trallianus ea ex alieno ore (Apollonii inquam) cõmendat, propinatq; propriũ ægrotantis sanguinem, quod crudele utiq; & dete-

detestandum prorsus,ut jam attigimus,remedium est. Verba insuper facit de lapillis ex hirundinibus erutis, de mustelæ hepate, de oesiphagi avis cineribus: at inprimis de radice solani, luna decrescente collecta, tusa, expressa, & in succũ redacta, qui ad aliquot dies matutinis horis bibendus exhibeatur,quem, ut observavit, summum arcanum, & admirandum subsidium esse asserit.

At Actuarius author etiam Græcus, naturam tantùm, differentias & causas hujus mali edocet, suppressa silentio ejus curandi methodo & remediis.

Celsus medicorum Latinorum princeps, prout est brevis & sententiosus, Hippocratis simiam agens, ut qui præclaris illius sententiis omnia propemodum scriptorum suorum capita illustravit, in hujusmodi mali curatione tradenda, quàm-brevissimus est: attamen singulares quasdã in missione sanguinis cautiones adhibet: nec non temporum momenta, quibus remedia administranda sunt, studiosè observat: deligens ad sanguinis eductionem & purgationẽ ex helleboro nigro, ipsas paroxysmorum horas: simul admonens, post insultum servandam esse, magna cura, congruam vivendi rationem, quam præscribit. Si autem istis remediis morbus non cesserit, confugiendum censet ad veratrum album:

bum: ac ter quoq; aut quater eo utendum, non ita multis interpositis diebus, sic tamen (addit ille) ne iterum unquam sumat, nisi cõciderit. Tandem in morbi continuatione linendum præcipit, præter ventrẽ, totum corpus oleo veteri, multisq; exercitationibus agitandum, & longis frictionibus, excepto capite & ventre, perfricandum. Deinceps iterata ex superioribus medicamentis purgatione, inungi derasum caput imperat, litu ex antiquo oleo, nitro & modico aceti concinnato, intrò castoreũ sumendum. Tandem ad revulsiones & derivationes progreditur, quas sanguinis eductione, ex salvatellis & cucurbitarum affixionibus, perficit: addens insuper, in extremum subsidium, ferrum, quo incidit, & ignita cauteria, quibus occiput adurit, ut per ea, inquit, perniciosus humor effluat. Quibus omnibus pertentatis remediis, si morbus non vincatur, indomitum & incurabilem esse pronuntiat.

Scribonius Largus lib. suo de compositionibus medicinalibus cap. 2. sex nobis producit remedia, aut empeirica experimenta. Primum ex quadam herba, quam Græci (ut vult) vocant πολύνευρον, & Latini nervalem, de quà ab ægrotante, tota adhuc viridi edi præcipit, ante omnem alium cibum, idq; à prima Luna ad tricesimam. Coagulum etiam hinnuli *Experimẽta Scrib. Largi ad Epil.*

cervi admittit, intra novem dies sumptum: nec non testiculos crocodili, thymi usum ex oxymelite. In ejusdē libri quadragesima prima compositione, quoddam arcanum aulicæ cujusdam matronæ proponit, quo miranda in variis curationibus præstita se vidisse testatur: quod utique muliebre est remedium, veneficæ potiùs quàm medicæ artis officinam redolens, cum ista in compositione sic observantur, ut rasuræ eboris immisceatur mel Atticum, & (quæ veluti basis & fundamentum jaciuntur arcani) sanguis testudinis & palumbæ adjiciatur, ea cautione, ut maribus ægris ex animalibus masculis, fœminis ex fœmellis sanguis educatur & adaptetur; qui nec ex quavis animalium parte extrahendus est, cùm nullius foret virtutis & efficaciæ medicamentum, nisi ex collo unius animalis, & ex venis alterius, sub alis sitis, clavo acuto, ex ære Cyprino ad id concinnato, emitteretur, ipsumque remedium alia quàm buxea pyxide reconderetur & asservaretur. Ordo autem administrandi hujus medicamenti, quod per x x x. dies continuos exhibetur, ab ipso Lunæ decremento ordiendo: & in dosis quantitate observanda, is est, qui sequitur, ut prima vice tria cochlearia offerantur: deinde ad quinque procedatur, postea ad septem: quarto loco ad novem: postremo

ſtremo tandem ad undecim uſque, nec plura perveniatur, regrediendo poſteà eo, quo proceſſum eſt, ordine, ut videlicet primò novem, deinde ſeptem, & ſic deinceps quinque & tria: ac denuò idem ordo repetatur aſcendendo & deſcendendo ut ſuprà, dum ad trigeſimum diem perventum ſit. Quæ quidem omnia, meræ præſtigiæ ſunt ac fallaciæ, quæ alicujus utilis & ſalubris medicamenti locum invadunt: ſubitque mirari, vetuſtos illos authores tam imperitè ratiocinatos eſſe, tamque frivola & ridicula inconſultè ſcriptis mandaſſe. Quæ tamen antiquitatis titulo muniuntur & commendantur.

Quod ad Marcellum attinet, ſatis conſtat, illius librum ex empiricis medicamentis totum eſſe conſarcinatum, unde Empiricus ipſe dictus eſt, & ex omnibus omnium auctorum experimentis undequaque conſutum, ut ex Galeno lib. de loc. aff. Archigene, Apollonio, Heraclide Tarentino, & aliis apud ipſum Galenum citatis: nec non ex Medicis Latinis, Plinio, Apuleio, Celſo, Apollinari, Deſignatiano, aut etiam ex ipſo Silurio, Eutropio & Auſonio, magni illius Poëtæ Hermetici parente, qui aliquot tantùm annos ætate præceſſerat: quem nec puduit in ſuo experimentorum

libro fateri, se multa ex vulgari plebecula, aut etiam ex ipsis mulieribus didicisse, nec eundem suum librum characteribus profanis & verbis incantationum, ac id genus ridiculis ex Paganismo, ab illo etsi Christiano, derivatis. Ubi etiam, sed obiter tantùm & quasi perfunctoriè, unicum tantùm receptum in hunc morbum, de quo agitur, primo capite sui libri exposuit: quod commemoratione & scriptis indignum est. Nec in alium finem hujusce authoris citavimus authoritatem, quàm ut nonnullis patefacerem, iniquè à se proclamari & conviciis proscindi quasdam remediorum formulas hodie usurpatas, quæ tamē ratæ sunt & singulares in Paracelsi libris descriptæ: easq; ab illis, Pharisæorum more, qui cæcitatem suam plenam non agnoscentes, ex aliorum oculis festucam discutere volebant, indignè damnari & respui, cum longè antiquorum deliramentis & fallaciis præstent & excellant. Nemo enim ratione præditus, nec usq; adeò cæcus aut luscus quispiam est, qui jure eat inficias, si vel tantillum quid subodoratus fuerit de Chirurgia magna & parva Paracelsi, omnes alios in medicamentorum etiam vulgarium & externorum præparationibus, qualia sunt balsamica olea, unguenta, cerata, emplastra & id genus alia, ab illo uno separatos, & multis pòst stadiis à tergo relictos.

Vatinianū Galenic. in Paracelsum odium.

Si

Si verò interna illius remedia spectemus, quibus usus est, quæ ex mineralium familia & œconomia deprompta sunt: fatendum est utiq;, in sedula eorum & tuta præparatione ac administratione supremum honoris gradum inter medicos & philosophos æquissimo jure ipsi deberi. Etsi enim antiquitas ex illis aliqua usurpavit, & in usum revocavit, ut jam notavimus in hujus morbi cura: multa tamē alia, eaq; præclara & magna remedia, quę hodie ex mercurio, sulphure, antimonio, vitriolo, & id genus aliis extrahuntur, ignota & incomperta habuit: quorum usus, etsi ab ignaris, ut venenati, maligni, & exitialis medicamenti proscribatur: experientiâ tamen, rectâ eorum præparatione adhibitâ, utilissimus & re ipsa saluberrimus hodie deprehenditur: à quibus vel morbi tincturis validis & fixis ac profundis radicibus pervicacissimi edomantur & subiguntur: qui alioqui sumptis ex vegetabilibus medicamentis, ut minùs potentibus, illudunt, & procaciter recalcitrant. At sanè, non citra dedecus & ignominiam artis medicæ, aut medicorum potius, cernere licet, sive in Italia, Germania, Gallia, aliisq; regnis & provinciis: ac etiam in multis Academiis magno celebrium medicorum numero decoratis, Empiricos multos, qui etiam omnium literarum ignari, remediis tamē suis

Præstantia chymicorū remed.

solutivis, ex mercurio, antimonioque paratis, suoq; laudano, & id genus aliis tam metallicis, tàm vegetativis, utcunque ab illis & satis indoctè paratis, tàm egregia tamen præstant, ut quibusvis vel contagiosis vel gravissimis morbis, ac doloribus sævissimis plus auxilii & solatii, idq; parva & gratissima suorum medicamentorum dosi, quàm multi medici, qui vel celeberrimi vulgò habentur, emplastris suis, Johannis de vigo, mercuriatis, anodynis, paregoricis & narcoticis suis remediis, conferunt. Qui sua idcircò tàm tuta & salubri experientia, ac effectis tàm potentibus, Doctores illos medicos, à quibus doctrina & eruditione longè lateque superantur, tamen prævertunt, eosque nobilium familiarum ædibus sua admissione & introductione excludunt. Quod quàm ignominiosum sit, tædet fusiùs dicere. Nec istis moventur hodiè medici illi Doctores, qui, ne videantur quicquam ignorasse, & posse aliquid novi addiscere, ne discipuli habeantur eorum, in quos sibi docendi imperium arrogant: veteri suæ pelli (ut ferunt) immori malunt: quàm, prudentis serpentis imitatione, novâ assumptâ, senectam deponere. Atque hac sua superbia & arrogantia id efficiunt, ut cùm doctiloquis sermonibus & plausibili eloquentia nihil præstent, aliis, rerum effectibus & operationum

Galen. difficulter ab opinione antiqua dimoventur.

num

num virtutibus inferiores, cedere turpiter cogantur. Neque enim Hebraico Idiomate, nec Græco, nec Latino, nec quavis alia sermonis elegantia curantur morbi, at lucis naturæ cognitione, & rerum ab ea procreatarum experientia& tuta administratione. Neque hic absurdum aut abs re fortassis fuerit, recitare, ante aliquod tempus me à quodam generoso &doctissimo viro in consilium melancholiæ hypochondriacæ, qua laborabat, vocatum esse: ubi, quùm in ejus curationem vulgaria omnia medicorum remedia, quæ ex Pharmacopæis depromuntur, exposuissem: tanto se eorum acervo obrutum esse dicebat, ut omnem curationis spem deponeret, si rursus in eandem curandi viam sibi esset ingrediendum, quam ventriculus fastidiret, respueret & horreret. Addebat, se Empirici cujusdam magni apud se nominis, auxilia admisisse: ac inter omnia solutivum quoddam pharmacum prorsus insipidum, quod, vel minimæ quantitatis dosi, usque adeò egregiè & citra molestiam purgabat, ut ipsum aliis omnibus medicamentis præferret & anteponeret, ut cujus vel crebrò post aliquot annos periculum fecisset, ejusque porrò basim & fundamentum hujus purgantis medicamenti mihi exhiberet: (qui pulvis erat, omni sapore carens &

albissimus) & de eo consilium ex me quæreret, nullo tamẽ mutandi hujus in melius medicamenti studio ductus, sed quid de eo sentirem, audiret, & num mihi cognitum esset necne, exploraret. Cujus cùm materiã agnovissem, (quod vel minimo spagyricæ artis tyroni pervium fuisset) ut ejus quæstioni & petitioni morem gererem, respondi: nec mihi probari, nec etiam rejici medicamentũ. Non rejici quidem, quòd certissimum haberem apud me, ex ejusmodi materia & subjecto præstantissima & admirandæ virtutis purgantia remedia parari posse, quæq; omnia alia vincant, cùm à docto, experto, & in har arte versato medico tractantur, & in usum revocantur. At nec probari, quòd ab Empirico, non satis fortè hujus artis perito, prodiret: cui, & ejus similibus faciendæ medicinæ periculo, bonarum omnium legum sanctione interdictum sit, ut qui nullam suarum actionum rationem possint reddere: sed incertis animis omnia tentent, & quod ab aliis doctioribus, alicui morbo congruere fortè didicerint, illud promiscuè omnibus morbis adaptare, magno cum errore, & judicii imbecillitate, ausint. Siquidem curandorum morborum methodi, & medicamentorum naturæ ac virium, nec non eorundem perfectæ ac legitimæ præparationis modi prorsus ignari sunt, & ut

Empirici notantur.

& ut plurimùm ἀναλφάβητοι conspiciuntur. Idcircò nec remediis illorum, ut certis & tutis, fidendum est multum: & eorum præparatio nobis suspecta esse debet, ut qui veneni in medicamēto latentis nullam habeant cognitionem: aut si norint, illius corrigendi, vel potius distrahendi & extinguendi peritia careant. Quæ quidem operationes & administrationes, solis medicis, iisq; doctissimis, & in arte versatissimis, competunt, ut fœliciter succedant. Sed non caruit responsum meum exceptione, usq; adeò ille Empirico suo sustinendo & propugnando erat intentus: exponens etiam, olim inter antiquos nō minoris famæ & nominis fuisse Empiricos, ac methodicos Dogmaticosque, in exemplum Thessalum afferens, in quem (si fama caruisset) usq; adeò acerbè & animosè scriptis suis Galenus non insurrexisset. Addidit præterea, in probationem suarum rationum, id, quod Latinorum medicorum princeps Celsus scribit, in operis sui medicinalis præfatione, ubi sibi familiarissimum fuisse Celsum, ac eum diligenter evolvisse, & ejus scripta firmæ memoriæ mandasse ostendebat: ut qui non integras sententias, sed totas ejus paginas, citra lapsum recitaret. At ille adhuc hoc insuper addidit: Perinde est de medicis vestris, ac de nostris Jurisconsultis, qui, etsi tenent omnes leges,

Collatio medicorū cum jurisconsult.

leges, easq; alios docent, si tamen in factum alicujus litigantis consilium dandum est, hæsitant & fluctuant incerti, unde ordiantur, & quò desinant. Qui si ad litem aliquam tuendam ex pulpito aggredi cogerentur, usque adeò tyrones & rudes deprehenderentur, ut ad risum judices & auditores omnes essent provocaturi, qui vel eorum discipuli fuissent. Nec unquam ex eorum schola usque adeò perfecti emergunt discipuli, quin nova illis tyrocinia addiscenda sint, vel ex vulgari aliquo Procuratore, qui etsi prorsus legum ignarus, longè meliùs tamen ipsis Doctoribus, earum usum & praxim callet; quod caput est & materiæ præcipuus nodus. Non secus hodiè quàmplurimi cernuntur juvenes medici, celebres Doctores, qui ex cathedris eleganter de omnibus medicinæ partibus, vel iis præsertim, quæ diagnosticen & therapeuticen, nec non partium usum aut anatomicen spectant, disserunt. In simplicium & animalium historia, sive de natura, sive de forma, proprietatibus & virtutibus agatur, Dioscorides & Theophrastus dent manus, & ab iis vinci se, (si audiant) fateantur: quibus etiam in antidotis concinnandis & pharmacia componenda, atque earum conficiendarum canonibus tradendis Mesue & Nicolaus impares

Magnifica Dogmaticorum de materia medica eloquentia.

res

res fuerint: usque adeò multa, imò omnia magnificè ex suggesto promittunt, & superciliosè eloquuntur. At si ad consilium alicui ægro dandum, & ad febris continuæ ab eo profligationem aut pleuresis, dysenteriæ, hydropisis, epilepsiæ, aut gravis alicujus morbi extinctionem, sive acuti, sive chronici vocentur: quanto, Deus bone, stupore percelluntur, etsi in attrectando pulsu, & circumspicienda urina, miram industriæ & certitudinis in arte speciem præ se ferant, stuporemque suum, quantum possunt, dissimulent! Si necesse est ab illis vivendi normam ægro præscribi, à vetula quadam, ægrotantibus adstare & ministrare solita, lectionem addiscant oportet. Si formula medicamenti ægro tradenda est, rationem ejus explicādæ à Pharmacopæo, hac in arte magis versato, & eorum, quæ facto opus sunt, audient: aut saltem correctorem illum suorum receptorum admittent. Denique novis istis Doctoribus novo rursum in praxi magistro opus est, aut hypodidascalo; non secus, ac recentioribus advocatis Procuratores (ut vocant) subsidio sunt, ut suprà diximus. Atque hinc vobis constat, quàm magnificè usus & experientia commendanda sint, quamque in vestra nostraque professione, ut summè necessaria, requirantur. Nam ut ipsemet Celsus addit

Eorundem pusillanimitas in praxi.

Usu & experientia Medico opus est.

addit in eodem capite, *verum est, ad ipsam curandi rationem nihil plus conferre, quam experientiam.*

Artiũ magna varietas.

Multæ quidem aliæ artes tàm abstrusa & recondita causarũ suarum perquisitione non indigent, ut quæ non æquè incertas & imperceptibiles eas habeãt: sed certis nitantur fundamentis, ac oculis ipsis conspicuis, quibus securè & tutò superextruunt, hoc est, iis caussis, quas experientia & demõstratio τ͂ ὅτι certas nobis patefacit. Si quidem nec agricultura, nec navigatio, alta animi meditatione, & scientiarum seu disciplinarum diuturni habitus comparatione, opus habent: at longo usu & experientia, qua earũ cultores in summos magistros evadunt, & perfectionem attingunt. Quicquid sit, in vestra medicina (inquit) ejusdem rei contrarios effectus, utpote laxandi & adstringendi, proficiendi & nocẽdi, sive in vivendi ratione, sive in medicamentorum administratione, crebrò potis fuit deprehendere. Quæ quidem contrarietas experientia citiùs quàm ratione comperta est. *Hæc similiaq́, (experimenta) cùm quotidie inciderent (inquit Celsus) diligentes homines notarunt, quæ plerunq́ meliùs responderent: deinde ægrotantibus ea præcipere cœperunt. Sic medicinam ortam, subinde aliorum salute, aliorum interitu, perniciosa discernentem à salutaribus: repertis*

Usus facit artem.

pertis deinde remediis, homines de rationibus eorum disserere cœpisse: nec post rationem medicinam esse inventam: sed post inventam medicinam, rationem esse quæsitam. Vides, inquit ille, me Celsi rationibus & authoritatibus uti, ut apud vos Doctores medicos constet, non ita nihili faciendos esse Empiricos: prẹsertim eos, qui se ex Paracelsi schola & ejus sectatoribus fatentur hausisse multas egregias experientias, elegantias, ornamenta & præclara remedia, quæ in magnam ægrotantium utilitatem, commodum & faluté cedunt, & quæ in vulgarium, quibus quotidiè obruuntur, defectum & nauseam exhibent ac propinant. Qui, si tàm blandis verbis, & compta ac polita doctaq; oratione ægros suos nō norunt, ut vos, demulcere: opere tamen & effectis illis satisfaciunt, eaq; remedia & curationem instituunt, qua ab omnibus suis languoribus, quos desperatos censetis, liberantur: cumq; ipso Celso vobis obtrudent, *ingenium & facundiam vincere quidem: sed morbos non eloquentia, at remediis curari.* Ad quæ utiq; verba, & tàm plausibiles rationes, authoritate tanti viri Celsi nostri armatas. obmutuissem, si, quod ex eo aliquando legissem & accuratè observassem in eadé ejus præfatione, ex memoria excidisset. Cui idcircò respondi, in perversum sensum & usum Celsi verba ab eo

tor-

torqueri, nō quòd quicquam ex verbis ejus & ſentētia truncaſſet, aut depravaſſet: ſed quòd eam, quam ipſe Celſus concluſionem inferebat, reticuiſſet: qui poſt hæc verba: *Ad ipſam curandi rationem nihil tam conferre quam experientiam*. Subjicit conſequenter, (quod ab illo ſuppreſſum erat.) *Quanquam igitur multa ſint ad ipſas artes propriè non pertinentia: tamen eas adjuvant, excitando artificis ingenium. Itaque iſta quoque naturæ contemplatio, quamvis non faciat medicum aptiorem, tamen medicinæ reddit perfectum: Veriq; ſimile eſt, & Hippocratem & Eraſiſtratum, & quicunq; alii non contenti febres & ulcera agitare, rerum quoque naturam aliqua ex parte ſcrutati ſunt, non ideò quidem medicos fuiſſe, verùm ideò quoq; majores medicos extitiſſe. Ratione verò opus eſt ipſi medicinæ: etſi non inter obſcuras cauſas, neque inter naturales actiones: tamen ſæpè.*

In fine quoque ejuſdem præfationis videre licet, in majore ipſi pretio rationales & Dogmaticos medicos quàm Empiricos fuiſſe: quoniam illi multa circumſpiciunt, hi facillima tantùm, non plus quàm vulgaria ac communia. In cujus rei confirmationem, authoritatem citat Hippocratis dicentis: *mederi oportere & communia & propria intuentem.* Atque ſic ſuperioribus rationibus ſatis confirma-

firmatis, totum hunc sermonem tandem hoc modo cōcludit: *Igitur ut ad propositum meum redeam, rationalem quidem puto medicinam esse debere, instrui verò ab evidentibus causis, obscuris omnibus non à cogitatione artificis, sed ab ipsa arte rejectis.* Cùm igitur tu, inquam, Celsi authoritatem in tuum usum revocas, non idcircò causam integram obtinuisti: sed cum illo tibi dicendum est, in magno utique pretio & laude habendas esse egregias experientias: citra quas nihili fit medicus. Nec contrà in Empiricos ita acerbè invehi decet, qui longis suis peregrinationibus, & cum doctis viris consuetudinibus ac versationibus, præclara multa & admiranda naturæ secreta reportarunt ac didicerunt: quorum sedentario, & inter domesticos parietes tantùm degenti medico pudenda est ignoratio, iniqua rei incognitæ damnatio: & superba nimis in melius proficiendi voluntatis aversio. Quod ad me attinet, ingenuè fateor, me multa ab isto hominum genere didicisse: nec unquā à voluntario ubiq; discendi studio discessurum polliceor. Tu verò fatearis necesse est, longè melius tutiusq; à Dogmatico & rationali medico, qualē me profiteor, & majore cū fructu medicinā fieri, quàm ab ignaro Empirico, cujus ignorantia, perpetuas habet, iniquitatem, temeritatem, superbiam, & convitia, comites.

Commend. Empir.

(Ut

(Ut enim Comicus canit:) *Homine imperito nihil iniquius, nec quicquam injustius: quia nil rectum esse putat, quàm quod ipse facit.* At antagonista ille meus, cum nondum se confossum prorsus & victum putaret, aliaq; in me tela retorquere esset paratus, valere tandem à me jussus est, cursumq; repetii, à quo in ejus gratiam digressus eram: & quem interrumpendo potui reprehensionem subire multorum: sed præsertim Arabum Medicorũ, quos diutiùs quàm par erat, remorabar, & suo honore, aliorum omnium laudibus pati, non satis eos opportunè dignabar. Sed & hos dedita opera in hunc postremum ordinem rejeci, quòd præ omnibus Antiquis, eam in curatione morborum usq; adeò facilem methodum præscripserint, ut cum hodierna nostra consentiant, & ad eam quã proximè accesserint. Siquidem quæ perturbatè remedia ab aliis tradita sunt, ab his in ordinem ita facilem digesta sunt, ut, cùm nulla fructus aut utilitatis spes ab aliis expectaretur, hinc junioribus medicis, & in arte, hoc est, praxi, & in theoria magna fructuosi proventus facta sit accessio.

CAPUT XV.

Qua methodo Arabes in cura Epilepsiæ usi sint, ex Mesue *ostenditur.*

SED en quantus sit illorum numerus, quorum bona pars reges, principes & Hermetici Philosophi fuerunt, qui idcircò studiosè cupiunt, & me quasi vi compellunt, ut in illorum album asciscam, qui authoritate sua sententiam meam tueri, confirmare, atq; etiam augere ac ditare parati sunt. Quos etiam lubens recipio, & ut patres charissimos ac observandissimos amplector & veneror, modò vos colendi patres remediis quibusdam, adversus venenosos Momorum & invidorum morsus me muniatis, quos scio ansam inde in me insurgendi, & criminandi arrepturos, quòd vestrì plurimorum, quos fateor hactenus mihi fuisse incognitos, umbonibus ausim me protegere. Atq; hic est illorum Catalogus, quem ordine alphabetico contextimus, Aboali, Achme Abrahami filius in suo viatico peregrinantium, Agazo, Alsal, Albumazar, Albuer, Amuran, Avicenna, Averroës, Avenzoar, Ebezenzar, Elabin, Hunain, Hamech, fil. Zachar. Hara fil. Hamech elengezar. Haly abbas. Haly fil. abbas. Isaac aben amaran. Mesue, Rabi, Razis. Sabor fil. Zuzer rex medoran. Serapio, Serapionis filius, Xirasi rex med. Zezar, compluresq; alii fuerunt omnes utiq; magni nominis viri, quos non habita temporum aut ætatum singulorũ ratione, sed alphabetici ordinis serie digessimus *Medici Arabes.*

mus ac recensuimus, idq; in eum tantùm finem, ut tractatui huic nostro honori sint, nō autē ut numerosa suorum receptorū ipsum adobruant. Ex omnibus tamen soli hi nobis venient in subsidiū, Rasis videlicet, Avicenna, & imprimis Mesue. Hic enim cùm ultimus propè omniū ætate fuerit, eosq; ferè omnes oculis viderit, hic unus vice omnium nobis esse potest, ut qui eos in commentariis suis citando, illorum doctrinę & auxiliorū quintam (ut ita loquar) essentiam extraxerit, sed præcipuè remediorū, quorum magno studio delectū habuit nō in hunc tantùm affectum, de quo hîc agitur, sed omnes alios morbos profligandos. Hic autem Mesue, de hoc nostro affectu & ejus cura, loquitur libro suo de ægritudinibus capitis, cap. de Epilepsia, ubi scribit, in hujus morbi curatione sex scopos & indicationes nobis esse proponendas: quarum primā constituit in optima vitæ regula, aut ut ejus verbis utamur, regimē ponit in vita, quod in debita sex rerū non naturaliū administratione situ est, quæ satis fusè ab eo explicatur. Secunda intentio æquat & coaptat materiā, id est, eā coquit ac digerit, ut ejus facilior fiat expulsio: quod scylla præstatur, & ejus auxiliis, quæ ex decoctionibus ejus, aut aceto, aut oxymelite parantur, additis syrupis de hyssopo, de acoro, stœchade, origano & id genus

Methodus curat. Epilepſ. ex Meſue.

I.

II.

genus aliis, ex quibus concinnat sibi apozemata. Tertia abscindit materiam, ut loquitur, hoc est, evacuat, atq; hanc rem complent (ut vult) evacuationes, clysteria, suppositoria levia aut acuta. In evacuationem usurpat præcipuè, quod idem veteres, Antecessores ejus, tùm Græci, tùm Arabes factitare solebant, hierã diacolocynthidos, quã magni facit, vel ad omnes capitis affectus. Illius descriptionẽ, nec non multarũ hujus generis vacuationum tradit, in quę euphorbium & alia calefacientium gummi genera, scammonium, lapis lazuli, borax, helleborus, colocynthis, turbit, & id genus alia, benigna scilicet, pharmaca ingrediuntur, vel citra ullã præparationem aut correctionẽ. Inter evacuationes sanguinis eductionem probat ex saphena, hęmorrhoidũ provocationem, menstruorumq; in fœminis. Quarta intentio ponit regimen, ut loquitur, in conversione residui ejus, ad diversas partes & oppositas, quam Neoterici revulsionem & derivationem vocant: quæ gargarismis, ptarmicis, masticatoriis, vomitibus, cucurbitarũ affixionibus, nec non vesicantiũ ac causticorũ topicorũ appositione, aut etiam actuali igne, ligaturis, frictionibus, & id genus aliis præstari solent. Quinta intentio (ut utar illius vocibus) rectificat membrum mãdans, si est aliquod mãdans, & rectificat cerebrum.

III.

IV.

V.

Hoc loquendi genere (crassiore alioqui, præ elegantia hodierni sermonis) designat roborationem partium, aut membrorũ amandantium, ac originem morbi primam cõstituentium, qualis est ventriculus, matrix, aut quodvis aliud membrum, unde malũ originis suæ

VI. sumit exordium. Sexta intentio, accidentia corrigit ac emendat, apposita & convenienti remediorum administratione, quæ virtute & proprietate sua paroxysmos coërcent ac remorãtur aut leniunt, aut prorsus extinguunt, vel saltem crebram illorum repetitionem retinent. Atq; juxta has omnes intentiones, varias remediorum formulas exprimit, partim ex suo ingenio & marte: partim ex aliis authoribus decerptas, ut Democrito, Hippocrate, Dioscoride, Galeno, Tralliano, Oribasio, Joannico, Mahema Araffi, Serap. & aliis. Si innumeras alias celeberrimorum etiã Arabum formulas remediorum audire est animus, quæq; ad easdem intentiones, & cum prioribus propemodum eædem, aut illis sunt similitudine respondentes, lege Haly fil. abbat. 21. cap. lib. 5. suæ practices. Item Razem 1. comment. cap. de Epilepsia. Avicennam Fen. 1. tract. 2. cap. 11. Tædiosum enim foret singula huc minutim traducere, quæ ab omnibus in hunc morbum afferuntur, quùm etiam una & eadem propè remedia sint, diverso tantùm

stylo

ſtylo elaborata, & à Græcis Latinisq; authoribus, ut jam monuimus, ferè omnia diducta. Aliqua tantùm in hoc tractatu evolvere, (nō tantùm processum attexere) operæ pretium esse duxi, ut solummodò innotesceret, quibus Abavi nostri remediis, in morbis curandis, usi fuerint: &, quo administrationis ordine progressi sint, & quem ornatum atq; etiam auctionem tùm Avi, tùm Patres, qui sequuti sunt, nostri addiderint, perspectum fieret. Ut tandem mirari desinant, aut præter fidem etiam id esse asserere, (quod multi hodie incredibile putant) si à nobis majorum illorum filiis, in majorem splendorem & ornatum elegantiorem, spartæ medicæ aliquid conferri potest. Nec hercle dubitamus, quin posteri, in hoc etiam certamine, factorum magnitudine, & industriæ majoris gloria, victoriam nobis extorqueant, facilè enim inventis est addere.

CAPUT XVI.

Methodus Dogmaticorum recentiorum in cura caduci, selectiores remediorum flores, ex eorundem schola prodeuntes complectens.

ORDO, quem ab initio sequi decrevimus, nos nunc compellit ad producen-

dos in lucem neotericos Dogmaticos, ut scilicet eorum & pulchriora & magis specifica auxilia, quæ in suis scriptis therapeuticis, ad curationem hujus morbi, quatenus chronicus est, attulerunt, explicemus. Celeberrimos autem singularum Nationum aliquot authores seligemus, quos & scriptis & consuetudine in peregrinationibus nostris novimus. Omnes enim recensere, & nominatim appellare velle, summè laboriosum, nullusque dicendi finis fuerit. Quinetiam hos tantùm citabimus, qui post, aut paulò supra centum annos vixerunt & scripserunt in Italia, Gallia & Germania: inter quos floruerunt Alexander Benedictus, Symphorianus Campegius, illi coævus & amicus, ut ex mutuis illorum literis inter se cognosci potest. Savonarola, Catinarius, Richardus Anglicus, Arculanus, Placentinus, Guainerius, Gatinaria, Fuchsius, Leonellus Faventinus, Montagnana, Trincavellus, J. Stock, Langius, Bayrus, Wirsung, Manardus, Fernelius, Rondeletius, Valeriola, Capivaccius.

Dogmatici neoterici.

Methodica illorũ curandi ratio in epileptica affectione, quatenus diuturnus est morbus, hæc fuit, ut scilicet ab optima vivendi regula semper auspicarentur: cujus descriptionem ad calcem hujus consilii rejiciemus, ut anteà monuimus, quòd simus hîc, non privatam

Eorundem methodus curat. epilepſ.

Diæta.

tam tantùm victus rationem, sed & generalem, ac cum hoc aliisq; multis affectibus cōmunē, præscripturi, utpote quæ & huic morbo, & ejus affinibus ac agnatis, de quibus simul scribimus, possit conducere.

Quod verò ad aliorum remediorum administrationem attinet, in ea Arabum ordinem imitati, hac, quæ sequitur methodo, sic procedunt: quam quidem methodum ego ipse & probo, & libenter in praxi æmulor. Veruntamen magnâ hîc observatione nobis opus est; cùm enim multi iique varii homines, qui hoc affectu tentantur, variam habeant constitutionem, ætatem, dissimile temperamentum, & diversas morbi causas, ista omnia nobis erunt circumspicienda, quæ idcircò ita observabimus, & tàm facili methodo singula excutiemus, ut ad quosvis vel tyrones etiam medicinæ non exiguus fructus sit rediturus: cùm alioqui ex ferè omnium Practicorum, ut vocant, lectione nil aut parum utilitatis sint percepturi.

Dogmatici igitur nostri, præceptorum summi sui Dictatoris & Coryphęi Hippocratis, memores, 1. aph. 22. nec non & Galeni 11. method. c. 4. semper curationes suas ab universalibus vacuationibus auspicantur: veriti tamen ne ex constricta alvo, duriores redditę *Pharmacia.*

fæces, atq; idcircò expulsione interpellatæ, putidos suos halitus in membra intrudant, fœtoreq; suo vasa eorum inficiant, unde gravia symptomata oriantur: primum omnium emollientem clysterem præmittunt, deinde minorativum aliquod, ut vocant, eccoproticum, quæ præparationes & purgationes humorum præcedant, idq; rectè ex sapientis sui coryphæi Gal. sententia instituunt lib. 2. aph. 9. *Si quis extenuet, inquit, & incidat crassos atq; tenaces humores, qui in corpore sunt, & meatus aperiat, per quos isti transmittuntur atque trahuntur à medicamentis, quæ vim purgatoriam habent, tunc purgatio ritè in omnibus procedit. Qui verò istud quidem neglexerint, vomitum autem atq; alvi subductionem procuraverint, iis difficiles obveniunt purgationes, non sine torminibus, interdum & vertigine quadam fastidioq; multo & malo pulsu ac dissolutione & difficultate.*

Minorativa. In minorativum vulgò usurpant, diacatholicon, diamannã, diasennam, diasebesten, diaprunum solutivum ex descriptione Razis, Mesuæ, Nicolai præpos. Nicol. Alexandrini, Montagnanæ, Florenzolæ, aliorumq;. Atq; ejusmodi minorativa exhibent decoctionis aut potionis forma, ad hoc aptæ, cui aliquando foliculorum sennæ aliquid incoctum sit: vel forma boli; alibi pulpa cass. recens extra-

ctæ in vulgari est usu, quam etiam ut lenitivũ singulare & benignum planè medicamẽtum existimant. Sed in me ipso sępiùs contrarium sum expertus, qui nunquam ea sum usus, quin graviter illa fuerim immutatus, quod plerisq; aliis ejusdem mecum temperamenti accidisse etiam animadverti. Cùm enim cassia sapore sit dulcis, facilè bilescit, in biliośo temperamento, ut & Manna. Adde etiam, si ex ea in balneo vaporoso proliciatur destillatione aqua, ex illa promanare (ut & ex melle) aquam mirum in modum fortem, acrem & mordacem, atq; idcircò summè calefacientem. Quæ quidem vis ex igne destillationis contrahi nõ potest, quicquid secus garriant alii. Quod experientia videre licet. Siquidem ex pulpa melonum, cucurbitarum, cidoniorum, cucumerum, aliorumq; id genus fructuum, qui naturæ proprietate frigidæ sunt qualitatis, eodem ignis gradu, nihil prolicitur, quàm aqua frigida & ejusdem naturæ, id est, frigiditatis, cũ fructibus ex quibus eruitur. Nemo enim dat id, quod non habet, ut jam suprà diximus. Idcircò cùm usurpabitur cassiæ usus, id summa cautione & circumspectè faciendum est, explorata videlicet uniuscujusque natura & constitutione, cui ea præscribitur. Siquidem pituitosus & obæsi ac crassi corporis constitutione præditus æger, ea quidem uti tutò possit,

Cassiæ vehementia.

Ejusdem interna anatome.

Cassia cautè utendum.

possit: alius verò, citra noxam, & commodè nequaquam queat. Nolim igitur videri illius usum improbare aut damnare: sed ex interiore illius anatomia & dissectione, quam sæpè aggressus sum, demonstrare volui, quid intus contineat, nec ubique aut semper in omni subjecto illius usum esse recipiendum: at ne pleuriticis quidem, etsi omnibus aliis purgantibus, illis interdicatur, ea tuta est, licet benignum & temperatum inter alia omnia judicetur esse medicamentum. Quinetiam ejusdem pulpâ solâ exhibitâ, usq; adeò ventriculus distenditur & intumescit, ut magna flatuum copia perturbetur, ac vehementer torqueatur: quod ea utentibus valdè noxium ac perniciosum est. Si autem ea, in majori etiam dosi, aliquo apto & idoneo decocto diluatur, decoctumque clarificetur, ac colo trajiciatur, adjecta uncia una syrupi de cichorio cum rhab. aut syrupi rosati solutivi, meliùs agitur cum ægris quibus propinatur ex Medicorum nonnullorum sententia. Nos autem utemur meliùs sequenti opiata purgatoria ad minorandam epilepticorum materiam, cujus descriptio sequitur.

Opiata purgat. Quercetani. ℞ *polyp. q. visci querni, seminis carthami anà* ℥ ij. *passul. purgatarum à vinaceis, liquiritiæ anà* ℥ j. *prunorum dulcium, jujubarum anà*

anà n. xx. sem. pæoniæ, cardui bened. anà ℥ ß. florum calendul. tiliæ arboris, lilii convall. anà p. j. florum cich. viol. bor. buglossi, rosſ. anà p. ij. sandali citrini ʒ iij. cinam. anisi anà ʒ j. ß. decoquantur & exprimantur ac clarificentur. In suff. quantit. hujus decoctionis clarificatæ, atque in vas vitreum inditæ, adde folic. sennæ orient. ℥ iij. agar. troch. rhab. anà ʒ vj. epithymi p. j. ß. vas vitreum optimè sigillatum ac in Bal. Mar. inditum, ibi triduum moretur, ut omnia in ipso sufficienter digerantur: dein fortiter exprimantur. Expressioni addantur pulpæ cass. tamarindorum, cum aqua viol. extract. anà ℥ iij. mannæ granatæ optimæ, penidiorum, sacchari violati q. suff. fiat electuarium, coctum ad perfectionem, ut artis est.

Hoc medicamentum dici potest antidotus catholica, non solùm antepileptica, sed quæ variis aliis, tùm acutis, tùm diuturnis morbis conferre potest, blandeq; humores omnes evacuare ac reprimere citra calefactionem, aut ullam molestiam. Hæc antidotus ut plures aliæ descriptę sunt à nobis in nostra Pharmacopæa restituta, cujus exhibetur ℥ ß. in forma boli. Aut si forma potus jucundior ac gratior est, dissolvatur medicamentum in decocto aut aqua convenienti, in qua per noctem maceretur: dein postridie clarificentur omnia cum ovi albumine juxta artem. *Ejus usus.* *Dosis.*

Huic

Huic potioni addi poterit, in gratiam eorum, qui fortiore purgatione opus habebunt, syrupus aliquis rosatus solutivus cum rhab. aut cum senna, eorum qui à nobis in Pharmacopæa nostra descripti sunt: qui etiam soli purgandis infantibus & junioribus ac delicatioribus, in minorativū conducunt ac apti sunt.

Nonnulli minorativi loco usurpant pilulas de aloë & de hiera, quas iis, qui potiones præ debili & delicatulo ventriculo ferre nequeunt, nec bolos, sumendas præscribunt. In hunc finem pilulæ nostræ de aloë in aliis nostris consiliis, ac præsertim in Pharmacopæa nostra descriptæ, maximè conducunt & excellunt: virtute aloëphanginas, & pilulas de aloë rosata, de aloë lota longè lateq; superantes, etsi aloë benè riteq; præparata ac lota instar balsami sit ventriculo & hepati: ac tantoperè à Celso commendetur, ut omnibus aliis purgantibus, ventriculo noxiis, correctivi loco admisceri jubeat. Aloëndarium etiam medicamentum à Guinterio Andern. in libro de Peste descriptum, ubi alia, quàm vulgari, ratione parata est aloë, præstantissimum habetur.

Diasenna Montagnanæ, aut illa ipsa quam in Pharmacopæa nostra tradidimus, in qua tartari crudi loco, cremorem aut crystallum tartari substituimus, benignum pariter ac lene pur-

ne purgativum est, quod in minorativũ commodè usurpari potest. Hic addendus est syrupus de senna nostræ descriptionis.

Atque hoc florilegium est medicamentorum benigniùs ac mitiùs purgantium, quæ primæ corporis regioni expurgandæ multùm conducunt, & quibus in eum finem Dogmatici medici, vel expertissimi omnium, utuntur. Illis, quicquid ingenii ac industriæ Deus nobis largitus est, candidè impertiti sumus & adjecimus.

Repurgata igitur, ut suprà dictum est, prima corporis regione, in usum venit, concoctio, attenuatio & humorum præparatio (ut vocant) idq; antequam ad morbi radicem extirpandam transeatur. *Concocta enim medicari & movere, non cruda, oportet, inquit Hippocrates.* Quam quidem humorum concoctionẽ sic capimus in corpore aptè fieri, cùm juxta Hippocratem fluida redduntur corpora, hoc est, materia coagulata ac fixa redditur liquabilis & soluta: quæ corporea sunt, in spiritum attenuantur, aut quę spiritualia, in corporea convertuntur, hoc est, cum crassa extenuantur: & tenuia incrassantur. Hæc verę coctionis species (quam tamen non asserimus, eam esse ubiq;, quæ ab Aristotele 4. meteor. cap. 2. adfertur) fusiùs ac clariùs à nobis alibi explicabitur; cujus etiam effectus genuinos *Humorum præparatio.*

in

in hoc ipſo tractatu demonſtrabimus, cùm deinceps de auxiliis & veris præparationum modis, ab Hermeticis in humorum peccantium concoctionē uſurpatis, verba faciemus.

In præparantium uſum, uſurpant apozemata, hydromelita, oxymelita & ſyrupos, huic ſcopo congruos. Quo remediorum genere ubique pharmacopolarum officinæ ſcatent, nec non tàm veterum quàm recentiorum libri practici. In omnium autem præparantiū locum, quibus, vel doctiſſimi quiq; Dogmatici, uti conſueverunt, unicam tantùm formulam, apozematis methodo hìc deſcribemus. Ad cujus exemplum, & hydromelita & oxymelita, aliaq; id genus remedia, eodem ſpectantia, componi poterunt.

Apozema. ℞ *rad. pæoniæ, galangæ, cyperi, angelicæ, calami aromat. anà* ℥ ß. *rad. graminis, aſparagi, viſci quer. anà* ʒ vj. *cichorii cum toto, endiv. ſcariolæ, fumariæ, lupuli, meliſſæ, prim. veris, agrimoniæ, ceterach polytrici anà m.* j. *chamæd. chamepyt. hyſſopi, thymi, majoranæ, menthæ anà m.* ß. *ſem. aniſi, cardui bend. pæon. ſeſel. citrii & corticis ejuſdē anà* ʒ iij. *florum anthos, calend. beto. anà p.* j. *florū tiliæ arboris, lilii cōvall. anà p.* j. ß. *fiat decoctio in oxymelite ſimpl. ad* ℔. j. ß. *in colatura clarificata diſſolve ſyrupi cort. citrii, de ſtœchade, & de beton. ana* ℥ iij. *fiat apozema aromatizandum* ʒ j. *diamoſchi dulcis, utatur per* 5. *dies.*

Ejuſ-

Ejusmodi apozemata inter preparātia primum locum obtinent, in quibus pratorum propè omniū, herbæ & flores omnis generis bona ex parte capitales & calidi acervantur. In caput enim morbum grassari hunc præcipuè plerique omnes autumant, cujus in causam, cùm pituitosam materiā frigidamq; accusent, citra controversiā ex calefacientibus propè omnibus simplicibus, apozemata suā cōscribunt. Veruntamen præter primariā cerebri affectionē, habent etiā illi cordis, ventriculi, splenis & matricis rationē, si afficitur mulier, hinc fit, ut cardiaca, hepatica, & splenica hystericaq; immisceant remedia. Porrò cùm varii etiam ægrotantium temperamenti, magna sit habenda ratio, cùm alii sint phlegmaticæ, alii biliosæ, alii melancholicæ constitutionis: quinetiam alii crassi & obæsi, alii macri & extenuati, alii ætate grandiores, alii juniores, denique sexus ipse cùm magna cautione sit distinguendus, pro omnium istorum observata varietate, varia etiam adhibenda erunt remedia: ut (verbi gratia) proponatur nobis biliosus aliquis & calidi temperamenti; abstinendū erit in illius medicatione, à calidioribus medicamentis, quæ phlegmatico alicui ægro possint cōngruere: aut saltem calidiora, si quæ usui sunt, frigidioribus erunt temperāda, ut minùs incendant aut noceant. *Causa variationis remediorum.*

Quæ

Quæ quidem ratio à Dogmaticis summo jure observatur. At (ut liberè loquar) parum fidendum censeo rationibus eorum, qui omnē auxiliorum vim ex simplicibus frigidi, calidi, &c. qualitatibus deducunt, & totam pendere autumant. Etenim in his affectibus, qualis epilepsia est, hujusmodi qualitates prorsus esse frigidas, inertes, & invalidas, satis superq; experientiâ comprobatur: quod jam alibi attigimus, ut fusiore repetitione nunc non sit opus. Nec quis putet hanc mei solius esse opinionem, & à Paracelso emendicatam. Idem nobiscum ipse sentit Hippocrates libro illo suo de antiqua medicina, quem jam alibi citavimus: ubi rejectis eorum hypothesibus, qui rerum virtutem calori, frigori, aliisq; id genus qualitatibus, adscribunt, ipse potentibus & efficacibus saporum, acidi scilicet, amari, &c. facultatibus, potiùs quàm illis vendicat: ubi quàm propè ad Hermeticorum sententiam accedat, ut fusiùs alibi exposuimus, elucescit.

Vim medicatricem simplicium non à qualitatibus procedere.

Hinc igitur discendum, non ad solam simplicium caliditatē respiciendum: quām nec pæonia, nec viscus quer. nec tiliæ, aut lilii convall. flores, alcis ungula, cranium hominis, cerasorum nigrorum aqua, hirundinum & picarum, atque alia id genus subsidia specifica, ex calidis ejusmodi qualitatibus mutuentur: nec

necà celebrioribus ac magis expertis Medicis Dogmaticis hoc respectu, in hujus morbi curationem usurpentur.

In apozematum autẽ superiorum locum, ad præparandos humores destinatorum, ego potiùs hydromelitũ atq; oxymelitum usum probaverim, quæ hujusmodi morbis congruunt: quòd minus molestię & fastidii, quàm apozemata sumenti exhibeant: adde etiam, quod diutiùs integris asserventur viribus, ut diu etiam illis uti liceat citra corruptionem, quod in his morbis maximè necessarium est, ut videlicet non in sex aut septẽ tantùm dies: sed in plures menses etiam eorum usus protrahatur. Sic enim chronicas affectiones & longa temporis serie contractas, domari ac evinci decet.

In præparationem igitur morbifici humoris, quod sequitur hydromel congruentissimum futurum est.

℞ rasuræ ligni buxei ℥ iij. *rad. henulæ campanæ, visci querni, visci coryli anà* ℥ j. ß. *rasuræ cornu cervi & ligni rhodii anà* ℥ j. *sem. cardui bened. citrii, rutæ, anà* ℥ ß. *macerentur per 24. horas in* ℔ viij. *hydromelitis simplicis: dein coquãtur ad unius tertiæ consumptionem: addendo sub finem coctionis florum tiliæ arboris, lilii convall. calend. anà p.* ij. *scyllæ præ.* ℥ j. *demum transcolentur per manicam Hippocratis: azomatizentur,* *Hydromel antepilepticum.*

O *tur,*

tur, si velis, cum pauco cinnamomi. & fiat hydromel antepilepticum. Huic, ut melius & utilius reddatur, adjici possunt aliquot spiritus vitrioli guttulæ, dum acescat, & palato gratissimum fiat. Hujus hydromelitis singulis diebus manè & vesperi duæ aut tres unciæ propinentur, quod in longum tempus continuetur.

Spiritus autem vitrioli loco, etsi singulare ac præstantissimum remedium est huic malorum generi: ad singulas hujus hydromelitis doses, in eorum gratiam, quibus suspecta sunt metallica remedia & invisa citra rationem, (ut paulò pòst dicemus) unam aut alteram, aut etiam plures uncias aceti scyllitici admiscere poteris, qui quidem totus vitriolatus est, nec idcircò à veteribus & recentioribus Dogmaticis repudiatus, sed summè inter omnia præparantia laudatus & celebratus. Aut hydromelitis loco, incoquantur oxymeliti scyllitico superiora simplicia, quod fortiùs incîdet, & humorem peccantem concoquet.

In eundem finem uti etiam possumus oxymelite hellęborato majore Juliani, toties in Epilepsiam, aliosque id genus morbos, decantato à Gesnero: quod, ut ipse loquitur, mirificè abstergit, incîdit, aperit humores omnes, omniaque excrementa è corpore protrudit, ac meatus, intus forisque rese-

referat: mira denique de eo prædicat Gesnerus: ita ut mirum sit, ipsum in apothecis Pharmacopæorum desiderari, & à medicis ab usu quotidiano excludi. Hujus descriptio habetur in Pharmacopæa August. & alibi.

Quæ mox sequetur aqua, in eundem finem conducet, quæ opportuno herbarum & florum tempore parari poterit, & ad usus necessarios asservari.

℞ *rad. recentium Angelicæ, henulæ campanæ, Zedoariæ, ana ℥ j. radicum buxi, pæoniæ Luna in signo Leonis, si fieri potest, decrescente collectæ, visci querni recentis ana ℥ ij. dictami albi ℥ j. sem. cardui bened. citrii, acetosæ, portulæ. pæoniæ Luna decrescente collecti & excorticati ana ℥ ß. nucis moschatæ, macis ana ʒ iij. florum cotulæ fœtidæ, sambuc. ana p. iij. florum salviæ, stœchados, lilii convall. ana p. ij. pulverisanda pulverisentur crassiuscule, & contundenda contundantur & macerentur per quatriduum ad ignem Balnei Maris in aquarum rutæ, cerasorum nigrorum, florum tiliæ, florum genistæ & hyperici, ana ℔. ij. dein fortiter per torcular exprimantur. Huic expressioni adde spec. diamoschi, diamarg. frigidi, diacorallii ana ℥ ß. rasuræ cornu cervi ℥ j. confect. de hyacintho, conf. alkermes theriac. veteris an ℥ ß. camphoræ ʒ j. denuò per duos dies in Bal. Mar.* *Aqua antepileptica.*

 dige-

digerantur, ac tandem destillentur per cineres. Hujus aqua exhibeatur pro dosi ℥ ß. cui si salem ex capite mortuo aut fœcibus, in cinerē redactis, extractum addideris, reaffusa ea ipsa aqua in cineres fœcum toties, dum virtute salis impregnata sit, longè præstantius reddetur medicamētum, hujus enim vel minima quātitas exhibita, multò majorem utilitatem pariet, copiosis illis decoctionum, hydromelitum à nobis descriptorum dosibus, adjectis semper aliquot spiritus vitrioli guttulis, quod arcanum est hujus morbi specificum, ut jam in lite, inter Dogmaticos & Hermeticos intentata, abundè contestati sumus: & ut patere potest ex elegantibus illis floribus, quibus Dogmaticorum præcepta hac in parte ornavimus, & instruximus. Prẹterea, nō tantùm humorum pituitosorum, melancholicorum & biliosorum prẹparationi usui erit eadē aqua, sive seorsim peccent ejusmodi humores, sive conjunctim: at apoplexiis etiam, vertiginibus & membrorum resolutionibus, atque id genus aliis morbis magnoperè conducet, in eorum præcautionem scilicet, & paroxysmorum repetitionem arcendam, si ad singulas Lunæ quadras, istius aquæ unciam exhibueris. Quẹ etiam in ipsis morbi paroxysmis tutò rectèq; exhiberi potest, ut curationi & insultuū violentiẹ coërcendẹ ac domandæ, ægrisq; ocyssimè liberandis inserviat.

Vsus prædictæ aquæ.

Hæc

Hæc aqua præservans, scilicet, præparans, & sanitatem constituens, his tribus simul effectis admodum insignis & potens, si accuratè expendatur, partim ex cardiacis constare, utpotè, radice angelicæ, zedoariç, dictami, seminibus cardui benedicti, citrii & similibus, quæ infestis ac malignis humorum peccantium ac necantiũ qualitatibus opponuntur, eam animadvertetis: partim ex radicibus & seminibus pæoniæ, visco querno, aliisque id genus, in specificum epileptici morbi remedium ab antiquis & recentibus medicis habitis & celebratis: partim etiam ex iis, quæ cerebro, ventriculo, aliisq; visceribus corroborandis maximè conducunt. In qua etiam rasuræ lignei buxei additamentum, à me fortè primò excogitatum, & in compositionem etiam apozematum ac hydromelitum relatum, comperietis: deniq; ea ingessi simplicia, ut flores sambuci, camphoram & aquam rutæ de industria, quod in hunc morbũ specificis quibusdã virtutibus non careant: quarum rationes mox sum redditurus, ne citra rationem aut inconsultè quid fecisse videar. Ingrati illi cotulæ, sambuci & camphoræ odores, satis arguunt, putido quidem ac narcotico, sed quòd & mitigativo sulphure scateant. Cujus generis sulphur, mitigando, sedando, extinguendoq;, tanto fulminis ardo-

Examẽ specierum compositionem illius aquæ ingredientium.

Sulphur anodynum. ri, in cerebri nostri cœlo, furenti, & insultus hos epilepsiæ fulgureos jaculanti, aptissimũ ac congruentissimum est: quod satis testatur aurea illa nostri Nepenthes compositio, quæ promptissimum ac singulare huic morbo affert subsidium. Atque ut particularius causas audiatis, quæ nos ad scobem ligni buxei, alioqui admodum fœtentis & caput ferientis, addendam impulit: sciatis, in eo vim quandam narcoticam & soporiferum sulphur abundè contineri, unde fœtorem contrahit, quemadmodum cicuta, ruta, mandragora, omniaq; papaverum genera, quæ ingratum odorem expirant, quod narcotica sint, hoc est, narcotico sulphure nimium tincta & infecta. Adde etiam, in perpetuo virore ligni buxei, & ejus in saxosis ac montanis locis delectatione, ac origine, ubiq; partium illius vitriolatam planè naturam internæ ejus signaturæ elucescere. Quinetiam cùm ex ejus rasura extillatur aqua, major acidi liquoris irritantis ac pungentis, solventisque spiritus vitriolati instar, quàm alius humoris, copia extrahitur. Quemadmodum etiam vitriolum alia omnia mineralia narcotico sulphure superat: sic simplex hoc naturæ illius prorsus fit particeps, eamque induit, spiritus ejus ex locis montanis & petrosis, ubi libenter nascitur, crescit & luxuriat, exugendo, atq; hinc fœtidissi-

Anatomia interna ligni buxei, ejusq; natura & facultas.

dissimū sulphur contrahendo, quod vi ignis in oleum putore gravissimum extorquetur. Cujus narcoticæ virtutis magnum est argumentum, quòd ea quilibet, vel gravissimus dentiū dolor, omnes alios dolores superans, uno momento sedetur, si dentiscalpium oleo ejus intinctum in radicē dolentis dentis immittatur, quæ vix eo attingitur, cùm statim miraculi & incantationis instar dolor prorsus avolat & opprimitur. Præstantissimū igitur est, inter omnia simplicia, mitigativū auxilium, nec nō adversus omnem virulentiam & verminationem, ut ita loquar, quæ ut plurimum epilepsiarum causas inducunt, præsentissima antidotus: quale inter mineralia, narcoticū vitrioli sulphur habetur, primamque sedem occupat in curatione hujus morbi, prout suo loco fusiùs docebimus. Addemus & hîc nostras hujus olei buxei experientias, quod tantę virtutis re ipsa esse experti sumus, ut omnes generis dolores edomet, corruptiones & putrefactiones corrigat, vermes enecet & expellat, malignosq; vapores, ex quibus symptomaticæ epilepsiæ procreantur, quæ facilè tandem in Idiopathicas transeunt, arceat & absumat.

Præter has rationes usu & experiētia à nobis confirmatas, vir quidam Germanus magni nominis Medicus, scriptis suis certò te-

Quid sit oleum ligni Heraclei Rulandi.

ſtatus eſt, oleum ligni Heraclei Martini Rulandi, quo Rulandus ipſe in ſuis centuriis tot epilepticos ſanitati reſtituiſſe, & dentium dolores ſedaſſe affirmat, oleum hoc ligni buxei, deſtillatione extracti fuiſſe, non guajacini, ut antea opinabatur. At licet fides eorum dictis detrahatur, experientiis tamen meis ſatis cõfirmor, in hoc buxeo ligno magnam vim anodynam, & Herculem quendam hujuſmodi tàm gravium affectuum domitorem, deliteſcere. Solus unus Martinus Rulandus, aut potiùs, qui patri ſupervixit filius, dignus utique tàm admirandorum arcanorum, tàm admirandi doctiq; patris hæres, refragari mihi poſſit, ſi in electione & uſurpatione buxi, alterius ligni loco, hallucinor. Ille, inquam ipſe eſt, qui reclamare poſſit, ſolusq; dignus, qui ſingularia ejuſmodi arcana in lucem proferat, & Rempubl. medicam eorum participem faciat. Neq; enim nobis ipſis nati ſumus, at patriæ, parentibus & amicis. Si autem Heracleum illud tanti pretii lignum, cedros etiam Libani, ob tàm inſignes ejus virtutes ſuperans, publicum fugit medicinæ theatrum, liceat de noſtro ligno, buxo inquam, periculum facere, & virium ejus experientias tentare, quacunq; libuerit præparationis facie. Sive enim decoctionem ejus uſurpes, ſive liquorem aut oleum, miros ejus in curatione

mor-

morborum, his quos tractamus, similium, ob rationes jam à nobis commemoratas, effectus experieris. Sed plus satis in excutiendo hoc præparationis articulo immorati sumus: tempus est, ut ad vacuationẽ & purgationem transeamus, ut nempè discamus, quando & quomodo eam fieri oporteat, & an semper in hoc morborum genere necessaria sit futura.

CAPUT XVII.

De Elleboro nigro, quo ut & aliis violentioribus remediis, vel nulla, vel saltem perexigua emendatione correctis veteres utebantur, ejusq; admirandis ad quosvis gravissimos ferè morbos facultatibus & præparationis modo.

DEMONSTRATUM est antea, quibus vacuantibus medicamentis antiqui in tàm gravi morbo uti erant soliti, tum vomitũ provocantibus, tùm aliis id genus: helleboro nempè albo & nigro, qui principatũ in hunc usum obtinebant, ex sententia ipsius Galeni, medicorum Coryphæi, quingentis aut sexcentis, post Hippocratis tempora, annis nati & florentis, quemque Dogmaticæ medicinæ instauratorem omnes profitentur, à quo tamen quàm parum aut inscitè exitialia illa & violenta purgantia instaurata & correcta illo

Violenta & exitialia remedia, vel absque ulla, vel saltem frivola quadam adhibita preparatione ab antiquis usurpata.

seculo fuerint, ex præscriptis eorũ formulis satis superq; liquet: ut qui ne hellebori quidẽ albi, quem præcipuè in epilepsię curam usurpabat (ut ex ipsius cõmentariis in aph. 1. lib. 5. videre est) ullam aut ineptam emẽdationem admiserit, quæ violentiã illius in vomitu provocando, compesceret: quam quidem hellebori vehementiã & in provocãda vacuatione molestiã testatur bonus Mesues lib. de simpl. cap. ult. de helleboro, cum accidẽtibus terroris plenis fieri. Quin & paulò antè versiculis aliquot, docuit his verbis, quid de eo sentiret: *Helleborus albus, inquit, corporibus nostri temporis est molestus, imò est eis, sicut venenũ propriè præfocans.* Celsus lib. 2. c. 13. hæc de Helleboro refert: *At ubi longi, valentesq; morbi sine febre sunt, ut comitialis aut insania, veratro quoq; albo utendũ est, id neq; hyeme, neq; æstate rectè datur, optimè vere, tolerabiliter autumno: quisquis daturus erit, id agere antè debet, ut accepturi corpus humidũ sit. Illud scire oportet, omne ejusmodi medicamentũ, quod potui datur, nõ semper ægris prodesse, semper sanis nocere.* Cujus rei hodierna etiam experientia certã satis fidẽ facit. Quod tamen antiquorũ primariũ ac potissimũ fuit medicamentũ, quo ad vomitũ in epilepsia & gravioribus aliis morbis, quibus cõgruit, proliciendũ utebãtur. Ante tamẽ illius exhibitionẽ, levia quędam ab iis observabantur.

Mes. lib. de simpl. c. ult.

tur. Lubricantibus enim prius corpus ad laxationẽ pręparabant,idq; ex sẽtẽtia Hipp. 4. aph.13. quo minùs laboriosè excremẽta, cùm per vomitũ,tum per alvũ deturbarent. Ratio etiã temporis, horę & temperamẽti habebatur:ac cavebatur aliquando,ne jejuno ventriculo,at potiùs cibato& pleno exhiberetur,ut vomitus faciliùs& minore molestia succederet. Quod ad ejus pręparationem attinet,sive quę fit in turundis majusculi raphani,in quibus ramẽta hellebori infixa per integrũ diem macerari sinebantur:quibus extractis taleolę raphani in oxymel infundebantur,postea deglutiebãtur,super hausto ipso oxymelite,sive quæ cum pomo,aut quæ cum infusione in oxymelite fit, aut aliquo alio ejusmodi præparationis modo : insipidæ prorsus id genus præparationes, & omni industria carentes frigidæq; sunt, præ aliis elegantibus utriusq; hellebori præparationum formis, quas arti spagyricæ debemus: quasq; variis modis descriptas, & maximè utiles ac necessarias, hydromelitis, oxymelitis,extractionum,pilularum&tabellarum figura in restituta Pharmacopæa nostra videre licet, quas hîc sigillatim recensere non sit opus. Etenim procul dubio est, inter vegetabilia purgantia, helleborum, præsertim nigrum, &aptè & concinnè paratum,astralibus morbis,ut vocant Hermetici, hoc

Prępar. hellebori juxta antiq.

Vires hellebori nigri mira.

hoc est, tàm altas fixasq; radices habentibus, tamq; occultis seminariis summũ & præsentissimũ esse remediũ, atq; idcircò huic tanto tamq; gravi morbo curando & prorsus eruncando summè cõducere. Quantis autem laudibus helleborum nigrum ipse ornarit Hippocrates, perspicuum est; sic enim de eo loquitur: *ut, si oportunè & appositè, cui congruit, exhibitus fuerit, illius hominis juventutem instauret, perfectam illius valetudinem cõservans, temperamentum corrigens, atq; inde animi mores commoderans.* Quin & addit bonus Mesue, *illius virtute, viscerum omnium corruptiones emendari, puritatemq; humoribus eorum restitui: magna facilitate ac potestate subtilem bilem cum crassa pituita mixtam, hancq; cum atra bile, promiscua omnia, vacuari & expurgari: nec non ejus efficacia ac proprietate totam sanguinis massam purificari, & sordibus suis elui*; usq; adeò venas omnes penetrat, ut ab iis, ex toto corpore, fœces omnes & impuritates prolicìat ac educat: tantæq; virtutis esse asserit, ut ne remotissimæ quidem partes, ac ne cutis quidem ipsa extima, illius attractum fugiant. Quo fit, ut hoc medicamentum præstantissimum sit ac specificum, purgando cerebro, totiq; capiti, ac omnibus sensuum instrumẽtis, nervis, visceribus, vesicæ & matrici idoneum auxilium, huicq; epilepsiæ morbo, de quo

lib. de simpl. c. de Helleb.

quo agimus, melancholiæ, maniæ, paralysi, vertigini & hemicraniæ singulare præsidium. Atq; hæ sunt, quas Helleboro laudes tribuit Antiquitas: cujus usu tamen hodierni Dogmatici, periculum veriti tot symptomatum, quæ procreat, utcunq; videlicet præparatus, prorsus sibi interdicunt. At cùm tantæ sit virtutis, huicque morbo, de quo agimus, repurgando, & valetudini restituendæ accommodatissimum sit medicamentum: aliquot formulas hîc subjiciemus remediorum, in quibus purgationis basim & principem locum helleboro tribuemus. Si plures quis iis desideraverit, licebit ex pharmacopæa nostra illas expiscari. Aut si junioribus, ut infantibus, aut delicatioribus, mitius aliquod & vulgarius medicamentũ exhibere animus est, Galeniq; exemplo, amarum ex aloë pharmacum illis sæpè quotannis propinare: pilulæ nostræ Catholicæ ex aloë, in eadem pharmacopæa nostra & alibi descriptæ, lenioris ac jucundioris medicamenti, quàm ex aloë sola, citra præparationem, locum abundè supplebunt. Ubi etiam multa alia purgantium genera, sive simplicia, sive composita, vulgaria & non vulgaria, comperientur præscripta, quorum huc traducendorum non est hîc locus, nec opus.

Satis igitur nobis fuerit, in medicamen-

tum purgans epilepsiis accõmodatissimum, solum hunc syrupum helleboratum describere, ut sequitur:

Syrupus helleboratus

℞ *rad. helleb. nigri, veri & electi* ℥ j. *polyp. q. seminis carthami ana* ℥ j. ß. *visci quer. coryli ana* ℥ j. *turbith gummosi, agarici trochiscati, asari ana* ʒ vj. *sem. paeoniae, anisi, citrii, cardui bened. acetosae ana* ʒ iij. *diptamni Cretensis, florum tiliae arboris, calendulae, centaurii minoris, hyperici ana p.* ij. *florum viol. bugloss. nymphaea ana p.* j. ß. *macerentur in s. q. oxymelitis scyllitici & aquae fumariae, idq; in vase vitreo optimè clauso, ad ignem Baln. Mar. per duos dies ad minimum: deinde fortiter exprimantur ac clarificentur. In* ℔. ij. *hujus colaturae macera deinceps, & digere ad eundemmet ignem Baln. per 4. dies rad. hellebori nigri veri & electi* ℥ j. *foliculorum sennae* ℥ iij. *macis, caryoph. cinnam. ana* ʒ j. *Denuò fortiter exprimantur, & per unum aut alterum diem in eodemmet Baln. Mar. quàm optimè purificentur, ut artis est, semel aut bis in die ad minimum, faeces, quas in fundo vitri subsidere percipies, rejiciendo, & quod purius est, denuò purificando, idq; reiterando, donec materia nullas amplius faeces seponat ad fundum vasis. His peractis, adde sacchari viol. q. s. ut coquantur in syrupum, addendo sub finem coctionis rhab. seorsim in succo rosarum pallidarum macerati & expressi* ℥ j.

ß. mi-

℞. *misce, fiat syrupus mediocriter coctus. Dosis esto* ℥j. *vel* ℥ij. Per se exhibetur, vel cum aqua lilii convall. semper addendo potioni guttulas aliquot spiritus vitrioli, ex arte præparati. Atque is unus est syruporum nostrorum purgantium antepilepticorum: cujus omnibus æquè, sive ii sint infantes aut fœminæ, sive juvenes aut veteres, obæsi aut macri, sive cujusvis temperamenti homines, tutus est usus, eam dosin exhibendo, quę pro cujusvis ægrotantis debili aut forti natura satis esse possit. Idem met auxilium apoplexiis, paralysi & melancholiæ, aliisq; id genus morbis, validas etiam fixasq; radices habentibus, summè conducit.

Si tamen fœmina est, quę hujusmodi morbo conflictetur, ut sæpenumerò id contingit, purganti syrupo adjicienda erit bryoniæ radix, quinetiam in purgationem uti poterit fœcula bryoniæ, cujus descriptionem tradidimus ac præparationem in illa nostra Pharmacopœa, quod hystericum est medicamentum, idq; specificum & proprium solutivum: quales sunt etiam extractiones, quæ fiunt ex succis mercurialis & rutæ, quæ ibidem etiam habentur.

CAPUT

Caput XVIII.

De revulsionibus & derivationibus, operationibus chirurgicis, deq; medicamentis corroborantibus, tàm generalibus, quàm specialibus Dogmaticorum.

Quæ huic affectui adhibentur, revulsiones ac derivationes clysteribus acribus attrahentibus ac vellicantibus, nec non suppositoriis cõmodè fient: item apophlegmatismis, masticatoriis, errhinis, gargarismis & ptarmicis. Atq; ut ex chirurgia aliqua etiam petamus remedia, aptè hæmorrhoides aperientur: venæ etiã malleolorum ad fluxum sanguinis secabuntur: præsertim si ex suppressis mensibus vitiũ oriatur, quod ut plurimum contingit, nec non hirudinum ad frontem, pone aures, atq; ad alias capitis partes commodas, affixio futura est utilis: si in eo morbi vitium situm est primariò.

Chirurgica operationes.

At si ex infimis partibus causa mali exurgat, pedibus, cruribus, femoribus, hypochondriis, cucurbitulæ cum scarificatione utilissimè apponentur: nec non & in superiorum partium revulsionem, scapulis congruè affigentur. Ligaturis etiam fortibus & frictionibus, commodissimus futurus est usus.

Quinetiam ad cauteria actualia aut potentialia, ut vocant, suturæ coronali, occipitio, aut colli cum capite commissuræ adacta, transiri fœlicissimè potest: idque ut exitiali materiæ, si caput primùm ea infestetur, exitus sternatur: aut ad ea loca proximè, ex quibus virulenta causa emergere percipitur, emunctoria, ad eam materiam divertendam ac distrahendam, excaventur, quæ sæpenumerò ex femoribus, cruribus & pedibus, atq; id genus partibus infimis & procul distantibus evaporat & scaturit. *Vsus cauteriorum.*

Quod ad materiam eorum pharmaceuticorum auxiliorum attinet, eam fusiùs aut minutiùs excutere, non est nostri instituti, præsertim cùm subjectum hoc omnibus sit notissimum, de eoq;, aut bona ejus parte jam abundè, dum de præsentis paroxysmi cura hujus morbi ageremus, à nobis dictum sit.

Restat igitur (ut præscriptam methodum sequamur) de affectarum partium corroboratione, de intemperiei earundem correctione, ac reliquarum peccantis materiæ discussione, dicere.

Roborationi conferunt consf.rad. pæoniç, acori, pyrethri, cortices citriorum, & myrobalini conditi: conservæ quinetiam florum salviæ, rosmarini, stœchados, betonicæ, uniones margaritæ, coralli, ebur, cornu monoce- *Corroborantia.*

rotis, cornu cervi, præparata omnia ex arte: species, aromatici rosati, diarrhod. diamb. diamoschi, lætif. Gal. dianthos Nicol. diamarg. calidum Avicennæ, diacastorium: confectio de hyacyntho, de granatis, Alchermes, & id genus alia, quæ in usu sunt, sive simplicia, sive composita, quæ in varias aptantur formulas, ut opiatas, condita, tabellas: quibus Neoterici semper aliquid specificorum, hodie in curam hujus affectus usurpatorum, solent adjicere, qualia sunt alcis ungula, cranium humanum, viscus quernus, semen radixque pæoniæ. Quod autem ad ungulam asini attinet, cujus usus veteribus fuit familiaris, nunc apud recentiores Medicos, ea propemodum exolevit.

Specifica Epilep.

Inter autem ea specifica, vulgò recepta remedia, cùm in usum admittuntur, certis quibusdam observationibus deliguntur: ut scilicet, posterioris pedis potiùs quàm prioris, alcis ungula usurpetur, quæ apud nonnullos, annulo inclusa, ita ut cutē attingat, gestatur: apud alios collo appenditur, nudam pariter carnem contingens: hacq; administratione virtutis laudē consequitur, profligandę prorsus istius ægritudinis, nec non ipso insultu & paroxysmo ocyùs ægrū liberandi, idq; ex observationibus Joannis Agric. & Ammonii. Ab aliis scobs ejus & pulvis potu exhibetur, quod præ-

præſentiſſimum creditur eſſe remedium Geſnero lib. de Quadrupedibus, cap. de Alce.

Sic etiā in cranio cautiones adhibentur, ne ſcilicet pars ejus poſterior, ſed anterior potius in uſum ſeligatur, ut fœminæ fœmineum, mari maſculum adaptetur. Solet autem ſic adminiſtrari, ut ab aliis pulvis tantum ejus propinetur citra ullam aliam præparationem: ab aliis calcinatus, & in cinerem candidiſſimum redactus exhibeatur. Qui autem calcinatione meliùs reddi ſpecificum opinantur, reprehenſione non carent eorum, qui ejuſmodi præparationem improbant: quòd in peruſta (ut ajunt) illa calvaria nullus ſuperſit primigenius humor, nullumque principium vitale reſtet: ſatiusque in ſcobem deraſam propinandum exiſtimant, citra ullum aliud præparandi genus. At ne ipſi quidem ſatis acutè perſpiciunt, aut prudenter diſtinguunt, utrum cranium fuerit melius, an recens, an ex ſepulchris effoſſum, & longo jam tempore exuccum ac deſiccatum.

Calcinatione humidū primigeniū non abſumitur.

Atqui diligētes iſti humoris primigenii, & vitalis principii inquiſitores & ſcrutatores, ſi rerum ſalibus incluſa illa nō agnoverint, magnorum ac verorum philoſophorum, naturæ arcanorum indagatorum, titulo prorſus indigni ſunt: at ſophiſtarum ac pædotriba-

rum, qui græca latinè vertendo, & ex ſuggeſtis publicæ ſcholæ multa garriendo, ſibi gſtādia omnia arrogant: & ex admiratione, quam apud juniores quoſdam adhuc analphabetos diſcipulos ſuſtinent, jam ſed ad cœlum uſque extremum evectos, planè ſibi perſuadent ac ementiuntur.

Sed de his ſatis dilucidè jam in tractatu noſtro de priſcorum philoſophorum medicinæ materia, &c. egimus, nec non pluribus locis alibi, quæ hic repetere ſupervacaneum ſit.

Salis ſubſtātia fixa. Quicquid eſt: ſalem, certiſſimum eſt, trium principiorum hypoſtaticorū fixiſſimum eſſe, in eoq; firmiſſimas tincturas ac impreſſiones deliteſcere: hinc fit, ut liquoribus ac oleis animalium terra abſumptis & exeſis, oſſa, ſalium domicilia, ipſaq; propè tota ſales, licet exiccata tumulo, fixa tamen firmaq; ſola ſuperſtent, nulla temporis ſerie expugnabilia nec vincenda. Quæ etſi exterantur, eorum tamen ſales neutiquam diſpereant, ſed in ipſa terra permanentes deprehendantur. Veruntamen, ea etſi oſſa magnam ſalis copiam in ſeſe contineant: eorum ſal multis terræ partibus involvatur, & viribus ſuis idcircò interpelletur, nullos ſuæ virtutis effectus producit, quales diſſolutus & ſeparatus præſtare ſolet, nec balſami ſui vires exerere, quin terreſtribus illis vinculis expediatur. Quod una calci-

calcinatione fieri tantùm poteſt, quâ ſales in cineres rediguntur, ex quibus à perito philoſopho ac artifice, mediante propria aqua, aut quavis alia huic rei idonea, ſal eximius, ac magni pretii elicitur: qui venis noſtris impertitus, humidum verè primigenium, activis qualitatibus longè potentius, quàm craniũ ſimplex, in pulverem redactum, dici poteſt. Cujus etiam ad perfectam albedinem calcinati, humor noſtro ventriculo inſitus, ſalem diſſolvere, & in partes corporis omnes diffundere potis eſt.

Neq; hic rejicio vulgarẽ illam cranii præparationem aut calcinationem, Dogmaticis nonnullis cognitam; etſi mox ſynceriores, purioresque, ac earum legitimum uſum ſubjuncturi ſumus, quùm auxilia Hermeticorum producemus, à quibus egregias illas ac elegantes philoſophicasq; præparationes hauſimus, iisq; acceptas referimus.

In viſci autem querni, radicis ac ſeminis pæoniæ adminiſtratione, quædam etiam in illis colligendis traduntur obſervationes; ut videlicet radices & ſemina hujus pæoniæ decreſcente Luna decerpantur: nec non & eodem tempore viſcus quoq; quernus colligatur, ſed cùm Juppiter in aliqua domorum ſuarum fortunatus admodum fuerit, Lunam ſcilicet trino vel ſextili aſpectu intuens.

Sed jam satis experientias hujusmodi præsidiorũ in hunc affectum ejusq; curam rationibus suis confirmatas suprà attigimus. Nonnullas adhuc porrò subnectemus suis locis.

Hoc tantùm loco, formulam unam roborantis medicamenti in opiatæ formam adjiciemus, ut sequitur:

Opiata corroborans. ℞ *conservæ florum anthos, pæoniæ, buglossæ ana ℥ ß. corticis citrii sacchar o conditi ʒ ij. pulveris visci querni & seminis pæoniæ decrescente Luna collecti, ungulæ Alcis ana ʒ ß. cranii humani calcinati ad albedinem ʒ j. ß. coralli præp. margaritarum præparatarũ, cornu cervi præp. unicornu ana ℈ iiij. lapidis Bezoardici veri ℈ j. diamoschi dulcis, diatriasandali ana ℈ ij. theriaces veteris, confect. de hyacyntho ana ʒ j. cum syrupo conservæ citrii fiat opiata mollis, de qua capiat ad molem nucis avellanæ singulis matutinis, idq; in longum tempus protrahatur; statim ad singulas doses haustulum aquæ lilii convall. florum tiliæ, qui etiam huic malo specifici ac congruentissimi sunt, assumendo. Nec non in eundem usum propinentur etiã aquæ hirundinum, aut picarum, de quibus antea locuti sumus.*

Habentur etiam in nostra Pharmacopæa nonnullæ aliæ theriacales aquæ antepilepticæ, quæ corroborandis partibus etiam conducunt, quarum huc supervacaneum sit descriptiones traducere.

Possu-

Possumus etiam ex superioribus medicamentis alias formas concinnare, utpote electuariorũ, tabellarum, & id genus aliarũ, in usum diuturnũ matutinis horis exhibendarũ.

Atque hæc sunt generalia corroborantia, quę præcipuè affectum cerebrum respiciunt, ubi hujusmodi morborum, ex Dogmaticorum sententia, sedes constituta est.

At si radix & seminarium morbi in ventriculo situm est, ea superioribus adjicientur remedia, quæ ei conducunt. Si verò ex matrice affecta morbi causa procreatur, ejus etiã habenda erit ratio.

In peculiarem etiam partium corroborationem, Epithematis, fotibus, suffitibus, cucufis, scutis, balsamis, emplastris, & id genus aliis, partibus affectis accommodatis, utendum erit.

Ex his perspicuũ est, in generalibus ac particularibus roborantibus, Dogmaticos in frequenti & vulgari usu habuisse flores salviæ, rosmarini, stœchadis, betonicæ, semina pæoniæ, juniperi, & alia id genus omnia propemodum calida & odorata; nec nõ moschum, ambram, ejusmodi compositiones ingredi, quòd, ut jam alibi, causam eorum propugnãdo, exposuimus, opinentur propè omnes à causa frigida hunc affectum procreari, eaque crassa & pituitosa, ideoque incidentibus,

A Galenicis in hoc affectu calida & odorata perperam exhibentur.

Moschi natura.

calefaciẽtibus & attenuantibus habere opus remediis. Attamen frequenti experientia didicimus, ejusmodi calefacientibus & odoratis remediis auctos potius & excitatos fuisse hos affectus, quàm imminutos aut superatos. Nunquid id accidit ideò, quòd moschus & similia odorata sint καρυβαρικά, hoc est, caput gravantia, & opplentia cerebrum, & plethoricas causas augentia? Quin re ipsa quotidiana nos docet experientia, mulieres hystericis affectibus, huic morbo germanis sororibus, obnoxias, solo chirothecarum moscho suffitarum odoratu, & id genus aliis, in insultus incurrisse hystericos, iisq; illas uno momento concidisse & prostratas esse. Quinetiam ipse vidi, multos ne rosæ quidem odorem sustinere potuisse, nec citoniorum, quin statim rheumate corriperentur & perpetuis sternutationibus concuterentur: imò etiam gravissimis capitis doloribus torquerentur, usque adeò odores illi fragrantes & vaporosi cerebrum opplent, agitant & perturbant. Quod summoperè à Dogmaticis & accuratè notandum est, in quotidiana roborantium suorum administratione, ubi frequentiùs peccatur, quàm proficitur. Idcircò paulò pòst, suo loco videbimus, specifica Hermeticorum roborantia longè aliam diversamq; naturam habere, quorum etiam probabiliores ac dilucidiores

diores certioresq; rationes redduntur, cur in usum hujus morbi aptentur & conducant.

Caput XIX.

Radicalis Epilepsiæ fomitis extirpandi ratio ostenditur, nec non remedia ad hunc scopum opportuna adducuntur.

Restat modos explicare, quibus hujus morbi reliquiæ radicitùs erui, & funditùs extirpari queant: cùm enim alta & occultissima sint illius seminaria, simplicibus ægrè & levioribus tantùm medicamẽtorum præparationibus solvi ac subigi possunt: quibus etiam edomandis, vulgares vacuationes, revulsiones, derivationes, roborationes ad aliquot dies administratæ, impares fuerint. At longiore multò tempore ad ejusmodi radices eruncandas, opus fuerit, ut scilicet sensim & paulatim, ac continua diuturni temporis serie exhibeantur ac administrentur, quibus vel sic quidem vincendo malo non satis paribus ac validis, necessariũ fuerit ad chronicas diætas (ut vocant) perfugium, hoc est, ad subsidia hydrotica, diaphoretica ac diuretica: sed non specifica propria: quæ ad occultas illas causas prorsus evellendas, malignamque ac perniciosam morbi qualitatem, qua stipari

Seminales Epilepsiæ fomites difficulter è globis suis eliminantur.

Indicationes huic scopo inservientes.

ſtipari conſuevit, coërcendam ac extinguendam, reſpiciant: ut hac ratione viſcera craſſis illis impuritatibus ac obſtructionibus, quibus ſcatent, expediantur: ſupervacaneiq; humores inciſi, attenuati, ſoluti, & per urinas expurgati, prorſus exhauriantur & abſumantur: atque ſic venenati ac maligni illi vapores ſudoribus excludantur, ac exhalent, ut œconomia membrorum depravata in integrū reſtitui poſſit: & temperata firmaque corporis conſtitutio reddi. Sic enim concoctiones juvabuntur, & tota ſanguinis maſſa defœcabitur, omni contagii ac veneni labe ſic excluſa, qua ſæpenumerò omnes hujus mali cauſæ foventur ac creſcunt.

Diaphoretica principalia.

Inter remedia, hos curationis & corroborationis ſcopos ſpectantia, balſamicum & odoratū guajacum, Indicum illud lignum, nec non lignum Saſſafras, quod ex Florida, in qua creſcit, ad nos advehitur, cujus aromaticus ſapor, dulcediné fœniculi æmulans, guſtui eſt gratiſſimus, principem locum inter hydrotica omnia & diaphoretica, occupant: quæ etiam pervicacibus morbis omnibus ac chronicis, quorum frigidę ſunt cauſæ; nec nō conſtitutionbus ac naturis obæſioribus, craſſioribus ac pituitoſis, adminiſtrari utiliter & adhiberi ſolent.

Inter ſudorifica, quæ vulgariter uſurpantur,

tur, ſalſa parilla & radix chinæ, minùs calefacientia habentur, quæ idcirco in id genus morbis adminiſtrantur, qui radices occultas habent, & diuturnitatem temporis conſequuntur, omnibus aliis remediis fruſtra tentatis: quæ quidem hydrotica à nonnullis Dogmaticis macris & macilentis adaptantur, & in eorum uſum ſervantur, nec non eorum, qui jecur impensè calidum obtinent: ratis, ejuſmodi ſimplicium decoctionem minùs noxiam, quàm quæ ex guajaco, aut alio calidiore medicamento paratur: quanquam ab aliis laudatur guajacum, principemque locum tribuunt in curationem, non tantùm variolarum, ſed epilepſiarum etiam, paralyſis, & chronicorum ejuſmodi morborum ac nullis remediis vulgaribus cedentium: cujus tamen temperatur decoctio ſcobis rhodii ligni admixtione, ut apud Pharmacopæos nomen habet, vel quod aliter roſeum aſpalathũ dicitur, ſantalum non tantùm ſimilitudine exprimens, ſed odorem roſæ valdè referens, cujus hodie frequentiſſimus eſt uſus, ejuſq; cum omnibus ferè aliis decoctionibus mixtio fit, in quibus guajaci & aliorum calidorum hydroticorũ calor moderandus eſt, pergratum ſimul ac ſuaviſſimum odorem, ſaporemq; decoctioni impertiens.

Inter ea etiam hydrotica communia, laurinum

rinum ac juniperinum, ligna recensentur; cujus in morbis frigidis & pituitosis temperamentis ac humidis, qualia sunt quædam paralyseωn, contracturarum & catarrhorum genera. In eodem albo numerantur ulmaria, carduus benedictus, radix petasitis aut bardanæ, & id genus alia, quæ longũ esset omnia recitare, satisq; hîc esse possit communiora quædã enumerare, ad quæ celebriores & majoris notę Dogmatici, in gravioribus morbis, & pervicacioribus, tanquã ad sacram anchoram ex vegetabilium familia petitam, hodie confugere solent. Ex quibus varii generis decocta parant, quibus unum aut alterum sudorificorum istorum immiscent modò majore, modò minore copia, prout res exigit, & varia ægrotantium constitutio ac temperamentum suadet.

Nos verò qui hoc loco de Epilepsia agimus, ea nos medicamenta hydrotica, quæ opportuniora, aptiora, & magis affectui specifica nobis videbuntur, inseremus, ob commemoratas jam à nobis rationes, quas hîc supervacaneum sit repetere. Atq; ne ab ordine nostro, & instituta methodo aberremus, posthac etiam suo loco, quę opportuniora etiam, ac aliis morbis huic germanis sororibus magis congrua ac specifica fuerint, docebimus.

Hydroticum. ℞ *rasuræ ligni buxei* ℥ ij. ß. *rasuræ ligni juniperi,*

peri, radicis pæoniæ, visci querni ana ℥ j. ß. *rasuræ ligni rhodii, cornu cervi, ana* ʒ vj. *rasuræ eboris, radicis chinæ, seminis card. bened. & corticis citrii ana* ℥ j. *macerentur per 24. horas in* ℔. viij. *aquæ fontanæ tepidæ: dein coquantur ad unius tertiæ consumptionem, addendo sub finem coctionis florum tiliæ arboris, lilii convallium, ana p.* ij. *fiat colatura per manicam Hippocratis, cujus dosis sit unciarum* v. *vel* vj. *in potu.* Hæc utique potio cujusvis ætatis & temperamenti hominibus epileptico hoc malo affectis, cōmodè exhiberi potest; quùm ea magis ad virulentas ac malignas qualitates edomandas respiciat, quàm ad crassos pituitososq; cerebri humores calore suo attenuandos, solvendos ac vacuandos sudoribus excitatis. *antepilepticum.*

Nonnullæ sunt corporum admodum humidæ naturâ cōstitutiones, in quorum usum, decoctioni non verear ℥ ij. scobis guajaci, admodum balsamici, ut jam monuimus, adjicere, ut quod, cum inter sudorifica annumeretur, non possit non corruptionibus ac verminosis malignorum vaporum putrefactionibus, quæ sæpenumerò epilepsiam sympathicam concitant, obsistere. Ditioribus ex aquis ulmariæ, fumariæ, vel florum tiliæ & lilii convallium, hujusmodi morbo specificorum (loco aquę communis) decoctiones propinaverim. Aut etiam decoctionum loco, cum

cum in iis, pars mercurialis, aut acidulus ejus & fermẽtativus ac sudorificus spiritus vi ignis exhalet, ut in nostro de lue venerea consilio scripsimus: satius fuerit, & malim ego ex simplicibus illis, in Bal. Mar. per triduum aut quatriduũ digestis, liquorem cornuta, ut vocãt, igne balnei vaporoso ad siccitatẽ usq; extillare, unda tota rei substãtia citra adustionẽ proliciatur: ac secundam decoctionẽ ex fœcibus parare, quæ loco vini in potum cibi tempore aut extra cibum etiã exhibeatur. Quod præstabitur commodè, si aridis illis fœcibus, fontana & communis aqua superinfundatur, ex qua fiat decoctio: ac demum decoctione effusa, exiccatoq; capite mortuo, ex eo in cineres candidos per reverberium redacto, cineribusq; istis in manicam Hippocratis injectis cum cinnamomi cõquassari modico, velim ego per eos destillatam identidem ac crebris vicibus traducere & reaffundere priorem aquam, quæ salem fœcum extrahat, unde efficacior & magis vitriolata reddatur. Hujus autem aquæ sic demum paratæ satis fuerit in singulas doses duas aut tres uncias offerre, unde admirandos effectus videre liceat.

Atque sic, quibus ornamentis spagyricis vulgaria illa Dogmaticorum remedia obiter augeamus, ac ditemus, perspicuum est: quę alioqui parum fœcunda, & prorsus etiam

ſam inania deprehenderentur, ſi qualia ſunt, nec arte ſpagyrica adaucta, adminiſtrarentur. At expectate pauliſper amici, ut ſuo loco, illa elegantiore ac nobiliore cultu, induta, vobis prodeant.

Cum hujuſmodi remediis utuntur Dogmatici, hanc adminiſtrationem, Diætam facere, vocant, quòd tunc ſtrictum admodum vivendi genus, idq; attenuans, & exiccans ut plurimùm imperetur. Nonnulli ad longum ſatis temporis ſpatium, hanc vivendi formulam, hoc eſt, ad 24. 30. aut 40. dies protrahunt, ut paulatim & longa ſerie, tàm rebelles affectus, longoq; tempore contracti, domentur ac vincantur. Aliis 10. aut 15. dierum Diæta ſatis, nec ultra progrediuntur. Quod mihi nullo modo probatur. Tãta enim temporis brevitate agitantur, non autem diſcutiuntur aut abſumuntur humores morbifici. *Irrita Diæta Dogmat.*

Toto illo temporis Diætæ curriculo purgatur æger (ut & ante illius inchoationem commodè fieri ſolet) idoneo ſpecificoq; medicamento, idq; ſexto quoq; die. Cui ſi ſtricta fuerit alvus, biduo quoq; perfundetur emolliente clyſtere, ultra medicamentũ ſuperius allatum. Quodq; poſtremum eſt in hac cura: ut inchoata eſt potione medica laxante curatio, ſic potione ſimili finitur medicatio. Quod quidẽ medicandi genus in nonnullis,

adversus ejusmodi chronicos & pertinaces affectus, qui carnosæ & obæsæ constitutionis, humidiq; ac pituitosi temperamenti fuerint, fœlicem ac efficacem sortitum est exitum. Aliis plus damni, quàm commodi pepe- rit. Quæ enim expectatur cerebri exiccatio, tantum abest, ut fiat, ut contra humidius, ac catarrhis cerebrum reddatur opportunius. Hujusmodi enim calefacientibus remediis incensus sanguis, majorem vaporum copiam exhalat & emittit, quibus magis oppletur cerebrum, sicque turbidum ac nubilum, nec non pluviosum redditur, hoc est, defluxus ac destillationes in varias corporis partes concitantur & crescunt. Cujus rei sedula habenda est ratio, ne quid hujusmodi remediorum, citra delectum & inconsultè, præscribatur. Quin potiùs procurandum est, ut istiusmodi medicamẽtis urinæ potiùs provocentur, sudorifica enim omnia, diuretica quoque haberi solent: aut per insensilem transpirationem sanguis expurgetur, ne ad sudores violentiùs adacto corpore plus justo sanguis incalescat.

Talis Dogmat. medicatio non in omnibus suum finem assequitur.

Diuretica commendantur.

CAPUT

Caput XX.

De aquis mineralibus, ad quas Dogmatici ægros post omnia sua frustrà tentata remedia, ablegare solent, affectui huic specificis, earumq́ facultatibus.

Sic igitur administratis id genus auxiliis, si res parum fœliciter succedat, exiguumque fructum afferat, solent iidem Dogmatici ægros suos ad thermas & minerales aquas ac metallicas ablegare: quas natura in dies variis Europæ locis, videtur nobis liberaliter & profusè elargiri. At ne altiùs cogamur illas repetere, satis sit nobis eas exquirere, quas Gallia nostra, locaq; nobis etiam circumvicina ac finitima suppeditant: ubi nec ferreę, nec plumbeæ, argenteæ, antimoniales, vitriolatę, aluminosæ, nitrosæ, gemmeæ, sulphureæ, nec bituminosæ nobis defuerint: ex quibus aptè usurpatis & congruè administratis, in diversorum affectuum varias curationes, ab expertis doctisque Medicis, varios & admirandos effectus produci videamus. Quos quidem effectus, ex variis vacuationum generibus, quas singulæ specificas habent & proprias (utpote quæ aliæ sudoribus, aliæ urinarum provocationibus, aliæ per alvum purgationibus, aliæ

Thermæ & aq. mineral.

Earum effectus.

vomitibus, aliæ transpiratione insensili medicantur) præstari certum est. Alias verò aliis dotibus præditas videre est, quibus citra ullã apertam vacuationẽ, morbis appositè mederi solent, idq; viscera nutritioni inserviẽtia obstructionibus suis tartareis & mucilaginosis impuritatibus inhærentibus expediendo, vel optimam illis temperiem, à qua desciverunt, restituendo, ac totam illorum depravatam œconomiam corrigendo & instaurando.

Galen. omnibus suis destituti remediis ad mineralia confugiunt.

Sed quæram libenter ex iis, qui tantoperè in auxilia metallica, aut ex metallorum ac mineralium familia petita: (in quorum albo censemus lapides, succos terrestres, sive sales sint, sive sulphura) invehũtur & eis adlatrant, cur tentatis omnibus aliis subsidiis, & eorum imbecillitate cognita, in gravissimis ac deploratissimis morbis ad thermas minerales, aut medicamentosas aquas cõfugiunt, si illis virtutem omnẽ detrahunt, & mortua prorsusq; inertia esse contendunt? Nunquid hoc est, contra suas injustas querelas agnoscere, substantiam quandam metallicam, eamq; efficacissimã istiusmodi aquis inesse, cujus virtuti tantorũ malorum curatio arroganda sit? Quę quidem vis & efficacia, si istis aquis deesset, ex mineralibus essentiis, quid aliud quàm humectare & refrigerare possint aquæ thermales? Apage igitur perversa illa & contorta eorum

Gal. de mineralibus perperam sentiunt.

tum de ſubſtãtiis metallicis opinio, qua vitali omni principio eas carere falsò imaginãtur, & ratiocinari pertinaciter geſtiunt. Non minùs abſurdè aut temerè diſputant, ac negant ullam eſſe metallorũ ſubſtantiis cum hominis natura analogiam ac communicationem, quùm hujuſmodi aquarũ virtutibus tot tantisq; malis hominẽ liberari & reſtitui indies cernant, ac fateri cogantur, ſive id fiat impuritatum deterſione, vel vomitibus, vel dejectionibus, vel per urinas, præſtita: ſive etiam cõtrà ejuſmodi ſymptomatis, adſtrictionibus aquarũ, & virtutum metallicarũ, coërcitis, & ad naturalẽ habitum reſtitutis: ſive etiam catharris omnibus, nec non omni hæmorrhagiæ aut profluvii cujuſvis genere, ſedatis, & curſu ſuo violẽtiore interceptis ac compoſitis. Ex quibus etiã thermalibus aquis, atq; etiã metallicis ſubſtantiis & virtutibus, omnis generis febriles, ſive ex pituita, ſive ex bile ardores, nõ refrigerante aliqua tantùm qualitate, ſed longè alia præſtãtiore ac nobiliore potẽtia, modò extinguuntur, modò frigida quæq;, nõ calida qualitate, ſed potẽtiore efficacia, ad ſuam temperiem revocantur. Sic omnes œdematoſæ ac pituitoſæ frigiditates corrigi ac temperari cernuntur: ſexcentiq; alii admirãdi effectus iſtis thermalibus aquis in omnis generis morbos producuntur, pro varietate

substantiarum metallicarum, quibus dotatæ sunt & prægnantes. Quis jam neget ex tot tantisq; virtutibus ac effectis, oculis ipsis perviis vitalia esse metalla, omnique (nisi mente captus & talpa cæcior) spirituum vitalium & robore destitui ausit asserere? Quis analogiam & consensum hujusmodi remediis cum hominis natura, temperamento, & complexione, ut vocant, nunc detrahat? & tàm arctam conspirationem ac concordiam, quâ sese mutuò juvant, & complectuntur, deneget? Tot itaq; agendi potestates, tot virtutes, tot miracula, quæ præstari in tàm gravium & invictorum morborum curationẽ quotidie perspiciuntur, satis amplam demonstrandi fidem faciunt, quàm potens & firma sit, ejusmodi spirituum metallicorum tinctura, vitalisque impressio (nedum ut nulla sit) omniumq; aliorum auxiliorum vim & energeiam superans, ut nulla alia probatione, quàm quâ oculis fides habetur, vel apud ipsos cœcissimos, sit opus.

Vnde tot tãtæq; mineralium actiones proficiscantur.

Attamen nuper subortum est insanientium nescio quod genus hominum, huc & illuc titubantium, lumine luscorum, cerebro & ingenio obtuso ac hebeti, vel potius contorto & perverso, qui veriùs vulcaniorum cyclopum imaginem repręsentent, & quos magis fabrilia incudibus & malleis sordidè tra-

ctare, quàm febrilia curare, & medica opera honestè liberaliterq; exercere deceat: qui in metallica illa remedia debacchantur, omnibusque viribus eorum lucem extinguere conantur, quòd tàm mirandis remediis & effectis (quos tutò citò & jucundè exerunt) invideant, & à sese talia præstari, quæ nunquam didicerunt, indignissimè ferant, victasq; manus tendere erubescant. Sic sanè ignorantia superbiæ & nequitiæ individua comes. At quod pejus illos habet, & in rabiem totos adducit, hoc inprimis est, quòd in gravissimis & deploratissimis morbis, sua utplurimum frigere remedia videant, & mira ab aliis præstari audiant ac sciant: cumq; ea ediscere potiùs, aut saltē æmulari & studiosè imitari in usum miserorum ægrorum deberent, damnant è contrario, atq; in furorem adversus quosdam Doctores, celebresque Medicos, naturæ mysteriorum studiosos, adiguntur: quos falsò & superciliosè ignaros, artistas, Empiricos proclamant, ignari ipsi apeirici, & verè lusci, cùm non videant gloriam ex empiria consurgere: ex apeiria verò ignorantiæ dedecus inuri. Sed quid cum fucis istis ac vespis nobis rei est? Pares cum paribus committi debent: sic fortes Aquilæ imbecillarum columbarū & leones feroces canum etiam illatrantium congressum respuunt: invidis maledicis ac detra-

Livor quorundam in mineralia, omnem ipsis vim medicatricem derogantium.

ctoribus solummodò loquor, bonos, doctos, verosq; Medicos semper excipio, eosque suspicio, ut alibi jam protestatus sum.

Sed de his plus satis; ad alveum thermarũ nostrarũ aut aquarum calidarum revertamur, à quo hæc justa famæ & nominis nostri apologia me avocavit & parũper digredi coëgit.

Illarum virtutes, potestates ac proprietates, mille ac mille admirandorũ effectuum in curationibus morborũ, exemplis oculis ipsis videndas, subjecimus, nec tamẽ huic soli probationis generi, licet potenti & valido, acquiesco: sed aliis porrò dilucidioribus demõstrationũ rationibus, posthac adhuc illarum veritatem enucleabo, ubi simul eorũ opiniones confutabimus, ut pueriles & ridiculas, qui metalla aut metallicas substantias omni vitali principio carere autumant, apocrusticaque ea esse ex Gal. sententia pronunciant, nec nõ lethalia potiùs, quàm salubria, ut quæ ab interno usu explodenda sint, & interiorũ purgationũ administratione: in quem tamen finem à doctis, & in præparatione eorũ versatissimis destinantur & præscribuntur fœlicissimè, magnoq; omnium ægrotantium commodo, ut vel deploratissimi morbi iis vincantur & cedant, nõ secus ac thermalibus aquis.

Ut rationibus igitur veritatem metallicorum auxiliorum confirmemus, eodem argumento

mento utemur, quo novus quidam practicus, isq; in utraque medicinæ secta æquè juvenis, me à se impetitũ apud celebrem quendã Medicũ (à quo hanc juvenilẽ arrogantiã didici) jactitavit, mihiq; sic valida arguméti vi silentium impositũ fuisse: hac utiq; ratione triumphũ bellè ante victoriã concinens. Sed dissidiũ istud in alium locũ rejiciemus, ubi paulò pòst Hermeticorũ remedia in hunc, de quo agitur, affectũ, proponemus: ubi primas occupari sedes à metallicis perspiciemus, aut nõ postremo saltem ea loco censeri debere: ibidemq; ex responsione nostra ad Neotericum illũ, demonstrabimus, ejusmodi remedia nullo modo vitali aura & spiritibus carere potẽtibus ad agendum: quin potius firmiorem illis inesse virtutem & vitam præstantiorem, quæ inter alia omnia medicamentorum vel prestantissimorum genera maximè virtute & energia excellant: idq; non vaga aut erronea quadã opinione docebimus, sed validis, certisque rationibus, ipso usu & experientiâ rerum magistrâ, nixis ac confirmatis, comprobabimus ac demonstrabimus. *Mineralia vita non destituuntur.*

Thermales igitur inter aquas, quæ acidæ sunt ac vitriolatæ (quales Spaenses & Pogeæ, sexcentæq; aliæ hujus generis habentur, quas natura variis in locis profundit) epilepticis affectibus congruentissimę sunt ac aptissimę, cujus *Mineralia hisce affectibus appropriata & specifica.*

cujus rei rationem suprà reddidimus, à cujus repetitione hîc supersedebimus. Secundum à vitriolatis locum occupant ferreæ in hujus morbi curatione. Ex hujusmodi aquis ferreis, aliquot ab hinc annis, recens in Dania fons emersit. Harum vis est potissimùm in hoc affectu, si morbus ex partium, nutritioni inservientium, vel matricis vitio oritur. Siquidem vitriolum, quod venereum est, & veluti primum cupri seu veneris ens, magnum cum Marte, qui ferrum dicitur, consensum habet, siquidem unũ in aliud facilè transmutatur, alteriusq; naturam induit, ut vulgò notum est. Unde Poëtæ, Veneris & Martis amores mystico quodam sensu cõfinxerunt, rationem ex Philosophis & naturæ arcanis expiscati, unde mutuam utriusq; concordiam & consensum didicerunt.

Vitrioli cum Marte consortium.

Inter vitriolatas, antimoniales etiam aquę recensentur. Antimonium enim, ut scribit Parac. lib. de Aurora, de stirpe est & gente vitrioli. Hæ autem tertio loco collocantur in curatione horum affectuum, præsertim si, ut sæpe fit, hi ex materia quadam putrida & verminosa oriantur, ex qua pestiferi vapores ac venenati in cor cerebrumq; efflantur, epilepsiamq; utplurimum excitant. Quæ quidem virulentæ materiæ, ejusdem aquis expurgantur, & dejectione sæpiùs deturbantur, nonnun-

Antimonialium aquarum facultas.

nunquam tamen etiam vomitione, sed rarò, extruduntur. Si in illis infusum argenteum numisma maceretur aliquandiu, aureum colorem ex illis contrahet, quod certissimũ est antimonialis aquæ cognoscendæ signum. Hę miros etiam effectus edunt. Tales esse Encossenses in Vasconia crediderim, aut de antimonii minera aliquid retinere.

Sed de hujusmodi aquis & admirandis eorum effectis, seorsim tractatũ conscribemus, ubi quicquid est hujus argumenti, fusè disputabitur, balneaque præcipua, ac thermales aquæ totius Europæ, suis etiam nominibus, cum virtutibus ac proprietatibus designabũtur & describentur: idque in libro nostro de Recondita rerũ natura, artisq; mysteriis, &c. quò lectorem revocamus, ne nunc fusiorem hìc à nobis de iis tractationem frustrà expectet. Hoc unum tantùm dicemus, Galliá nostram, præ alia quavis regione, abundè ejusmodi aquarum medicamentosarum genere, à natura cumulatá ac ditatam, præsertim Vasconiam nostram, quæ toto montium Pyrenæorum tractu, iis mirum in modum & fœlicissimè abundat: qui idcircò inter alios montes, pretiosissima omnis generis metalla, & metallicas substantias profundit & exhibet: ex quibus olim Romani ingentes thesauros & immensas opes eduxerunt: quorum adhuc vesti-

Gallia aquarum mineralium ferax.

vestigia extant. Nec mirum id est, cùm eorum virtus & summa prudentia totum propè orbem subegerit, ac imperio suo subjecerit. Faxit autem D. O. M. & augustissimo Regi nostro, virtute facilè ac prudentia Romanos superanti ex nostris votis annuat, ut pervigili diligentia, solerti industria ac sagacitate Nobilis viri, D. de Beaulieu, jam olim Consiliarii Regii, ac Regni arcanorũ, privatiq; Senatus Amanuensis, à Rege pro dignitate, summam in fodinas minerales ac metallicas authoritatem adepti: necnon præter alias verè nobiles dotes, raris ac elegantibus naturæ arcanis summo studio invigilantis, atq; his nominibus summa gloria dignissimi: Annuat, inquam, Deus, ut Pyrenæi illi montes, alterum opibus ac thesauris Peru referant, ex quorum copia & fœcundo penu hostes publicæ salutis edomentur, conservatores ac pacifici, amiciq; Regni foveantur ac sustineantur. Ex medicalibus verò thermis & earum virtutibus, natura & proprietatibus, nec non ex illis defluentibus aquis, quæq; indies promanaturæ sunt, ut universalis Panacææ vim ac locum obtinere possint, juventutisq; instauratrices aquę dici. Faxit etiã Deus, ut earum ope & virtute, prosperæ sanæq; constitutioni ac valetudini, potentissimus Rex restitutus, ea tam diu fœliciter perfruatur, ut Nestoris an-

nos etiam vitæ diuturnitate superet: optamus quinetiam, ut prædictæ aquę locum medicinæ alicujus universalis, qua omnes totius sui populi ægritudines abigantur (quod Deus omen beet) supplere possint. Atq; hinc certè summa naturæ benignitas nobis elucescit, quæ pauperibus præsertim ita prospexit, ut cùm sua inopia remediorum auxilia, ex eorum caritate nequaquam sibi comparare queant, abundè isthinc summa liberalitatę concessa, hauriant, & affusè perfruantur. Sic enim comparati sunt hodiè multi Medici, ut omnis apud illos frigeat in pauperes charitas, citiusque eos morbis jugulari patiantur, quàm ullum præsidium præ avaritia, qua toti uruntur, benignè elargiantur. Quo factum, ut Deus summè misericors, citra dispendium tàm liberaliter illis succurrat. Unde constat, quàm ab antiquo aurei illius seculi splendore degenerarit Medicina, quæ à generosa illa liberalitatis in omnes facie, in rugosum hoc ac portentosum avaritiæ os, deformis planè & defœdata desciverit.

Præter Vasconicos fontes, alias etiam thermas habemus in Gallia Narbonensi, Balernas nomine: in Delphinatu, in Lugdunensi ditione, Borbonensi, Avernia & Nivernensi: deniq; in omnibus ferè hujus regni plagis & provinciis, alias; ut sponte sua sic videatur Natura

Naturæ erga mortales benignitas. tura (communis omnium parens) larga manu, pauperibus & circumvicinis populis erogasse tantum beneficium, quo sine impensis & minore negotio, cùm opus remedio haberent, ac subsidio, perfruerentur. Atq; hujusmodi opum usque adeò dives est Natura, ut quotannis novos ac recentes ejusmodi fontes è sinu suo ubique exprimat, quales nobis duos aut tres ab hinc annos exilierunt scaturigines: una ad Rothomagum, altera ad Monbelliardum in confiniis Campaniæ & Burgundiæ situm. Quarum virtus & potestas quanta sit, illius præsertim, ad Monbelliardum scaturientis, magnam fidem facit, doctissimi cujusdam & celeberrimi Medici de dotibus illius, indubia tractatio. Hanc naturæ benignitatem ac liberalitatem, tot tantisque præsidiis humano generi, summa Dei gratia, consulentem, cùm animadvertimus, nunquid ea arguit & damnat mercenariorũ Medicorum ac inexorabilium, qui artẽ suam tàm turpiter & sordidè nundinantur, immanitatem ac crudelitatem?

Præter superiores aquas & thermas, varia etiam lutorum genera, sulphureorum, bituminosorum, quæ salium quorundam naturam ac proprietatem frigidis affectibus, ut paralysi & id genus aliis congruam, possident, Natura ex divite cornu copia sua superaddidit,

dit, ne quid de parſimonia tàm benignæ matris, conquererentur liberi.

Quibuſdam in locis extant etiam balnea, ex quibus derivantur ſtillicidia, Italis Doulches dicta, à dulci, leni & blando fluore, quo caput aut aliæ corporis partes ægræ, utiliter perfunduntur. Hac enim ratione rigatæ partes, ſuperflua ſua humiditate liberantur & exiccantur, inprimis cerebrum pituitoſum his valdè juvatur ac corroboratur. Hujuſmodi quoque auxilio, quædam Epilepſiæ ſpecies curationem aut levamen non exiguum recipiunt.

Atq; hæc eſt compendioſa medicamentorum ſeries, tàm internorum, quàm externorum, varias indicationes & ſcopos reſpicientium, quibus hactenus Dogmatici in epilepſiarum curationem utuntur.

Caput XXI.

De indicationibus atq; obſervationibus Dogmaticorum, tum veterum, tum recentiorum in cura vertiginis.

Quod ad vertigines attinet, quæ ab omnibus ferè Dogmaticis, vel ab ipſo etiam Galeno parvę vocantur epilepſiæ, iiſdem propè remediis (quæ juxta indicatio- *Com. aph. 17. 3.*

Cura vertig. juxta Dogmaticos.

cationes curationũ easdem, proposuimus in epilepsiarum subsidium) ea ab illis tractari & curari solent: aut tàm exiguum saltem inter utrorumque morborum auxilia aut curandi modum subest discrimẽ, ut separatas curas id nõ mereatur. Nullus enim Medicus, vel tantillũ in medendi arte versatus, non novit medicamenta seligere, eaq; huic vel illi morbo adaptare, prout tẽpus & locus postulant: cum etiam & in natura, affectis partibus, causisq; magnum consensum habeant & affinitatem. Hoc tantummodò privatim observandũ, ut in ipsis paroxysmis, præter ligaturas, cucurbitarũ affixiones, clysterum acrium & irritantium injectiones, quibus ad revellendum uti solẽt, caput cum aceto rosaceo irrigetur, oleo verò incoquatur serpillum, aut spondylium, aut hedera, aut id genus alia: odorandumq; acetum, pulegium, mentha, aliaq; ejusmodi ex aceto, idq; juxta Aretæi sententiam.

Aretæus de curat. morb. diuturnorũ c. 3. & 4.

Phlebotomia.

Aëtius tetrabibl. 2. serm. 2. c. 7. ex Archigenis opinione & Posidonii, venam secari suadet, sive principium fuerit affectionis, sive tempus jam progressum fuerit, dummodò vires ferant, nihilq; reluctetur, ac inprimis si ex materia sanguinea ac calida affectus oriatur.

lib. 3. c. 13. de cura vertiginis.

At in hac sanguinis missione, prout notat Damascenus, cavendum, ne confertim is detra-

trahatur, aut acervatim evacuatio fiat, ut loquitur Aëtius: eò quòd ex qualibet occasione ægri concidunt. Quapropter pluribus detractionibus per intervalla repetitis utendum esse sentit, ut congrua mensura expleatur. Hanc addit porrò observationem, ut scilicet, cum educitur sanguis, caput oleo simul, sectionis tempore, aceto & rosaceo, polygoni, aut hederæ succo admixto, irrigetur: & lana convoluta, rosaceo, aut œnanthino madefacta, eodem tempore ventri imponatur.

Idem Aëtius eodem libro & capite, post alia omnia, tum universalia, tum particularia tentata frustrà remedia, generalesque vacuationes purgationis & missionis sanguinis præmissas, incisionem arteriarum in capite, juxta tempora supra aures (ut utamur ipsissimis illius authoris verbis) fieri suadet. Eandem tuetur opinionem Paul. circa finem 12. cap. lib. 3. de re medica. *Verùm (inquit) in quibus caliditas capitis, & aurium sonitus est, utpote calidioribus vaporibus per arterias illabentibus, etiā arteriarum sectionē assumimus retro aures.* Ejusdem sententiæ est & ipse Damascenus eodem cap. *Cùm verò, inquit, ista vertiginis passio dolorosa, nascitur ob vaporosos spiritus, sursum ad caput elatos, in utrisq; arteriis post aures impactos, ut foris infarcta compareant arteriæ: tunc unicū ejus ferè & præsentissimū fuerit præsidium,*

sidium, earundem arteriarum pertusio. Quæ tamen sanguinis per arterias missio non omnibus probatur, quòd sic à scopo curationis sæpiùs aberretur, juxta sententiam ipsius Gal. 3. de loc.aff.cap.8. Avicen. Fen. 1. tract.5. cap.3. In hujusmodi affectu laudat venę sectionem, quæ pone est aures, quam quietam vocat. *Est enim, inquit, optima in curatione omnium specierum vertiginis materialium.* Et quandoque cauterisatur: idq; meritò, quod ea sectione, vapores & halitus omnis generis transpirent & exhalent, undecunque in cerebrum evecti fuerint. Quod post præmissas universales vacuationes fieri constat. Caput enim ante totum corpus curare non licet. 4. Therap. Quin & hæmorrhoidum in viris, & menstruorum in mulieribus provocatio, in his affectibus utilissima & necessaria futura est. *Est enim sanguinis missionis quædam species cõgruentissima. Post ejusmodi tentata remedia, caput ipsum ad occipitium est scalpello convulnerandum,* ut ait Oribas.syn.lib. 8. c.5. In eundem finem Moderni & Neoterici cauteria, sive actualia, sive potentialia, præsertim suturæ coronali admovent, quibus per cerebrum, tanquam per fumale, exhalationes & nigræ fuligines ac resinosæ, horum morborum productrices, expirent & traducantur. Atq; eæ sunt indicationes ac observationes, quas tùm veteres, tùm

Hæmorrhoidum & menstruorum provoc.

Cauteria.

tùm recentiores in praxi horum affectuum, vertiginum inquam, curatione sequi solent. Cætera quæ ad præcautionem aut ad curationem eligi & administrari possunt remedia, ex ipsarum epilepsiarum cura in præservationē & curationem posita, peti possunt, ut suprà monuimus.

Caput XXII.

De indicationibus curativis Apoplexiæ, tàm generalibus, quàm specialibus, cum adjunctis remediis, juxta methodum Dogmaticorum.

In apoplexiæ verò tractatione, quæ in morborum acutissimorum numero censetur, quæque sæpiùs ægrum ad mortem rapit, aut saltem in gravissimum alium affectum, paralysin, inquam, degenerat, nonnulla sunt privatim observanda, ab iis diversa, quæ in curam epilepsiarum usurpantur; etsi in genere, quæ uni morbo conducunt, alteri etiam prodesse possint: cum sint affines morbi, & ex iisdem propè causis nati: quiq; juxta Dogmaticorum sententiam eandem corporis partem occupant: ut com. aph. 45. 2. aliisq; locis jam citatis scribitur. *Peculiares quædam observationes hic notandæ.*

Quod igitur à Medico observandum, id est, ut scilicet morbi naturam accuratè intueatur,

Gradus Apoplexiæ.

atur, & expendat, num apoplexia sit gravissima, an mediocriter, an parum tantùm lacessens. Siquidem tot illius gradus à Medicis agnoscuntur ac constituuntur, qui præcipuè distinguuntur usu respirationis, magis aut minus liberæ aut impeditæ: vel fortis aut debilis. Anhelitus enim in minore aut debili apoplexia aliquem servat ordinẽ, quamvis inæqualem; in fortiori ac magna vim patitur & ægrè fit. At in fortissima, usque adeò deficit respiratio, ut sensu & motu prorsus privata membra videantur, & præter obscurũ in pulmonibus & pectore anhelandi officium nihil restare perspiciatur. Sic enim discernitur affectionis magnitudo, ex noxæ, quã spirationi infert, vehemẽtia, ut scribitur 3. de locis affe.

Galen.

Atq; id est, quod sagaciter à Medico prudenti perpendendum est, nec nõ pulsus diligenter illi etiã notandus est, examinandusq; color vultus, nec non alia quæq; observanda, quæ ad rem faciunt, num videlicet æger gravi somno prematur: num altiùs aut demissiùs stertere audiatur: atque an magna vel parva molestia respiret: num etiam variis corporis locis vellicatus & compunctus, sensum ex corporis motu præ se ferat, nec ne. Quo in casu sequendũ erit Archigenis consilium, ut nimirum à prognostico exordiatur, quo ejusmodi apoplexiam fortissimam lethalem esse

Apoplexia lethalis.

signi-

significet & judicet. Sic enim famę ac honori suo prospiciet, omnemq; calumniandi ac cōviciandi ansam eripiet, & à se amolietur, memor scilicet Magni illius Dictatoris aphorismi 42. aph. 2. lib. *Solvere morbum, quem apoplexiam vocant fortem, impossibile: levem verò non facilè.* Debilis tamen curari potest, ut addit Galenus in com. &c. Sed utplurimùm in paralysin terminatur.

Lata igitur & pronuntiata prognostici sententia, nō tamē à Medico æger citra subsidiū prorsus deserēdus est: licet in suo genere hic morbus gravissimus ac periculosissimus nullam salutis spem polliceri videatur: nisi fortè in ipso mortis agone, extremosq; anhelitus ducens deprehendatur. Tunc enim animæ Medicis committendus est. At dum quid spei Medico subesse videbitur, quo æger recreari possit: invocato primùm illo summo Numine, Medicorū Archiatro, ut remediis benedicat, omni Medicus diligentia & industria ægrotātī suo succurret: observabitq; imprimis ægri vultus colorē. Qui si fuerit rubicundus; pulsus utcunq; plenior & validior, corpus nō extenuatū, ac plethora potius refertū: quę indicāt, apoplexiā ex vasorū plenitudine & sanguinis copia suscitatam; primā medicandi rationē, quæ singularis & inter alias præsentissima est, à sanguinis eductione auspicabitur. *Methodus procedendi in Apoplexia cura.*

Phlebotomia. At quas venas secari oporteat, quę quantitas sanguinis educenda, an magna, an exigua, an paulatim sensimq;, an simul & semel haurienda: quidvé sanguinis missioni præire debeat, non satis constat inter authores Græcos, Arabes, nec Latinos, tum antiquos tum recentiores, ut qui hac in re sententiis discrepent.

Veterum de phlebotomia sententia. Archigenes, præjudicato, ut diximus, infœlici morbi exitu, audacter è vena dextri brachii, sanguinem pro viribus emittit. Gal. in introd. sanguinem statim mittendum suadet.

Aëtius tetr. 2. serm. 2. c. 27. Aëtius primo loco, unctiones huic affectui congruas ac utiles usurpat, totumque corpus iis imbuit, at caput præsertim: nec non vomitum provocat, ac clysteribus acribus ventrem lacessit. Quibus peractis venam secandam esse, docet: sectionemq; & sanguinis detractionem è dextra manu fieri debere censet; nec non copiam sanguinis, quæ educenda est, dividendam. *Commovere enim, inquit, oportet tantùm, non exolvere vires, & calorem extinguere.* Inspiciendus etiam pulsus in evacuatione, & faciei color ac respiratio. Quibus non obstantibus, nihilque mali minantibus, securè etiam repetenda erit detractio.

Paul. lib. 3. c. 18. Oribas. synop. lib. 5. cap. 6. ex sententia Philomeni, eundē ferè sequitur processum. Paulus Ægineta contrà, omnibus aliis postpositis,

tis, statim ad sanguinis missionem confugit, modò ex causis superiùs allatis, ea necessaria sit. *Eis itaq; inquit, qui quomodocunq; parari possunt, statim vena secanda est. Et si remissionem aliquam habuerint, repetita sectione, sanguinem detrahere oportet eadem aut sequenti die.* Nec tamen hîc venam designat, quam nihilominus cubiti venam notari subintelligendum est: cujus cùm plures sint, alii cephalicam deligunt, cujus est opinionis Avicennas, à qua vult etiam copiosum educi sanguinem. *Avic. Fen. 1. tra. 8. c. 24.*

Rhases alicubi jugulares venas pertundi suadet, cujus sententiam improbat Marcus Gatinarius, præclarus ex Neotericis Medicus, quòd ægerrimè earum vulnus claudi possit. Alibi idem Rhases utramq; cephalicam aperiendam esse censet, vel intra horæ spatium. In eam it sententiam Mesue, consulens, ut quàm celerrimè utraque cephalica incidatur, idq; cum emissione multi sanguinis, ut cerebrum, inquit, patiatur. *Lib. divisionum, cap. 12. tra. de ægrit. cerebri, cap. de apopl.*

Haly filius Abbas sentit, in hoc apoplexiæ genere, quam, ut dictum est, ex sanguinis copia nasci constat, ut cephalica secetur, aut saphena etiam, ad majorem revulsionem. *Haly 5. prac. c. 22.*

Alexander Bened. inter Neotericos percelebris, hanc primò laudat revellentē sanguinis missionem, ex talo, vel crure, mox eam *Alex. Bened. lib. 1. c. 35.*

quæ ex venis circa guttur turgentibus & conspicuis fieri poteſt.

Atque hæ ſunt diverſæ ac diſcrepantes authorũ, quos modò citavimus, circa hujus remedii adminiſtrationem, ſententiæ, qui inter Græcos & Arabes excellunt ac eminent. Omnes enim hic recenſendi nullus unquã fuerit finis. Rogo autem lectorem, & juniores Medicos, quibus hæc mea ſcripta conſecro, ut, quicquid paulò poſt ſcripturus ſum, æqui boniq; conſulant. Probo quidẽ ego & laudo in apoplexia, quæ ex ſanguinis copia ſuſcitatur, ſubitam phlebotomiã, ſi modò vires ferant, & judiciũ jam de morbi gravitate & periculo pronunciatum fuerit. *Si quid enim movendum videatur, principio morbi moveto*, inquit Hipp. in hoc præſertim tàm acuto affectu, quòd nullas det inducias: inprimisq; ſanguinẽ ex mediana vel cephalica utriuſq; brachii educito, prout urgebit neceſſitas. Quinetiam ſi vires ulterius progredi patiantur, & ſuadeat jugularium venarum diſtenſio, ut ſępè fit, quando per anarrhopen ſanguis ab inferioribus partibus ſurſum traducitur, vaporumq; multitudo, ac halituum ſuperiora petens, & jugulares venas diſtendens, ſtrangulationem ac ſuffocationẽ minatur: tùm cenſeo ſecurè & intrepidè ſecandã eſſe venã, ac præſentiſſimũ iſtud eſſe præſidiũ, tutiſſimumq;

Autoris de phlebotomia ſententia.

ſi

si sphagetides aut jugulares illę venæ pertundantur, quarum majore plenitudine, ex trajectu sanguinis, aut vaporum sursum elatorum, spiritus vitalis intercipitur, ne in cerebrum transferri possit, unde affectū hunc suscitari, tanquā ab una ex primariis causis, suprà notavimus. Frustra autē Marcus Gatinarius earum apertionem metuit, quod ægrè vulnus coalescat. Si enim ejus claudendi rationem probè, citra fascias aut ligamenta, tenuerimus, cui modo jampridē assuevimus, levis aut nullus prorsus futurus est labor. Huic enim rei emplastrum de pice, aut simili glutinosa materia vulneri inductum, satisfaciat, & planè ipsum concludat. Vel si digitus apertioni appositus, ei ad horas aliquot adhæreat (ut fieri solet in venarum & arteriarum incisionibus, ex ingenti vulnere illatis, quarum sanguis aliter sisti non potest) idem commodè præstari possit.

Ut autem ostendamus, in hoc apoplexiæ genere unicum subsidium esse sanguinis missionem (quod tamen non caret periculo) addam & illud (ut tandem finem faciam) quod scriptum reliquit Celsus his verbis: *Si omnia membra resoluta sunt (quod de apoplexia intelligit) sanguinis missio vel occidit, vel liberat. Aliud curationis genus vix unquam sanitatem restituit, sæpè mortem tantum differt,* *lib.3. de re med. c.27.*

vitam interius infestat. Post sanguinis missionem, si non redit & motus, & mens, nihil spei superest, ut è contrario. Post eductionem sanguinis, utile fuerit acres clysteres injicere: quin & ipse Rhases consulit, ut ab iis curationis sumatur initium, qui morbificam materiam attrahant & deturbent ad inferiores partes, sicq; revellant. Cui etiam revulsioni frictiones vehementes, validæ ligaturæ & strictæ, cucurbitulæ inferioribus partibus affixæ, somnoq; ægri profundo excutiendo, summoperè conducunt & commendantur. Consultum etiam fuerit, ex ejusdem Rhasis sententia, in sanguinea hac apoplexia cucurbitam magnam suturæ coronali apponere, nec non & humero sinistro cum ingenti flamma: revocat enim ad vitam deploratos. Nam obstricta itinera spiritibus etiam vitalibus patefacit, & liberam eorum virtutem reddit.

Alia quædā indicat. curat.

Nota.

Nec in hoc genere morbi omittendæ erunt perfusiones ex oxyrrhodinis, idq; incipiente morbo: quæ raso capiti inducentur. Fiet autem oxyrrhodinum ex oleo & aceto rosato, cui serpyllum incoctum fuerit. Castoreum verò naribus ad olfactum admovendum, ut vult Archigenes, quod multis probatur veterum, ne initiis ad resolventia vehementiora & magis calefacientia statim veniatur. Commodissimus etiam fuerit ptarmicorum

Perfusionis oxyrrhod.

rum usus, ut privatim cerebrum obstructionibus liberetur: ubi observandum, semper à levioribus remediis esse inchoandum. Atq; sic ægro omnibus modis, uti suprà, promptissimè succurrendum. Cui si nulla ratione altus ille sopor excutitur, nec liber sermo restituitur, certissima sunt proximæ mortis argumenta, cujus nequaquam reus Medicus fuerit, præsertim si de omine præmonuerit, & talis morbi eventus periculum maturè fuerit auguratus. At si administratis ex arte appositis & congruis remediis, quibus Deus cœperit benedicere, spes aliqua affulget restitutionis; audacter continuanda curatio est, ut seminariorum morbi reliquiæ, digerentibus, evacuantibus, resolventibus, ac partes affectas corroborantibus medicamentis, prorsus evellantur & discutiantur: cerebrumque ipsum suis incommodis expediatur, idq; purgationibus & corroborationibus idoneis: quarum myrmeciam aut formicariam supervacaneum fuerit hîc acervare: quùm ex iis, quæ jam in epilepsiæ curam attulimus, judiciosi Medici, quæ ad rem fuerint, mutuari possint: siquidem ob utriusq; morbi inter se cõsensum & affinitatem, communionem etiam præsidiorũ uterq; affectus sortitur, quibus mutuò se juvare possint. Hic mihi tantummodò satis sit proposuisse, quid privatim

Signũ mortis.

in apoplexiis observandum sit, quæ ex sanguinis copia nascuntur, ut indicia & notæ testantur, quas suprà attulimus.

De præparantibus nihil attigimus, quòd morbus, ne in ipso quidem principio, ullas offerat inducias. At versus declinationẽ præscribi possunt.

Signa & cura apoplex. phlegmaticæ. Si verò apoplexia, ex pituitoso, frigido & conglaciato humore generetur, ut frequentiùs contingit ex Dogmaticorum sententia: has habebit notas: pallidum vultus colorem, temperamentũ pituitosum, gravatum & cõsopitum cerebrum, nec non senectutẽ. In ea autẽ sic versabitur Medicus, ut, si ægrũ restitui posse confidat, nec prorsus deploratũ esse morbum agnoscat, edito prius prognostico, ut suprà, primò curam à clystere admodum

Clyster. attrahente ordiatur, *qui ex cephalica decoctione, melissæ, origani, rutæ, majoranæ, calamenthi, betonicæ, seminis pæoniæ, granorum juniperi, florum chamæ. centaur. & similium concinnabitur, in cujus q. suffic. incoquetur pulpæ colocynth.* ʒ j. ß. *agarici, sennæ ana* ʒ iij. *deinde in colatura hujus decocti solventur mellis anthosati* ℥ ij. *salis gemmæ* ʒ j. *olei nardini & anethini ana* ℥ j. ß.

Si præstò non fuerint Pharmacopolæ, aut remotiores ab ægro fuerint: ne tamen æger præsenti auxilio destituatur, quòd inter alios

affe-

affectus, hic morbus promptissimum remedium postulet, sumendum erit jusculum ex olla culinaria ad ℔. j. in quo tantum marini salis dissolvendum, quantū capi aut ferri possit à jusculo, quibus oleum nucum aut olivarum, aut butyrum adjicietur, nec non tartarum vini siccum vel liquidum: quæ promptè omnia, vel in quavis domo reperiri possunt, atq; ex iis clyster injiciendus.

Si licet per otium jusculo vel aquæ salviā, rutam, thymum, origanum, hyssopum & aliquot brassicæ capita, quæ ubiq; facilè occurrunt, incoquere, commodius fuerit: huicque decoctioni (si ruri aut in arce aliqua, alioque loco ab urbe remoto, hoc fiat, ubi desit Pharmacopæus) adjiciendus erit cortex sambuci, qui ubique reperitur, aut grana ebuli ad suff. quant. & prædicti salis quantitas cum oleis, melle & butyro ubique pervio, solvenda, ex quibus fiat clyster.

Si res verò in urbibus geratur, cephalicis clysterum decoctis, qualia suprà attulimus, addentur, diaphœnicon, benedicta, hiera Paccii, hiera diacolocynth. & id genus alia, quibus clysteres majorem vim trahendi acquirant.

Ut autem in eum finem prompta & parata semper habeantur remedia, descripsimus in nostra Pharmacopęa oleū colocynthidis simplex

plex & compositum, quæ possunt æquè facilè à Pharmacopæo parari ac confici, ac quodvis aliud simplicissimum, ut præstò sint in ejus officina, quùm usus postulabit. Si enim hujus olei ℥ j. sumpseris, quam in jusculo aut decocto aliquo cephalico, aut simili alio solveris, cõfestim paratus habebitur clyster, qui injectus magnam utilitatem afferet, attrahẽdo & discutiendo materiam omnem morbificam, hujus generis mali causam. Iste enim affectus, ab initio, alvi solutionem per vehementem & potentem clysterẽ desiderat, quo materia peccans à cerebro avellatur, & ad infernas partes revellatur, ut ait Damascenus lib. 3. cap. de apoplex.

Clysterum in hoc affectu usus.

Præter hæc colocynthidis olea tàm simplex quàm compositũ, quæ in officinis Pharmacopęorum non sunt usitata, attamen summè necessaria, alia nos docet ars spagyrica, quæ longè majores attrahendi vires & utilitates, quibusvis aliis, possident, quorum extrahendorum industriam suo loco describemus. Ejusmodi clysteres, prout opus fore videbitur, repeti debent; nec non in eorum locum prosteta aut suppositoria substitui, ex trochiscis alandahal, sale nitri & euphorbio confecta: quæ etiam commodè indentur, si tardior fuerit injecti clysteris exitus & pigrior operatio. At ne, dum diutius fortè ejusmo-

di expectantur remedia, ullum vel temporis momentum pereat, frictiones deorsum versus, & ligaturę fortes in partibus corporis inferioribus, administrentur, & rejecto clystere, plures variis in locis cucurbitulę, collo videlicet, spatulis aut humeris, natibus, coxis & cruribus, idq; cum scarificatione affigantur: statim verò pòst, hoc quod sequitur vomitorium exhibeatur.

℞ *rad. asari, sem. raphani, anethi, urticæ ana* ℥ iij. *fiat decoctio ad* ℥ v. *in qua solve oxymelitis simplicis* ℥ ij. *fiat vomitorium.* Ante tamen vomitorii usum, si validus percipiatur pulsus, æger non admodũ senex, attamen boni & plethorici habitus, etsi omnia non sese prodant sanguineæ apoplexiæ indicia: non vererer tamen, post redditos clysteres, sermone non revocato, ex utraq; cephalica venæ sectionem præscribere, è qua tamen parciùs educatur sanguis: quamvis & veterum & recentiorum pauci in hac apoplexia phlebotomiam suadeant, & mihi objici possit, citra omne exemplũ, à me uno eam imperari. Sed ad Mesuem, Medicosq; Parisienses provoco, qui ne in ulla quidem paralysis & apoplexiæ specie phlebotomiæ parcunt. A quibus fateor, me in ea audentiorem ab illis esse factum, etsi liberiorem aut largiorem phlebotomiam non probem. *Vomitoriũ.*

Si

Si æger autem ad se redeat, hoc est, sensum & sermonem recipiat, ante ipsum vomitum levis purgatio non erit negligenda, quæ cum pilulis cocciis, aureis, de agarico, fœtidis erit exhibenda, modò catapotia possit deglutire: sin minus, gutturniolo apposito, quæ sequitur, potio erit propinanda.

Potio purgatoria. ℞ *agarici trochiscati* ℥ ij. *folicul. orientalium, sennæ* ℥ iij. *macerentur & coquantur in aqua betonicæ, lilii convall. ana s. q. pro dosi, in qua colata solve hieræ Paccii* ℥ j. ß. *castorei* ℈ ß. *theriaces veteris* ℈ j. *oxymelitis simplicis* ℥ vj *fiat potio.* Quantitas hieræ augeri aut minui poterit, pro viribus ægrotantis. Nec enim habenda est ratio ingrati saporis remedii, cùm careat omni sensu æger, omnibusque modis & ingratorum & vehementiorum medicamētorum, nec non nauseam & vomitum provocantium, excitandus & agitandus sit ægrotus. Hoc in casu veteres longè violentius remedium usurpabant, nimirum helleborum. Neque enim in hujusmodi morbis sequēdus est Hippocratis aphorismus, concocta medicari, &c. At potiùs si quid movendum videatur, de principio movere; idq; quàm ocyssimè. Hinc etiam fit, ut præparantium & concoquentiū nullam hîc, in ipso scilicet paroxysmo, rationem habeamus.

Præter generales hujusmodi vacuationes

ac

ac revulsiones, administrandæ etiam particulares veniunt, quæ caput suis impedimentis expediant, qualia sunt ptarmica, aut sternutationes, quæ in nares ægrotantis insufflabuntur ex canaliculo pennæ, licet sensus sit prorsus expers. Errhinorum enim & masticatoriorum nullus usus esse potest, præ alto sopore, quo opprimitur, nisi ab eo resurgat, & sensus recolligat. Ubi nec prętereunda silentio sunt medicamenta, quę vim illam cerebri sopitam excitare & vellicare possunt. Quales sunt suffitus ex castoreo, assa fœtida, opoponace, galbano, quos naribus hauriet & admotos excipiet: vel cum pulveribus illorũ, aqua vitæ, aut oleo salviæ, vel nardino maceratis & exceptis parabitur linimentum, quo, os, nares, & aurium limina inducentur: nec non etiam derasum caput ad coronalem suturam & eam partem, qua collum occipitio committitur, eo perfundi poterit. Quinetiam in morbi desperatione, vertici capitis aut syncipiti sartago candens imponatur, cujus calore congesti ac cõglaciati humoris liquatio promovebitur: cui succedet linimentum ex pulveribus, salvię, baccarũ lauri, pæoniæ, hyssopi, granorũ synapi, castorei, caryophyllorũ, macis, piperis, iridis, granorum alkermes, opopanacis, benjoini, oleo castorino, vel nardino exceptis, & id genus aliis, addito aquæ vitæ,

Particulares remed. intentiones.

vitæ, & si lubet, euphorbii modico, quo caput imbuetur. Ex his etiam concinnabitur emplastrum, ut sequitur:

Cataplasma. ℞ *pulveris synapi* ℥ j. ß. *stercoris caprarum, & columbarum ana* ℥ ß. *pulveris sem. paoniæ, gran. juniperi, rad. ireos, & florum salviæ ana* ℥ ij. *foliorum rutæ minutim concisorum, m.* j. *cum vini, mellis & aceti, q. suff. fiat emplastrum vel cataplasma, quod commissuræ colli cum occipitio inducatur.*

Roborantia. Roborantia etiam in hoc affectu studiosè usurpanda sunt, quæ, si fieri possit, per os ingerantur, idq; præmissis universalibus vacuationibus, qualia sunt theriaca, confectiones de hyacyntho, alkermes, anacardina, aurea Alexandrina, in aquis aut decoctionibus aptis ac idoneis infusa & macerata: cujus generis sunt theriacales aquæ, Antapoplecticę, in nostra Pharmacopæa descriptæ: nec non alia complura roborantia, tàm universalia, quàm particularia in usum cerebri, quorum etiam aliquam fecimus mentionem, cùm de cura Epilepsiæ ageremus, aptissima in hunc finem futura sunt.

Si ad se redeat æger (quod ex remediorum serie congruè administratorum, fore conjiciendum est & sperandũ: alioqui frustrà hæc præsidia præscripserimus) licebit per otium, reliquiis mali prorsus tollendis, & sensim extin-

tinguendis invigilare. Præparantes enim tum vacuationes, revulſiones, derivationes & roborationes, otiosè venient in uſum: quæ non tantùm obſtabunt, ne recidivos paroxyſmos patiatur æger, ſed quæ etiam curationem integram ac abſolutam præſtare poſſint.

CAPUT XXIII.

De Paralyſis, ejusq; ſpecierum cura, legitima etiam medicamentorum adminiſtratione, ex ſententia Dogmaticorum.

AT cùm ex more, ejuſmodi apoplexię frequenter in paralyſin degenerent ac terminentur, eamq; vel unius tantùm corporis partis, vel dimidii corporis etiam: reſtat nobis pauca de hoc etiam affectu dicere: quùm etiam, quæ in cura chronicæ epilepſiæ attulimus potiſſima remedia, eadem & huic morbo aptari poſſint & exhiberi, quò juniores Medicos revocamus, ut ex infinita auxiliorũ varietate, quæ copiosè illic explicavimus, amœniores flores, elegantiores, & utiliores ſeligant ac decerpant. Nec enim ad quoſvis ſcopos & curationis indicationes varias, quicquã deſiderari animadvertent. Quo fit, ut nihil in curam hujus ſymptomaticæ paralyſis addituri ſimus, quàm capita quædã, ob- *Curatio paralyſeωs.*

S ſerva-

servatione ac administratione remediorum particulari, dignissima, sive hæc paralysis ab apoplexia originem trahat & derivetur, sive (ut fieri potest) aliunde generetur. Etenim quædam sunt etiam colicorum affectuum genera, nec non febrium, quæ per crises, & (ut volunt per metastasin) in paralyses transeunt ac degenerant. Nonnullæ etiam matricis suffocationes, ut vidimus aliquando, in id genus affectus desierunt & terminatæ sunt: quin & Luis quædam species, quarum longo jam ante exortum tempore gravitates capitis & stupidi sopores, crebris vertiginibus stipatæ, præcesserant, eundem exitum habuerunt: quæ quidem alia ratione domari & vinci nequivere, quàm solis iis remediis, quæ specifica quadam proprietate affectum extinguunt, qualis est mercurius philosophicus, aut philosophicè paratus, ut paulò pòst docebimus. Si igitur contingat, ut apoplexiæ paralysis superveniat, aut in eam degeneret, cui jam aptata fuerint, quæ dicta sunt remedia, evacuantia, revellentia, exiccantia & corroborantia: ut omnibus modis porrò juvetur natura, & sarcinæ mole expediatur, cujus propemodum pōdere succumbit gravis, quod juveni Medico præstandum restabit, id erit potissimum, ut nempè diuturnis iisque congruis præparantibus ad con-

Nonnulli affectus per crisin in paralysin desinunt.

Indicat.

concoquendam materiam, fluidamque reddendam, ac ad evacuationem aptandam, utatur, reliquiasq; humorum sic excludat ac deturbet, aut deturbandas præparet. Huc enim magni illius Dictatoris Hippocratis refertur aphorismus, aptissimeq; usurpatur: *concocta medicari & movere oportet, non cruda.*

Quæ jam ante in cura epilepsiarũ chronicarum præscripta sunt hydromelita, nec non alia præparantiũ genera, cùm magnus sit inter hos morbos cõsensus & similitudo, huic quoque morbi generi congruentissima sunt, seligiq; poterunt, quæ cõmodiora & aptiora esse videbuntur, hucq; traduci: Unam tantùm receptæ formulam satis fuerit describere, quæ & omnibus aliis paralysis generibus accommodari & prodesse poterit, tanquã inter præparantia omnia, unum ex præstantissimis specificum & accommodatissimum remedium. *Remedia.*

℞ *rad. acori, henulæ campanæ ana* ℥ ij. *rasura ligni juniperi & ligni Rhodii ana* ℥ j. ß. *hysso. herbæ paraly. florum lilii convallium, calendulæ, lavendulæ, ana p.* ij. *macerentur per 24. horas in* ℔. vj. *hydromelitis simpl. dein coquantur ad medietatis consumptionem, tùm demum transcolentur per manicam Hippocratis, & aromatizentur cum pauco cinnam. & nuce moschata. De hoc hydromelite capiat* ℥ iiij. *manè, & totidem vesperi, reiterari poterit.* *Hydromel specificum.*

Ejusdem hydromelitis cõtinuandus est usus, non ad multos dies tantùm, sed ad multas hebdomadas, aut etiam menses. Adjeci huic formulæ de industria, quæ visa sunt magis attenuantia, coquentia & calefacientia initio, etsi morbifica materia prorsus sit crassa, frigida, pituitosa & obstruens, qualis utplurimùm esse conjicitur: attamen admiscui etiam, (ut videre est) lignum rhodiũ diserte, ut ad temperiẽ reliqua revocaret. Est enim adstrictionis magis & corroborationis, quàm attenuationis particeps. Hæc igitur à me putentur ita esse facta, ne nimia colliquatione & attenuatione materiæ, principio morbi diffluentis & excedentis, dispergantur huc & illuc in nervosum genus variæ illius partes, quæ malum potiùs augeant, quàm minuant. Quod maximè junioribus Medicis observandum & notandum est, ut rectè & tutò gerant omnia.

Examẽ prædicti Hydromelitis.

Interea verò, dum hydromelitis usus administrabitur, frequentes injiciendi erunt clysteres, idq; uno quoque saltem biduo. Sicq; tractata ac præparata mali materia, tandem expurgabitur, nõ simul & semel forti aliquo medicamẽto, at per intervalla & sensim, hoc est, apozemate aut decocto solvente in plures dies exhibendo, cujus sequitur formula.

Apozema solutivum.

℞ polypod. sennæ, carth. ana ℥ x. *passul. liquiritiæ ana* ℥ ß. *sem. anisi, seseleos ana* ʒ ij. *florum cicho-*

cichorii, viol. borr. ana p. j. agar. troc. cum sua ligatura ℥ ß. *folicul. sennæ orientalium* ℥ j. ß. *fiat decoctio. In* ℔. j. *colaturæ solve syrupi rosati sol. syrupi de cichorio cum rhab. ana* ℥ ij. *fiat apozema in tres doses, adde in ultima diacarth. electuar. de citro ana* ʒ j. ß.

Atque sic purgatus æger denuò repetet usum hydromelitis præparantis, cui per aliquot dies sumpto, alternatim succedet purgatio. In hunc modum alterna illa hydromelitis & solventis medicamenti administratio, ad aliquod satis longum temporis intervallũ continuabitur. Si quis autem nova decoctione lubẽter carere velit, accipiat ℔. ij. superioris hydromelitis, quibus incoquat & maceret, sennę, turbith, hermodactylorum ana ℥ j. dum restet decocti ℔. j. clarificata, cujus tres aut quatuor unciæ ægro (prout ad purgationem fuerit præparatus) propinari poterunt: idq; per tres aut quatuor varios, aut etiã continuos dies, si ferat natura ejus minùs delicatula tantum purgationis.

Post longas & diuturnas ejusmodi præparationes ac vacuationes, minùs calefacientes & vehementes, transiri potest ad fortiores ac vehemẽtiores: quales sunt pilullæ fœtidæ, de bdellio, de euphorbio: hiera Paccii aut Logadii, atq; áliæ id genus hieræ, aliaq; medicamenta, vehementiùs attrahentia, & com- *Remed. vehementiora.*

positiones, quæ scammoneam, helleborum & euphorbium excipiunt: nec non plura alia præsidia, quibus veteres & recentiores scatent. Quę tamen citra cautionem, aut temerè nõ sunt exhibenda, etsi à causa prorsus frigida prognatũ malum agnoscitur, ægrotansq; crassi, obæsi & pituitosi temperaměti, ut censet Trallianus. Quæ enim paralyses extenuata & macra corpora, hepatisq; bullientis, invaserunt: & causam morbi ex calidis siccisq; exhalationibus ac qualitatibus obtinuerunt: eę hujusmodi remedia, ut noxia potiùs, quàm utilia respuunt, ut postea docebimus.

Trall. lib. 1. cap. 16.

Objectio.

At excipient nonnulli, tantùm abesse, ut ea noceant aut contraria sint, ut contrà antiquitas senserit exhibenda esse ea medicamenta, quæ vel febrem ipsam possint inducere, à qua nervosum genus morbis suis remedium mutuatur, juxta Hippocratis aph.

Hanc utique medendi rationem minimè probare possum, nec solus sum, qui eam improbem: utpote quæ parum recta & tuta sit, Exigua enim febris parum utilitatis adferre possit: at magna exitium potiùs pariat, & mortem acceleret, quàm salutem restituat. Probamus tamen hieram Galen. simplicem, quam tota Antiquitas commendavit: pilulas de hiera cum rhab. & agarico, pilulas de aloë rosata dictas, eò quòd succo rosarum

rum sæpiùs elotæ sint, aut quòd eundem succum sæpiùs imbiberint, ut videlicet duæ pilulæ paulò ante prandium, vel cœnam deglutiantur, idque vel eo etiam tempore, quo præparans hydromel propinabitur, ut quę & ventriculum sint corroboraturæ, & simul unam & alteram sedem excitaturæ, unde natura levetur & adjuvetur.

Revulsiones. Neq; hîc etiam prætermittendus revellentium usus, in quos frequens clysterum injectio commodissima futura est, à quorum lenioribus primo loco inchoandum, ut dictum est, deinceps ad fortiores & vehementiùs attrahentes, ac magis vacuantes, transeundum; in quibus solvi possunt jam suprà commemoratæ hieræ Paccii, Longadii, nec non benedicta laxativa, & id genus alia.

Ptarmica, &c. Ptarmica autem, Errhina, masticatoria, in particularem cerebri à suis impedimentis expeditionem, magnoperè conferent, ea semper cautione, ut leniora, benigniora, ac minus vehemẽter attrahentia præmittantur.

Roborantia. Restat nunc (ut ordinem institutum sequamur) de remediis cerebrum, partesq; nervosas corroborantibus dicere: nec non de iis, quæ reliquias mali educunt, ac intemperiem corrigunt. Inter roborantia censentur cõservæ florum calendulæ, betonicæ, salviæ, ros-

marini: radices acori conditæ, anacardina confectio, diacastoreum: nec non ipsum per se castoreum in numero præstantiorum habetur, apud omnes antiquos & recentiores. Idem diamoschum, diambra, rosata guajaci, sallæ parillæ, ligni juniperini & similium.

Externa. In externis numerantur remediis, quæ partes resolutas ac paralyticas magnoperè juvāt, fotus ex vinaceis vindemiarum, si illis calentibus æger incubet, aut iis foveatur; nec non decoctio vulpis ad tabem usque & ossium separationem consumptæ: si huic decocto adjectæ fuerint, inter coquendum, herbæ cephalicæ, & nervis congruentes. Vaporaria itē sicca conferunt, nec non balneæ ex ejusmodi incoctis herbis in vulpis jusculo, vel vino, paratæ. Ex quibus vel solus vapor ab ægro, ex capsula congruente, in qua fuerit collocatus, exerto capite & libero, receptus satis fuerit, vel in vasculo ad id accommodato, in quod lateres igniti, ejusmodi decoctis suffocati, vapores suos deponant, quos æger excipiat. Ex quo eductus æger, & in lectum calentem trajectus, ad sudores componi debet. Ex fotibus tamen emergenti ægro, vel ex vaporario sicco aut humido, operæ pretiū fuerit, non tantùm resolutas partes congruis oleis aut litibus inungi: sed collum etiam, qua parte occipitio committitur, dorsi spina, nec non principia

cipia & nervorum origines, unde ejusmodi resolutiones tanquam ex partibus primariò affectis, iisdem perfundi debent. Illis enim potissimùm, non solis iis secundariò affectis, externa isthæc remedia accõmodari debent.

Inter ea autem remedia, quæ in apothecis Pharmacopæorum occurrunt, sunt, unguentum Aragon dictum, Martiatum, Agrippæ, oleum vulpinum, costinum, nardinum, laurinum, de castoreo, de piperibus, de lateribus, de palma Christi, canabynum, oleum salviæ, rutæ, lumbricorum, de therebinthina & id genus alia, ut, quod nobis etiam à natura datur, petroleum. Ex quibus vel solis, vel medullis & axungiis cervi, ursi, pardi, taxi, anguillæ & similium (inter quas axungia humana excellit) admixtis: additis etiam succis & pulveribus herbarum cephalicarum, coctis omnibus & cum cera ac therebinthina in unguenta, aut litus aptatis, extrinsecus partes affectæ foveantur, perlinantur & inducantur: nec non commodissimum & ad rem fuerit, superioribus oleis & pinguedinibus unguẽtum catellorum compositum adjungere: unguentum ex impinguato ansere, cum simplici pice nigra infarctum, vel etiam additis foliis visci pomi, salviæ, herbæ paralysis minutissimè concisis: adjecto quinetiam castoreo, & gummi ammoniaco, bdellio, aceto solu-

tis, ad majorem penetrationem: Baccæ etiam juniperi & lauri conquassatæ, caryophylla, nuces moschatæ, cubebæ, piper, crassiusculè contusa omnia, superiori farcimini indi commodè possunt, juxta convenientem singulorum quantitatem & dosin. His enim omnibus anserculi abdomine confarto, & ad lenti ignis assationem aptato: defluet ex eo, in pinguariam, aquis salviæ & betonicæ imbutam, liquamen, quod istis aquis supernatans, ne aduratur, tandem post perfectam anseris coctionē segregabitur, & in linimentū aptabitur, quo resolutę partes, vel solo, vel admixtis aliis congruis, perungentur & fovebuntur.

Guay. tract. 9. de paral. c. 7. ol. serpentis. Oleum serpentis à Symphoriano Campegio, & expressiùs ab Ant. Guaynerio præclaris Medicis descriptum, omni paralysis generi singulare præsidium est, nec non omnibus nervorum affectibus summè conducit. Quod quidē serpentis oleum, cum aliis quibusdam remediis optimis, experientia à se comprobatum asserit Guaynerius: cujus receptam heremitæ cuidam chymico acceptā refert: qui cum diuturnam operam & oleum frustra ac temerè in sufflandis carbonibus & chymicis follibus impendisset ac lusisset, animum tandem ad aquas stillatitias & olea extrahenda, quæ ab eadem chymica arte fœlicius didicerat, converterat & appulerat.

Hoc fatetur ipſe Guaynerius, & teſtimonium arti ſpagyricæ, tanquam ad medicinam utiliſſimæ, ſic perhibet & adſcribit: nec pudet eum fateri, licet celebrem Medicum, ab ignaro & nihili homine alchymiſta, tam præclarum & utile remedium didiciſſe. Sic candido animo, quæ bona ſunt per ſe, bona agnoſcit, nec aſpernatur, undecunque prodeant; quod perverſi, ſuperbiq; homines non ita fideliter & candidè, etſi convicti, amplectuntur & recipiunt: ſed ætas patrum ſic nos tulit nequiores, mox daturos progeniem vitioſiorem.

In eodem tractatu idem Guaynerius Ciconiarum oleum, cum unguento de gummis inſcripto, ad ejuſmodi affectus etiã præſtantiſſimo, deſcribit.

Valeriola obſerv. medic. lib. 4. obſervat. 4. eximium etiam ad paralyſin unguentum depingit. Nos præclara quoque multa deſcripſimus in Pharmacopæa noſtra, quæ ad eundem finem ſpectant, hauſta quidẽ ex Dogmaticis, quibus mox & alia hîc adſcribemus topica, ab arte ſpagyrica Hermeticis tradita, tam ex metallico genere, quàm vegetabili, & animali extracta: quibus Dogmaticorum ſuppellectilem augebimus & ornabimus, (ut noſtri eſt inſtituti) ne dum ut eam improbare ac damnare animus ſit, ut falsò

non-

nonnulli aliis persuasum volunt, & eo nomine convitiantur, ac nos insimulant.

In hunc finem vel ipsi vulgares Medici respiciunt, cùm, frustrà tentatis omnibus aliis remediis, paralyticos suos ad aquas minerales relegāt, balneáq; sulphurea, aluminosa, bituminosa, nitrosáq;, ex quibus indies mira spectare licet. Ejusmodi sunt Borbonenses balneæ, Vasconiæ, miræ præstantiæ & utilitatis. Quod testari possit nobilissimus Dominus de Beaulieu, Spaenses aquas, & multa alia superiùs commemorata remedia magna fœlicitate expertus. Cujus cùm totum crus cum femore, ex lapsu graviore in paralysin & resolutionem incurrisset, nec non motum ac sensum amisisset, ita tamen tandem summo Dei beneficio restitutus est, ut liberè nunc incedere & gradiri possit, muniaq; sua, alioqui seria & regia obire, ut jam antea diximus. Quem ut conservemus, & in melorem statum semper promoveamus, defungentes officio & promissis, quibus ergà tantum virum particulari quadam fide devincti sumus, aliqua hîc explicabimus remedia, quæ singulare & præstantissimum id genus morbis subsidium afferant, quæ ex catalogo Hermeticorum remediorum, arte spagyrica prognatorum mutuabimur.

Aquæ minerales.

Juniorem autem Medicum oportet, in admini-

ministratione superiorum remediorum, ac imprimis topicorum jam commemoratorũ, quæ utplurimùm calefaciunt & attenuant, accuratè expendere (ut suprà obiter monuimus) paralysis naturam, ægri temperamentum, ut videlicet, si morbus à materia frigida, pituitosa, crassa ortum habet, si similis temperamenti est æger, hoc est, pituitosi, membrumque paralyticum intumuit, sensum deperdidit, cujus sopor sit exacuendus & excitandus, ut in hunc finem unguenta & linimenta, sive simplicia, sive composita, seligat in remedium morbi, quæ plus subtilitatis & penetrationis, calefaciẽtis ac attenuantis virtutis possident. At verò etsi causa morbi materialis est, ægrotansq; temperamento bilioso: si tamẽ pars affecta emarcescit, & in atrophiam labitur, aut jam incidit (quod sæpè usu venit) à vehementiùs resolventibus ac calefacientibus, quæ magis exiccare ac atrophiam augere possunt, abstinebit Medicus: qui alioqui plus noceat, quàm profit. Quo in casu satisfuerit, meo quidem judicio, decoctum ex vulpe, intestinis & capite vervecinis, cui anodyna semina incocta fuerint, si eo pars ægra foveatur, & linimentis, aut oleis cõgtuis, hoc est, lenioribus & minùs fervidis inungatur, quę uncta succidâ lanâ, aut canina pelle, ad id accommodata, obvolvatur.

Quædam notanda in administratione topicorum.

Hæc

Hæc igitur remedia prudenter & judiciosè paralyticis affectibus adaptentur, sive ii sint ex apoplexiis nati, sive ex sese crassam materiam possidentibus.

At si non redundantia humorum crassorum, sed exhalationum potiùs qualitas, quàm quantitas fuerit hujusce morbi effectrix, ubi quidem siccitas simul cum caliditate potiùs, quàm cum frigiditate & humiditate infestat, quid tunc præstandum erit? Tunc utiq; curandi ratio prorsus immutanda erit.

Trall. lib. 1. cap. 16.

Posse autem paralyses ex hujusmodi causis suscitari, testis est Trallianus, qui inter veteres id accuratè observavit: inter verò Neotericos Guaynerius tract. 9. c. 8. Ubi de paralysi non tantùm sanguinea, melancholica & cholerica loquitur, sed & de ea, quæ à mala complexione, sine materia, procreatur.

Alia paralys. spec. ejusq; à superiore diversa curanda ratio.

In hoc affectus genere, Medicum peritum esse oportet non tantùm externæ & superficiariæ illius antomiæ, sed internæ & vitalis, de qua à nobis alibi institutus est sermo, nec non suprà, cùm de veris paralysis causis disseremus: quarum bonam partem aciditati cujusdam humoris, non frigidi simpliciter & humidi, sed acidi, pungentis & stupefacientis etiam ac planè vitriolati (ut suo nomine tandem designetur) adscripsimus: qui quidem ex vaporibus melācholiæ in nobis

Anatomia ejus interna.

bis natæ proficiſcitur, quam Dogmatici etiã acidam agnoſcunt: cujus reſoluti vapores, & in genus nervoſum diffuſi, ſtuporem ac ἀναι-ϑησίαν inducunt.

Hunc itaque humorem, qui diligenter expendet, & facultates illius ac effectus, quos humori melancholico vendicavit Antiquitas; conferet cum liquore vitriolato: quanta ſit utriuſque ſympathia & conſenſus ac ſimilitudo, ne dicam Identitas, facilè animadvertet, ut fuſiùs à nobis alibi dictum eſt. Quod cognitu maximè neceſſarium eſt, & conſideratione dignum. Vix enim aliter multarum paralyſεων cauſæ & remedia dignoſci ac comparari poſſunt. Fruſtra enim in horum affectuum curationem laboretur: ſi opinio ſit, communibus ac vulgaribus remediis, hoc eſt, calefacientibus & ſiccantibus omni paralyſis generi ſuccurrendum eſſe. Quod optimè utique Trallianus (etſi ſub ſimplici caloris ſicci, aut frigidæ qualitatis ſpecie) agnoſcens: (quæ quidem qualitates melancholicum humorem, aut vitriolatam ſubſtantiam, non ſecus ac umbra corpus, comitantur) appoſitè in hæc verba ſcripſit lib. & cap. ſupra citatis: *Talibus igitur, inquit, purgans aliquod medicamentum præbere, commodum non eſt: univerſa enim ipſis inimica ſunt, præſertim hiera, & quæ euphor-*

euphorbio constant. Nam præterquã quòd nihil juvant, siccitatem nervorum adhuc magis augent. Novi sanè ego quendam, resolutionem ex mœrore, multa sollicitudine & inedia expertũ: deinde sumpta hiera adeò læsum, ut totus ipse immobilis fieret, & propemodũ interiret, nisi in contrariũ mutatus fuisset, & humectantibus omnibus, cùm potionibus, tùm cibis & aliis, quæ temperatum ipsum reddidissent, usus fuisset: maximè verò balneis compluribus, unctione ex hydrelæo, mutatione aëris temperati, & omni hilaritate. Etenim tristis erat, ad iram proclivis, à medicamento nimirum excitatus, & qui flavam bilem collegisset. Hac sanè ratione, si qualitas fuerit præsertim intemperies calida, vitari debent cibi acriores: adhuc autem magis, quæ medicantem ac purgantem vim obtinent. Pari modo etiam in frigida intemperie præditis, medicamentis utendum non est purgantibus, cùm solò victu tales curari possint. Atq; hæc Trallianus.

De specificis verisq; remediis, omni paralyseωr generi congruis, sermonem in suum locum differimus: cùm videlicet, quæ curandi sit ratio Hermeticorum, tractabimus: ubi videbitur, usum præscribi posse, purgantium, præparantium, revellentium, corroborantium, quæ specifica fuerint, & congruè adaptata causæ morbi legitimæ ab Hermeticis privatim agnitæ: ubi ea etiam auxilia enarrabimus,

bimus, quæ paralysibus ex prava & maligna qualitate nascentibus ac stipatis, prout suprà diximus, apposite congruunt: quibusq; inest vacuandi, purgandi ac domandi morbi specifica & particularis quædam energeia: & quæ in tutissimum usum venient. Malam enim complexionem inductam, non corrigunt solùm, sed & extinguunt, delentq;, calorem suffocatum vivificant, nervosumq; genus à tota proprietate corroborant.

Quod ad aliquas alias paralyses, quæ rarò contingunt, à quibusdam Dogmaticis recentioribus descriptas, attinet, quæq; vocantur humorales, hoc est, ex sanguinis copia, aut ex bile, aut ex melancholia suscitatæ, præter vulgares illas, quæ humori pituitoso, frigidissimo & conglacianti adscribuntur, legi potest, quod inter alios docet Guaynerius tract. 9. c. 8. cujus si verba ipsa non referimus, sententiã tamen authoris explicabimus, quæ hujusmodi est: Curationem sangnineæ paralysis, vult primùm à clystere inchoari, quem subsequatur phlebotomia, si vires adsint, & reliqua omnia concesserint. Ad hanc vacuationẽ, Medici Parisienses, inquit, vel ad tres libras sanguinis, aut etiam ampliùs, consequenter educunt, hac nixi ratione, quòd phlebotomia copiam & quantitatem minuit ac vacuat. At tu, inquit (lectorem compellans) si aliquando

Paralyses humorales.

Cura paralys. sanguineæ.

Non tam largè affatim sanguis profundendus.

cogêris ad tantam sanguinis copiam educendam, tantamq; vacuationem, cave, ne confestim & uno momento eam præstes. Tutiùs enim operaberis, si in duas aut tres eam repetitiones distraxeris, matutinis horis basilicam secando, lateris oppositi; vesperi cephalicam ejusdem lateris, & postridie linguæ venas incidendo. Quæ quidem sensim sic administrata sanguinis missio minus (ut infert) habet periculi, & longè tutius aliâ celebratur. Unde videre est, non ex hodierno seculo, sed ex prisca jam olim avorũ ætate, Parisienses Medicos magnorum phlebotómitarum famam reportasse: quanquam sunt, quos ab isto proverbio, ut prudentiores & magis judiciosos excipere fas est, & de vulgarium istorum medicastrorum numero eximere, qualis & ipse fuit suo tempore Guaynerius, qui aliorũ methodũ damnabat: quales etiã fuerunt nostro tempore celeberrimi Medici, Grandus ille & Duretus, qui tantã sanguinis missioné ubivis, & in omni morbi genere nõ ferebant: quam audacter nimiũ & incircumspectè, nulla cautione adhibita, nulla ætatis, criticorum dierum, & aliorũ id genus habita ratione, multi profusiùs, quàm par est, celebrant, & temerè administrant. Ad quam quidẽ sanguinis missionem, ne in apoplexiis quidem & paralysibus, ex copia sanguinis progenitis, quibus tamen

tamen phlebotomia singulare præstat remedium, usq; adeò præcipites erant veteres, ut ex abrupto, & citra ullam cautionem & circumspectum judicium, ad eam imperandam raperentur. Atq; hæc sunt, quæ de ea loquitur Aretæus, cùm curam apoplexiæ & paralysis instituit. *Æquale sanè (inquit) adjutorium, utpote magno affectui magnum remediũ, missio sanguinis est, nisi quis plus, quàm cõveniat, mittendo delinquat. Modum autem conjectare difficile est. Nam si paulò plus detraxeris, hominem planè strangulasti. Ad vitam enim tuendam hic vel paucus sanguis efficacissimus est, cùm sit vitæ corporisq; alimenti fomes. Si minùs detraxeris, quàm causa postulat, nihil magni per magnũ auxilium contuleris. Adhuc enim causa permanet. Sed præstat minùs detrahendo delinquere. Nam si minùs detractum esse visum sit: aliqui verò optimi successus apparuerint, iterum venã rescindere congruens fuerit: scindenda est autem vena in concavo cubiti. Hæc enim in sinistro fluida est. Simul quoq; in pusilla apoplexia (id est, paralysi) & resolutæ partes considerandæ sunt, in sinistrone, an in dextro latere resolutio sit: à salubribus enim partibus (ut dicere mos est) sanguinem haurire oportet. Hac enim sanguis facilè delabitur. Hac etiam à læsis partibus materia derivatur, &c.* Aret. lib. 1. de curat. acut. mor. c. 4.

Alexander Trallianus, de paralysi sangui- lib. 1. c. 16.

nea differens, hæc scribit quæ sequuntur: *Siquidem igitur copiam sanguinis ex notis deprehendas, liquet moderatam ejus evacuationem, ante aliam universam, adhibendam esse. Non enim convenit in his multum sanguinis, etiamsi abundet, detrahere: sed ad auxilia potius, quæ ad quæ locis inducuntur, perveniendum est.*

Tetr. 2. ser. 2. c. 27. 28. Aëtius de phlebotomia apoplexiæ congrua loquens, vult missionem sanguinis divisim fieri, hoc est, sensim & paulatim separatimq;. *Commovere enim tantùm oportet, inquit, non exolvere vires & calorem extinguere.* Deinde sequenti capite addit in hunc sermonem de sanguinis missione in paralysi, ex humorum copia, & sanguine genita. *Manifestum igitur est, inquit, quòd redundantem humorem evacuare oportet. Nec verò aptius principium in his reperire datur, quàm à venæ sectione, siquidem permiserit ætas, habitus, tempus, studium, progressus, victus & reliqua, quæ prohibere solent venæ sectionem. Oportet autem moderatam detractionem facere, ne perfrigeretur. Frigiditas enim cum siccitate affectionem inducit. Quapropter solùm imminuẽda est materia paululùm per venæ sectionem, & præsertim in provectiori ætate, detractio verò fiat à sanioribus partibus.*

Qualem igitur oporteat esse phlebotomię in hujusmodi affectibus legitimum usum, his testi-

teſtimoniis ſatis ſuperq; liquet. Ubi diligenter obſervãdum, ſumma cautione & circumſpectione, non temerè (multorum more, qui omni alio carent ſubſidio) ea utendum eſſe. Quod quùm à multis ſecus fiat, quantus ſit illius abuſus, fallaxq; aut exitiale remedium, perſpicuum eſt nimis: eamque diuturnam ac inveteratam conſuetudinem in legem tranſiiſſe, quæ abrogari nequeat, iniquiſſimum eſt judicium, & perverſiſſima opinionis regula.

Celebrata phlebotomia, pergetur ad ſanguineæ paralyſis curationem reliquam, ubi adhibebuntur præparantia ad commoderandum ſanguinem: evacuantia congrua, revellentia & derivantia opportuna ac neceſſaria, & topica affectui accommodata: quæ cuique mali ſpeciei propria & apta, ex eorum numero, quæ copioſè tradidimus, ſeligentur.

In paralyſibus ex humore bilioſo, acri & calido natis, ut purgationi reddatur opportunus humor, non attenuandus & calefaciendus fuerit: ſed contrà refrigerandus & incraſſandus, idonea ad id victus ratione, & legitima medicamentorum, in hunc finem delectorum, adminiſtratione, hoc eſt, ut ex præparantibus minùs calefacientia, & ex purgãtibus pariter temperata uſurpentur. Qui etiam delectus in topicorum exteriorum, hoc eſt, fotuum, lituum, unguentorum, em- *Paralyſ. bilioſæ curatio.*

plastrorum, balnearum applicatione obser-vabitur.

Paralys.me-lanch. cura. Si ex melancholia paralysis ortũ habuerit, eadem curãdi methodo utendũ erit, ut causæ suis remediis apposite respondẽtibus tollantur: quæ cõmoderanda erunt & ita temperãda, ut citra nimiã exiccationẽ id præstetur. In quibus paralyseων omnis generis curationibus sedulò animavertendũ erit, ut ea remediis aliis immisceantur medicamẽta, quę specifica quadam proprietate malo adversantur.

Quid jam ex me desiderent, aut de me cõquerantur Dogmatici, nõ video, qui usq; adeò penitus in officinas omnes Galliarũ, aliarumq; regionum introivi, & exactè lustravi omnia, ut ex illis, quicquid fuerit divitiarum & ornamenti, in apertum ex capsulis & pixidibus aureis, argenteis, ligneis elegantissimè pictis & variegatis evolverim, & in curam horum affectuum, de quibus hîc agitur, profusè explicaverim, & elargitus sim: quibus etiam ipsemet ego Dogmaticus fœliciter uti soleo. Quòd si à me prætermissum quid videbitur, id non satis adhuc solerti & exactæ indagini, quàm malę fidei meę tribuant. Neq; enim eo animo omisi, ut tam pręclaris thesauris ac gazis quenquã (ne dum Remp. medicam) privare velim, quam omni industria ditare, & ornare pro sparta mea cõtendo: sed in tanta remedio-

mediorum fœcunditate ac multitudine, fieri nequit, quin aliquid nobis elabatur & excidat; ubi Doctorum & celebrium virorum judicium hîc imploro, qui initam à me rationē calculis suis cōprobent, & suffragentur; meq; non ut invidum & malæ fidei hominem, sed candidum & syncerum ac sibi amicum, germanumq; fratrem agnoscant.

De Hermeticis etiam hoc mihi promitto, fore, ut nullo modo in me insurgāt & corripiāt, quòd eo nomine & fine in collegia ipsórum introeā, ut scilicet aliquid ex eorū monimentis, extractis nempè, essentiis, magisteriis, arcanis, tincturis, aliisque id genus specificis auxiliis, ut quintis essentiis, balsamis ad curandum potentissimis & summè efficacibus, mutuer & decerpam, ut ex virtutibus & effectis, de præstantia eorum, & sedis eminentia, qua aliis omnibus præluceant, judicetur. Simulq; hoc rogatos illos velim, ut mecum in adita & penetralia sua ingredi patiantur aliquot doctissimorum ex Dogmaticis ac celeberrimorum virorum: qui, etsi antiquitatis zelo & studio, mordicus veteres suas opiniones retineant & tueantur: eo tamen animo tam candido, modesto, recto & non obliquo ducuntur, eaque solida pollent prudentia & doctrina, ut saltem nobis amicas aures potiùs præbituri sint, quàm præcipiti invidia,

& odio in nos ferantur, & conviriis laceſſant, ac ut improbos & deceptores damnent. Illudq; auſim etiam mihi perſuadere, ubi ipſis oculis medicamentorum præparationem, & remediorum efficaciam conſpexerint, & in Hermeticorum ſchola edocti fuerint, nõ minore animi ardore ea amplexuros, pro viribus tutaturos, & ſummis laudibus evecturos: quanta aliquando invidia & odio, in illa explodenda, damnanda & execranda, conflagrarunt.

CAPUT XXIV.

Mechanicam Hermeticorum lithurgiam ex recondita Naturæ œconomia atq; officina fluxiſſe oſtenditur, ſimulq; therapeuſis eorundem in cura Epilepſiæ, cum legitima quorundam remediorum præparatione demonſtratur.

EJA igitur, quid præſtent Hermetici, nunc videamus. Appulimus enim jam ad cujuſdam, ex noſtris confratibus Hermeticis, poniterium, vel ut ita loquar, laboratorium, qui tamen in Dogmaticorum ſchola eruditus, Dogmaticæ profeſſionis Doctoratũ adeptus eſt: cujusque tanta eſt eruditio, ut etſi diuturnis ac variis digladiationibus laceſſitus eſt, oppugnatoribus fortiter reluctans, victoriam

riam tandem ſumma cum gloria reportarit: idq; tamen non citra ſubſidium magni illius Coryphæi, ordine & ſede, qua eminet, digniſſimi, utpote Maximo ac potentiſſimo Regi operam dantis, & medicinæ apud illum faciendæ primatum obtinentis. Cui confratri ac Collegæ chariſſimo à Majeſtate ſua, laboratorium, & fornacum conſtruendi varia genera, conceſſa eſt libertas, quæ in ſpagyricorum remediorum præparationem & uſum referantur. Quo fit etiam, ut liberior vobis ad hanc ſcholam pateat aditus: cujus quidem, certum eſt, ingreſſum, primo limine, anguſtum ſeſe vobis oblaturum: at ſenſim tamen dilatari, & in largum expatiari, Pythagoricæ literæ inſtar, paulò pòſt deprehendetis. Hac enim literæ figurâ, Pythagoras virtutis viam commonſtravit, cujus introitus arduus quidem eſt & ſpinoſus, reliqua verò via, ad exitum uſq;, planiſſima, facilima & amœniſſima peragranti eſt. Præterea tota hæc ſchola ſentibus, rubis & urticis ſcatere primo aſpectu deprehendetur, quæ tamen non ſunt aſpernandæ, cum hujuſmodi loricis ſuaviſſimi ac pulcherrimi fructus muniri ſoleant. In hunc finem, ubique in portarum frontiſpiciis roſa cum ſuis ſpinis pingi aſſuevit, addito hoc emblemate: *Difficilia quæ pulchra.* Vobis igitur candidiſſimi viri, quæ in obtrectatorum, invido-

Chriſtianiſſ. Gall. Rex Chymiæ fautor.

Significatio literæ Pythagoricæ.

vidorum & maledicentium sede nō confidetis: sed omni virtutū genere, quæ veros Asclepiadas ac Dogmaticos Hippocrateos decent, ornati estis, vobis, inquā, aditus huc patet. Neque enim facilè patimur, vos à nobis, aut nos à vobis divelli, qui perpetuā vobiscum unionem optamus, & quam scimus vobis gratissimam nobiscum futuram: quorum conjunctione & concordia, collapsam Medicinam restitutum iri non dubitamus, magnosq; inde fructus ad Rempub. medicam accessuros, opportunumq; ægrotantibus, ex philantropia & dilectione, qua erga proximū nostrum tenemur, subsidium illatum iri.

Laboratorii spagyrici descriptio. Sed jam intrò pedē intulimus; Circumspicite quaqua versum, num in oculos vestros incurrāt tot vasa, pixides, magnæ, mediocres, parvæ, tam varii generis, quæ infinita specierum & medicamentorū genera, tam simpliciū quàm compositorū, cùm internis, tùm externis affectibus congruentiū contineāt, quales in Pharmacopolarū officinis magno numero videre licet. Nequaquā in hoc poneterio tot tantosq; fucos atq; pigmēta extrinsecùs admirari licet: at omnia carbonibus denigrata ac fœda videas: fornaces hìc & illic incōpositè ad varios ignes cōstructas, ut nōnullæ etiam sint, quæ perpetuū nocte dieq; ignē, ad exemplū ignium Vestaliū, perpetuò corus-

ſcantiũ, relucentẽ ſufficiant. Hoc tamẽ porrò admirari liceat: innumera vaſorũ genera, variis formis, & ſtupendis etiã effigiata, quæ inde ignaris & ſtupidis hominibus riſus argumentũ: at doctis & ſolertibus admirãdę ſagaciæ anſam prębent, in hac officina cõperiri ac conſpici. Norunt enim ſapientes, nequaquã ludicram eſſe aut ridiculã, & pręter rationem excogitatam hanc inſtrumentorum, vaſorum nempè ac fornacum varietatẽ: ſiquidẽ ad exemplũ & imitationẽ naturę, in viſceribus aut penetralibus terræ, tanquã in ſuo magno laboratorio, munia ſua obeuntis, artẽ operari ſatis ſuperq; ſciunt: atq; ut in illis fornacibus Natura cõtinuas ſuas ac varias deſtillationes, evaporationes, ſublimationes aut exaltationes, circulationes, rectificationes, cohobationes, atq; id genus alias operationes in ventre terrę, tanquam in ſuo magno athanore, exercet, ubi ignes ſuos proprios, ſive ex carbonibus, ſive ex ſulphuribus, bituminibus, & id genus oleagineis rebus, poſſidet, quos per gradus appoſitè temperat. Sic ars, variis ſuis inſtrumentis artificium naturæ ingenioſè æmulatur & perficit. Non minùs enim hęc ſuis reverberatoriis furnis indiget, ac monte Æthna, & perpetuas flãmas expirantibus Natura. Ex his enim Chymici ſua reverberatoria, ut ex antris, ſpeluncis, rupibus, ſaxis, anguſtũ ingreſ-

Vnde orta ſit inſtrumentorum chymicorũ varietas.

Ars ſpagyrica imitatrix Naturæ.

ingressum, corpore reliquo largo ac capaci, habentibus, variaq; figura præditis, vasorum suorum varietatem, utpote rectorum, curvorum, obliquorum, longorum, brevium, rotundorum, quadratorum, capacium, angustorum, occlusorum, apertorū, mutuati sunt. Hinc enim retortæ seu cornutæ, matracia, pellicani, sublimatoria, modò sigillata, modò non, ad similitudinem naturalium ejusmodi organorum, ad calcinationes, sublimationes, reverberationes, circulationes, aptorum (ex quibus tot tamq; varia fontium, balnearum calidarum aut frigidarum genera scaturiunt) ortum habent.

At præter ista, hoc est, aqueas illas & humidas destillationes, sicca etiam meteora ex ejusmodi operationibus Natura producit, eaque sulphurea, salina, mercurialia, qualia sunt arsenica, realgaria, auripigmenta, antimonia, cynnabria, & id genus alia in visceribus terræ producta: nec non infinita calcium metallicarum genera, quæ ibi occurrunt & extrahuntur. Adde etiam salium infinitam multitudinem, quorum alii in aquas soluti, alii coagulati, admirandos operationum, calcinationum, dissolutionum, filtrationum & coagulationum, naturæ effectus oculis subjiciunt: quos natura omnibus modis effingere contendit. Nec in his tantùm naturæ operatio-

rationibus artis imitatio est: at in elixationibus etiam ac assationibus, nec non cōcoctionibus naturalibus, quæ πεπάνσεις dicuntur, in quibus ars ignem etiam sibi proprium, non adurentem aut consumentem, sed circulantem, coquentem, foventem, nutrientem, vegetantem, qualem nobis bonus ille Trevisanus, aliiq; veri Philosophi depinxerunt, extruit: unde nata est hæc sententia, ad medium fumalis laboratorii inducta: *Ignis & azoth tibi sufficient*. Nunc verò, quid in hoc secessu & officina chymica contineatur: & quæ auxilia ex iis erui possint, tempus est patefaciendi: videndumq; est, inter tot, quæ ibi habētur remedia (licet exiguum locum occupent, & minimis pixidibus ingentes summeq; rari thesauri concludantur) quæ seligere nos oporteat; ea videlicet, quæ istis affectibus, de quibus agimus, juxta varios curationum scopos, maximè congruunt, ubi eam rursum sequemur, quam instituimus à Dogmaticis methodum.

Indicationis curat. Epilepſ. ab Hermeticis desumta.

Ut igitur ab epilepsiis exordiamus, sive ut morbi acuti considerentur, tùm potissimum, quùm paroxysmus repentè ingruit, & ægrum opprimit, statimque desinit: sive ut longi & chronici, per intervalla recurrentes, aut interdum etiam diuturnum paroxysmum foventes, nec nisi morte desinentes. Horum affectuum

fectuum causas astrales potiùs & spirituosas esse indicant Hermetici, quàm materiales & crassas, ut jam abundè diximus: nec non malignis & virulentis quibusdã qualitatibus copulari, quibus idcircò, non expectata digestionum, concoctionum & præparationum methodo, promptè succurrere, & virulentam eorum vim infringere, totis viribus contendunt. Cùm autem jam suprà originem & seminaria prima nõnullarum epilepsiarũ, quas analepsias & catalepsias vocavimus, exposuerimus, easq; ex pravis, acribus & venenatis vaporibus suscitari, qui vel ex impuro sanguine ab origine, vel corrupto lacte & inquinato semine, aut quovis alio atrabilario humore, porraceo & æruginoso (qui aptiùs vitriolatus dici potest) exhalãt: minerasq; morbi delitescere, vel in ventriculo, sanguinis massa, intestinis, splene vel mesenterio, matrice, aliisq; corporis partibus; dixerimus, unde cõtagium ab infantibus etiam lactantibus contrahi possit, & sic mali labes ad eos traduci. Ea deligemus idcircò auxilia, quæ omnibus horum affectuum generibus citra discrimen, omnibus etiam ægrotantium ætatibus ac sexui congruant, & accommodari possint, qualis est theriacalis aqua quæ sequitur.

Aqua theriacalis. ℞ *rad. angelicæ, Zedoariæ, bardanæ, scorzoneræ, torment̃illæ, bistortæ, henulæ camp. gentianæ,* *peta-*

petasites, ana ℥ j. ß. radicum paoni. maris & fœminæ, decrescente Luna in signo Leonis collect. rasuræ ligni buxi, visci querni recentis & coryl. ana ℥ ij. sandali citrini, ligni aloës, myrobal. omnium ana ℥ j. diptamni albi ʒ vj. herb. melissæ, scabiosæ, acetosæ, fumariæ, agrimoniæ, rutæ, anagallidis, matricariæ, menthæ rubr. absynthii Pontici, hyssopi ana m. ij. seminis cardui bened. citrii, pæoniæ, seseleos, gran. juniperi ana ℥ ß. cubebarum, macis, nucis moschatæ, cinnam. ana ʒ iij. florum genistæ, hyperici, centaurii minoris, tiliæ arboris, lilii convall. calendulæ, lavendulæ, ana p. ij. florum cichorii, buglossi, rosarum rubrarum. p. j. Sumendæ erunt radices, herbæ & flores, quàm recētissimi fuerint ex temporis opportunitate, qua parabitur hæc theriacalis aqua: quod quidem cōmodissimè fiet in æstate, quùm omnia tunc abundè vigeant & viribus valeant. Atque hæ radices, herbæ & flores recentes, in amplo mortario quàm tenuissimè contundentur. Quæ si sicca fuerint, recentiorum defectu, crassiusculè conquassabuntur. Omnia autem optimè mixta ollæ indantur vitreatæ satis capaci, ut tota mixtio liberè ea contineatur: cui superinfundantur aquæ stillatitiæ primulæ veris, lilii convall. florum tiliæ & calendulæ, singularum ℔. j. ß. aquæ melissæ, hyssopi, rosmarini, genistæ ana ℔. ß. vini albi optimi ℔. ij. aut quantum satis fuerit, ad mixtionem illam imbuendam & perfundendam:

dendam: quæ sæpe manibus intrò aut cochleari comprimetur, ut meliùs humectetur & liquorem imbibat. Hæc autem olla arctissimè occlusa, ne quid expiret, lento igne foveatur, dum materia tepescat, ut sic melior ac facilior fiat fermentatio, septem aut octo dierum spatio: quò enim diuturnior maceratio, eò melior futura est fermentatio. Postea exprimantur omnia, & linteo cernatur ac trajiciatur expressio. Deinceps fœces torculari fortiter comprimantur, ut tandem aridissimæ reddantur. Atq; totus hic expressus liquor in plures alembicos diffundatur, vel in magno destillatorio cupreo simul colligatur, cum refrigeratorio vase (quæ omnibus Pharmacopæis obvia & in promptu semper esse debent, ad aquas & olea vegetabilium extrahenda) ex quo aqua extilletur, quæ preciosa & excellens futura est. Relictæ autem fœces superiores interea igne reverberii in cineres reducentur: quibus apprimè calcinatis, superior aqua calidè affundetur & reaffundetur, donec suum salem ab illis extraxerit, sicq; potentior & efficacior reddatur: *Usus istius aq.*
quæ tamen sola, & citra salis sui adjunctionem, ad curationem & præcautionem Epilepsiarum omnium, sive idiopathicarum, sive sympathicarum, omnibus etiam ætatibus & temperamentis ad ℥ ß. tutò & fœliciter exhiberi potest: idq; matutinis horis. Neque enim ea præparandi tantùm & corroborandi ægri vim habet, ut quæ etiam

etiam malignas qualitates adoriatur, undecunq; eæ progrediantur: nec nō hujus morbi verum specificum & ἀλεξίκακον esse certissimum sit.

ADDITIO.

Veruntamen ut hæc aqua nobilior, perfectior, & majoris virtutis sit, ac energiæ magis specificæ, adversus hunc morbum, additamentis his, quæ sequuntur, ditabitur, *ut videlicet ad istius aquæ libras quatuor, theriacæ Venetæ, aut Monspessulanæ, ejusq; quàm optimæ ℥ iiij. confectionis de hyacyntho ℥ j. ß. conf. alkermes ℥ ß. pulverum diamarg. diacoral. lætific. Galeni ana ʒ ij. diacastorei, ℥ ß. aut etiam amplius, castorei ipsius simplicis ʒ ij. camphoræ ʒ j. mixtis omnibus & vasi longioris colli (quod matracium vocant) firmissimè clausi impositis, in balneo maris fiat digestio per quatuor dies: deinde igne cinerum destillatio per alembicum extrahatur, destillatam aquam ter aut quater super suas fæces cohobando, ea cautione tamen, ne nimia fæcum exiccatione, liquor extractus adustionem redoleat. Quæ tamen nō est metuenda, si ex balneo Maris vaporoso, vel ad siccitatem usq;, ut in Pharmacopæa nostra docemus, fiat extillatio. Hac ratione præstantissima aqua elicietur, non tantùm in omnes Epilepsias, sed etiam apoplexias & paralyses. At si secunda hujus destillationis fæces in cineres aduratis, & ex iis salem aquâ me-*

lissa juxta artem extrahatis, eumq; ter aut quater, ad majorem puritatem & subtilitatem, solvatis, filtretis & coaguletis: eumq; suæ aquæ immisceatis, in qua confestim solvetur, auctiores longè vires & potentiorem multò energeiam ejusmodi aqua habitura est.

Atq; hæc sit aquarum eleganter cõficiendarũ, & rerum virtutis extrahendæ methodus ac forma, quæ arti spagyricæ accepta ferenda est.

Difficilia quæ pulchra.

Atqui ignarus aliquis pædotriba, crassi & stupidi ingenii, pigerrimus ac negligentissimus, aspernabitur forsan hæc omnia, quòd uno momento nõ fiant, sed longius temporis spatium ejusmodi operatio exigat, nec difficultate ars careat. Quod mirum utique non est, quùm usq; adeò sit imperitus, ut ne rationem quidem extrahendi salis, in quo rerum virtus præcipua posita est, ut alibi docuimus, calleat, aut vel tantillùm notam habeat. At quibus præclarum, doctum, ac arcanorum rerumq; sublimium ac pulchrarum studiosum est ingenium: quibusq; perpetuò cum honore & gloria medicinæ faciendæ amor incumbit, ac in proximũ dilectio, omni lucro antepositã: iis nihil difficile aut arduum, sed facilia omnia occurrent: etsi de astralibus morbis curãdis agatur, quibus vulgaria remedia, crassa Minerva parata, restituendis prorsus impa-

ria,

ria, nullarumq; viriũ sunt. Hinc autem lenietur laboriosæ operationis difficultas (si qua est) quòd magna medicamenti quantitas hac ratione comparetur, quæ tædium levet non ita citæ repetitionis: præsertim si ex vase cupreo, copiosè aqua educatur: quòd diuturnũ etiam vigorem, vim ac energiam retineat, quodq; admodum exigua dosi exhibeatur, ut ne semel quidem singulis annis operatio iteranda veniat: ac de virtute quidem ejus tanta est experientia, ut fructus illius ac summa utilitas, laborem artificis tempusq; impensum satis superq; compenset.

Prædictæ aquæ dosis administrandæq; ratio.

Usus autem ejus hic esto, ut infantibus scilicet, qui hoc morbo tentantur, in ipsa accessione, ad semicochleare exhibeatur, idque vi intrudatur, si aliter fieri nequit, adjectis aliquot olei succini guttis, una aut altera nempè: quo fiet, ut statim à paroxysmo resurgãt. A quo excitati, non quiescent nec cessabunt ab usu medicamenti ejusdem, quod ad 15. vel 20. dies, aut plures etiam, matutinis horis erit cõtinuandum. Quod utiq; remedio complures eorum à morbo, citra repetitionem, prorsus convaluerunt, simul injectis crebris clysteriis, & eorum nutrice, optima vivendi norma, ad rectam temperiem revocata.

Quibus porrò cujusvis ætatis & sexus hominibus eadem aqua in præcautionẽ & cura-

 tionem

tionem affectus, commodè & fœliciter propinatur. Si autem mulier sit, quæ ab hysterica affectione in hunc morbum incurrat, eidem aquæ admiscenda erit tinctura granorũ maturorum actes, ut vocat Parac. cujus descriptionem docuimus in nostra Pharmacopæa restituta. Admiscendum etiam (si velitis) oleũ buxinum & castorinum, arte spagyrica prolectum, singulorum ad tres aut quatuor guttas, cujus medicamenti usus sit & diuturnus, & sine intermissione administretur.

Mulier. hyster.

Si ex vitio ventriculi ortum habet affectus, sive sint viri, sive mulieres, quæ laborant: diluendæ erũt in ea aqua duę aut tres olei menthæ, cinnamomi, rosmarini guttæ, nec nõ totidem olei seminis anisi, pæoniæ, arte pariter Chymica extractorum, quæ ex simplici aqua, more educendi ex seminibus olei, extillata sint, ut Chymicis omnibus notum est.

Si verò extillatio prioris & posterioris aquarum istarum theriacalium, alicui videbitur non carere difficultate, & temporis diuturnitate, (cùm tamen res secus habeat) ut ostendam, quàm copiosa abundent Hermetici remediorum supellectile, & quàm variis modis ea effingant ac præparent (usq; adeò ex solertia & sagacitate artis ingeniosi homines) earum in locum vobis substituam alia remedia, quæ in syruporum formam concinnabun-

buntur, quorum usus jucundior, gratior & facilior futurus sit, quiq; citra exceptionem, vulgaribus aliis omnibus, & præstent, & longè utiliores sint. Quorum etiã in nostra Dogmaticorum Pharmacopæa, his ornamentis & opibus spagyricis eam decoraturi, descriptionem tradidimus.

Syrupus antepilepticus. *℞ igitur rad. paoniæ, visci q. ana ℥ ß. cinnam. optimi ʒ vj. florum calendulæ, lilii convall. tiliæ arboris, lavendulæ, ana p. j. rosf. rab. p. ij. Sicca autem & arida, non recentia, omnia ista sumantur; radix paoniæ in frustula secetur: at reliqua, ut se habent, citra conquassationem, in matracium, ut vocant, justæ capacitatis injiciantur: quibus abundè satis, aquæ vitæ, salviæ, juniperi (si haberi potest, ut in Germania, & quarum etiam formulam in nostra Pharmacopæa docuimus) superfundantur. Quæ si desiderentur, sumatur aqua vitæ ex optimo vino prolecta, quæ quatuor digitos materiæ superemineat. Vas verò optimè clausum, ne quid expiret, in B. M. collocetur, aut radiis solaribus ad tres quatuorvè dies exponatur, ubi aqua vitæ rubeum colorem contrahet, virtute simplicium impregnata. Quæ quidem aqua per lenem inclinationem à fœcibus erit separanda, ad cujus uncias decem, sacchari candidi in pulverem ℥ iij. vel iiij. adjiciendæ erunt, omniaq; argenteo cochleari agitanda, ut solvatur saccharum in patina argentea: deinde ignis, ex*

incensa charta, aquæ vitæ imponendus, ut ardeat, versando seu commovendo semper materiam ex cochleari argenteo, tamdiuq; exuretur aqua, dum syrupus satis coctus, aut plus minusvè fortis videatur. Tùm enim, quùm tempus erit, extinguendum erit aquæ vitæ incendium, quadra aut orbe stanneo vel argenteo suffocatum. Atq; hic syrupus in modum Hermeticorum paratus, antepilepticus præstantissimus futurus est: cujus, sive in præcautionem, sive curationẽ morbi, semicochlearis mensura exhibita satis futura est. Ad idem prodest maceratio florũ calendulæ, lavendulæ, lilii convallii in hydromelite malvatico nostro per mensem facta, cujus macerationis exhibentur ℥ j. vel ℥ ij. pro dosi, manè.

Quùm autẽ in id genus affectibus soleant utplurimùm corruptiones & vitia, in visceribus contenta, purgationibus educi, (ex quorum vaporibus malignis hoc malũ creari solet) ut hoc præstetur, purgantiũ medicamentorum loco, ex vegetabilibus petitorum, hoc est, loco cassiæ, catholici, diaphœnici, tripheræ pers. elect. Indi major. & minor. confect. hamech, hieræ simpl. aut Paccii, & id genus aliorum, aut leniorum aut violentiorum, quæ plus damni sæpenumerò, quàm utilitatis adferunt: seligenda sunt ea, quę ad seminaria usque morbi penetrant: inter quæ, ab antiquitatę semper commendatum vidimus utrum-

Purgantia.

que

que helleborum:sed inprimis nigrum laudamus, quia albus in montibus nostris frigidis collectus, usque adeò crudus & incoctus est, exitialis & convellens, ut illius usum prorsus improbem, & rejiciendum suaserim.

Quin & ex ipso helleboro nigro, in nostris montibus decerpto, quanta quamq; gravia oriantur symptomata, vulgari more parato, sæpè vidimus. Idcircò aliquot ejus præparationes jam suprà cap.17. ex spagyricis petitas, ut tutior illius fiat usus, tradidimus. At quæ sequuntur, ex eorum etiam schola ac disciplina castigatæ, æquè utiles fuerint.

Quinta essentia hellebori nigri.

℞ *igitur veri hellebori nigri purpureis floribus, quiq; recens collectus sit, non aridi, si fieri potest, quantum sit satis ad dimidiam alembici partem ex radicibus conquassatis & tusis implendam: ex quibus per balneum maris vaporosum (quod ad destillandum, citra adustionem, institutū est) tantum aquæ stillatitiæ educetur, quantum reddi poterit. Sicca autem, quæ restabit in fundo alembici materia conquassetur, & in matracio colli oblongi reponatur: cui affundatur propria aqua, ac nota, tantum aridarū fœcum conquassatarū esse sumendum, nō plus, quantum aqua sua stillatitia supernatante ad tres digitos latos submergi possit. Ponantur omnia in digestione balnei ad sex aut octo dies, dum aqua radicum colore tincta & impregnata rubescat.*

Tum defundatur aqua per inclinationem: quæ iterū sola balneo maris satis calenti, in digestionem reddatur. Hac enim coctione secunda, quod crudius est, magis maturescit & corrigitur, ac aliquid semper impurarum fœcum secernitur, quod in forma hypostasis aut sedimenti in imo residet. Deinceps hæc aqua optimè digesta, cocta & depurata, in parvo alembico reponatur, unde rursum extilletur, dum in fundo vasis restet materia, syrupi consistentiâ, qui verus est hellebori balsamus & quinta essentia.

Atque hæc sit una ex optimis & facillimis essentiæ quintæ, non tantùm ex helleboris, sed etiam ex esula, chelidonia, aliisq; id genus vegetabilibus extrahendæ methodus. Hujus usum posthac docebimus.

Si verò radices hellebori nigri recentes desiderantur, sed siccæ tantùm occurrunt (quùm non omnibus pervium sit, utpote à montibus procul remotis, recentibus semper potiri) in hunc modum, qui sequitur, parandus erit earum balsamus, essentia quinta aut extractio, quæ Epilepsiis conferat.

Aliud extract. helleb. nigri. ℞ *igitur radices veri hellebori nigri, quas mēse Septembri collegeris, sole in signo libræ existente, vel arietis, mense Martio, circa alterutrum æquinoctium. Tum enim pollent radices virtutibus, & nativo suo humore totæ madescunt. Hæ accuratè mundatæ, vino albo dilutæ ac exiccatæ,*

tæ, contundantur in mortario marmoreo, ligneo pilo. Conquassata discindantur forcipulis, sicq; in alembici vitrei capacitatem injiciantur, iis superfundendo aquarum pæoniæ, florum lilii convall. & florum calend. ana quantum sit satis, ad eas optimè imbuendas ac perfundēdas, quæq; spiritu vitrioli addito acidulæ reddi poterant. Totaq; ista materia ad 24. horas in lento igne in digestione hæreat: cujus liquor tandem stillatitius in recipiens, capitello alembici aptatum, extillet, non ad perfectionem aut siccitatem integram: sed ut fœcibus adhuc humidis, stillata aqua reaffundatur, quæ denuò per alias 24. horas digestioni reddantur, ut postea prælo, ad id concinnato, totius liquoris ac subst. fiat expressio, fœcibus seorsim separatis ac repositis. Quæ quidem expressio tota alembico iterum reddatur: unde rursum extillet aqua, dum in fundo remaneat syrupi consistentia, aut mellis: atque hæc denuò aqua fœcibus separatis ac repositis seorsim in alembico, ut diximus, superfundatur: ut digestio eorum repetatur per 24. horas, ac demum fortis prælo totius substantiæ fiat expressio, servanda seorsim fœcem aridam, & superiori consistentiæ syrupi admiscendo expressionem. Aqua verò stillatitia fœci reddatur, ut priùs, ad infusionem, quæ postea expressa syrupo adjungatur: idq; toties præstandum ac continuandum, dum nullum amplius radices aut illarum fæces saporem gustanti

reddant. Quod quidem integræ expressionis & radicum essentiæ prorsus exhaustæ signum est certissimum.

Tum verò servatos syrupos, ut suprà diximus, qui ex ℔. j. radicum ad uncias circiter quatuor balsami extrahuntur, in matracium vitreum oblongi colli infundes: quibus tertiam aut quartam partem stillatitiarum aquarũ servatarum adjicies (etenim majore copia asservantur aquæ, quàm syrupi) ac in digestionem vase in Bal. M. reposito, dum aqua inficiatur colore rubro: tincta aqua per inclinationẽ transfundatur, & ab hypostasi, quæ in fundo restabit, quam optimè fieri poterit, separetur: ac recens denuò aqua reaffundatur ac separetur, idq; tot cohobationibus repetendũ, donec tota mellita illa substantia extracta in aquas illas transierit, in essentiæ puræ ac clarissimæ speciẽ. Quæ cohobatio perfecta fuerit, si nihil in fundo vasis, præter fœcem quandam inutilem, & omni colore aut tinctura destitutã, (quæ summũ est hellebori venenũ) relinquatur.

Ubi ista perfeceris: aut etiã inter operandum, fœcem in cinerem rediges igne reverberii juxta artẽ, idq; ubi eam fortiter expresseris: ac separatâ lento calore aquâ, quæ tincturas superiores continet, dum remaneat syrupi consistentia, aut potius hellebori balsamus pretiosissimus, cum extracta ea aqua totus cinerũ sal ex arte prolicietur. Quo aqua gravida & condita syrupo illi aut balsamo helle-

hellebori reaffundetur, agitãdo & miscendo probè omnia: deinde rursũ extillabitur, dum ad cõsistentiã syrupi ac balsami materia rursũ in fundo redigatur, cui suus sal, in quo vis purgatrix præcipua hellebori posita est, admixtus & cõjunctus fuerit. Hujus helleborini balsami scrupulus, solutus in uno aut altero cochleari suæ aquæ, aut alteri⁹ cõgruentis liquoris, admirandũ est purgativũ, ac massę sanguineę excellens mundificativũ: quod nõ epilepsiis tantùm domandis par est, sed omnibus aliis etiã deploratissimis ac astralibus morbis, quales sunt maniarũ ac melancholiarũ species, subigendis efficacissimũ, quibus vulgaria remedia ludibrio esse solent. Hîc non objicienda est operationis difficultas, cùm satis superq; utilitate & præstãtia medicamẽti ea cõpensetur: imò quæ in ea vel tantillũ versatis soleat facillima haberi. In qua si qui fiunt sumptus, facilè à divitibus, quibus hæc videntur dicata, magno fœnore persolvuntur ac restituuntur. Illis enim tam eximias præparationes dicavimus: at tenuioris fortunę aliis, quib⁹ fortè hæc cariora videbuntur & inexpertorũ Pharmacopęorũ capacitati, pręparationes nostras balsamicas ut accõmodemus, quæ sequũtur, erunt aptãda. Oportebit enim aquarũ pæoniæ, lilii conval. & calendulæ in locũ substituere extractionẽ radicũ hellebori, repetitis decoctionibus factã,

cum

cum sero lactis aut lacte destillato, & sæpè identidem expressam, ut in expressionem virtus radicum pertranseat, ac in ea maneat. Quod toties iterandum est, hoc est, reaffusio, repetita ebullitio & expressio: ut ultima expressio nihil saporis habeat, quod omnẽ hellebori substantiam ac virtutem in aquas aut serum lactis aut liquorem expressum transiisse testabitur.

In libras autem singulas expressi liquoris addantur foliculorum sennæ ℥ ij. *caryophyl. cinam. mac. ana* ʒ j. ß. *seminum anisi & fœniculi dul. ana* ʒ ij. *florum ros. rub. pug.* ij *florum nenuph. p.* j. *quibus infusis & expressis, secundum artem instillentur tot spiritus vitrioli guttulæ, ut tota mixtio acidula reddatur.* Qui per ignorantiam, spiritus vitriolati usum in medicina improbant & respuunt, cujus tamen virtus & præstantia, sive ad tincturam medicamentorum extrahendam, sive ad fermentationem omnibus rebus, quibus immiscetur, inducendam, sive nimiam caliditatem purgandã, contemperandam, illorumq; venenositatem corrigendam, satis præjudicari non potest: loco spiritus prædicti injiciunt pro singulis unciis succi citrii vel limonum (qui naturam vitrioli æmulatur) quantum sit satis ad aciditatem inducendam, *probeq; omnia macerentur, digerantur, ac fermentetur ad tres aut quatuor dies:*

quorum postea fiat expressio: cujus liquor ex bal. Mar. vel calentibus cineribus destillatione educatur, dum, quod restat in fundo, mellis consistentiam acquirat: cui adde myrrhæ & masticis in pulverem q.s. rhabarbari, si voles, modicum, ut fiat pilularum massula. Ex qua, pilula una tantum in dosim exhibeatur: cujus operatio fœlix futura est, & ad radices usq; morbi ac seminaria penetratura, ut, quicquid est impuri & corrupti, radicitus evellat ac exhauriat, quod vulgaria, ut diximus, medicamēta nequaquam præstare valeant.

Cum prima hellebori essentia, quam, ut meliorem aliâ, usurpavimus, cujusque usum legitimum promisimus, conjungi poterit, (si ita videbitur) extractum aloës, sennæ, agarici & rhabarb. vel extractum scammoneæ & colocynth. quorum extract. formulæ in nostra Pharmacopæa restituta reperientur: ex quibus forma opiatæ concinnetur, cujus dosis sit ℈j. aut admiscendo myrrhæ & castorii & pulveris sennæ, q.s. fiant pilulæ: quarum una tantummodò in dosim exhibita semiscrupuli, aut integri pro robustioribus, vehementissimè per secessum operatur, idq; citra perturbationem ullam. Si Epilepsia fiat per consensum uteri, his addere poteris fœculam bryoniæ & assæ fœtidæ essentiam seu oleum ad libitum.

Alios

Alios aliquot præparandæ & extrahendæ essentiæ hellebori modos, alibi jam ante viginti & quinq; annos in libro nostro de spagyricis præparationibus descripsimus, quò Pharmacopæos, parū adhuc aut nihil in chymicis operationibus exercitatos relegamus, ubi sint facillimum, atq; etiam vulgarem præparandi modum nacturi, sicubi alibi, & minimæ impensæ operationem.

Hæc igitur sint, quę explicata fuerūt, Hermeticorum, in hoc genere morborū purgantia remedia, ex vegetabilium familia petita: quę ob insignes suas virtutes nō epilepsiis solùm accommodantur, sed & vertigini & apoplexiæ maximè competunt. Metallica autem purgantia longè nobiliora & pręstantiora, ab illis ad occultas superiorū morborum causas expurgandas habita, suum in locū differimus.

CAPUT XXV.

De revulsionibus & derivationibus, reliquisq; curationum scopis, item de corroborantibus specificis Hermeticorum.

QUOD ad revulsiones & derivationes necessarias attinet: eas æquè cū Dogmaticis recipiunt & commendant Hermetici: ac inprimis frequentem clysterū vel etiam irritantiū usum: citra tamen deco-

ctiones illas cephalicas nimis incendentes & calefacientes, quarum loco, & hieræ Paccii aut Longadii, aliorumq; id genus medicamentorum, nimiùm calefacientium & attrahentiũ, quæ vulgò ejusmodi clysteres ingrediuntur in horũ morborũ cura: quæq; ut plurimùm (quemadmodum dictũ est) materias quasdam vaporosas, calidasq; exhalationes & siccas excitãt, atq; idcircò longè magis noxia, quàm utilia sunt. Horum, inquã, omnium vice, longè præstantius medicamentũ purgans in suis clysteribus substituunt, quod citra omnẽ nimii caloris manifestũ sensum, & qualitatẽ, attrahentem tamen abundè virtutẽ & facultatẽ possidet, quã eximiè operatur. Cujusmodi est crocus metallicus vel metallorũ, ut vocant, quæ præparationis antimonii quędam species est, cum nitro parati: à quo figitur & arsenicali suo sulphure spoliatur antimonium, ut sic etiã excoctum intrinsecus & ore, citra vim ullam aut corporis perturbationem, sumi possit: multoq; minùs corpus exagitet, decoctioni clysteris immixtum & infusum. Sed de hujus medicamenti virtute ac præstantia paulò pòst fusiùs, nec non utilitate ac admirandis ejus effectis differemus.

Clysteres Dogmaticorum improbantur.

Crocus metallorum.

Præter crebrum ejusmodi clysterũ usum, qui propriam quandam horum morborum naturæ congruentem vim habent ac energiã spe-

ſpecificam: quiq; operantur etiam, juxta decoctionum, quæ variari poſſunt, facultatem ac proprietatem, addito ſemper ſpecifico aliquo medicamento, nulla habita calefaciendi aut frigefaciendi ratione: quod tamen curioſè nimium obſervant vulgares Medici.

Laudant quoq; iidē Hermetici æquè cum Dogmaticis vomitus provocationē: hæmorrhoidum apertionem, ac menſtruorum: nec non ſaphenæ venæ aut alterius etiam, prout expedit, ſectionem: cucurbitularum appoſitionem, frictionum, fortium ligaturarum, ptarmicorum, errhinorū, maſticatoriorum, idq; in privatam cerebri expeditionem. Deniq; nullum non ejuſmodi remediorum admittunt, ut qui etiam cauteria, ſive ea ſinta-ctualia, ut vocant, ſive potentialia, recipiunt: quòd revulſionum & derivationū uſum præſtent. Veruntamen ſingulare hoc vomitivum ac ſternutatorium uſurpant, aliorum omniū loco, Hermetici, ſalem videlicet vitrioli ritè præparatum: quo fœliciſſimè utuntur, paucorū granorū exhibitione, in congruenti decocto aut ſtillatitia aqua ſolutorū, quo lenis vomitus, ac utilis educitur. Idem ſal, ſi naribus inſuffletur, privatim cerebrum expedit, & mirè repurgat: Cujus uſus longè ſalubrior eſt & innocentior helleboro ipſo albo, qui vulgò in hunc finem uſurpari ſolet.

Vomitoriū.

In

In corroborationes & confirmationes cerebri, aliarumq; oblæsarum partium, nec nõ intemperiei correctiones, & reliquiarum resolutiones: cùm in hunc finem Dogmatici usurpent uniones, margaritas, corallos, granata, rubinos, sapphiros, hyacynthum, jaspidem, lapidem Lazuli, aurum & argentum in folia, aut limaturam redactum, cornu cervinum, unicornu, caphuram, sericum crudum aut chermes, & id genus alia: ex quibus confectiones alkermes, de hyacyntho, de granatis, diamargaritum, de rubinis, de lapide stellato seu lazuli: nec nõ antidotum Alexandrinam, diamargaritum calidum & frigidum, aut etiã antidotum è margaritis, & è corallis, à Nicolao Myrepso descriptam, concinnant. Quæ quidem confectiones & aurum recipiunt, & omnes propemodum pretiosos lapides, aliaque id genus roborantia, quæ pro fundamẽto & basi variarum aliarum antidotorũ quoque admittuntur, idq; sine ulla ingredientiũ præparatione, quàm in pulveres redactorum, ut mox dicemus. In illorum, inquam, medicamentorum roborantium, crassè præparatorum locum, quæ ad ventriculum cum stomacho inaurandum & inducendũ lapidibus potiùs conducunt, quàm ad cerebrum corroborandum, cùm ejusmodi crassa medicamenta à ventriculo coqui & vinci nequeant, nec

Corroborãtia Dogmaticorum.

De antido. sect. 10. c. 35. & 36.

idcircò in venas sic exhibita traduci, quibus substantia corporis nostri frui possit: inter Hermeticos vel minimùm etiam exercitati, surrogare solent corporum crassiusculorum loco magisteria corallorum, & unionũ artificiosè extracta, cum aciditate vitriolata montana, vel ea, quæ ex junipero, guajaco, ligno quercino, (ejusmodi aciditate supra alia omnia abundante, ut jam pridem lib. 5. magni nostri mundi speculi docuimus) extillat: nec non etiã, rubinorum, granatorum, smaragdorum, saphyrorum essentias, ejusmodi aciditatis vitriolatæ beneficio extractas, quæ in sale marino, aut nitri & petræ delitescit: quamq; vel minimus spagyricorum artifex novit prolicere ac separare ex ipsis salibus, qui ejusmodi lapides pretiosos in essentias resolvunt, propriis suis coloribus tinctas, ut rubinorum & granatorum servato colore rubro, & solari, hyacynthi tinctura flava: smaragdi virore & venereo colore: sapphyti sapphyrico & lunari. Quibus etiam notum est artificiũ extrahẽdæ tincturæ ex chermes, longè aliud, ac ab illo diversum, quo ab infectoribus ex grano tinctorio aut scarlata, ut vocant, color educitur. Sic essentias & olea caphuræ, croci, arte extrahi in Pharmacopæa nostra docuimus: nec non aurum & argentum in calcem primum redacta, ut in liquorem potabilem sint

Corrob. Hermeticorum.

Tinctura lapidum.

ſint traducenda, ſolis juniperi & ſalviæ oleis, aptè ut decet, præparatis, & in hanc rem accommodatis, perſpicuè ibidem demonſtravimus. Quæ quidem eſſentiæ, ſive ſalis conſiſtentiam, ſive olei formam obtineant, ſive eæ ſolæ ſint & ſeparatæ, ſive etiam inter ſe commixtæ, ex juſculo, aut aliquo alio congruente liquore exhibentur: quæ idcircò ſic in venas diſtribuuntur, balſamum ſuum, & ſpiritus in noſtros ſpiritus & naturalem balſamum traducẽtes ac commiſcentes: quibus noſtri corborati, ac fortiores redditi, nullo negotio ſeminaria, vel radices etiam occultiſſimas hujuſmodi morborum evellere & prorſus eruncare poſſunt.

Pręterea in eundem ſcopũ Hermetici conſervarum roſmarini, pæoniæ, ſalviæ, & aliorum id genus loco ſubſtituunt olea & eſſentias ſuas: nec non theriacæ aut mithridatii loco, eſſentiam illarum aqua corniculi cervini extractam uſurpant: aut aquas etiam, quas vocant theriacales, antepilepticas, antapoplecticas, & antiparalyticas, & id genus alias ſpecificas aquas, morbis iſtis cõgruentes & aptas: de quibus jam ſuprà loquuti ſumus: quarũq; formulas in eadem noſtra Pharmacopæa, ex ſpagyrica aut Hermetica ſchola petitas, deſcripſimus: quibus Dogmaticorũ pręſidia augerentur, & illuſtrarentur: quæ alioqui per ſe

& seorsim omni ornamento ac decore destituta sunt.

Caput XXVI.

De Spagyrica Cranii humani Epilepsiæ specifici præparatione.

Quod ad specifica attinet, Dogmatici, ut suo loco diximus, multa ejusmodi in usum revocant: inter quæ aquas nostras antepilepticas de hirundinibus, de picis & similibus additionibus saliũ ex iis extractorum, & ex Hermeticis petitorum, decoratas auctasque descripsimus. Inter quos Dogmaticos, sed recentiores inprimis, nemo est qui omnibus aliis medicamẽtis huic morbo idoneis & specificis cranium humanum summis laudibus non præferat, fœminæ laboranti cranium muliebre; viro, masculum adaptantes. Veruntamen inter illos non satis constat de ejus præparatione: cùm alii, ut exhibeatur, in cinerem album redigi velint: alii citra calcinationem & omnem præparationem, sed quale est per se, autumantes ustione omnem primigenium humorem, vitaleq; omne principium absorberi & exarescere. In quo falluntur plurimùm: solamq; sibi externam rerum anatomiam nõ internam notam esse hoc nomine testantur, circaq; corticem

Discrepantes Dogmat. opiniones de præpar. Cranii humani.

tan-

tantùm rerum, non circa nucleum aut medullam, hactenus esse versatos, ut paulò pòst patefaciemus, cùm de admirandis salium virtutibus & effectis verba faciemus.

Huc igitur intrudemus, juxta Hermeticorum industriam, cranii præparationem: unde admiranda auxilia, adversus epilepsiam privatim, eruemus, cujus summa & præstantissima ac peroptima præparatio, magisterium ejus est: *quod fit, si unum aut alterum cranium recens, exquisitissimè omni carne denudatum, & in frustula aut ramenta concisum in cornutam aut retortam, ut vocant, immittatur, cujus tubo adhæreat capax recipiens, ne strictius spirituum vi & copia, ex retorta arenæ immersa & inhumata prodeuntium, dissiliat. In qua operatione igni nequaquam parcendum, qui infra supraq; ac circumcirca ita est ex arte admovendus, ac assiduè perflandus, ut retorta ex incendio incandescat ac exardeat: nec ab igne fovendo priùs desistendum, quàm ex cornuta spiritus albidi in vas recipiens effluere desierint: quod facilè cognoscetur ex recipientis vasis declaratione, cujus perspicuitas nihil spirituum ampliùs exhalantium aut rubri olei, unde antea turbabatur; restare satis arguet. Quo cognito ab ignis continuatione cessandum: sinendumq; est, ut per se sensim extinguatur, & citra tactum vasa refrigescant: à quibus agitandis supersedendum ad* *Magisterium cranii humani, ejusq; præparatio.*

horas 24. ut per otium spiritus melius in recipiẽte firmentur, insideant ac conquiescant. Ex quo tandem effundendus erit seorsim liquor subalbidus, ac instar lactis turbidus, qui ex singulis craniis ad quatuor circiter aut quinq; uncias extillare solet, cui rubrum oleum sanguinis instar, supernatabit ad sex drachmas, vel semiunciam: at fœces in fundo retortæ residuæ, carbonis instar comminuti nigerrimæ, in cineres albos erunt igne reverberii redigendæ: ex quibus sal aquâ pæoniæ aut aliâ antepilepticarum nostrarum stillatitiâ, eruatur. (Phlegma enim unius aut alterius cranii huic rei satis esse nequeat, nisi fortè copiosa ex multis craniis proliciatur.) Ejusmodi autem sal solvatur, filtretur ac coaguletur cum eadem ipsa aqua: idq; multoties repetatur, dum perfectissimè emundatus sit ac depuratus. Interà autem, dum hujus salis operationi incumbetis, ter aut quater repetetis ac iterabitis liquoris cum tinctura sua supernatante conjuncti, destillationem. Quùm autem omnia ista gravem admodum ac fragrantem odorem spirent, ut is detrahatur, trajiciendus erit liquor, per modicum colchotaris, ex vitriolo Cyprino aut Ungarico exiccati, qui verè aureus ac summè pretiosus inde evadet, mercuriũ cum tinctura sua mixtum, oleo aut sulphure continens, in quo liquore si salem suum dissolveris, qui per se solusq; summum est Epilepsiæ remedium,

Sal cranii humani.

in perfectissimum evadet medicamentum: cujus si duas aut tres guttas ex semicochleari aquæ antepilepticæ, aut theriacalis, intra & extra epilepsiæ paroxysmum exhibueris, idq; per mensem singulis diebus continuaveris, perfectam hujus mali curationem, favente Deo, consequêris.

ADDITIO.

Huic magisterio cranii humani, ut suprà parati, si essentia aut magisterii perlarum & corallorum ana ℥ j. addideris, diamoschi, diacastorei ana ℥ ß spiritus vitrioli veri, hoc est, cum virore suo extracti, guttas 24. olei de seminibus pæoniæ, guttas 20. mellis anacardini ℥ j. mixtaq; simul omnia circulentur in Pellicano in B. M. ad tres aut quatuor dies. Quibus exactis liquor exemptus accuratè asservetur, & cùm opus fuerit ℈ j. aut seorsim, aut ex aliquo alio liquore, quales sunt superiores, exhibueris, mirandos effectus inde nasci percipies.

PRÆPARATIONIS COMpendium.

Qui tantum temporis & operæ in hujusmodi præparationibus verentur insumere, etsi utilissimis: compendiosiorem hanc, quæ sequitur, viam ingredi poterunt: *ut scilicet sumant unum aut alterũ cranium, recens excarnatum, & nunquã sepultum, quod in frusta continuant aut ramenta, ex quibus destillatione per*

retortam, liquor cum spiritibus, ut suprà, extrahatur: quod uno die perficitur. Atq; totus hic liquor bis per se rursum distilletur, ad maiorē puritatē inducendam. Quæ operatio integrū diem non exigit. Cujus liquoris unciis quatuor si castorei recentis ʒ j. diamoschi dulcis, confectionis alkermes anà ʒ ß. mellis anacardini ℥ j. addideris, simulq; omnia probè miscueris, & rursum ex alembico igne cinerum sublimaveris, corallorumq; & perlarum essentiæ cum spiritu vitrioli extractæ ana ʒ j. nec non olei succini guttas xx. *oleorum cinnamomi & anisi ana guttas* x. *addideris, scrupulumq; istius mixtionis exhibueris ex aliqua convenienti aqua mira percipies, si ab una ad alteram Lunam, ejus usum non intermiseris.*

ALIA CRANII OMNIUMq; FAcillima præparatio.

Quùm non semper cranium recens ocurrat: nec pervius sit omnibus illius excarnandi modus, ut illis, qui de more in anatomiis versantur: eorum loco usurpari illa poterunt, quæ recens è sepulchris effodiūtur, & si aliorum bonitaté non æquant, quod minus mercurialis essentiæ, aut nihil prorsus obtineant, quam quæ recentia sunt, & nunquam sepulchro condita, abundè possident & retinent: nihil enim in his humo absorptum est, ut in aliis,

aliis, quæ diutiùs cœmeteriorum terrâ nitrosâ obruta, atq; idcircò ab ea omni carne, medullâ & liquore spoliata, quem à propria natura mercurialem & sulphureum obtinent, prorsus exaruerunt & depasta sunt. Quod eorum salibus non accidit, quos propter fixiorem illorum naturam in residuo ossium restantem, terra non attingat, ne dum possit absumere. Hac enim ratione ad infinita secula, ossa & nitida & integra, citra ullum formæ aut fixioris suæ substantiæ detrimentū & jacturam perstare, ubiq; perspicere est. Eligantur autem ea crania, quæ minorem in sepulchro moram passa fuerint, ex quibus sal, ut sequitur, proliciatur: quod præsentius & magis specificum Epilepsiis futurum est remedium, quàm si pulvis solus aut imparatus, aut etiam albedinem calcinatus exhibeatur: siquidem sal qui ex cranio arte extrahitur, in liquorem facilè resolvitur, qui eo venis nostris ac spiritibus communicabilior & penetrantior est ullo pulvere aut cineribus terrâ suâ & corporeâ mole adhuc obtusis & oppressis. In quo utiq; sale non tantùm craniorum, sed aliarum etiā omnium rerum abundè primigenius humor & vitale rerum principium insita sunt. Hinc fit ut inter simplicia, ea, quæ copiosiore sale abundant, fortiùs vigeant, & strenuè magis temporum injuriis reluctentur,

Sal cranii ipso crudo præstantius.

Quæ sale abundant, diuturniori vita fruuntur.

tur, ut nullis nec rigoribus, nec ardoribus perimi aut vinci poſſint, quo minus virorem ſuum & vegetationē conſervent, quod ſecus aliis, eò minùs præditis, accidit. Idem videre eſt in animalium genere, ut inter illa, quę copioſiorē ſalem natura poſſident, ea vivaciora & diuturnioris ſint vitæ. Quin & partes animalis eo abundātiores, quales ſunt oſſeæ, minus corruptioni obnoxiæ ſint, & ſerius interitū minentur. In iiſdē ſalibus formę rerū delitescunt, quod luculētis exemplis paulò pòſt illuſtrabimꝰ, ut unicuiq; pateat, & oculis ſubjiciatur, ac veluti manibus palpetur, quicquid admirandarum proprietatum & effectuum, in vitali illo principio latitet & contineatur.

Ut igitur facilem, & citra temporis jacturam ac impenſarum magnitudinē extrahendi è cranio ſalis modum doceamus, quod libenter in gratiā Pharmacopæorum ac artificum minùs ſolertiū, ut addiſcant: nec non ægrorū, qui magnis ſumtibus, ſuą inopia parcere coguntur, ut ex hac facilitate, quam proponimus illis, libenter ſuccurratur, nec ex difficultate operationis, de qua nemo conqueri poſſit, charitas erga proximum refrigeſcat, quam in Chriſtianis cordibus erga fratres ardere par eſt & æquiſſimum, prout ſequitur, præſtabimus.

Preparatio ℞ *tria, quatuor, aut etiam plura crania, quę*

parum

parum diu in terra delituerint, ut diximus. Ea *salis cranii humani.*
in frusta contundantur (solùm calvariam intelligo citra maxillas aut mandibulas) quæ prius vino optimè detersa & mundata, postea in vinum album infundatur, in quo caryophylla, macis, flores rorismarini, lilii conval. tiliæ, calend. salviæ macerata fuerint: quod bis aut ter subinde repetẽdum, ut hoc infusionis vino optimè imbibantur. Atq; sic parata craniorum frusta in cupellam terream non vitreatam immittantur, quæ in furno reverberationis, Athanore dicto, posita, flamma carbonum, non ligni, in calcẽ aut cinerem redigantur albissimum. Qui quidem cinis in matratium vitreũ injiciatur, cui tantũ aquæ rosmarini superfundatur, ut quatuor aut quinq; digitos superemineat. Obducatur firmissimo luto vas, quod abiete & cera constet Hispanica, ne quid expiret: atq; in B. M. bulliente collocetur, in quo, ad quatuor aut quinq; dies in digestione & circulatione retineatur: quo tempore aqua, lixivii instar, cranii sale tingetur ac impragnabitur. Refrigerato vase, aqua per inclinationẽ effundatur: & materiæ recentem aquam superfunde denuò, ut nova fiat digestio & circulatio, ut suprà: idq; toties iteretur, donec totus sal in aquas trãsierit. Istius aquæ sale impragnatæ, vel dimidium cochleare argenteum propinari potest in curationem vel præsentis vel futuræ epilepsiæ chronicæ. At si ab ista aqua salem separare volumus,

omnes

omnes istæ aquæ imprægnatæ in alembicum profundantur, ex quo destilletur aqua à sale, qui in fundo alembici remanebit: quem si animus est puriorem reddere & crystallinum, solutionibus, filtrationibus, coagulationibus identidem crebrò repetitis, ad summam puritatem adducetur: qui & solus pretiosissimus est ac magnæ virtutis, & essentiis corallorum, perlarum, & id genus aliarum rerum antepilepticarum, commixtus.

CAPUT XXVII.

De seminarii prædictorum affectuum plenaria resolutione ac consumtione, deq; usu & præparatione Topicorum, juxta Hermeticos.

IN resolutionem & consumptionem prorsus integram reliquiarũ Epilepsiarum, vertiginum diuturnarum, & apoplexiarum in paralyses degenerantium, post præparationes, evacuationes, aversiones, derivationes ac roborationes superiores Dogmatici, ut jam monuimus, diætis utuntur, ut vocant, hoc est, hydroticis, ac sudorificis decoctionibus, ex guajaco, china & salzaparilla, ac sassafras, atq; id genus aliis vulgaribus sudatoriis concinnatis. Hermetici verò in eundem finem ac scopum, talia quidem remedia admittunt: at illis præterea sales suos admiscēt, aut

Diætæ Dogmat.

aut liquores acidulos, qui minore dosi, & citra exuperantem calefactionem, longè magis in eosdem affectus conducunt.

In hoc etiam Dogmaticis sunt superiores, quòd inter hydrotica vegetabilia norint & habeant singularia quędam specifica singulis istis morbis proprietate quadam congruentia: ut adversus epilepsiam hydroticum hoc specificum habent, viscus nempè quernum præparatum: semen pæoniæ, & rasuram ligni buxei, quæ inveteratis etiam vertiginibus opem ferre potest. Adversus paralyses hydroticum usurpant ex ligno junipeтino cum floribus calendulæ, lavendulæ & rosmarini magnâ copiâ, addentes singulis hydroticis suos sales in majorem utilitatem, nec non aliquot liquorum acidorum guttas ex sulphure aut vitrioli spiritu. Præter hæc omnia, alia possidēt hydrotica ex metallica substantia desumpta, longè adhuc aliis & præstantiora & meliora, de quibus suo loco postea dicemus, unde discatur illorum in remediis fœcunditas & divitiæ, nec nō in præparandis & coquendis hydroticis ex vegetabilibus præstantia & industria: unde quàm egregię observationes, vulgares illas omnes superantes, eliciantur, perspicere licebit, si omnis absit invidia, & res ex æquo & bono judicetur: quod præter eas, quas jam suprà descripsimus, formulas, clarius

Hydrotica Hermeticorum specifica.

riùs patebit ex iis, quæ in restituta nostra Pharmacopæa abundè tradidimus.

Topica. In remedia topica eundem curationis scopum spectantia, nec non tam inveteratis epilepsiis, quàm apoplexiis conferentia, ac paralysibus, loco oleorũ castorei, salvię, betonicæ, rutacei, vulpini, nardini, laurini, piperini & similium vulgarium: nec non unguentorum, Martiati, Agrippæ, de bdellio, communiũ, ex quibus pręscribuntur formulę in unctionem membrorum affectorum, Hermetici usurpant olea arte & citra vulgaris olei olivarum additionem extracta longè aliis subtiliora, penetrantiora, magis attenuantia & discutientia, nec non nervosas partes corroborantia, ex omnibus gummi generibus, ex castoreo, styrace, benjoino, floribus salviæ, rosmarini, betonicæ, calendulæ, seminibus pæoniæ, ex baccis lauri, juniperi, piperis, & aliis id

Balsama. genus aromaticis. Ex quibus etiam cum aqua vitæ præstantissima balsama & odorifera ad easdem intentiones conficiunt. Quòd autem hodie multi Dogmatici, oleis therebinthinę, petroleo, de cera & lateribus, sive simplicibus, sive cõpositis utantur, palàm est eos ejusmodi remedia ex spagyricis esse mutuatos: ut olea etiam alia, quæ ex omnibus resinis, pinguedinibus & axungiis, ex quibus etiã admiranda linimenta componuntur, destillari solent

lent: quæ potiſſimùm contracturis & paralyſi cõferunt. Horũ preparationes videre licet in noſtra Dogmaticorũ Pharmacopæa, artificiis ejuſmodi ſpagyricis aucta & exornata. Hîc tãtùm ſubjiciemus, duorũ aut trium topicorũ ejuſmodi formulas, quæ præſertim omni paralyſεων & contracturarum, ſive recentium, ſive inveteratarũ generi maximè conducunt:

Topicum ad paralyſ. & contract.

℞ *oleorum reſinæ & therebinthinæ arte ſpagyrica extractorum, ana* ℔.j.ß. *galb. bdel. ſerapini ana* ℥iiij. *caſtor.* ℥ij. *benjoini, ſtyracis calam. ana* ℥j.ß. *pinguedinum taxi, cuniculi, anſeris, anguillæ, ana* ℥iiij. *medullæ cruris bubuli* ℥ij. *aquæ vitæ optimæ* ℔.ij. *baccarum juniperi, lauri, ſeminis pæon. conquaſſatorum ana* ℥ij. *caryophyl. nucis muſc. contuſorum ana* ℥j. *piperis longi* ℥ß. *florum ſalviæ, roſmarini, beton. lavend. calend. ana pug.* ij. *ſucci corticis ebuli & ſambuci, ana* ℥iiij. *omnia in amplum matratium vitreũ conjiciantur longi colli, & in digeſtionẽ in fimo equino calido, vel in Bal. M. ad quatuor aut quinq; dies collocentur, ut pinguedines in eo liqueſiant, & olei therebinth. ac aquæ vitæ opera gummi ſolvantur, & aromatum ingredientiumq; aliorum ſpiritus ac eſſentiæ ſeparetur ac eliciantur. Hinc calentibus adhuc omnibus fiat colatura & fortis ex torculari expreſſio: expreſſumq;, ut ſubtilius & in tenuiorem ac magis ſpirituoſam quintam eſſentiã redigatur, in alembicũ aut cupreã*

cor-

cornutam, quæ destillandarum pinguedinum & gummi, vel seorsim etiam, instrumenta sunt aptissima, immitatur, gradatim ignem circumcirca admovens, qualem ejusmodi pinguedinum destillatio exigit. Hac ratione prolicietur balsamus aut oleum copiosum & magnæ virtutis, omnium ingredientium vires sortitum. A quo si lubet, aquosam stillatitii vini substantiam, aliorumq; succorum separabis ad lentissimũ ignem, aut non separabis, si voles. Isto oleo tota dorsi spina ab occipitio ad imam usq; vertebram, partesque paralyticas aut resolutas illines: quas unctas lanâ pingui succidâ, granorum juniperi & aliorum cephalicorum pulvere conspersâ, involves: unde mirandos effectus in omni paralysis & contracturæ genere, nec non omnibus, in summa, nervorum affectibus sis probaturus.

ALIUD.

℞ oleorum de cera, de lateribus compositorum, & ut in Pharmacopæa nostra Dogmaticorum descripta occurrunt, ana ℔. j. ß. *benjoin. styracis, calamit. ana* ℥ iij. *castorei, myrrhæ ana* ℥ ij. *euphorbii* ℥ ß. *injiciantur omnia in vas vitreum optimè clausum, & in cella vinaria, aut frigido aliquo loco repositum, ut brevi solvantur gummi, & in balsami naturam oleorum beneficio convertantur. Cui, etsi jam per se insignis ac magnæ virtutis, si olei laurini, arte spagyrica ex-*

tracti

tracti ℥ iiij. *pinguedinis ursi, taxi, arte chymica etiam paratæ, ana* ℥ iij. *addideris & probè miscueris, præstantissimum & penetrantissimum balsamum consequeris: nec non ad omnes nervorum affectus efficacissimum, ac ad robur partibus unctis maximè conciliandum. Siquidem in olea ista de cera & lateribus composita, quæcunque simplicia nervis amica ac familiaria sunt, ingrediuntur, & suam virtutem deposuerunt.* Docuimus etiam in eadem nostra Pharmacopæa, ejusmodi olea, nec non laurinum & de pinguedinibus, citra olei alieni additionem, elaborare. Quarum formularum exemplo, quivis Medicus, vel tantillùm chymicis extractionibus initiatus, sexcéta alia ejusmodi remedia ad illarum imitationem præclarissima, nullo negotio excogitare ac parare possit, ut dilucidè cuivis videre & experiri licet. Si porrò iis de cera & lateribus oleis, flores sulphuris adjeceris, non ineptè feceris. In illis enim perinde ac in oleo terebinthinæ dissolvi possunt, modò id fiat in calido aliquo loco. Veruntamen balsamus ingratum hinc odorem sibi compararet: quo fit, ut hîc flores non addamus: quorum tamen usum si expetis, ad majorem exiccationem, balsamo sulphureo Martini Rulandi, in centuriis ejus descripto, uti possis: quo tam rara & admiranda præstitisse se scriptis affirmat.

Hic igitur tam internorum, quàm externorum præsidiorum chymicorum omnibus curationum indicationibus, quæ hujusmodi morbis congruunt, tanquam ex picta tabella, oculis subjecta habetis ornamenta & gazas, quæ, tum ex vegetabilium familia, tum animalium deprompta sunt, rejectis in alium ad calcem hujus scripti locum, metallicis: ut quæ & præstantiora aliis omnibus ϗ ἐνεργέστερα admirandisq; effectis, magis prædita sint: ubi etiam Dogmaticorum methodum sequimur, qui utplurimùm præmissis imbecillioribus remediis, frustraq; tentatis ex vegetabilibus & animalibus, ad metallica tandem confugiunt, dum ægros suos ad thermas aut minerales aquas, tanquã ad tutiora subsidia, relegant: quas tamen boni illi viri, sui immemores, alibi damnant & respuunt: quiq; (ut nonnulli alii, qui veteri senectæ & crassæ suæ ignorantiæ immori malunt, quàm turpiter, ut putant, à sententia dimoveri se patiantur) parum norunt, quàm sibi sic contradicendo cæcitatis & ignorantiæ, nec non in erroribus suis pervicaciæ ac obstinationis reos se faciãt, ignorantes arte naturam, ad cujus imitationem, ejus fundamento, ars superextruit, posse etiam in his remediorum generibus superari, & de præstantia arti cedere. Quod & in aliis rebus omnibus videre licet, quæ aut medica-

Dogmaticis mineralia tantoperè ipsis invisa, extremum sunt refugium.

dicamenti, aut nutrimenti usum prȩstant, ubi natura, sive rhab. sive colocynthidem aut alia purgantia, sive frumentum & racemos in alimentum producat, requirit tamē artem, quæ naturalia ista in usum hominis perficiat, & consentanea ejus naturæ, ac magis vel ad medicandum, vel ad alendum congrua reddat & aptiora: quod vel cæcis ipsis perspectissimum est ubiq; ex infusionibus medicamentorum, ex panificio & vini elaboratione, quæ egregiæ utique & excellentissimæ sunt artis præparationes, citra quas crudiores illi cibi, & medicamenta assumpta, vitæ humanæ longè essent nocentiora, quàm utiliora: & altiore radice ac occultis seminariis carentia, vulgaria quidem & communia remedia, quȩ natura sponte sua fert, fortè usui esse possint, citraque ullum exquisitius artificium. Quæ si nihil proficiant, æquum est ad fortiora & validiora confugere: ut sic ad debellandas grues Pygmæorum aut stilponum robur satis esse possit, ne dum ad mures aut formicas longè imbecilliores expurgandas: ad hydram verò, leonem, aut aprum Ætolicum subigendum, fortius longè robur opponendum sit. Hujusmodi sunt hi morbi, Epilepsiæ, lepræ, apoplexiæ, lues Hispanica, & id genus alii, quos hîc tractamus, quorum immanis ac indomita ferocia non nisi Herculeâ

Ars Naturæ dona ad usum hominum reddit idonea.

clavâ devinci ac opprimi poteſt. Idcircò aptè ſummus ille Dictator Hippocrates & ad rem dicebat, extremis morbis, extrema eſſe adhibenda remedia. Inter autē extrema ejuſmodi remedia, hoc eſt, valentiſſima & fortiſſima, ſupremum occupant locum, quæ metallica eſſe diximus, de quibus nunc nobis reſtat dicendi opportunitas.

Medicamēta externa.

Caput XXVIII.

De ſalium quorundam ex Mineralium familia deſumtorum, affectibusq; prædictis ſpecificorum anatomia interna & vitali, virtute & præſtantia.

Talia eſſe metallica præſidia vel ipſi Dogmatici ſatis ſuperq; compertum habent, ac fateri coguntur: cum (ut ſuprà monuimus) in quibuſvis deploratiſſimis morbis, ubi ſilent vulgaria remedia, ad thermas & minerales aquas, metallicis ſpiritibus gravidas, confugiunt, ex quibus varios ac admirandos effectus experiuntur, ut quotidianus teſtatur earum uſus, omni rationum pondere ac argumentorum cumulo ſuperior.

Salium efficacia.

Inter autem metallicas ſubſtantias, (quæ trium ſunt generum) eæ quæ ad naturam ſalis referuntur, quæq; magis de ſimplicitate elemen-

mentari participāt vi & efficacia agendi majore pollent. Fusiorem autem de hujus principii vitalis natura, donis, proprietatibus, officiis ac præstantia tractationē in librum nostrum de recondita rerum natura, artisq; mysteriis, tanquā in suum locum, differimus: rati satis esse, hîc in præsentia admonere, quàm graviter ex Dogmaticis nonnulli hallucinentur & peccent, qui salis cranii humani incinerationem ac extenuationem, in epilepsiæ curatione damnant, nec non aliorum salium ex variis rebus extractorum, ad emundandum, expurgandum, ac omnis generis impuritates corporis nostri, quæ omniū morborum, quibus oppugnamur, seminaria figunt, eluendum, usum respuunt ac explodunt: ex quibus (si natura eas sordes, bilis nitrosulphureę beneficio, in jejuno intestino excretricem facultatem vellicantis, ac ad expulsionem irritantis, nō deturbaverit) varia morborum genera oriuntur. Est autem fel ex salium naturalium genere detergentium, quemadmodū & urinæ alii excretionum generi inservientes, ut alibi docuimus. *Salium proprie t.*

In hoc porrò magis hallucinantur, quòd sales ab incinerationibus & extractionibus, humido suo primigenio ac vitali principio prorsus spoliari autument. Quo satis indicāt, quàm exiguam, aut nullam etiam prorsus a- *Calcinatione salium humidum eorum primigenium non absumi.*

natomiæ vitalis & internæ rerum naturalium cognitionem habeant, etsi ubique vitales rerum spiritus, & admirandas eorum virtutes ac effectus, citra tamen judicium, animadvertant: satis enim quotidiana, ad erudiendos illos, esset ex odoribus, saporibus & coloribus rerum petita experientia, ni prorsus aut stupore nativo, aut spontaneâ malignitate cæcutire vellent. In illis enim potentibus qualitatibus, quæ aliunde, quàm ex salibus, ac præcipuè metallicis, non emergunt, satis superque interna elucescit ac vivá anatomia. Quod exempli gratia, patet in sale zuccharino, quod ex plumbo vi aciditatis vitrioli, vegetabilium omnium principis, aut etiam (quod satius est dicere) veri illius nectaris essentiâ cœlesti acidulâ, elicitur: siquidem viribus menstruorum illorum totum propemodum plumbum in salem redigitur, qui vel communi etiam aqua, instar vulgarium salium, dilui ac solvi potest, tractariq; filtris ac coagulationibus, aliorum instar. Ex quo ad siccitatem redacto, spiritus educi arte possunt, qui in aquam vitæ fragrantissimam, & summè admirandam resolvuntur, quæ flammam non segniùs, quàm vera & subtilissima vini essentia concipiat, sulphure proprio ac tincturâ, sanguinis instar rubicundissimâ, ei super-

Vitales rerum qualitates unde proficiscantur.

Anatomia interna Saturni.

pernatante. Unde verus Philosophus ex triade per unionem copulata unitatem colligit: quod verum est auri dissolvens, ut jam alibi scripsimus.

Atq; ex hac potissimùm scaturigine, veri Medici Hermetici universalia sua ac suprema remedia in epilepsias, vertigines, apoplexias, quas hic tractamus: nec non in elephantias, cancros, & id genus gravissimos ac invictos morbos expiscari debent, ut humano generi fœliciter consulant. *Universalia Hermeticorum remedia.*

Quod ad corallum attinet, qui arbusculus est metallicus, ex saxis marinis exurgens, vitamque à spiritu salis vegetantis possidens, ut qui etiam totus naturam salinam præ se fert, cùm totum penè ejus corpus in salem redigi possit, mediantibus illis dissolventibus, quæ suprà attigimus, quibus evaporatis, & exiccata coralli substantia salina, ex eo pariter aqua vitæ ardentissima educitur, quæ, instar quoque essentiæ vini, flammam concipit, cum rubra, sanguinis instar, tinctura, quæ circulationis aut rectificationis beneficio aquæ innatat: quæ quidem aqua & tinctura, si probè inter se uniantur, jam tum antidotum præbebunt adversus epilepsias & apoplexias præstantissimam, si aliquot ejus guttæ ex aqua aut liquore congruo assumantur. Quod tamen *Anatome Coralli.* *Antidotus antepilept. & antapoplectica.*

artificium, si eodẽ modo persequamur, quem observavimus in mẽstruo Saturni describendo, aut Lunaria minore, aut opere vegetabili Raymundi Lullii, quas operationes in tractatu nostro de priscorum Philosophorũ medicinæ materia, &c. descripsimus: certissimũ ac supremum dissolvens educemus, quod aurum in veram quintam essentiam (quod veris omnibus Philosophis factu facillimum est) sit redacturum.

Margarita. Similis aqua vitæ ex perlis & unionibus ex eodem, cum corallis, fonte productis, extrahi etiam potest. Reperiuntur enim perlæ in conchis marinis, variis coloribus inargentatis. Quos quidem varios colores à salis spiritibus proficisci exemplo docuimus, in nostro tractatu de priscorum Philosophorum medicinæ materia proposito, cùm de sale petrę loqueremur, cujus spirituum penetratione totum alembici corpus variegatur ac tingitur, colorem opalæ, hoc est, omnigenæ picturæ, referens.

Cordialia. Etsi autem vel solæ ipsæ aquæ vitæ aut essentiæ perlarum aut corallorum, per se satis & ex sese inter præstantissimas antidotos cor mirè recreantes ac refocillantes censeantur: si tamen ulterius procedatur, dissolvens in-

Vera Solis & Lunæ menstrua. de solare & lunare admirandæ & incomparandæ virtutis, adversus epilepsias ac desperatos

ratos omnis generis affectus, extrahetur ac elaborabitur, ut nemo non sani judicii tantã medicamenti vim & efficaciam ubique testetur, nec nisi obliqua ac perversa raptus mente fateri erubescat.

Si quis autem de operationum longitudine ac diuturnitate, nec non caritate tam laboriosi medicamenti conqueratur: sciat ille, magnis potentibus ac divitibus solis etiã esse dicatum, & à nobis in illorum usum proponi, qui nullis parcunt sumptibus, ut hujusmodi arcanis vitæ suæ conservandæ consulant, & tam gravibus ac horrendis malis sese expediant. Præterea in hunc finem etiã hæc à nobis exponuntur, ut pateat oculis, quàm admirandas vires, proprietates & effectus vitales conclusos in se, sales vel metallici habeant, & quàm solerti ac sagaci artificio in aquas vitæ, præter multorum etiã magnorum Medicorum & Philosophorum, qui sibi omnium rerum scientiam arrogãt, opinionem ac fidem, transeant ac resolvantur. *Occupatio.*

Ex rubinis, smaragdis & hyacynthis cum floribus kibric, ex arte ter calcinatis igne reverberii, ut artis est, tandem cum salis spiritu vitriolato eliciuntur essentiæ seu tincturæ, ad prædictos morbos profligandos, perutiles. Smaragdorum & rubinorum essentiæ cum aqua lilii convall. exhibentur ad epilepsiam *Tincturæ gemmarum affectibus prædictis specifica.*

& vertigines; at hyacynthorum tinctura cum aqua calendulæ exhibita, paralysi & contracturæ summum est remedium, si post generales evacuationes, per quindecim dies continuos usurpetur, harum tincturarũ doses sunt iiij. v. aut vj. guttulæ, vel cum proprio menstruo conjunctæ exhiberi possunt usq; ad unum cochlear cum vino, aut aliquo alio liquore convenienti.

CAPUT XXIX.

De Spagyrica salis marini analysi, admirandaq; ejus, tum in vegetabilia ac metallica quædam Naturæ individua, tum in corpus humanum agendi potestate.

AT opus est, ut salium nostrorum tractationem persequamur, ac miros etiam salis marini effectus expiscemur, quo quotidiè omnia cibariorum genera condiuntur, nec illo, ad vitam humanam tam necessario, quicquam carere potest.

Si à salis marini dulcibus crystallis exordiamur, qui ex materia tam acri ac salsa extrahuntur, non dubium est, quin ignaris hominibus, rem istam supra hominis industriã esse arguẽtibus, risum moveamus; quod quidem si ad amussim legum & normarum Philoso-

losophiæ illorum rem istam revocemus, utique ridiculum planè futurum est: non autem si ad incudem veritatis, genuinis ac legitimis Philosophis probè cognitam, & quibus solis hæc scribimus, referamus. Visum est autem hoc tam suspiciendum arcanum, in gratiam illorum, enucleare, ea lege tamen, ut solis artis filiis, terminorum ejus peritis, ac verè Philosophiæ fonte prolutis, non ignaris & stupidis hominibus, imò etiam maledictis ac cõvitiis tantam artem proscindentibus ac indignè lacerantibus, in cognitionem veniat. Æquum est enim, detrectatores ejusmodi in sua inscitia ac cæcitate permanere, suesq; ac porcos ab unionibus istis proculcandis arcere, ne dum admittere. *Quibus hæc scribantur.*

Solvatur igitur sal marinus, filtretur & coaguletur ex arte, cũ proprio & naturali menstruo, idq; toties, dum summã purificationẽ ac claritatẽ acquirat. Hujus sic emundati & clarificati salis ℔.vj. *adjice dissolventis vitriolati & melliflui ex vegetabili, & animali parati, quod sufficit ad majorẽ fermentationẽ ac corroborationẽ, ut facta digestione cõveniente, quã præiisse oportet, usum vehiculi prebeat, ad commodiùs spiritus aqueos, sulphureos ac vitriolatos, dulces, acidosq;, qui firmissimè sali illi reconditi inhærent, extrahendos. Quod in pixide Wallemburgica, vel quavis alia, que ignẽ sustineat, quales sunt retorte Bello-* *Præparatio.*

vacen-

vacenses, ex quibus Lutetiæ aquæ fortes exprimuntur, præstandum est.

In hoc versatur rei cardo, ut gradatim ignis admoveatur: in quam rem sedulò artifici & in hujusmodi opere exercitato incumbendum est. Necnō & fornax reverberatoria Athanoris requiritur, in qua opus ex norma & mensura dirigatur. Oportet enim vas incandescat purpureo, nō claro colore, ne videlicet sal fluat: cujus fluxus spiritus retineat, ne copiosiùs & opportunè, ut decet, extillent. In eo autem adæquato igne cornutam aut retortam immorari necesse est ad octo dies, quo tempore semper recipienti invigilandū erit, quod usq; adeò, & spissum & capax firmissimoq; luto obvolutum esse oportet, ne quid usquā expiret: quod & turbidum & spiritibus vaporosis ac albis oppletum animadvertetur, in quibus virtus & primum ens metallorum resolutum est in aquam acidissimam. Post spiritus exhaustos, tandem ad collum & summitatem recipientis, sub finem destillationis sublimabitur, aut attolletur terra, quæ foliata dicitur, instar nivis albissima, quæ ei collo adhærebit, qui mercurius aut sulphur Philosophorum nuncupatur, quam utramq; appellationem meritò & jure suo obtinet.

Primū Ens metallorū.

Terra foliata.

His itaq; peractis & refrigeratis omnibus vasculis, ut probè omnia conquiescant, loricis suis vasa erunt exuenda, cōjunctaq; per agitationem utraq; essētia salina ac spiritualis seu liquida, in

alera-

alembicum effundentur vitreum, ex qua tria principia summè spiritualia, simplicissima ac efficacissima seu maximè penetrantia, quæ in ea continentur, separanda erunt, ut seorsim singula seponantur, ut mox dicetur, quæq; deinceps in unum corpus uniantur, quod verè homogeneum est, ac nihil heterogenei retinens, simplicissimum ac penetrantissimum efficacissimumq; futurum est.

Alembicus autem & Recipiens firmissimè loricata in Balneo vaporoso collocentur, suo quodq; loco, ac lentissimo calore insipidũ phlegma, aquæ tantum inutilis saporẽ referens, separetur. Quo separato ad justam satis quantitatẽ, idq; lentissimo igne, ut dictũ, alembicus frigori exponatur, ubi pellucidissimi lapilli crystallini, gustuiq; dulces, formabuntur: quibus semotis ac seorsim sepositis, redditoq; denuò Balneo dulci alembico, ut rursum ad lentum calorem insipidum phlegma sejungatur, si rursum alembicus frigori exponatur, concrescent iterum glaciales globuli, iidemq; perdulces. Quæ quidem operatio toties repetenda est, dum nulli ampliùs lapilli emergant, & quicquid residui extillabit, nõ ampliùs phlegma insipidum, sed aciditatis vitriolatæ, quæ mordicationem summam linguæ inferat, instar acerrimi spiritus vitrioli, gustum inducat. Tunc verò ab operatione desistendum, & in fundo alembici quærendum verum salis oleum vitriolatum acidumq; *Crystalli dulces salis.*

acidumq; à quo omne insipidum phlegma & inutile extractum fuerit. Crystallini verò lapilli, etsi sapore dulces deprehendantur, admirandæ tamen sunt virtutis, ut qui soli seorsim vel cum oleo suo ad idoneam quantitatem permixti, sint verum Solis terrestris menstruum ac dissolvens, ejus proprietates ac virtutes vitales vegetantesq; locupletans ac exacuens, quemadmodũ cœlestis Sol in Arietis signo domicilium figens, ubi Marti sedes gratissima est, exultat, & prępotentes vires, in rerum mundanarum renascentia exerit, spiritus rerum in penetralibus terrę veluti sopitos calore suo virtuteq; excitans, ut ad superficiem terrę attollantur & individua sua, sensim radicibus corporeis, corticibus & caudicibus, illius viribus assumptis, virore, floribus, verno tempore tandẽ ornata procreent. Quos quidem Solis cœlestis effectus balsamicus terræ liquor, qualẽ ex salibus erui diximus, quodammodo imitari potest. Siquidem nihil natura progenuit, quod idem ars imitatione non effingat: & quę potest Sol cœlestis naturali proprietate prę stare, eadem & Sol artificialis, chymica industria paratus, & ex rebus terrenis assumptus, exerere quodammmodo valeat. Quod enim est inferius, idem est ac quod superius. *Liquor igitur iste balsamicus, ex sale eductus, hoc ipsum potest, si ad debitam quantitatem aquæ aut passivi liquo-*

Menstruum Solis.

Simile.

ris, qui ubiq; copiosus occurrit, commisceatur. Ista enim sic diluuntur ac contemperantur inter se idoneè mixta, ut hac mixtione, rosa, violæ, aliivé flores, vel emarcidi ac sicci, quiq; omni odore vitaliq; virtute, vel longo antè tempore exuti fuerint, perfusi, ac imbuti, pristinum virorem & vitales alias dotes recipiant, ac in colorem genuinum ac magis etiam floridum, quo vel dissolvens ipsum etiam tingetur, redintegrentur, ut nec Majus, ex naturali & verno Sole, tot tamq; elegantium florũ sit feracior, quàm hyems ex artificiali nostro Sole, ad radices herbarum effuso, fœcunda eniteat. *Rosæ, violæ, &c. emarcidarum verificatio artificialis.*

Hoc igitur modo, qui suprà dictus est, si dulcedo illa crystallina salis, cum oleo aut aciditate vitriolica propria, debita proportione conjugatur, Solq; in eo philosophicè solutus, & in quintam ibi essentiam redactus, omni sanguine rubicundiorem (quem colorem ex coctione aut digestione proprioq; calore sibi comparat) adjiciatur; Hinc universalis medicina nascetur admirandæ virtutis, quæ vel lepram ipsam tùm universalem, tùm particularem totius corporis, Epilepsias, & id genus indomitos affectus, unius aut alterius tantùm grani dosi, expugnare valeat. *Medicina Vniversalis.*

Accepimus à docto quodã Medico, Francisco Rentzio, Pomerano, elegantiarum istarum chymicarum perquàm studioso, arcanorumq;

rumq; naturæ indagatore solertissimo, dicente, quòd Joannes Montanus Strigius, antiquus & magni nominis Medicus, ac singularis raræq; in utraque medicina eruditionis (quem in magno pretio habebat, cujusq; in Catalogo primorũ Hermeticorum alibi meminimus) cum salis dulcibus istis crystallis, statim ubi variis solutionibus & coagulationibus concrevissent, oleũ ex illis rubicundissimum resolveret, quod in proprio vase, Solem in liquorem reduceret, unde præstantissima medicina oriretur, coctione omnium colorum discrimina experta; cujus ad granum unum aut alterum pro dosi admiranda auxilia adversus superiores morbos præberentur.

Multi vulgares Medici, qui externam tantùm rerum anatomiam rimantur, nec interiora illorum viscera penitiùs introspiciunt, quique bona ex parte, de rebus ex linguæ & palati gustu judicant, atque ex eo qualitates suas derivant, sibi nequaquam persuadeant, in sale usq; adeò sapore acri & salso, hinc quidem tantam inesse dulcedinem, totq; & tàm suspiciendis effectis præditam. Illinc verò liquorem educi vitriolicum, eumq; acerrimũ, qui tam variis etiam, & potentibus effectis, rerum videlicet omnium solutionibus & coagulationibus elaborandis congruat, prout

abundè

abundè in tractatulo nostro de signaturis rerum internis docuimus: quod hic repetere supervacaneum sit, nisi ut seriò mentibus nostris inculcetur, in hoc vitali principio rerũ, quarum mare locuples & fœcunda est minera, immensum arcanorum & mirabilium virtutum pelagus delitescere.

CAPUT XXX.

De interna Vitrioli signatura, variisq; ejus ad varia morborum genera proprietatibus.

A præsidiis illis, quæ Hermetici ex sale communi eruunt, progrediendum est nobis ad ea, quæ ex vitriolo privatim extrahuntur: quod quidem genus est salis, inter alia naturalia, non infimè corporeum, ut constare potest ex eo, quod nobis semper Martis & Veneris, hoc est, ferri & cupri speciem videndam exhibeat, quæ vel omnium chymicorum minimus novit ex vitriolo extrahere, nec nõ per vitriolum ipsum intra paucas horas Martem in Venerem convertere. Unde Poëtæ Philosophi ansam arripuerunt, de amoribus Martis & Veneris dicendi ac scribendi, quorum proles Cupido, Deus amorum (hoc est, magnus ille consensus & sympathia, studiumque res omnes inter se colligans, ac

Sympathia Martis & Veneris à Poëtis descripta.

summo effectu devinciens) esse fingitur, genuinusq; Veneris filius, quã fingunt ex spuma maris enatam, unde ab iisdem Poëtis ἀφροδίτη κ̀ ἀφρογένεια dicta sit, eamq; omnium generationum, totiusq; naturæ parentem eleganter ac verè dixerunt, si internum illorum sensum capiamus. Sic enim figmentis arcana sua mystica involvunt & obtegunt, ut solis sublimibus ingeniis, nõ idiotis pateant. Sed mysteriorum istorum, aliorumq; arcanorum accuratiorem inquisitionem, in libro nostro de recondita rerum natura persequemur, contenti hoc tantùm impræsentia addere, vitriolum extrinsecus viride, interiorem tamen rubedinem continere; ac, præ omnibus aliis salibus, acetũ terrestre possidere, quod omniũ rerum terrestrium fermentationem, cum aqua mixtum (qualem fermentũ farinæ aqua dilutæ exhibet) inducat. Ejusmodi enim putrefactione & maceratione utriusq; inter se juncti elementi, acetum istud naturæ intrinsecus spiritu suo fermentante, attollit & excitat pastam illam naturæ, unde transmutationes, productiones cõsuetæ & individua queque procreantur. Ac primo loco ex ejusmodi fermẽtatione omnis mineralis substantia ortũ habet, ex cujus spiritibus tinguntur postea vegetabilia, quorum essentia animalia deinceps pascuntur & foventur, ut alibi diximus, etsi

Signatura vitrioli.

Fermentatio naturæ.

Vegetabiliũ tincturarum origo.

etsi obscuriùs. Hujus enim rei lucem clariorem in librum illum nostrum de Recondita rerum natura differimus, ex qua studiosus lector magnum fructum ac voluptatem sit reportaturus.

De vitriolo autẽ quid sentiat Galen. libro suo de simplicibus, & quid de ejus transmutatoria virtute scribat, licebit ex ipso Galeno audire, quùm refert, se ex mineris Cypri, terreũ quendã carbonem, Misy vocatũ, attulisse, quẽ in angulo quodã musæi repositũ, successu temporis, in sory conversũ fuisse, deinceps in chalcitidem, hoc est, vitriolũ, ac tandem in chalcanthũ, quod idẽ est ac venus seu cuprũ. *Gal. sententia de vitriolo.*

Multa autem habentur vitriolorũ genera. Quod ex Anglia & inferiore Germano advehitur, cærulei coloris, non usquequaq; laudabile est. Ungaricũ verò inter præstantiora ac meliora habetur. Ut autem bonitatis fiat periculum, admoveatur aut affricetur cultro: si suo tactu, cultrum rubro colore, hoc est, cupreo inficiat, laudatissimum ac optimum habebitur. Cõstat enim in occultis suis visceribus Venerẽ inclusam continere, cujus contactũ Mars statim amplectitur, usq; adeò magna est inter utrumq; metallũ sympathia ac consensus. Inter optima Romanũ quoq; vitriolũ cẽsetur, si syncerũ, nec adulteratum ad nos afferretur. Quod enim advehitur, vitriolica sua *Vitrioli multæ species.* *Examen vitrioli.*

ochra, quæ semen auri in se conclusum habet, sæpenumerò spoliatum est. Alioqui syncerum magno pretio venditur, ut quod non nisi coronato pondo prostet. Sed omnium præstantissimum est Cyprium saphyrini coloris, quæ lunaris est tinctura in internis Lunæ partibus. Quæ quidem Luna perfectionem Solis, seu auri, cominus æmulatur, quo fit, ut ejusmodi vitriolum majorem cum auro consensum ac societatem habeat. Hinc fit, ut etiam veri Philosophi ex Cyprio vitriolo, saphyrini coloris, menstruum aut dissolvens utriusque Luminaris majoris, hoc est, auri & argenti norint extrahere: quod ex aliis vitrioli generibus, citra additionem, fieri nequit. Cyprium enim vitriolum magnâ Solis quantitatem in se continet, quod ejus, supra alia, pretium auget, ut non nisi tribus aut quatuor aureis nummis singulæ libræ divendantur.

Ex vitriolo remedia. Ex vitriolo autem multa variaq;, eaque egregia remedia proliciuntur. Cùm enim naturæ metallicæ prima materia, & tanquã Ens primum habeatur & sit: nõ dubium est, quin ejus spiritus, nondum mole corporis solida crassaque metall. obruti: sed corporei adhuc spiritus, aut corporis spiritualis naturam retinentes, viva activaq; efficacia ac qualitate, hoc est, immensa ac inexplicabili virtute (ut qui à simplicitate & puritate elementari mi-

nera-

neraliq; minùs recedant) prædíti ac instructi sint: utpote in quo vitriolo omnes omnium metallorũ spiritus, vires ac proprietates potentiâ, tanquam in sua origine, delitescant & contineantur: ac inprimis vitriolati seu venerei spiritus, ut & Martiales, Lunares, Solaresque: qui cum eo tanto cõsensu ac congruentia junguntur, ut in ipsum vel magna etiam copia, sese transfundant, & ab eo eliciantur. Unde fit, ut non tantùm qui à vitriolo extrahuntur spiritus, solius cerebri affectibus tanquam Lunares, conducant; sed cordis etiam, renum, partiumque generationi dicatarum, martialibus quoque ac venereis morbis, tanquam venerei ac martiales opitulentur ac remedium adferant. Sed hanc astronomicam ac chymicam sympathiam, alibi, in nostro de Recondita rerum natura libro, fusiùs juvante Deo sumus explicaturi: hic satis sit, eam tantùm obiter delibasse: ut quantis virtutibus vitriolum polleat, & quàm variis usibus sit aptum ac idoneum, non minùs quàm aquæ metallicæ vitriolatæ, ad quas invicti morbi ac deplorati ablegantur, elucescat.

Vitriolum, est sedes & habitaculum omniũ spirituum metallicorũ.

Bona & proprietates spirituũ vitrioli.

Si autem quæritur ratio, cur ejusmodi vitriolum, aut quæ ab eo educuntur remedia, quatenus Lunarem, Martialem ac vitriolicã naturam possident, propria ac specifica sunt cerebri ac renum ægritudinibus? responde-

Causa istarũ specificarum vitrioli virtutum.

bimus, perinde rem in illis se habere, ac in salvia, betonica, quæ cerebro congruunt: in floribus buglossi, borraginis, aliisq;, qui cordiales habentur: in eupatorio, quod jecori dicatum est à natura, & scolopendrio aut ceterach spleni ejusq; affectibus destinato: infinitisque aliis simplicibus, quorum occultæ sunt adhuc virtutes, ut quæ ex qualitatibus elementaribus, calidis aut frigidis non pendeant, sed sola experientia nitantur.

Sed cùm hoc silere sit potius, quàm respõdere: dilucidiores rationes annectemus, quibus demonstretur, quàm verum, proprium ac genuinum, specificumq; epilepsiarũ ac apoplexiarum remedium sit, spiritus ex vitriolo abstractus, singulari sua proprietate id genus morbis facilè reluctans ac abigens.

Summa spiritus vitrioli subtilitas. Ac primo quidem loco, hoc ex ejus summa subtilitate, ac, ut ita loquar, spiritualitate profici sci certum est, cujus prompta virtus uno momento fertur in cerebrũ ac in cor, quæ in hoc morbo precipuè laborant & premuntur. Ut enim videmus eum, qui deliquium animi patitur, & syncope prosternitur, facilè vini spiritu aut aqua vitæ ori infusa, vel labiis ac naribus admota, nec nõ aceti odore vitriolicæ naturæ, quòd statim cor feriant, longè magis recreari, ac promptiùs erigi, quàm si quavis gelatina, aut delicatissimo ac maximę nutritio-

tritionis restaurante, ac cõsummato cibetur: quod hæc spirituali virtute careant penetrãte, & spiritibus nostris, solis vitæ nostræ authoribus, analoga ac communicabili: quæ vini & aceti spiritui usq; adeò subtilis & penetrans inhæret, ut vel solo odore suo vitriolico, consopitos etiam spiritus nostros ac sensus excitet & redintegret.

Hinc inferre licet, quanta sit, ut ita loquar, spiritualitas ac subtilitas, virtusq; attenuans, penetrans, & instaurans, spiritus vitrioli, qui ita insigniter, prompteq; cerebrum ferit, ut solo ejus odoratu sternutatio confestim excitetur.

Præter ejusmodi tenuitatem ac spiritualitatem essentiæ, qua sese facilè cum malignis, melancholicis ac vitriolatis vaporibus, quibus jam antea præcipuas horum morborum causas arrogavimus: varios alios effectus exerit spiritus iste vitriolicus, ut abundè ac apertè demonstravimus alibi: utpote nimirũ, qui, cùm sit magnum ac validum coagulans, facilè fumos, vapores & spirituosos halitus, ac malignos, qui ex inferioribus partibus ad superiores feruntur, coagulare potest, virtute ista, qua præditus est, coagulandi, ut sic eorum effectus, ac fructus, quos in summa sua exaltatione producunt, interpellentur.

De sign. rerum intern.

Facultas coagulativa spiritus vitrioli.

Satis superq; alibi demonstravimus, quod

sit inter omnium rerum spiritus, cum materia sua corporea ac terrestri concretos coagulatosvé, ac eos, qui hujusmodi vinculis corporeis, vel naturæ beneficio, vel artis industria, soluti sunt, discrimen, ut ista hic repetere non sit opus.

Ejusdem vis dissolvendi. Veruntamen si causa efficiens horũ morborum crassa, materialis ac obstruens fuerit, (ut propè omnes Dogmatici sentiunt.) hic idem spiritus contrarias partes sustinet, ut scilicet crassa illa dissolvat, extenuet, ac liquefaciat, ut sic quoque naturam adjuvet, quo facilius ea extrudat ac dissipet.

Vis quædam magnetica in vitriolo latet ad Epilepsiam. Addam tamen & aliam rationem, ea conditione ac lege, ne censores mei, quos apiricos prosus habeo, non verè Dogmaticos aut Hippocratis asseclas (ex quorum numero me esse profiteor) effuso gutture rideant, & hiante gutture cachinnos suos in me protervè exhalent & eructent: ea nempè est magnetica quædam virtus, in acido spiritu delitescens metallico, qui ad energiam aut activitatem simplicitatemq; elemẽtaris naturæ propiùs accedens, sua eâ virtute magnetica, vim habet attrahendi, domandi, evincendiq; acidos illos melancholicos ac vitriolicos animalis spiritus, quos supra horum morborum diximus esse authores ac artifices. Nec absurdum fuerit refricare, hanc esse rationem, qua magnus

magnus ille Dictator Hippocrates scripserit loco jam citato: *Melancholici comitiales facilè fiunt, & comitiales melancholici*, eò quòd magna sit causarũ analogia & consensus utriusq; morbi, melancholici nempè & comitialis. Quin & in hunc finem satis dilucidè alibi demonstravi, veræ melancholiæ atræ qualitates ascriptas longè meliùs convenire, si vitriolici humoris appellatione insigniantur, ut suis rationibus omnia comprobavimus.

De sign. rer. inter.

Magnetica autem illa virtus, quam appello, longiùs diffunditur, quàm quę in Magnete vulgari & ferro attractio est. Hac attrahente virtute, Arsenicum summũ venenum, multis è corpore attrahendis venenis idonea aptaq; fit medicina: aut præparatum ab eo oleum, si extrinsecus etiam inducatur, summo usui ac præsentissimo remedio est, curandis nempè cancrosis, & arsenicalibus ulceribus omnibus. Hujusce dicti etiã nostri apertè veritatẽ indicant, serpentum axungia adversus suos morsus, oleũ Scorpionis adversus suos ictus, & mel cõtra apum infixos aculeos, ac sexcenta alia id genus exempla arguunt ac confirmant. Sed fusiorem harum rerum tractationem, in librum nostrũ de Recondita rerum natura rejicimus, ubi non vulgaria & trivialia quæq; centies repetita, ab irrisoribus & censoribus audientur: qualia solent in suis

Talis magnetica vis in aliis quibusdam naturæ in dividuis quoq; cernitur.

scriptis ejusmodi homines rapsodica consarcinare: sed seria & gravia quæq;: quæ modestis & candidis ingeniis, pacatisq; animis, admirationi, pro rei argumento futura sunt.

At singulares dotes, quas quidã ex Medicinæ spagyricæ coryphœis vitriolo arrogat, audiamus: nec non varias ejus preparationes ac exquisita remedia, quæ ex illo eruit, & eruenda docet, videamus: quæ ad varias curationũ indicationes, nec nõ ad profligationem non tantùm morborum istorum quatuor, de quibus agimus, at aliorum etiam gravissimorum deploratorumq;, quibus humanum corpus prosternitur, restitutionem respiciunt: ita ut in uno hoc metallico individuo appositè ac exquisitè apparato, & in internas vitalesque partes omnes dextrè diffecto, integrã Pharmacopæi officinam comperire liceat.

Omnis generis remedia ex vitriolo educuntur.

Sive enim præparandi sint omnibus modis humores, sive quę crassa & tartarea sunt, attenuanda sint: tenuia incrassanda; impura expurganda: supervacanea per urinas, sudores, alvi excretionẽ, vomitum, vacuanda: sive obstructa, penetranda ac reseranda sint: sive fuerit omnibus modis naturalis calor instaurandus; in hoc eodem vitriolo auxilia rimari liceat; quin & idem ipsum verum omnis generis doloribus sedandis opportunum anodynum deprehenditur, omniumq; venenorũ ac exi-

exitialiũ humorum alexipharmacũ, nec non omnium inflammationũ ardorumq́; febriliũ extinctor ac moderator fit. De eo ipso hæc sunt verba Paracelsi, tom. 2. pag. 72. *Vitriolum (inquit) in se continet laxativum summũ, quod omnes corporis partes penetrat, easq́; mundificat: Secundò continet constrictivum: Tertiò si ipsius frondes præparentur, tunc in caduco est arcanum: Quartò si flores ipsius separentur, tùm summum est penetrativum: Deniq; si fructus decerpantur, summum caloris nativi instaurativum fuerit. Vitriolum enim habet vim renovandi & instaurandi, tom. 6. pag. 368.*

Et eodem tomo pag. 77. *Vitriolum, inquit, est purgativum specificum, ad omnes humores præter naturales.* Pręparatio illius remedii ibidem describitur.

Alibi: *Aër vitrioli, inquit, aut ex sicca exhalatione, aut decoctione paratus, subtilissimam vitrioli essentiam in se continet, & in cerebro, pulmonibus & ventriculo easdem, quas sal, virtutes perficit: præterea alia arcana in se habet, videlicet ad icterum, abundantiam bilis, dejectam appetentiam, nimiam obesitatem, ad calculum. Item purgat pulmones, curat pleuresin, caducum, arthritidem, spasmum, &c.*

Et alibi: *Vitrioli virtutes, inquit, intra corpus & extra illud apparentes sunt præstantissimæ. Intra corpus curat icterum, calculum, febres, vermes,*

mes, caducum, obstructiones alvi. Extra corpus curat scabiem fixam, lepram, &c. Sed hæc omnia non nisi præparatum præstat, crudum enim nihil prodest.

Si quis varia remedia, quæ ex eo Paracelsus in omnes febres intermittentes, quartanas, tertianas & quotidianas elicit, videre cupiet, necnon, ut ea cum sale absynthii cõmiscet, consulat tomo 3. pag. 329. ejusq; in omnis generis pestes, igneas, aëreas, aqueas & terrestres, usum videat eodem tomo, pag. 82.84.85.

Atque quàm aptè phthisi ac verminationi congruat, legat ejusdem tomi pag. 360. & pag. 387.

Quantum adversus omnis generis manias conferat idem vitriolum, legat tom. 4. pag. 91.100.104.109.110. Quod ipsum, ut sit omnium tartarearum ægritudinum, calculi *Magister. vitrioli.* nempè, arthritidis, & id genus aliarum auxilium, junctum etiam cum sale aut spiritu tartari (unde fit vitrioli magisterium) consulat tomi 5. pag. 226.

Ecquid deniq; nõ amplius præstat vitriolum? En & ex eo ipso præstans elicitur remedium, adversus oculorum dolores & affectus, suffusiones, ungues, maculas, & id genus alia: quorum remediorum formulas ac compo-

poſitiones elegantiſſimas qui noſſe cupiet, diſcat ex tomi 6. pag. 236. 237. 238.

Quæ quidem remedia quàm ſint ab antiquorum formulis ac præparationibus aliena, quibus nec vis, nec anatomia ipſius vitrioli intrinſeca, externis tantùm coloribus & materiæ elementari affixis, cognita fuit, ex ſuperioribus locis à nobis citatis, ſatis ſuperq; liquebit: nec non ex ipſorum veterum uſu. Nõ aliter enim Actuar. lib. 2. method. med. cap. 5. calchanto utebatur, quàm aduſto & poſtea loto in oculorum affectibus. Celſus quoque lib. 5. de re medica cap. 10. non aliter vitriolo utebatur ad ſanguinẽ ſupprimendum, quàm craſſa ejus in formam topicam materia adminiſtrata. *Vſus vitrioli ſecundum veteres.*

Galenus 9. ſimpl. poſtquam calchantum fortè fortuna in calchitim tranſire conſpexiſſet, ipſumq; medicamentũ ex Cypro magna copia aſportari ſcripſiſſet, hæc addidit: *Ceterùm mirari ſubit de hoc medicamento, quo pacto vehementiſſimæ aſtrictioni admixta eſt caliditas non ignava. Conſtat ergo* (addit) *quòd omnium maximè condire ſervareq; carnes humidas poteſt, nimirum caliditate humiditatem abſumens, atq; aſtrictione ſubſtantiam contrahens ac conſtipans.*

Eadem ſcripſerunt, cum Galeno, Paulus Ægineta lib. 6. de re medica, & Oribaſ. med.

collect. lib. 15. ut hinc videre liceat, quàm gravi Coryphæus ille Dogmaticorum admiratione fuerit raptus, dum in vitriolo tantam astrictionem, cum tanta caliditate, animadverteret.

Sed quid mirum, cùm ille, cum multis aliis suis sectatoribus, externis tantùm elementis attentus, vivæq; rerum anatomiæ ignarus, & interiores medullas parum scrutatus, quantę fuerint vitrioli virtutes, planè ignoraverit, ejusque administrationem, non magis quàm antimonii (de quo mox dicturi sumus) calluerit?

Vix enim veteres vitrioli usum agnorunt, quàm in topicum & externum medicamentum applicatione, unde emplastrum concinnarunt, quod ex ejus nomine diacalchantum nuncuparunt, ineptè à Pharmacopæis diacalchiteos nomine insignitum, quibus ignorum est, quod statuit Gal. discrimen inter calchitidem & vitriolum aut calchantũ: quod tanquam basis est ipsius emplastri.

Dioscorides ipsum etiam crudum, ac citra ullam aliam præparationem præscribit, non tantùm externis morbis inducendum, at intrinsecus etiam ad drachmę pondus ex melle dilutum, ut eo ascarides enecentur, nec non etiam ad vomitum iis concitandum, qui fungis pasti sunt venenatis.

Doctus

Doctus ac sedulus ejus Interpres Matthiolus oleum etiam ipsum vitrioli potu exhibitum probat ac commendat, tanquam singulare calculi & asthmatis remedium, si congruis aquis mixtum exhibeatur.

At Paracelsus verorũ Medicorum chymicorum opinionẽ secutus, isq; præ aliis omnibus coævis ac æqualibus, in interna rerũ metallicarũ anatomia versatus, longiùs progreditur, ac infinitos hujusdẽ vitrioli apparatus ac remedia docet, idq; trium principiorũ separatione, mercurii nempè, aut spiritus, à suo oleo vel sulphure & sale, quæ vel separatim vel in triade conjunctim unitatẽ constituente administrantur, quorum trium principiorum varios effectus ac diversos usus indicat, singula singulis morbis ex natura sua & proprietate adaptans, salem videlicet & oleum crassiora, ad mundificandum, expurgandum, vacuandum ac expediendum ventriculum, aliaq; nutritioni inservientia viscera, ægritudinibus tartareis à crassiori materia genitis: Spiritum verò morbis astralibus, ut apoplexiis, epilepsiis, de quibus nunc agimus, accommodans ac administrans. Sic enim ille tom. 4. pag. 362. 363. *Summum arcanũ*, inquit, *pro caduco est in vitriolo, non in oleo, sed volatilitate, id est, spiritu vitrioli: ideò volatilitas non est rejicienda: sed cum oleo tertiò aut quartò igne* *Tria vitrioli principia.*

fortis-

fortissimo destillanda, pellicananda aut retortanda. Tum enim oleum acquirit naturam volatilem. Sola namq; volatilia astris imperant.

Nec non alibi dicit: *Quicquid caducum debet curare, oportet ut sit penetrativum, & totum corpus permeet, centrumq; morbi inquirat. Verùm cùm oleum ex colchotare destillatum naturam habeat terrestrem, & ultra eam regionem, cui exhibetur, non egrediatur. Hinc eò minùs cura caduci ab eo perficitur.*

In eo igitur spiritu solo vitrioli, ad epilepsias curandas, eliciendo, magna cautione & industria opus est, cui appendices congruæ, ac domando tanto malo specificæ adjiciantur.

Idem Paracelsus antiquorum methodo, in solo vitrioli phlegmate destillatione ad siccitatē usq; praliciendo, posita nō contentus, ulteriùs progrediebatur, colchotare nempè rubeo reddendo suum phlegma, idq; toties cohobando, hoc est, novies aut decies reaffundendo ac destillando, dum spiritus omnes humidi & sicci segregarentur ab ipso colchotare, unde longè potentius ac efficacius reddebatur remedium.

Is igitur, ut subtiliùs vitriolum attenuaret Cyprium, ex Ungaria asportatum, vel Romanum (quo potiùs, quàm alio, semper utebatur) in opus præstantissimum, primùm phlegma destillatione educebat, ipsumque toties

capiti

capiti mortuo reddebat, dum eo colchotar penè prorſus imbueretur: quibus peractis, optimum vini ſpiritum accipiebat, quem cum colchotare, phlegmate ſuo ac ſpiritu imbuto, commiſcebat: commixtis & ad digeſtionem ac concoctionem unum aut alterum diem, vaſiq; vitreo lutato, ut dicunt, & firmiſſimè loricato, repoſitis, deſtillabat omnia in recipiens, nudo & ſimplici igne gradatim adaucto, dum ſpiritus omnes & humidi & ſicci deſtillatione expirarent, & in liquorem reſolverentur. Deinde hunc liquorem in B. M. putrefaciebat ac digerebat, ut à ſpiritibus fœx ſeu ſedimentum quoddam ſegregaretur. Poſtea theriacalis aquæ camphoratæ quartâ parte adjunctâ, denuò omnia bis aut ter extillabat: unde antepilepticum remedium admirandæ poteſtatis & effectus creabatur, ſi durante paroxyſmo, ad ægrum excitandum, exhiberetur, & in morbi præcautionem cõtinuè, ac per idoneum temporis intervallum ſcrupuli ſemis doſi cum liquore aliquo congruo adminiſtraretur.

Aliquando eidem vitrioli ſpiritui auri folia adjiciebat (quę in eo ſolvi ſolent, ſi optimè paratus ſit) ex quibus ſpiritum ſuum vitriolatum correctum & aurificatum concinnabat, qui utique eidem morbo congruentiſſimus eſt, ut ipſe teſtatur tom. 4. pag. 162.

Quinetiam interdum huic spiritui addebat visci querni essentiam & extractum pæoniæ, salis cranii humani & similium, omnibus cum vini spiritu, & secalitii panis biscocto mixtis, destillatis, riteq; cohobatis: cujus remedii commodè & magno fructu scrupulus exhibetur ex aqua idonea, lilii convallii, florum tiliæ, & id genus aliorum.

Idem præterea Paracelsus tom. 3. pag. 374. elegantem aliam compositionem epileptico morbo aptissimam, cujus basis vitriolum est, describit in hunc modum:

Antepilepticum Paracelsi. ℞ *vitrioli Romani vel Ungarici* ℔. xv. *liquoris pæoniæ, camphoræ, rasuræ eboris, spodii ana* ℥ ß. *destilla per retortam in colchotar.* ℞ *hujus liquoris* ℔. iij. *alcool vini correcti, aquarum melissæ, valerianæ, ana* ℔. ß. *colchotaris* ℔. j. *reduc denuò per retortam.* ℞ *hujus liquoris* ℔. j. *colchotaris recentis* ℔. ij. *destilla demum per cornutam totam diem & noctem, & exibit phlegma, liquor & oleum: postea in Bal. M. separabitur phlegma, & per cineres liquor, seu mercurialis spiritus: per arenam verò, fortiori igne, oleum extrahetur. Phlegmatis dosis infantibus est* ʒ j. *ante paroxysmum. Liquoris in adultis est* ℈ j. *iis qui quadragesimum annum superant, dantur olei gr. aut guttæ* iij. *cum aqua chelidoniæ, vel majoranæ.*

Multas alias easq; excellentissimas hujusmodi,

modi, in eundem finem & à nobis concinnatas, usuq; comprobatas præparationes ac cópositiones adjungemus: nec non alias, quæ multis etiam aliis celebribus Medicis, mihi amicis, experientia notissimæ fuerunt, quasque illis acceptas fero, epilepsiis & tribus aliis affectibus opportunissimas.

Neq; enim hìc agitur, nec fert tempus, ut de infinitis aliis remediis loquamur, quæ ex vitriolo extrahi & parari possunt, queq; multis aliis morbis, tùm internis, tùm externis congruentissima, ut ea, quæ maniis & melancholiis omnis generis, asthmati, phthisi, imbecillitati & doloribus stomachi, icteris, scirrhis lienis & hepatis, calculis comminuendis, & id genus aliis maximè salutaria sunt: quorum descriptionem in Antidotarium nostrũ spagyricum rejicimus, quod Reipub. medicæ propediem daturi sumus, favente Deo.

In eo varias etiam tincturas docebimus, quæ per vitriolum, ex floribus, seminibus & radicibus vegetabilium omnium extrahuntur ad præparationes, immutationes, quas alterationes vocant, & correctiones intemperierum omnis generis, cóferentes: ex quibus ad multos alios variosq; morbos etiam specifica remedia ob vitriolum promanant.

Ibidem quoque varia purgantium genera per alvum, vomitum, urinas & sudores ape-

riemus. Quin & partibus nobilibus recreandis, ac corroborandis conferentia remedia, veraq; dolorum omnium anodyna, quæ ex ejus sulphure vitriolato educuntur, indicabimus: ex eo denique individuo metallico tot tamq; varia medicamenta, nõ secus nec parciùs, quàm in Antimonio, de quo posthac agemus, demonstraturi sumus, quæ officinæ Pharmacopæi plenè instruendæ & complendæ, ut diximus, satis esse possint, unde longè præstantiora, potentiora ac perfectiora remedia vulgaribus depromantur.

Objectio. At si quis ex Censoribus nostris, planè secretorum hujusmodi ignaris, excipiat, in hujusmodi mineralibus venena delitescere: quę à Galeno aliisq; lethalia ac exitialia indicantur: *Resp.* respondebimus, si Galeni scripta legantur, quæ nono de simplicibus medicamentis metallicis libro habentur: ac imprimis quæ de hydrargyro ab illo dicuntur: videri illum parum in re minerali aut metallica versatum, de qua tamen, ne quid ignorasse videretur, (etsi in hydrargyro ignorantiam suam profiteatur) scripsit: nec non addemus istiusmodi censoribus in responsionem, quæ doctus ille in Dioscoridẽ Commentator cap. 59. de Antimonio lib. 5. in aliquos suæ ætatis Medicos, ejusdem cum nostris Aristarchis farinæ homines scripsit. Ubi enim is admirandas ali-

quot curationes ac effectus vitri antimonii, cujus tunc temporis solius cognitionem habebat, descripsisset, virtutumq; historias aliquas recensuisset, tandem post admirandam medicamenti celebrationem addit hæc verba: *Idcirco satis mirari non possum quorundam Medicorum sententiam, qui antimonium lethale venenum esse autumant. Cum enim medicinam profiteantur, nonne satis norunt, nullum dari electione purgans medicamentum, quo & antiqui & neoterici utuntur in purgationibus, quod suo careat veneno? En utrumque helleborum, omnes tithymali species, pityusam, elateriũ, colocynthidem, euphorbium, thapsiam, scammonium, thymelæam, & inter mineralia lapidem Lazuli, lapidem Armenium: æris scoriam (quã in usum quotidianũ usurpabant veteres adversus hydropisim) suis venenatis qualitatibus copulata isthæc omnia, quis negare audeat? Quid de sandaracha* (addit) *exitialissimo veneno dixerint, quod tamen in pilulas ex melle Asthmaticis præscribit Dioscorides, ut & Avicennas usurpat Arsenicum? Sed de ejusmodi pertinacibus Medicis satis dictum sit* (inquit) *qui antimonium criminando, longè perniciosiora indies medicamenta usurpant. Antimonii enim usus ritè ac legitimè administratus, curationum miracula potius quàm secus ostentat.* Tandem infert *illos & judicio & ratiocinatione sana plurimùm*

valere, qui chronicis morbis ac deſperatis, ſive pituitoſis, ſive melancholicis, antimonium præſcribunt. Manum Dei ipſum vocans.

Eadem cum docto Mathiolo & ſentimus & inferimus adverſus pervicaciſſimos noſtros & ignariſſimos Cenſores: quibus tamē mox videre licebit, niſi bardis & aſinis fuerint ſtupidiores, nec citra admirationem, non vomitiva illa & laxantia medicamenta, ex ſolo antimonii vitro proritata: at varia purgantium genera, quæ vel perniciofiſſimis, corruptiſſimis, ac venenoſiſſimis humoribus cum electione etiam, citra omnem moleſtiam, ſed quàm leniſſimè vacuandis aptiſſima ac tutiſſima ſunt, ut quæ etiam lenitate ac facilitate vulgaria ac quotidiana laxativa ſuperent.

Quin & ex eodem diverſa mundificantia ſanguinis, ſudorifica, corroborantia ac inſtaurantia, in pulveres, liquores, olea, extractiones, eſſentias, tincturas parari conſpecturi ſunt. Deniq; tanquam alterum Protheum, varias formas & naturas identidem induentem admiraturi ſunt: qui pro varietate figurarum, quas in præparatione aſſumit, varietatem etiam curationum diverſorum morborum graviſſimorum ac deploratorum exhibet.

Quis igitur ejuſmodi ac tam inſigne medica-

dicamentum potius non beet ac celebret, quàm deterat:eorumq; memoriam colat,qui primam ejus inventionem ac usum in Remp. medicam invexerunt: nisi stupidissimi nostri Censores, atq; etiam maligni fuerint, qui secus faciant?

Sed revertamur, unde digressi sumus: ac remedia nostri vitrioli, quæ ab istiusmodi ignaris improbantur, pergamus excutere.

Vitrioli usum respuunt, quòd ipsius spiritus sit acidissimus, oleum valdè acre, atque idcircò adurens & causticum, ut volunt. Subsistant illi paulisper, dum Antidotarium nostrum spagyricum intueantur, ubi expositurí sumus rationem ac modum, quem & nunc per transennam attingimus, spirituum oleorumq; vitrioli nempè edulcorandorũ, ac non minùs suaviter, citra mixtionem sorbendorũ, quàm syrupi limonum, aut de aciditate citri quotidiè propinantur. Ibi enim docebimus vel sola digestione (omnia dulcorãte & contemperante) vel cum proprii phlegmatis, vel spiritus vini additione & circulatione, vel olei tartari admixtione facta (licet acre sit ipsũ tartari oleum, & cum acri oleo vitrioli jungatur) hoc ipsum tamen oleum illis admistionibus atq; digestionibus opportunis, dulcissimum & potabile reddi. Quod etsi Censoribus nostris incredibile est, certâ tamen

Dulcoratio spiritus vitrioli.

experientiâ fidem, quotiescunq; libuerit, facere possimus, ut inde vel sapere vel tacere discant.

Atque ut magna illa præcipuaq; remedia, quæ ex vitriolo eliciuntur, patefaciamus, ab ipso spiritu vitrioli viridi exordiemur, quem præ aliis omnibus remediis, specificum esse epilepsiis oportunũ omnes Hermetici censent. Fit autem hoc modo:

Spiritus vitrioli cum suo virore extractio.

Accipe vitrioli optimi, sive Hungarici, sive Romani, quantum voles, ex eo phlegma educito, dum spiritus destillatione egredi incipiant: tùm mutetur recipiens, & aliud recens substituatur, in quod spiritus omnes traducantur. Quo peracto, novum accipe vitriolum, ex quo phlegma rursum spiritusq; seorsim prolicito, qui seponantur separatim: tantamq; vitrioli quantitatem extillato, quæ phlegmatis & spirituũ copiæ, quam desideras, satis esse possit, hoc est, ex utrisq; ℔. ij. aut etiam amplius.

In phlegmate macerentur, in B. M. ad quatuor aut quinq; dies, semina hyperici & pæoniæ, viscus quernus, flores lilii convall. tiliæ, calendulæ, rosmar. hyperici, & rasuræ eboris, cornu cervi & cranii humani pro lubita: quorum postea fiat expressio, quæ destilletur. Hac destillatione tres aut quatuor recentis vitrioli Ungarici libras imbuito, quas quater aut quinquies fœcibus reaffundito, singulis vicibus liquorem in B. M.

fervente extillando, ut sic vitrioli corpus meliùs referetur: cui tandem spiritum ipsum asservatum adjicies, componendo omnia in matracio satis capace, tubis vitreis longis instructo, quorum ultimi extremitas in latum diffundatur, in formam infundibili, cui alembicus adaptetur firmissimè junctus, vase in B. M. fervente locato: sic, si benè opereris, solus spiritus cum virore elicietur, usq; adeò subtilis ac penetrans, ut vini spiritum potentiâ æquet. Cujus etiã solius si guttulæ xv. vel xx. exhibeantur, tutissimum comperiatur esse epilepsiarum remedium, sive insultus ipse epilepsiæ fuerit expugnandus, sive venturus arcendus, eo modo, quo utendum esse docebitur.

Si phlegmate antepilepticis remediis, ut suprà, impraegnato (vitrioli Ungarici loco) vitriolum Veneris imbuatur, ut fit in extrema operatione, tunc præstantius multò ad omnes epilepsias curandas remedium habebitur: quo utendum fuerit per mensem à paroxysmo, aut ad morbi ipsius interitum usque. Hujus dosis erit duodecim aut quindecim guttarũ, cum aliqua theriacali aqua isti morbo congrua ac specifica, aut alia ejusmodi idonea.

Atque hìc notandum, si spiritus centrum ipsum aut minera morbi pertingat, futurum paroxysmum, si quis adhuc expectetur, lon-

gè mitiorem, ac indies faciliorem accessurum esse: tuncq; temporis, cùm vis morbi incipiet minui ac desinere, ad sanitatem integram pergentis, æger aliquas tantùm vertigines, sed citra convulsiones lapsumq; experietur, citra etiam spumæ rejectionem, ac judicii & mẽtis privationem: quæ quidem vertigo tandem suavi quodã somno stipata prorsus evanescet. Nec tamen intermittenda curatio est, donec perfecta consequuta sit sanitas. At primis curationis initiis, utetur æger specificis purgationibus ac ea victus ratione, quæ cõgrua ac opportuna sit, ut à nobis paulò pòst dicetur.

Si Epilepsiæ hystericæ occurrant, suffocationibus matricis stipatæ, spiritui vitrioli addenda erit tinctura ex granis actes aut sambuci maturissimis chymicè extracta: in quibus hystericis affectibus, ut omnia feliciùs succedant, si res præsertim cum mulieribus ditioribus ac potentioribus nobis sit (vitrioli Veneris loco) usurpandum præcipuè fuerit Jovis vitriolũ, cujus vel soli flores, vel sal promptissimum, tutissimum ac specificum suffocationum ac hystericarum epilepsiarum auxilium per se est.

Tinctura vitrioli. Sequitur aliud potens ex vitriolo remediũ, quod tincturã vocamus, nostræq; est descriptionis. ℞. *si fieri potest, vitrioli cyprii, vel si desit,*

Unga-

Ungarici saltem viridissimi, non cærulei (quale Germanicum est) quantū voles. Si enim aliud usurpetur vitriolum, vix operatio succedat, quam expectamus. Ex eo in igne cinerū, per alembicū, quicquid phlegmatis & spiritus extrahi poterit, educatur: ac eorum magna quantitas colligatur. Super subsidens autem colchotar in pulverē attritum, affunde istius phlegmatis tantū, quantum quatuor digitorū altitudine supereemineat. Aëri frigido, ut resideant, exponantur ad aliquot dies, semel aut bis quotidie commovendo, dum tinctura vitrioli viridi colore impregnetur, quæ elegantissimū smaragdi colorē æmulatur. Quod certissimè accidet, si optimū vitriolum sumatur. Hunc virorē sensim, ne quid turbetur, per inclinationem segregabimus, ac denuò fæcibus recens phlegma affundemus, quod recentē etiā tincturam ac colorē proliciat. Si phlegma ante plenā ac perfectā tinctura ex colchotare extractionē deficiat, à tincturis prioribus jam extractis, destillatione illud erit separandū ad consistentiā mellitā: quo facto in fundo subsident crystalli usq; adeò elegātes & pellucidi, ut smaragdos elegātiâ æquēt, qui seorsim asservandi sunt. Phlegma autē illud extillatū fæcib⁹ reaffundetur, ut smaragdino illo virore denuò impregnetur: idq; toties & in hunc modū iterandū, dū nulla amplius extrahi possit viriditas. Ab ejusmodi smaragdino virore phlegma (quod semper asservādū est) per destillationē

sepa-

separetur ad mellitam consistentiam, quæ in frigido exposita crystallos exhibebit smaragdinos, qui cum prioribus jungendi erunt & miscendi.

Atq; ut eorum sufficiens quantitas habeatur, xij. *aut* xv. *libræ vitrioli erunt initio operis destillandæ ex diversis alembicis.*

Collectis hujusmodi crystallorum, eorumq; acidissimorum, quatuor aut quinque libris, præstantissimus vini spiritus erit adjungendus, omniaq; in Pellicano Hermeticè clauso circulanda, ne quid expiret: deinde ex alembico vitreo, arenæ immerso, igne per gradus administrato extillabit cum spiritu vini, vitrioli spiritus. At colchotar suo adhuc oleo rubro ac gravi imbutum, in fundo subsidebit. Huic colchotari attrito, & jam cornutæ aut retortæ optimè loricatæ imposito, spiritus vitrioli unà cum spiritu vini conjunctus affundatur, ignisq; per gradus admoveatur ad quatuor dies, qui tandem eò usq; intendatur, ut unà cum prædictis spiritibus totum rubicundum oleum ac exquisitissimum extrudatur: à quo vini spiritum per Bal. M. primò, tùm proprium suum spiritum per cineres separabis, ut oleum in fundo restet acido-dulce ac suavissimum, sanguinis instar rubicundissimum, admirandarum virium adversus omnes ægritudines, in crassiore materia sedem habentes.

Quod oleum (ut in magisterium reducatur, magnumq; ex eo comparetur epilepticum remedium)

dium) cum suo proprio vitriolato spiritu, qui antea extractus est, conjungendum est, simulq; circulanda in Pellicano omnia ad plusculos dies, unde remedium dulce ac suavissimum, nec satis unquam laudandum, adversus epilepsias, astralesq; omnes affectus alios, resultet: idq; precipuè, si calcinatum philosophicè aurum, & perfecta solutione philosophica resolutum, adjectum fuerit. Dosis una aut altera saltem gutta erit, nec plures, cum aqua idonea. Hæc utique medicina tantæ est virtutis & energiæ, ut non epilepsiis tantùm: at apoplexiis etiam, paralysi, vertigini, maniæ, exstasi, syncopæ aut deliquiis animi, ventriculi imbecillitati, cachexiæ, hydropisi, calculo & omnibus hystericis affectibus succurrat. Ut autem ex hujusmodi tinctura fiat elixir & lapis, aut universalis medicina ad sanitatem & mundificationem omnium corporum, sequenda est methodus & operandi ratio, quæ jam à me in tractatu meo de Priscorum Philosoph. medic. materia, &c. descripta est, nec non in responsione nostra ad Anonymum censorem, qui quæ minùs callebat, eò audaciùs impugnare & reprehendere ausus est.

Ut igitur ex tinctura prædicta vitrioli elixir, lapidem aut medicinam universalem conficiamus, sequenti methodo utendum erit: Caput illud mortuum, in fundo relictum post separationem **Elixir vitrioli.**

spiri-

spiritus & olei, calcinetur in igne reverberii athanoris, ex quo cum proprio phlegmate sal extrahatur: qui variis ac iteratis solutionibus, filtrationibus ac coagulationibus ad perfectionem depurandus est: huic sali (debita proportione & mensura philosophica observata) adde spiritum vitrioli reservatum, ut supernatet duobus digitis, digere ac destilla, novum spiritum affundendo; ac totum hoc opus reiterando, donec pars volatilis superet partem fixi, possitq; predictus sal, per viam sublimationis, in aquilā cœlestem exaltari, omni talco & unione pellucidiorem. Tunc salem hunc armoniacum seu mercurium Philosophorum, justa ac philosophica mensura seu pondere, cum proprio glutine sulphureo imbibe & incera reiteratè: hancq; tandem triadem matrimonio junctam in toro furni secreti, veris Philosophis noto, ad tempus idoneum ac prefixū coque, donec unitatis documenta conspiciantur, omnesq; transcurrant colores, supremusq; ac desideratus, purpureus nempe tandem emicet: sic fiet elixir, lapis seu medicina universalis, fluens, summè penetrans ac permanens: veraq; Salamandra fixa, nullis gradibus ignis superabilis, cujus vel granum unum ad curationem deploratissimorum corporis humani morborum sit satis.

Qui per ejusmodi fulmen ac æthereum ignem, solem fulminare, incinerare, philosophicè

phicè vereq; calcinare, ac in primam suã substantiam, radicem & elementa (etsi corpus sit fixissimum ac compactissimũ) revocare & reducere norunt (quę reductio non minore labore & industria, ut volunt Philosophi, quàm ejus generatio perficitur) hac fulminatione & fermentatione admiranda miracula conspecturi sunt, ut qui hac ratione aurum, tanquam mortuũ & inane, vitalibus virtutibus, ac efficacissima vegetatione donaturi sint: indeq; majora, quàm fas sit dicere vel scribere, præstare possint.

Hujusmodi reductio (ut scribit alicubi Paracelsus) fit per putrefactionem, quæ omnia, quę per radices generãtur & procreantur, ad ipsas reducit: ita ut quod terra est, tempore certo in terram redeat: aqueum in aquam vertatur, & sic de aliis elementis. *Putrefactio.*

Putrefactio ejusmodi non fit nisi per humiditatem, in qua consistit & operatur, & per calorem ac corrosivum, quod sibi habet proprium, vel alienum. Sic corrosio frangit semen in agro, & ad perfectam putrefactionem deducit, ipsius corpus per omnia penetrans & occupans ac solvens. Quod ut fiat, deducendum erit corrosivum dictum de potentia in actum, idque non nisi per calorem sibi innatum. Sic fimus, qui non est nisi sal excrementorum in stabulis resolutus,

terram reddit salsam & calidam, qua salsedine, quo calore, semina solvuntur, franguntur, ac ad putrefactionem deducuntur, quam sequitur regeneratio, ac multiplicatio speciei.

Regeneratio.

Hujusmodi naturæ sal apertè (ut ex calcinatione constat) in omnibus rebus conspicuus est, cujuscunque generis: imò in ipsis aquis etiam insipidis, licet occultè, immorans. At præcipuè in vitriolo, tanquam in primo suo ente, elucescit, quod vel ex omnibus metallis elici potest, & in quod metalla omnia reduci possunt, ut alibi diximus: atque istiusmodi reductionis modum, metallorũ nempè omnium in vitriolum in Antidot. nostro spagyrico docebimus. Hinc fit, ut ex eo (vitriolo inquam) tot tamq; præsentia remedia eruantur ad varios effectus conferentia. Alia enim coagulationi spirituum, alia corporum solutioni inserviunt, alia aliis operationibus congrua. Vitriolum enim Leo ille viridis Riplæi est, cujus admirandæ potestates satis enumerari non possunt, nec celebrari. Sed Censores nostri ista capere non possunt, ut qui & auribus & oculis planè privi sunt: nimisq; stupido & bruto ingenio, ut mysteria nostra, quæ de vitriolo docemus, capere possint: nec illis idcircò has margaritas offero: at politioribus ingeniis, qui majores ex nostris scriptis

fructus

fructus edituri ſint. Mirentur illi tátùm cum ſuo Galeno, qui fieri poſſit, ut tantus calor, cum tanta adſtrictione, conjungatur in vitriolo, cùm regulas iſtorum Doctorum hoc myſterium ſuperet. Acuite ingenia igitur, arguti Cenſores, & alibi, quàm in Galeno (qui eas omiſit) tantarum ac tam variarum virtutum cauſas inquirite, ac tam admirandis præparationibus remediisq;, quæ ex uno vitriolo produximus, ex viva ejus anatomia, invigilate, ſi ſapere vultis, & nugas iſtas de virtute ejus in condiendis ac conſervandis carnibus, idiotis proprias, relinquite.

CAPUT XXXI.
De Antimonio.

INVIDIA, pervicacia, rabies quorundam Cenſorum, aut craſſa potius & hebes illorum ignorantia, qui de incognitis abſurdè garrire geſtiunt: quiq; in ſua illa ignorantia volutari & ei indormire libenter patiuntur, haud facilè aſininam ſuam pellem aut ſenectam deponentes, ut novi aliquid melioris induant, uſq; adeò ſuperbi, ut nihil à ſe ignorari credant, nec quicquam veterum ſcriptis adjici, aut de illis detrahi poſſe contendant: quaſi faſtigium perfectionis attigerit medicina: illorum, inquam, hominum audacia ac

pervicacia, tractatum hunc mihi protraxit de vitrioli in partes varias dissectione: ut quantæ hoc minerale individuum veteribus ignotum, sit utilitatis, ac quàm necessarium, ostenderem.

Quod etiam à me longiorem adhuc posthac fortassis orationem extorquebit, de mercurio, aliisq; metallis: atq; hîc de antimonio, cui ad raucedinem usque allatrant, tanquam exitialissimum omnium venenum carpentes ac repudiantes: quorum mendacia ut diluantur, rationesq; eorum excutiantur, nunc nobis onus incumbit: ostenderemusq;, quàm à veritate alieni deflectant, si extracta ab ipso remedia, & ut par est apparata, varia ac admirãda, in curatione variorũ ac deploratissimorum affectuum, infinita alia vulgaria subsidia multis stadiis post se relinquere, apertũ fecerimus. In eo enim sexcentæ proprietates, variæ ac præstantes, ut præparantes, expurgãtes, vomitiones concitantes, & id genus alia, ut nunquam satis laudari queat hoc medicamẽtum. In cujus defensionem non abs re Matthiolus, ut jam diximus, in hujusmodi ignaros ac pertinaces Medicos invectus est: cui tantæ est æstimationis, ut manum Dei ipsum vocitet, tanquam cœlitùs emissum, adversus gravissimos hominum languores universale subsidium.

Inprimis autem videamus, quid antiqui de metallico hoc individuo scripserint, & quo jure novi isti Censores in venenorũ ordinem referãt, perpendamusq;, quibus facultatibus prçditũ ipsum veteres dixerint, quas prçparationes illius, usum & adaptationem admiserint, ut æqui ac judiciosi lectores omnes oculis ipsis notent, quàm externa hujus medicamenti anatomia, ex solo suo cortice antiquis cognita, præ interiore à veris Medicis nobis tradita, mutila sit, & prorsus inanis ac nulla.

Dioscorides lib.5.c.59. ubi loquutus esset de electione ac bonitate antimonii, hçc subjicit: *Quod ad facultates ejus & proprietates attinet, vim habet astringendi, & meatus corporis obstruendi, refrigerandi, excrescentias carnis absumendi, cicatrices obducendi, mundificandi oculorũ ulcera & sordes.* Sub finẽ prçparationẽ remedii attingit, quam Oribasius inter veteres Grçcos ex ipso Dioscoride mutuatus in suum opus medicũ transcripsit, collect. lib. 14. *Crematur stibiũ*, inquit, *crusta ex farina circumlitum, & carbonibus obrutũ, donec crusta in carbones abeat. Ab igne semotũ; lacte mulieris, quæ marem pepeerit, aut vetere vino restingitur. Uritur etiam succensis carbonibus perflatum, donec igne deflagret. Si enim plusculum uratur, in plumbum transit. Lavatur ut cadmia atq; æs. Sunt qui ut plumbi recrementum lavent.*

Veterum opinio de antimonio.

Atque hæc est elegans eorum præparatio, quæ non mihi soli, sed multis aliis risum præbeat, ni responsione mea Antiquitas excusetur, quæ, quod novit, nobis candidè imperti ta est, ultrà progredi minimè habilis.

Qui autem Antimonium fusione in plumbum mutari autumant, satis testantur, se parum in rebus metallicis versatos. Potuerunt illi quidem violentiore calcinatione & ignitione portionem quandam antimonii in regulum transeuntem observasse, quod metallum quidem referat, at plumbum non sit, ut quod fragile sit & in pulverem reductile, diversæq; admodum naturæ ac proprietatis. At in hoc quoque, ut in reliquis, excusationem merentur.

Galenus de simplicium medicamentorum facultatibus 9. post Dioscoridem de Antimonio scribens, quædam verba de facultatibus ejus facit: *Stimmi*, inquit, *ad facultatem desiccantem, adjunctam habet astrictionem: quamobrem & ocularibus medicinis commiscetur, & illis scilicet, quæ conformantur in collyria, quæ vocant, & siccis, quæ utiq; collyria sicca cognominant.*

Paulus Ægineta lib. 7. de re medica. Oribas. medicinarum collect. lib. 15. Aëtius tetra. 1. serm. 2. cap. 72. Unius Galeni sententiam & verba propemodum ipsa de antimonii facultate sequuntur. Actua-

Actuarius lib. 6. metho. med. de eo scribit, quæ sequuntur: *Stibium verò, quod nuncupatur, si non est lotum, validam præ se fert astringentem vim: verùm ubi eluitur, retunditur adeò, ut ferè sit morsus expers.*

Hactenus de Antimonii facultatibus veteres scripserunt, unde venenatum medicamentum, aut inter exitialia collocatum, inferrri non potest, ut sinistrè & citra rationem de eo ominantur Censores nostri: quùm adstringentis potiùs, quàm rodentis facultatis à veteribus judicetur.

Etsi autem Dioscor. inter venena boracem & lapidem Lazuli recenseat, illorum tamen usus in medicina usurpatur, Lazuli quidem lapidis ad expurgandum humorem melancholicum, unde pilulæ ex ejus nomine vocatæ: boracis verò ad ciendos & vacuandos mulierum menses, partumq; adjuvandum, ac secundinas extrudendas, nec nō ad varios alios affectus, vel intrò etiam assumptus.

Si ejusmodi remedia, quæ longè antimonio acriora agnoscuntur, in usum Medicum admittuntur, an æquum fuerit, antimonium excludere? Si verò quis excipiat, ab eo graves & laboriosos vomitus concitari, in vitrum etiam translato: in promptu responsio est, ab illo Censore magnam veteribus injuriā fieri, qui ignorantiæ illos arguat, ac insciti am detegat, *Objectio.*

tegat, quòd cum ignota iis fuerit vis ejus vomitrix ac purgatrix, pronunciaverint omnes, contraria, hoc eſt, aſtringente facultate pollere, vel etiam ante præparationem aut ablutionem, qua, ut vult Actuarius loco jam citato, iſta retunditur, ut ferè ſit morſus expers.

Nec tamen idcircò facilè conceſſerim, uſque adeò exitiale eſſe medicamentum & venenum, quod vomitum cieat. Quid enim helleboros, ac præſertim album, gravium ſymptomatum pernicie ſuperat? Attamen vel ipſe helleborus albus ab antiquis (ut ſuprà docuimus) in uſum medicum aſſumptus eſt, ac in ſpecificum epilepſiarum auxiliũ adminiſtratus.

Idem de thapſia, elaterio, pane porcino aut cyclamine, tithymallis, & id genus aliis medicamentis, vomitum cum magna etiam perturbatione concitantibus, nec tamen à multis compoſitis purgantibus electuariis excluſis, quæ variis morbis ſuccurrunt, dici poteſt.

Quicquid ſit, à venenatis medicaminibus antimonium excepit Dioſcorides ac Antiqui, nec in ordinem virulentorum illi retulerunt, ut thapſiam, helleborum, & id genus alia, quæ recenſuimus: quibus ſi in medicina uſi ſunt, longè potiore ratione antimonium

monium, quod mox dissecturi sumus, usurpare liceat.

Ejus anatomiæ partes longè alias docebimus, quàm hactenus factum est, ejusque suavissimam medullam, relicto cortice, internaque viscera enucleabimus. Quod præparationibus chymicis facturi sumus, uni illi vitro, gravi & vomitibus molesto, nequaquam immorantes, licet à tyronibus quibusdã empiricis celebretur: sed sexcentis elegantibus præparationibus ac præstantissimis remediis inhærentes, quæ ad varias curationum indicationes referũtur, imò in universum omnibus morbis aptissimè succurrant: & ingruentibus aut futuris, utpote vitæ conservantia, prospiciant ac præcaveant, ita ut ex eo veram simus ab omnimoda medelæ efficacia panacæam descripturi ac tradituri, item Antidotũ panchreston, ad multos affectus cõferens auxiliumq; maximum. Item Antidotum pantagogon, omnium humorum deturbationi & expurgationi idoneam: Antidotum Theodoretam, seu divinum munus cõferens. Item Antidotum ζωόφιλον, propter mirum ejus in conservanda vita studium & efficaciam. *Varia ex antimonio remedia.*

Item Antidotũ Soterion, seu salutare subsidium.

Item Antidotum Lysipyreton, sedans & extinguens omnes febriles ardores.

Item Antid. Theodoton, à Deo datum remedium.

Item Antidotum Theopempton, quòd à Deo sit immissum.

Item Antidotũ Panæreton, seu omni virtute ac viribus præditum.

Item Polychreston ad multa accommodatum remedium.

Item Isochryson, quòd auro æquiparandum sit.

Item lysiponon seu anodynum diaphoreticum dolorem solvens: Multasq; alias ejusmodi & varias antidotos ac exquisita remedia, quæ ex variis ingredientibus non componantur; sed ex uno solo antimonio petantur: quæ tamen, etsi ex uno, longè majoribus viribus polleant, quàm quæ à Nicolao Myrepso ex antiquorum floribus collectæ, & in ordinem redactę ac descriptæ sunt lib. ejus de Antidotis, sectione prima: quas Antiqui ut magnis laudibus efferrent, hujusmodi titulis ac nominibus superbis ac ampullosis insignire gestierunt.

At qui accuratiùs & saniore judicio perlegent & excutient, ex quibus rebus componantur, & quàm confusa omnia, ac promiscuè & citra rationem inserta sint: nec non quàm parum judiciosè opium, mandragoram, papavera, hyoscyamum, helleboros, colocynthidem,

thidem, euphorbium, sulphur, & id genus alia, nulla præparatione cōdita, veteres intruserint; æquiùs ista omnia rideat, ni planè sit brutus aut cæcutiat, quàm compositionem usumvé earum laudet ac probet.

Sic veritas temporis filia tandem nobis nata est, & hominum ingenia illustravit, ut omnes ejusmodi compositiones, quæ jam ex novis Dispensatoriis excluduntur, nunc flocci faciant, & prorsus respuant, suisq; apothecis abdicent.

Eæ tamen erant veterum margaritæ, uniones & remediorum flores odoratissimi & acceptissimi: qui ne arsenico quidem pepercerunt, nec plumbi usti, imò ne antimonii quidem ipsius crudi & inconditi (quod tantoperè à nostris Censoribus reprehenditur & inculpatur) obliti sunt.

At tempus est, ut indicemus, quàm maturiore judicio, Hermetici, ac inprimis magnus ille chymicus Theoph. Paracelsus, naturam, essentiam & qualitates omnes antimonii expederint, ac in partes omnes artificiosè dissecuerint, in salem nempè suum, in sulphur & mercurium, utq; longè alias ejus præparationes docuerint, quàm ustiones & lotiones vulgares, quibus ipsum redderent collyriis, antiquorum more, opportunum.

Quin & indicandum est, ut Hermetici in

eo alias exquisitiores virtutes, & singulares proprietates observaverint ac detexerint: utque astrictionum umbratilium loco, contra omnis generis vomitiones lenes, moderatas, & longè illis tutiores, quæ ex helleboris aut ære usto cientur, minoreq; molestia vacuantes patefecerint, ac ex eo eruerint: licet illis Antiqui uterentur, & infantibus etiam, ut suprà diximus, exhiberent. Quin & ostendemus, varia in eo, eaq; suspicienda, attamen lenia, benigna, & citra nauseam laxantia præsidia reperta, ut hac ratione catholico, diaphœnico, hieris, tripheris, electuariis, Indis majoribus & minoribus, confectioni hamech, & similibus antecellant. Ex nostris enim descriptionibus & experientia constabit, si antimonium purgationi alvi adoptemus, omnibus corruptis ac venenosis humoribus electivè repurgandis esse idoneum, siquidem ejus virtute ac facultate tota sanguinis massa declaratur ac repurgatur, citra vehementiorem caliditatem, quam nullam infert, quùm vel ipsi linguæ sit insipidum, aut gratum potiùs palato ac suave, quàm secùs, leniterq;, contra aliorum medicamentorum molestissimè agentium morem, vires suas exerat.

Docebimus præterea varias illius præparationes, ac præstantes virtutes diaphoreti-

cas, quæ mirabiliores, quàm hydrotica alia omnia Guajacina, aut cætera id genus, effectus producant: imò etiam in diversas alias figuras cõmutabimus, in corroborantia nempè medicamenta & alexipharmaca, longè utique aptiora & utiliora ad nectar vitæ nostræ tuendum, & vires corporis corroborandas, ac venena omnia ab eo excludenda, morbosq; pestiferos, omnibus aliis confectionibus Alchermes, de hyacyntho, mithridatiis & theriacis. In hoc deniq; metallico individuo videndam exhibebimus (etsi, tanquam præsentaneum venenum, à quibusdam ignaris Censoribus respuatur, damnetur, & diris devoveatur) universalem medicinam, medicinarũ medicinã, & admirandorum aut miraculorũ ipsum miraculum, seu mirabile mirabilium.

Sed ad rem ipsam jam descendamus, & veritatem verborum nostrorum confirmemus propriis experientiis, tum alienis, quas ex doctissimis quibusvis Medicis & Philosophis Hermeticis, eorumque scriptis ac colloquiis mutuati sumus, & adhuc mutuabimur, super varias ac admirandas præparationes, remediaq;, quæ ex antimonio proliciuntur.

Riplæus, Northon, Isaac Holandus, Rupecissa, Basilius Valentinus ordinis S. Benedicti, & inter alios omnes Paracelsus, super alia omnia metallica, Antimonium collauda-

runt

runt ac celebrarunt: hic adæquans ipsum in suis Archidoxis, & libris de vita longa, quamplurimisq; aliis locis, primo enti auri: quod mirum in modum in omnibus ejus partibus, & ubiq; sedulò examinavit: nihil unquam sibi habens ipso commendatius, at præsertim mercurio ejus & sulphure. Docet enim ipsum Antimonium ex purissimis perfectissimisq; mercurio & sulphure prognatum, sub vitrioli genere in metallicam formam atque splendorem.

Quin & lib. 3. de vita longa, cap. 6. de infinitis aliis ac admirandis virtutibus testatur, quæ in eo delitescunt.

Antimonium, inquit tom. 4. pag. 105. *restaurator est, & renovator omnium virium corporis.* Et lib. 6. Archidoxorum de magister. fol. 36. *Antimonium*, ait, *curat leprosos, morphæam, scabiem, leoninam elephantiam, tyriam, &c.*

Ibidem addit: *Cum materia antimonii sit spoliativa & mundificativa, hinc fit, ut corporis impuritatem non secus absumat, quam aurum & argentum ab ipso depurari videmus. Inprimis autem, præter opinionem, curat id ipsum lepram.*

Et alibi, tomo nempè 6, cap. 308. *Antimonium omnes morbos tollit, & vires amissas restaurat & renovat.* Et eodem tomo, pag. 107.

Quinta

Quinta essentia, magisteriũ & primum ens antimonii corpus mundificat à lepra, renovatione & instauratione perfecta. Et ibidem, pag. 109. *Primum ens Antimonii tantas habet virtutes, ut omne id, quod contingit, transmutet, omnia, quæ ab humore radicali enascuntur, separet, & ex fundamento corpus renovet.*

Et tomo 4. pag. 70. *Magisterium Antimonii est confortativum in caduco.* In eodemmet tomo pag. 356. *Tanta est vis antimonii, ut gravissimum caduci paroxysmum curet.* Et pag. 84. 85. & 88. *Quinta essentia Antimonii curat vesaniam. Eadem est confortativum in contracturis.* In eodemmet tomo pag. 104. & pag. 91. *Oleum antimonii præservat ab omnibus speciebus amentiæ, ut flores benè præparati præservant à lepra,* tomo 5. pag. 273.

Si omnia, quæ de eo ejusq; facultatibus ac virtutibus prædicantur, huc vellem transcribere, nullus unquam fuerit finis.

Restat ut præparationum diversarum, ac variorum remediorum documenta & artificia aggrediamur, quæ ab ipso Paracelso, aliisque compluribus, ante & post ejus ætatem, doctis viris edocentur, nostrumque ipsi symbolum ac talentulum conferamus, prout aliquando ipsi manibus paravimus, composuimus, & in usum fœlicissimè retulimus.

ANTIMONII PANACÆA.

Regulus Martis stellatus cum sale solari, prius ter cum sale martiali exaltato, sublimetur bis terve, habebis flores rubros, qui edulcentur optimè: & ad lentum ignem exsiccati, à colchotare tertiò denuò eleventur. Hoc facto, jam habes tuos flores spiritu Martis & vitrioli impragnatos, blandè purgantes, & ad febres omnes intermittentes extinguendas, variosq; morbos curandos, conferentes ac summè utiles, quos serva.

Fixatio salis armon. *Insuper Armoniacũ salem, cum æquali calcis vivæ quãtitate, fortissimo igne tribus iteratis vicibus calcina, singulis vicib⁹ aqua calida ipsum salem separans, idq; per dissolutionẽ, filtrationẽ & coagulationẽ, reaffundendo semper recentẽ calcẽ ad unamquamq; operationẽ, dum armoniacus sal figatur, & liquabilis reddatur instar metalli.*

Hic fusus sal in humido ponatur, qui brevi in pellucidissimũ liquorẽ convertetur, quem mundificabis, in tribusq; ejus partibus paulatim solves partem unã mercurii metheorizati, ac ea ratione essensificati, ut in crystallum adducatur, qui Venetianum vitrũ æmuletur. Hac dissolutione charta grisea non conglutinata tota imbibatur: charta sic perfusa matratio vitreo includatur, cum suo alembico & recipiente, ex qua liquorem mercurialem igne arenæ elicito, quem rectificabis, ut dilucidissimus odorisq; fragrantissimi ac gratissimi moschum redolentis, eniteat.

Is

Is tum etiam jam per se sudoribus ciendis, de quibus in consilio nostro de Lue Venerea egimus, aptissimus est.

In eadem aqua aut liquore, unam aut alteram unciam prædictorum florum dissolve per cobobationes varias: reaffundendo toties recentem aquam, aut novum liquorem, donec totum sit solutum: atq; hanc solutionem a suo menstruo non segregatam servabis.

In eodem menstruo seorsim perlarum orientalium ℥ j. dissolvito, cum ℥ ß pulcherrimi ac rubicundissimi coralli, quæ facilè in eo liquore solvētur, utramq; hanc solutionem demum cum dissolutione tuorum florum conjungito; ac cobobationibus identidem per quatuor aut quinq; dies repetitis, singulis vicibus destillando ac reaffundendo liquorem, idq; quater, quarta destillatione ad siccitatem usque facta: donec perlæ & corallia una cum floribus prædictis optimè juncta, inserta & incorporata in subtilissimum ac spirituosissimum pulverem omnia redigantur.

Huic mixtioni adde tincturæ solis factæ, ut paulò pòst dicemus, ad drachmas duas: ac iis omnibus tandem superfunde vini spiritum alcolisatum, qui cobobationibus per biduum aut triduum iteratis, tandem separetur, ut panacæa nostra antimonii in fundo relinquatur, admirandis virtutibus ac proprietatibus prædita.

In usu & administratione infantibus & par-

parvulis exhibetur trium granorum quantitate, adolescentibus & ad ætatẽ virilem provectis granorum septem: robustioribus ad 8. 9. aut etiam 10. administrari potest ex vino albo, aut congruo alio liquore, in quo uno momento pulvis solvitur.

Hæc medicina utplurimùm in sensilem operationẽ exercet, interdum per sudores tantùm: interdum leniter alvum laxando, urinas provocando, omnia citra molestiam aut perturbationem præstans. Sed sæpiùs sola humorum correctione, instauratione ac corroboratione balsami radicalis agit, quàm ulla alia aperta vacuatione aut alteratione sensili. Atq; ut paucis dicam, universalissima est medicina, omnibus ægritudinibus vel deploratissimis etiam, ut epilepsiis, apoplexiis, paralysibus, omni hydropisis generi, cachexiis, hystericis affectibus, atq; id genus aliis.

Juxta morbi gravitatem & magnitudinem per 12. vel 15. dies exhiberi debet: quod vel etiam vitam producere in multos annos potest (volente Deo) sanitatem tuendo, & corpus à variis morbis conservando, si vel semel tantùm in mense de ea medicina sumatur.

ANTID. PANCHRESTOS
Antimonii.

℞ flores reguli Martis rubros, hos reverbera vasi

vasi vitreo infernum dicto, ac firmissimo luto loricato impositos, ex quo nihil prorsus expirare possit. Maneat vas in Athanoris reverberio ad tres aut quatuor dies. Quo facto, tinctura cum aceto radicato extrahatur, recens semper materiæ reaffundendo & extillando, dum nullũ amplius tincturæ colorem imbibat. Separetur menstruũ à tinctura, quæ postea vini spiritu alkalisato perfusa juxta artem extrahatur, citra separationẽ spiritus vini. Hujus exhiberi possunt aliquot guttæ in jusculo aut liquore congruo dilutæ. Totã enim sanguinis massam emundat, morphæam, lepram, scrophulas, luem persanat, instaurat & auget nativum calorem, viscidi-tates ventriculi absumit, ac corpus omnibus recremẽtis expedit. Colicis aptissima est medicina, nec non præfocationibus matricis, si reguli Martii loco regulus Jovis substituatur ad hujusmodi flores parandos. Poterit etiam à tinctura vini spiritus segregari, si ita videbitur, ad siccitatem usq;, eamque variis aquæ destillationibus identidem repetitis exercere & dulcorare, quæ tandem siccetur: pulveris dosis fuerit trium aut quatuor granorum.

ANTIDOTUS PANTAgogos.

℞ *reguli Martis aut Veneris calcem optimè paratam & calcinatam, ut artis est, hanc quàm*

poteris optimè dissolves cum salis gemmæ fusibilis mercuriali spiritu, omnia ad aliquot dies postea putrefacta & digesta per singulos ignis gradus, ac tandem per violentissimum, destillentur: quæ crassum reddent oleum, quod rectificatione attenuandum & subtiliandum erit, ac iterũ destillandum, crassiores fœces segregando à puriore liquore. His addes optimũ vini spiritũ, circulando omnia, postea destillando, ita ut semper crassiores fœces amandentur, ac ter aut quater sic destillationes iterentur. Atq; servetur hic liquor accuratissimè, tanquã utilissimum omnibus morbis remedium, cujus gutta ad alterandum, vacuandũ, aliosq; curationum scopos cõplendos potentior est centũ lagenis, herbarũ decoctionibus refertis, nec non ipsis de rhabarbaro potionibus: siquidẽ hæc sanguinem repurgat, appetitũ sopitum excitat, ventriculũ aliaq; nutritionis viscera corroborat: funditùs evellit cachexiarum radicem ac procul amandat, nec nõ melancholias hypochondriacas: adversus icterũ & omnis generis arquatos morbos ac hydropes specificũ est medicamentum, leniter purgando, ac urinas provocando: nec majore duarum guttarum dosi singulis vicibus opus est, ex aliquo cõvenienti liquore: modò ad aliquod tempus singulis diebus, aut alternis eadem dosis propinetur, habita morbi magnitudinis & virium ægrotantis

tantis ratione. Potest etiam hoc remedium in præcipitatum & calcem albam, rubram, imò etiam flavam redigi; cujus tria aut quatuor grana in dosin sint satis.

ANTIDOTUS ζοόφιλος.

Accipe de antimonii minera, quæ ex Ungaria asportatur, quantū voles: hanc in calcem, ac si in vitrū esses liquaturus, adurito. Postea ut magis attenuetur, & dissolutioni aptior fiat, cum alba fuligine mercuriali sublimetur, deinde edulcetur: ei superfundes, ut crescat ejus virtus, & faciliùs solvatur, acetum philosophicum ex acido liquore roris seu mannæ cœlestis cum eadem met minera per digestiones & fermentationes philosophicas factum & præparatum. Omnia deinceps ponantur in Bal. M. ad satis diuturnum tempus, ac donec philosophicū acetum rubicundissimo colore tinctum conspiciatur, quod simul etiam sensim, ex interiore superioris mineræ aut magnesiæ Saturninæ sacchare, edulcescet. Huic materiæ tam crebris ac iteratis vicibus acetum recens superfundito philosophicum, dum nullus restet tincturæ color in materia: fiat per destillationem separatio ad siccitatem usq. Pulveri jam crebris destillationibus ex aqua nubis edulcato, adde præstantissimæ aquæ vitæ ex corallis prolectæ q. s. ex qua tincta colorē rursum extrahe pellucidum ac diaphanum, rubini coloris æmulum.

Post varias ejus cohobationes ac circulationes proprias, & ad attenuationē majoremq́ subtilitatem necessarias, omnia igne fortissimo ac vehementissimo urgeto, idq́ etiam initio & non observatis mitiorum ignium gradibus: tum cum aqua vitæ coralliorum, oleum ipsum antimonii rubrum, suave & exquisitissimum extrudetur, verum vitæ balsamum nunquam satis laudandum nec commendandum. Cum ipsa vitæ aqua & in ea relinqui potest, citra separationem, si lubet: aut ex eo aliquot guttas immiscere pro dosi, vino aut liquori ei morbo, cui velis succurrere, congruo: quales sunt liquores lilii convallii, lavendulæ & calendulæ pro epilepsiis, apoplexiis & paralysi: qualis & aqua theriacalis adversus pestiferos & contagiosos morbos: nec non ad leprā, morphæam, luem, scrophulas, & id genus alios affectus curandos, aquæ fumiterræ & veronicæ: Vera enim est universalis medicina, quæ sopitos spiritus excitat, roboratq́; animales, vitales & naturales, mundando totam sanguinis massam, instaurando radicalem balsamum, & corpus humanum ita renovando, ut & in juvenilem statum hominem transformet. Tanta deniq; tamq́; præstans medicina est, ut laudes ejus ac admirandæ virtutes satis prædicari non possint. Verus enim est vitæ balsamus, vero vitæ mercurio æquipollens, de quo verba facit

Para-

Paracelsus tomo 6. pag. 45. in hunc modum: *Mercurius vitæ corruptiones corporis humani ita tollit, sicuti ligna putrida ligno amputantur. Hic senectutem restaurat, & eam in juventutem mutat: non quòd novam essentiam in homine generet: sed quod quintam essentiam adhuc residuam, incorruptam conservet: unde postea novæ virtutes emergunt. Impurum igitur à spiritu vitæ removet: ungues pedum & manuum, item canitiem tollit: juventutem confirmat, ita ut senectus non amplius canos possit producere.*

Rupecissa lib. de quinta essentia, cap. 41. de tam exquisita ac pretiosa loquens Antimonii dulcedine & tinctura, *talem tantumq; thesaurum esse* ait, *ut nusquam in toto orbe par occurrat.*

At qui ex ejus aliorumq; similium descriptione tentabit hanc Antimonii tincturam ex crudo, & in pulverem tantùm redacto Antimonio, cum aceto ex vino destillato, extrahere, utcunque sit vinum generosum & potens, & quantumcunq; temporis in digestione illius teratur, oleum prorsus & operã perdat. Genuinorum igitur ac verorum est Philosophorum, nosse distinctiones & compositiones ejusmodi menstruorũ aut acetorum. Infinita enim eorum genera ex sexcentis rebus variis varia fieri & componi aut extrahi possunt, quæ variantur ex ingredientium varieta-

Menstruorum spagyricorum varietas.

rietate, proprietatibus ac virtutibus. Aceta enim ex cerevisiis Anglicanis, Belgicis, Germanicis, vi hordei aut frumenti enata: aut ex pomaciis & piraceis Normanicis expressa, virtutes fructuum, ex quibus prognata sunt, retinentia, longè lateque inter se differunt: multoq; magis distant ab aceto, quod ex vino omnium vegetabiliũ principe, & maximè omnium vitriolato cõficitur. Quin & inter vini aceta magnum statuitur discrimen: siquidem acetum ex vino albo extractũ multùm à rubelli vini discrepat. Et vinorum Creticorum aceta, debiliorum vinorum acetis (qualia sunt Tigurina) longè multumque virtute antecellunt: sic oligophorum vinum magno discrimine à vinoso & generoso vino distinguitur: ut inde liceat inferre, aceta cerevisiarum, pomaciorum aut piraciorum, immaturorum ac debiliorũ vinorum, nunquam fore rerum metallicarũ solutionibus apta, nec eò usque potentia, ut aceta hydromelitũ vinosorum, quæ cum manna cœlesti, naturã animalẽ percurrerũt, & preter vegetalẽ induerunt, atq; sic summoperè rectificata spirituales vires & aëreas planè sibi compararunt: ita ut omnia quævis alia, solvendi ac dissuendi potẽtia superent. Quod obiter dictum sit, ut multi discant, etsi experientiis veris ac certis polleant, se tamen non abs re spe sua cadere, & à

scopo,

ſcopo, quē ſibi propoſuerunt, aberrare, quòd aceta Philoſophorum non norint, eorumq; dicta ex litera, non ſenſu mentiantur.

Addo præterea magnum ineſſe diſcrimen inter acetum ſimpliciter deſtillatum, acetum forte deſtillatum, acetum forte dephlegmatum, acetum forte benè rectificatum & alkaliſatum, acetum radicatum, & acetum philoſophicum, quod ſummo virtutis gradu eminet: quodq; nos componimus ac conficimus ex mixtione & cōvenienti proportione, fermentatione ac unione aëreæ aciditatis animalis, & mercurialis acoris aquei, cum vegetali terreſtri, ut ea tinctura, de qua ſuprà loquuti ſumus, extrahatur, ad noſtram ζωόφιλον antimonii Antidotum concinnandam.

De omnibus aliis acetorum ſeu menſtruorum, ſeu diſſolventium ſuperiorum, nec non innumerorum aliorum, & naturæ ignium differentiis agemus, quæ claves vocantur artis: eorumque varias addiſcemus præparationes, compoſitiones & uſus in Antidotario noſtro ſpagyrico, tanquam in proprio & dicato huic tractationi loco. Quæ quidem omnia ſcitu maximè neceſſaria, magnæq; ſunt utilitatis, operæ pretium rati, hæc pauca de illis attigiſſe & notaſſe locum, ubi abundè hæc docebuntur, ut Medicus & verus Philoſophus chymicus, qui ſententiam verborum

nostrorum concipiet, in operatione antimonii, aliorumque mineralium, ac metallorum, quæ in illo nostro opere describimus, tanquam adversus omnes morbos eosq; deploratissimos præstantissima remedia, labi nequeat.

ANTIDOTUS SOTERIOS Antimonii.

Accipe regulum Jovis, ex quo in pulverem trito, hepar aut crocum metallorū cum sale sulphureo conficies. Hujus hepatis pulvis ruber, citra separationem salis, in lixivio ex cineribus clavellatis, & calce viva parato bulliat, donec lixivium summum ruborem contrahat, quod in vas per inclinationē effundes, idq; lentè, ne quicquam de fœcibus admisceatur. Evacuato lixivio, pulverem vulgari more cum potentissimo aceto præcipitabis. Abluantur & dulcorentur omnia: deinde cum vitriolica hydromelitis vinosi aciditate, alkalisata proprio sale, tincturam aut colorem extrahes: à qua tinctura menstruū separabis, dein illam circulabis ad aliquot dies cum flagrante juniperi spiritu. Deinceps per retortum crebris cohobationibus vi ignis ipsam extrudes, à qua demum spiritum flagrantem separabis, si ita videbitur, ut restet in fundo destillatorii liquor suavissimus, omnium affectuum pulmonum aquè salutaris medicina, ac balsamus, lac

aut butyrũ dulce sulphuris: cujus tres aut quatuor imò ad sex usq; guttas ex jusculo vel vino, aut congruis aquis, phthisicis, dyspnoicis, asthmaticis, pleuriticis, peripneumonicis propinabis. In summa saluberrimum est & potentissimum medicamentum quàmplurimis, iisque gravissimis morbis mirum in modum profligandis & extinguendis aptissimũ.

ANTIDOTUS LYSIPYRETOS Antimonii.

℞ *florum rubrorum antimonii* ℥ iiij. *florum sulphuris sublimatorũ ad perfectam albedinem* ℥ ij. *misceantur cum duplo colchotaris vitrioli Ungarici aut Cyprii, ac ter sublimentur, habebis flores rubicundissimos, si benè operatus fueris. Hi cum aciditate vitrioli Veneris primò, deinde cum vero Saturni æthereo spiritu essensificentur.* Hujus philosophicæ essensificationis si callueris artem, medicinam suspiciendam concinnabis, veram Antidotum Lysipyreton, omnis generis febres, pestiferas etiam, sedantem ac extinguentem, si ad iiij. aut v. guttas de ea ex idoneo liquore propinaveris.

ANTIDOTUS THEODOTOS Antimonii.

Junge justo & debito pondere, mensura, proportione ac ordine sex inferiores planetas terrestres, cum sublimiori sphæra stellata Saturnina,

tanquam cum cæterorum prima radice, ut unà benè amalgamentur, & philosophicè calcinetur. Ex hac calce depurata cum sulphuris montani aqueo spiritu, per cohobationes in calido, & macerationes ex arte in frigido factas, tincturam rubeam pellucidam aut diaphanam instar granati elicies: à qua nubium aquarum auxilio primum menstruum separabis, tincturamq́; ipsam per varias cohobationes, circulationes & rectificationes necessarias, puro hydromelitis vinosi spiritu excipies, qui ejus colorem eruet, quo tingetur rubini coloris instar, magno cum splendore & perspicuitate: Atq; sic in se septem metallorũ veram tincturam simul continebit, remediũ verè theodoton admirandarũ virium & proprietatũ, & quod Deus nobis largitur in curationem omnium generaliter morborum, vel desperatissimorum, trium, quatuor, quinque vel sex etiam guttarum dosi.

ANTIDOTUS THEOPEMPTOS
Antimonii.

Aurum ter per Antimonium examinatorem suum trajectũ amalgametur cum mercurii antimonii debita quantitate & proportione, ex quibus electrum minus fiet. Ex hac amalgamatione abluta, & nigrioribus fuliginibus repurgata, exquisitissimam tincturã extrahe, cum spiritu sulphureo junipero, eo modo operans, qui in duabus superioribus præparationibus traditus est. Hanc

tinctu-

tincturam diaphanam ac pellucidissimã, instar rubini, variis cohobationibus in circulato minore Parac. exercebis, quod postea, si voles, separabis, ut tinctura restet sola: Quam sedulò conservabis, tanquam pretiosissimum donum à Deo hominibus missum, adversus pestem, lepram, omnis generis morpheam, lues, & alios id genus gravissimos affectus præsentissimũ remedium, trium, quatuor, aut quinq; guttarum dosi ex aqua theriacali.

ANTIDOTUS PANÆRETOS Antimonii.

℞ *mineræ antimonii Ungarici ad albedinem calcinatæ, juxta artẽ* ℔.ß. *sacchari candi in formam syrupi cum circulato minore transmutati* ℔.j. *cui paulatim calcẽ illam antimonii admisceto. Digerãtur omnia per 4. aut 5. dies in B. vaporoso, deinde per gradus ignis destillentur. Ex hac destillatione triplex liquoris genus educitur post separationẽ circulati, quod primũ omnium egreditur.* Primus, qui albus est, cancrosis ulceribus & externis morbis opitulatur. Secundus, qui flavus est, vacuationi per alvũ, & per vomitũ idoneus est. Tertius rubicũdissimus, instar sanguinis, dulcisq; balsamus, qui seponendus est ab aliis, si cohobationibus ternis aut quaternis rectificetur, & abluatur cum aqua rosarũ, aut buglossi, aut cichorii, quam separabis tincturam & rubicundam & dulcem,

quæ

quæ admirandas curationes præstabit, in lepra, morphæa, malo mortuo, sex guttarum quantitate exhibita in aqua fumiterræ. Adversus apoplexiam & epilepsiam dosi duarũ aut trium guttarum quantitate ex aqua centaurii minoris. Adversus pestem exhibebitur ad septem guttas, ex aliqua theriacali aqua, unde sudor copiosus emerget.

Laudanum Paracelsi. Cum eodem oleo rubro aut tinctura Paracelsus laudanum suum diaphoreticum & solutivum cõcinnabat, quod præ aliis omnibus remediis commendatissimum, & in summo pretio habebat adversus pestes, intermittentes febres, adjiciens essentias aloës, myrrhæ, croci, ambræ flavæ, & id genus aliorum, unde pilulas compingebat, dimidii scrupuli, aut integri, dosi deglutiendas.

ANTIDOTUS POLYCHRESTOS Antimonii.

Accipe reguli Martis stellati ℔. j. *mercurii in meteoron redacti & essensificati* ℔. j. ß. *pulverisentur & cõmisceantur, retortoq; vasi imponatur cum recipiente, subjiciendo gradatim ignem & genus quoddam gummi crystallini, gravis, sese in frigido coagulantis & calido solventis, extillando: quod una aut altera destillatione, fæces semper separando, rectificabis Super hunc liquorem toties spiritum hydromelitis vinosi affunde*

&

& cohoba, ut tandem crebris istis cohobationibus liquor dulcescat, spirituq; separato, restet in fundo oleum antimonii exquisitissimum ac pretiosissimum, multis curandis ægritudinibus, iisq; gravissimis aptissimum. Quin & domitor est tertianarum febrium, quotidianarum, ac inprimis quartanarũ, si tres, quatuor, quinque aut sex etiam guttæ, habita virium ægri ratione, exhibeantur. Blandè enim vomitum multis concitat, aliis alvi solutionẽ citra vomitum: eamq; vim habet, ut radices & seminaria mali prorsus eruncet ac evellat.

Spiritus hydromelitis vinosi separatus, ut suprà diximus, accuratè servatus, & tandem vitriolica aciditate imprægnatus, summum est diaphoreticum, & longè ab aliis vulgaribus aliud, si dosi dimidii cochlearis aut integri ad summum, vel seorsim, vel vino aut alio liquore dilutum administretur.

ANTIDOTUS ISOCHRYSOS
Antimonii.

Regulus Martis cum aquila cœlesti in meteora reducatur, & ab acredine optimè abluatur exicceturq; : tum cum aqua stygia Philosophorum, ex duobus salibus spiritualibus, sulphureo & mercuriali, debita proportione & ex arte composita, solvatur, digeratur, ac tandem per iteratas cohobationes præcipitetur. Ex hoc præcipitato

pitato spiritus aquæ philosophicæ auferantur, in reverberio Athanoris, perpetuò præcipitatũ spatula ferrea cõmovendo, donec acquirat flavum aut floris calendulæ colorem: quem ablue cum aqua pluviæ destillata. Huic exiccato pulveri affunde acetum Philosophorũ, de quo jam mentionem fecimus, & tamdiu digere, donec menstruũ rubino colore tingatur, relictis quibusdam fœcibus albis in fundo. Menstruo per cineres separato, remanebit in fundo pulvis levissimus, rubri coloris, denuò per duas tresvé horas sub craticula reverberandus: cui tum demum, si aquam vitæ juniperi affundas, atq; ex arte digeras, ferè totus pulvis in tincturã convertetur rubicundissimã & admirandarum virtutum, vel ipsi auro potabili, aut ejus tincturæ æquiparandã. Apostemata interna omnia sine noxa aperit atq; curat, sanguinem concretum dissolvit, corruptumque purificat: ad lepram, scrophulas, luem veneream, pestẽ, infinitosq; alios morbos præsentaneum remedium: imò ipsum hominem renovat, & sanum diutissimè conservat, dosis guttulæ vj. vij. viij. x. cum vino vel alio liquore bis in die, juxta morbi necessitatem.

ANTIDOTUS LYSIPONOS, SEU Anodynum diaphoreticum Antimonii.

Accipe reguli ℔. ß. *salis nitri cum sulphure aut*

aut floribus sulphureis, ut artis est, purificati & vitrificati ℔. j. reducantur in pulverem, & optimè misceantur, & crucibulo indita ponantur in igne circulari, ignem augendo per gradus, eumq; crucibulo sensim admovendo; donec omnis materia fluxerit, instar metalli fusi. Tunc vel ferrũ candens, vel carbonẽ ardentẽ injice, ut sal comburatur: Remanentiam exime, dulcifica, exicca, & cum aequali salis praedicti parte secundò uratur, dulcificetur & exiccetur, idem opus tertiò repetendo: Relictum pulverẽ vasi vitreo fixatorio benè occluso inditum, per quatuor quinqueve dies in igne fixationis fove, dando ignem per gradus, donec vas tandem igniatur, & pulvis anteà albus acquirat calendulae colorẽ: quem tandem cum aqua vitae juniperi correctissima, in vase benè occluso circulabis per aliquot dies: pòst exime materiam, & affusa ter quaterq; nova aqua vitae juniperina, semperq; accensa, a praedicta materia exuratur, ac postremò benè exiccetur. Dosis à ℈ ß. ad ℈ j cum vino optimo vel aqua cõvenienti.

Est hæc antidotus verè λυσίπονος, omnes dolores ventriculi, intestinorum, uteri, à quavis causa subortos solvens & sedans, si cum vino vel aqua chamæmeli exhibeatur. Ulceribus renum, vesicæ & uteri: item depravatæ mẽsium excretioni, fluxuiq; muliebri admirandum remedium: quod cum vino, jusculo

aut alio convenienti liquore misceri potest: vel cum mucilagine gummi tragacanthæ, bis tervé in die exhiberi. Eodem modo exhibitum pestilentibus omnibus affectibus, itemque febribus intermittentibus summoperè conducit. Sanguinem enim per sudores, & per insensilem plerúnque transpirationem, purificat & repurgat, vitæq; nostræ balsamū balsamica sua vi instaurat, totumque hominem renovat.

Eadem planè methodo, cum regulis ex omnibus metallis, sive conjunctim, sive separatim factis & præparatis: itemq; cum antimonio crudo, vel ex arte calcinato, vel cum ejusdemmet floribus, tùm albis, tùm rubris procedendum est, ad antidotum illam lysiponum, vel diaphoreticum Antimonii anodynum, remedium illud admirabile cōcinnandum ac præparandum: quod à chymico perito tentari ac probari, ad multorum ægrorum salutem facillimum fuerit: sed ab imperito difficillimum, atque id potiùs perniciosum, quàm salutare.

His floribus Antidotorum suavissimarum Antimonii, ex Antidotarii nostri spagyrici horto decerptis, contenti erimus, ut in hanc arcam insereremus, ac quatuor his gravissimis morbis, de quibus agimus, adaptaremus: qui quidem ubiq; merentur implantari, ob

præ-

præstantissimas suas virtutes, & adversus omnes affectus in universum efficacissimas ac potentissimas, (ut jam satis superque docuimus.) Atq; hæc remedia ab omnibus utiq; avidè expetenda essent, ut quæ optimè concepta, parata, & administrata evellere omnia omnium morborum seminaria, utcunq; gravissimi & desperatissimi sint affectus, & radicitùs extirpare possint.

Sed hæc satis sint, quæ huc contulimus: quadraginta præparationes & compositiones ejusdem antimonii, easque elegantissimas ac potentissimas, Antidotario nostro asservamus, quales sunt tincturæ, quæ ex toto ejus corpore extrahuntur citra ullam divulsionem, ex sententia Paracelsi: Arcana, magisteria, essentiæ, olea, balsama, & aquæ vitæ omnis generis: quæ varia ac distincta sunt remedia ipsius antimonii, variis etiam & distinctis morbis congrua, cum internis, tùm externis, ut fusè in Antidotario nostro docebimus: ubi etiam methodum mercuriorum ejus educendorũ & regulorum describemus. Quin & varia illius sulphura, salia diversa, flores varii generis, unde infinita parantur remedia purgantia, vomitum concitantia, sudores moventia, urinas provocantia, corrigentia, revellentia, mundantia, corroborantia, omnibus deniq; curationũ scopis inser-

vientia, nequaquam prætermittemus. Quod disertè hoc loco decantamus ac prædicamus, ut oculis subjiciamus, quot quãtæq; ac quàm admirandæ virtutes in hoc antimonio delitescant, Antiquitati incognitæ.

Sicutique ex Græcis, Arabibus & Latinis Galenus, Rhasis, Celsus & alii magni ac celebres viri, qui alium sibi scopũ, quàm publicæ utilitatis & artis suæ ornandæ ac locupletandæ, nullum proposuerunt, in quo magnam promerentur laudem, nunc essent superstites, & tot oculis elegantes remediorũ flores cernerent, naribus odorarentur, & manibus palparent: quantâ, Deus bone, lætitiâ raperentur, quantaq; industria in hortis suis ejusmodi semina & flores foverent, excolerent, & augerẽt, ut ex eis fructus amœnissimos ac utilissimos humanæ Reip. decerperent ac cõferrent: sic bonorũ agricolarũ ac œconomorum fidẽ ac diligentiam imitantes, ut omnia referrent ad utilitatẽ communẽ & hominũ sanitatem bona fide, nulla privati commodi habita ratione, quemadmodum malæ mentis homines, quales sunt quidam hodierni Censores, qui probos agricolas se confingunt ac simulant, quùm ne levissimũ quidẽ stipitem aut radiculã peritè eruncare possint: ut qui lolium tritico, & rosis carduos anteponãt: quiq; hoc unũ in votis habent, ut potiùs metant, quàm

serant:

ferant: alacres ad rapiendum, ad erogandum quàm segnissimi & illiberales: privatis commodis addicti: utilitatis publicæ contemptores: quiq; ex aliorum vituperio gloriam aucupari perpetuò student. Quibus nō alius utiq; finis expectandus est, quàm qui fuit Icari: qui insolenti audacia ac superbia ferox, majora viribus aggressus, & altiùs in aërē, quàm ferebat ejus industria ac facultas, delatus, tandem in gurgites & barathra præceps deturbatus est. Sed ejusmodi homines quęstui tantùm inhiantes, suis erroribus permittamus: inclament & insultent, quantum volent, in remedia chymica: splendorem tam præstantis medicinæ latratibus suis convellere obnixè contendant: quid quàm frustra omnia tentent, & dedecus sibi potius conflent, quàm vel tantilla nota aut nævo illā aspergant. Sed pergamus, quæ nostri sunt officii partes explere, & utilitatem publicam indefesso studio, quantùm in nobis fuerit, promoveamus. Proponamus igitur & describamus chymica alia remedia, quæ his quoque morbis, quorum curā persequimur, nativa ac specifica proprietate præsentissimè succurrunt. Ea ex mercurio Solis & Lunæ mutuabimus, quę inter metalla eorumque medicas facultates, principatū nullo negotio obtinent. Quæ autem ex illis remedia huc adferemus, ea ex An-

tidotario nostro spagyrico, ut pleraque alia, rursum educemus, quæ tamen brevi favente Deo, ei ipsi opportunè vel cum fœnore etiã restituemus.

Caput XXXII.

De Sole & Luna.

Veterum sententia.

GALENUS cæteriq; Græci authores parùm in auri & argenti cognitione versati fuerunt, ut ex iis aliqua eruere remedia norint. Licet enim Galeno Antidotus de margaritis, & lætificans Galeni, ut vocant, quæ aurum & argentum excipiunt, arrogetur: iniquè tamen id fit: siquidem multa in illis simplicia ingredientia deprehendere liceat, quæ ætati Galeni incognita fuerint, ut sagacissimè notat Fuchsius in Antid. è margaritis, quam Nicol. Myrepsus ei adscribit lib. de Antid. c.38. & Adolph. Occo celebris Medicus Augspurgensis in Augustano suo medicamentario in compositione lætificantis, sub nomine Galeni, observavit, quam ejus adulterinã esse, & falsò à Nic. Myrepso illi adscriptã, judicavit. Quin & ipse Galenus lib. 9. de medicamentorũ facultatibus cap. de medicamentis metallicis, nullã auri aut argenti mentionem addit. Unus Ægineta de re med. lib. 5. cap. 8. de scorpii plaga, Argentum scribit plagæ aut ictui ejus appositum prodesse præter

opi-

opinionem. Et Aëtius miratur tantùm, quî deglutitum aurum medicari & opitulari possit. Itaq; duo illa metalla in medicos usus assumpta, & in antidotos relata ex officina Arabica prodierunt, qui primi eorum medicamentis aptandorũ inventores fuerunt. Quod ex ipso Nicol. Myrepso videre licet, variarum Antidotorum hinc inde consarcinatori & rapsodo, qui præcipuas & præstantissimas, utpote corroborationi virium idoneas, & gravissimis quibusvis morbis curandis efficacissimas in suum commentarium transcripsit, à quibus aurum & argentum in foliola aut ramenta, citra ullam aliam præparationem, redacta excipiuntur, ut legi potest in aurea Alexandrina, in Diacamero, aut (ut in Augustano medicamentario scribitur,) in Antidoto de lapide Radiato aut Lazuli juxta Mesuem, qui ejus sibi inventionem arrogat, quam & alibi etiam, ut nos, confectionem alkermes vocat, nec à nostra differt, quàm restitutione quadam in meliorem statum compositionis, à nostris præstitâ. In Antid. Argyrophora dicta, Antid. è saphyro, Antid. ad cardiacos, ad melancholicos omnesque cordis affectus, quemadmodum & in utrumq; electuarium de gemmis calidum & frigidum duo illa metalla admittuntur à Mesue: nec non aurum in confectionem cardiacam Alexandri Bened.

Hinc constat metallorum aliquem fuisse usum apud Antiquos, ipsáq; in multis, iisque præclarissimis Antidotis & cōpositionibus, usurpata, quarum aliæ adhuc nunc vigent & in usu sunt quotidiano, ad corroborationem virium: quarum tamen, ut diximus, Græci caruerunt cognitione: nec aliis earum concinnandarum methodus, ut neq; condiendorū melle aut saccharo ad saporis suavitatem medicamentorum ratio, quàm solis accepta ferenda est Arabibus. Primi enim omnium posterioris seculi Medicorū de virtutibus pretiosorum lapidum, auri atque argenti, tractarunt, quas ex splendore & puritate eorum agnorunt non esse potentissimorum affectuū steriles: ut ex Rase, Serap. aliisq; Arabibus cognosci potest.

Avicennas ipse, quem inter celeberrimos recensemus, hæc de auro sic scribit lib. 2. tr. 2. *Aurum*, inquit, *natura est æquale & subtile:* cumque de virtutibus ejus & operationibus verba facit, addit: *Limatura ejus ingreditur in medicinas melancholiæ, & melius cauterium ac velociùs sanabile est, quod fit cum cauterio auri. Retentio ipsius in ore removet fœtorem oris, & ingreditur limatura ejus medicinas alopeciæ & tyriæ liniendas, & iis immiscetur, quæ bibuntur, confortat oculum in alkool positum. Confert doloribus cordis, & tremori ipsius, & mali-*

malitia animi, & ei, qui solus loquitur. Et in libello de medicinis cordialibus tr. 7. hæc quæ sequuntur, ipsemet scribit Avicennas de auro & argento: *Aurum judicatur*, inquit, *inter judiciũ argenti & hyacynthi, & est quidem infra hyacynthum & supra argentũ, cujus quidẽ complexio temperata est, aliquantulũ vicina colori, & est ejus operatio à proprietate.* De argento autem sic loquitur: *Argentũ aliquantulũ est frigidum & siccum, & ejus quidem effectus similis est effectui hyacynthi, hoc excepto, quòd multò est debilius illo.* Quam verò proprietatẽ Avicennas hyacyntho tribuat, ut intelligamus, subjicit quæ sequuntur eodẽ lib. paulò pòst: *Hyacynthus temperatus esse videtur. Inest autẽ ei proprietas lætificãdi & confortandi cor, & fortiter obviandi veneno: & hæc quidem proprietas est virtus, non suis attribuenda cõponentibus: sed manat ab ipsa eo modo, quo ex magnete emanat virtus, per quam magnes attrahit ferrũ è longinquo. De his autẽ, quæ in consideratione hyacynthi persuadere oportet, est ut incõveniẽs esse dicatur, calorem naturalẽ agere in hyacyntho, cùm sumitur intra corpus, transmutationẽ & dissolutionẽ atq; cõmixtionem ejus substantiæ, cum evaporabili substantia spirituali, quemadmodũ agit in croco & similibus. Et in summa incongruũ quidẽ est, quòd dicatur, quòd hyacynthus in forma sua substãtiali patiatur à naturali calore, & exinde*

postmodũ ejus opus manifestari. Etenim ejus substantia queãdmodũ patet sensui, valdè est ab hujus passione remota. Videtur ergò, quòd naturalis calor nec imprimat in substantia, nec in accidentibus formæ suæ inseparabilibus: sed solùm in ubi ejus, & loco & qualitatibus ejus accidentalibus. In ubi quidẽ, & loco, quia facit ipsum cum sanguine penetrare, usq; ad partes cordis. Quapropter cùm afficitur propinquius passo, fortiùs imprimit suum effectũ. In qualitatibus quidem, quia calefacit ipsam hyacynthũ: De natura verò calefactionis est, ut manifestet proprietatẽ, & excitet virtutem. Secus apparet in carabe: ipsum enim quando debilitat, paleam trahere videtur: fricatur quidẽ donec calescat, post hoc apponitur palea, & attrahit ipsam velociter. Et videtur ergo, quòd ultima impressio naturæ nostræ, vel caloris naturalis nostri in hyacyntho sit ista: & quòd actio sit additio manationis ex eo ad illud, ad quod fit manatio naturaliter, & additio appropinquationis, &c. Hæc Avicennas.

Hinc cõcipi potest ab exemplo de hyacyntho, quid Avicennas aliiq; Arabes judicaverint de natura & proprietatibus auri & argẽti, dum vult tandẽ concludere, calori naturali nullam inesse agendi potestatem in hyacynthum introsumptã: nec transmutandi & dissolvendi ejus substantiam. At ea permanet, ut est in substantia vaporosa & spirituali, quemadmo-

admodum supradictus calor agit in crocum, aut aliud quid simile. Quod quidē illi, aliisq; omnibus concedimus, qui aurum, argentum, saphyrum, hyacynthum, & reliquos pretiosos lapides in tenuissimum pulverem redactos propinant, quos vel utcunq; subtilissimè tritos, atq; sic intus assumptos, ne sic quidem calor naturalis noster domare ac dissolvere queat: attamen & metalla & pretiosos lapides, si in calcem philosophicam, essentias, magisteria, olea, liquores aut tincturas adducantur, (in quem scopum tendunt Hermetici, ut corpori humano cedant in medicamenta) facilè naturalis calor noster atterat, concoquat & edomet.

At nunc tempus est, ut Hermeticorū sententiam aperiamus, atque ut elegantes ac varias præparationes & operationes, diversaq; remedia, quæ illi tum ex auro, tum ex argento extraxerunt, in medium proponamus.

Videamus igitur quid de istis scribat Paracelsus, quæ peritus Doctor ac æquus lector conferat cum antiquorum scriptis, eaque simul ad incudem revocet, ac de iis judicium ferat, pronuncietque maturo judicio, penes quam utriusq; partis inclinet victoria, & quæ scopum propiùs attigerit.

Primo igitur loco hæc sunt, quæ in genere de metallis crassa sua materia indutis scribe-

Lib. de compos. metall. in principio. bat Paracelsus: *Metallorum usus citra noxam, in medicina nõ est, nisi prius comminuantur, alterentur, & naturâ metallicâ depositâ, in aliam essentiam transmutentur. Parum etiam ex iis effectum speres, si non præparatio, quam alchymia docet, applicationem præcesserit, id est, si ante in sua arcana, olea, balsama, quintas essentias, tincturas, calces, sales, crocos, & his similia, redegerit & ægroto administraverit.*

Genuinus metallorum usus. Hinc constat, omnes illas Antidotos & electuaria corroborantia, quæ aurum, argentum, pretiosósque lapides in pulverem crudum tantùm redactos admittunt, ab Hermeticis repudiari: siquidem ista sic parata ventriculis auro & argento tantùm incrustandis ac obducendis prosunt: cum Hermeticę pręparationes in essentias, magisteria & tincturas adductæ longè nobiliores effectus edant.

Sed cùm hîc de auro & argento privatim agamus, videamus, quid Hermetici, ac inprimis Paracelsus, de iis tradant, quid de illorum virtutibus & præparationibus scribant: postea quid ex nostris hortis efflorescat, ut laboribus etiã nostris fruantur omnes, quos universo populo consecravi, docebimus.

Singula creata naturâ tendunt ad perfectionẽ. Ea omnia, quæ nascuntur ac intereunt, ut volunt Hermetici, suam habent progressionem ad summũ perfectionis gradum, in quo scilicet nulla est amplius elementorum contrarie-

trarietas, vel destructionis causa. Ista elementorum adæquatio, vel naturarum uniformitas, omnium est nobilissima & perfectissima, adeoq; omnium creaturarũ nobilitas & perfectio. Talis uniformitas, quæ substantia est omnibus elementis æqualis in uno auro præsertim inest, in quo propter hanc elementorum adæquationem, nulla potest contingere diminutio seu destructio, ita ut jure etiã possit omnium gemmarum & corporum clarificatorum dici materia: & propterea aurũ etiam adeò perfectũ est, ut illo nihil perfectius aut nobilius reperiatur: *uni enim nil deperit auro,&c.* ut scribit Augurellus. Hæc autẽ auri perfecta natura accuratè consideranda est. Ea enim est omnibus elementis æqualis & uniformis, ut dictum: duplicis tamen naturę, spiritualis scilicet, seu astralis, formalis, volatilis: & corporalis, materialis & fixæ. Utraq; summo studio investiganda est, ne in tam amplo labyrintho erremus: sed ut veram magnæ veræq; medicinæ, & veri seu uberrimi elixiris materiam, quæ præsertim in sola natura & substantia solari consistit, eruere queamus. *Summa perfectio in auro.*

Cùm autem hoc præsertim nobilissimum corpus, compactissimæ & firmissimæ sit substantię: absq; apertione & fractione aut solutione illius nihil boni præstare poterimus. Nam cùm natura in hoc corpore perfectionem

nem attigerit, atque idcircò ab ejus ulteriore operatione quieta cesset, arti commisit industriā suam, quâ aliquid adhuc perfectius huic corpori tribuat. Idcircò incipit ars, ubi desinit natura, quæ nullum sibi alium proponit scopum, quàm & perfectionem illam auri auctiorem reddere, & eam ex materiali corpore eruere, ut spiritualem, astralem, & aëream reddat, medicinæ universali ad omnes corporis humani affectus profligandos idoneam. Quæ quidem sic arte reddita medicina, infinitis tùm demum virtutibus cumulatur, quæ alioqui in crassa substantia sopitæ languebant, similisque redditur grano, quod numero, potestate & viribus (agricolæ industriâ) augetur ac multiplicatur: qui non tantùm terram suam aratro proscindit ac præparat, at eam fimis imprægnat, igne nitroso ac calore sulphureo gravidis & potentibus, quę natura in fimos contulit, ex cœlestibus derivatum. Sic ars in auro operatur, eandem aut similem industriam conferens, quam sementi suæ agricola. Ea autem variis naturæ ignibus internis utitur in sua operatione, quorum virtutes in digerendo & vivificando positæ sunt, quas novit artifex externo igne excitare, eoque omnes coctiones imitari ac perficere, quas natura in suis operationibus adhibet, ut maturitatem & perfectionem rebus

Vivificatio auri.

rebus omnibus, quas producit, conciliet.

Sic mundus & elementa ejus, ignis interventu transitura sunt atq; etiam renovanda, & à pristina forma in crystallinam longè perfectiorem, puriorem & nobiliorem, ac in æternum durabilem commutanda sunt. *Renovatio mundi.*

Ars quoq; cum in suis operibus variis ignibus utatur, quatuor organa aut instrumenta ad artificium suum complendum adhibet, solutionem nempe, aut putrefactionem, qua aurum in primam suam naturā ac materiam reducit (alioqui perpetuò aurū tantùm mansurū inutile) qualis tum primùm erat, quùm exorsa est auri cōfectionem natura, eam semper ad perfectionem usq; summam promovendo. *Quatuor artis instrumenta.* I.
Alterum instrumentum sublimatio est, cujus ope ars, ex ipso corpore soluto & aperto, spiritum, animam & tincturam, vires & virtutes, quæ in ipso auro delitescebant, extrahit ac segregat. II.
Tertium calcinatio est & Physica digestio, qua spiritus & anima cum corpore in unionem revocantur, ita ut ex trinitate partium fiat rursum totius unitas, nec non conjugium arctissimum, ac indissolubilis conjunctio. III.

IV. Quartum organū artis fixatio est, qua tres illæ distinctæ partes sic unitæ, usq; adeò in sese vinciuntur ac constringuntur, ut nulla partium amplius fieri queat divulsio. Sic utique

aurum specie mortuum, in vitale, vegetale ac prolificum aurum immensæ virtutis convertitur, ex cujus semine si vel granum exhibeatur, miras affectuum curationes in sanitatis corporis humani cõservationem ac vitæ productionem ostentet.

Atq; hæ sunt generales Hermeticorum in naturam proprietates ac facultates auri speculationes, quę quidem longiùs progrediuntur, & majoris momenti sunt, quàm Dogmaticorum ratiocinationes, ut pleriq; omnes sanę mentis homines judicare ac concipere facilè possint.

Sed ad particulares eorundem Hermeticorum contemplationes, quas scriptis mandarunt, docuerũt ac experti sunt de proprietatibus, virtutibus, necnon variis ac magnis operationibus, præparationibus, & infinitis remediis, quæ ex auro eliciuntur, descendamus: & prætermissâ longâ illâ ac innumerâ Hermeticorum, virorum alioqui celebrium, serie, qui hoc argumentum tractarunt, & in ipsum quàm fœlicissimè operati sunt, unius Paracelsi scripta intueamur, quibus facilè omnibus, vel maximè invidis hominibus satisfiat: necnon pertinacissimis ac pervicacissimis quibusdam Censoribus mirabilia videnda ac stupenda exhibeantur.

Aurum, inquit ille, lib. 2. de transmutatione

tione rerum naturalium, pag. 308. & lib. de renovatione & restauratione, pag. 107. *corpus hominis ad summam sanitatem reducit, omnes morbos curat & tollit, omnes colores restituit, instaurat, renovat.* Et lib. de vita longa, tom. 6. pag. 126. *Aurum præservat a lepra.* 7. tomo. *Aurum ex universis elixiriis summum ac potentissimum est, corpus servat, & liberum reddit ab omni ægritudine: neq; id corrumpi sinit. Corrigit enim ac emendat quicquid nõ est sincerum.* Eodem met tomo lib. 3. de vita longa, pag. 173. 134. de auro loquens, eiq; tot tantasq; virtutes ac proprietates tribuens, non quidem illi foliato, aut in limaturam comminuto, prout crassè veteres illo usi sunt, sed philosophico, hoc est, crassa sua materia, vario artificio spoliato, & ad summam spiritualitatem adducto, ut fiat medicamentum multis ac variis, iisq; gravissimis morbis idoneum, eadem met verba profert.

Porrò ex auro varias docet elici præparationes: atq; ex illo (ut & idem de Luna reliquisq; metallis) tria propria eruit:

Vitriolum nempè solis, qui sal ejus est,
Sulphur solis,
Et Mercurium solis.

Dein ex illis tribus principiis, vel cõjunctim, vel separatim varia remedia parat, ut:

Arcanum auri simplex,

Arca-

Arcanum auri vitriolatum,
Crocum solis,
Magisterium solis,
Liquorem solis,
Quintam solis essentiam,
Elixirium solis,
Balsamum solis,
Aurum potabile,
Tincturam solis.

Vitr. Solis. Processus ac verus extrahendi vitriolum auri modus docetur tomo 6. lib. de morte rerum naturaliũ, pag. 291. Ibidemq; methodum ex- *Sulph. Solis.* plicat educendi solaris sulphuris: virtutesq; utriusq; docet, esse diaphoreticas, diureticas, mundificantes, ex quibus multa eliciuntur remedia, variis morbis opportuna.

Mercurius Solis. Ut autẽ Solis mercurius separetur ex auro, & in primũ ens suũ reducatur, primamq; radicem, processus ac methodus docetur eodẽ tom. p. 291. 437. Ex quo mercurio solari varia præcipitata parantur, aliaq; remedia præstantissima purgantia & sudorifica, veri scrophularum, luis venereæ, morphæarũ, & id genus aliarum ęgritudinũ, ex massa sanguinis inquinata ac corrupta proficiscentium domitores.

Ejusmodi remedia parva admodum quantitate exhibentur intrò sumenda, eaque in pulverem vino aut alio liquore dilutum, aut in pilulas ex conserva aliqua formatas.

Arca-

Arcanum auri ſimplex deſcribitur ab eodem tom. 4. pag. 362. quod caduci morbi ſpecificum ac peculiare remedium eſſe docet: necnon omnibus maniarum ac melancholiarum generibus opportuniſſimum, doſi dimidii ℈. aut circiter. *Arcanũ Solis ſimplex.*

Arcanum auri vitriolatum, iiſdem morbis: ſed præcipuè epilepſiæ aptiſſimum, deſcribitur tomo 6. pag. 160. cujus doſis eſt quatuor aut quinq; granorum tantùm. *Arcanum Solis vitriolatum.*

At croci ſolaris conficiendi ratio habetur eodem tom. 6. pag. 440. Quæ quidem remedia omnia per ſudores operantur, nec, etſi magnos alvi fluores concitent, idcircò centra morborum petere & pervadere deſinunt, ex quibus balſamum vitale recreando ac corroborando radices & primas mali origines extirpant, ac fontes exhauriunt, modo naturæ tantùm, non nobis cognito. *Crocus Solis.*

Quomodo verò magiſterium Solis paretur, docetur tomo 6. lib. 6. de magiſt. & lib. 3. archidox. de Elementorum ſeparationibus: atq; hæc vera panacæa eſt, & adverſus omnes morbos vel deploratiſſimos, quales ſunt lepra, ſcrophulæ, malum mortuum, morphæa, exanthemata, variolæ, lues, epilepſiæ, apoplexiæ, paralyſes, contracturæ, & id genus alia, præſentiſſimum auxilium. *Magiſt. Solis.*

Formula ac compoſitio liquoris auri deſcribi- *Liquor Solis.*

scribitur tomo 3. lib. de viribus membrorum. In contracturæ cura nihil altius, nihil laudabilius est liquore auri & liquore mumiæ, ut scribit idem Paracel. lib. 2. de tartaro, tract. 1. pag. 278. Eodem quoque libro & tract. pag. 287. Idem author historiam refert cujusdam hominis, cujus nomē exprimit, qui per quinquennium integrum contracturâ ac paralysi membrorū perculsus, intra novem dies pristinæ sanitati prosus hoc auri liquore restitutus est, multis aliis locis describitur idem liquor, quos brevitatis causa omitto.

Quint. essen. Solis. Quinta essentia auri dicitur, quando à corpore Solis quædā spiritualis & rubina essentia separatur, in qua omnis virtus inest, tomo 4. pag. 106. Exhibetur in curationē variorum morborū semel aut bis in die ex vino aut decoctione congrua, dosi 5. 6. aut 7. granorum.

Elixir Solis. Modus elixiris solaris conficiendi, ejusq; virtutes ac proprietates in morbos etiam desperatissimos traditur tomo 6. lib. 3. de vita longa.

Balsam. Solis. Balsamū Solis, ejus processus ac ratio proliciendi, cum virtutibus ac facultatibus, explicatur in magna Chirurgia pag. 147. lupis præsertim ac ulceribus phagædenicis & cancrosis medicandis efficax, si intrò assumatur & extrinsecùs inducatur, mixtis illius aliquot guttis cum alio balsamo leviore.

Aurũ potabile & oleum Solis sine corrosivo, ut habetur tom. 7. lib. de Gradibus & Compos. pa. 361. *extrahitur cum essentia salis ex calcinato destillata, qui postea rursus separabitur & præparabitur. Tum enim optimum aurum potabile efficitur*, tom. 7. lib. de sale, pag. 148. & tom. 6. lib. de Resuscitatione rerum naturaliũ, pag. 398. Hæc sunt, quæ ab illo dicuntur: *In auro potabili parando, primus gradus est, ut aurum fiat volatile & non amplius possit reduci: Huic volatili auro addatur spiritus vini, & uterque fiat volatilis.* In eodem tomo, lib. Thesaurus Alkymistarum inscripto, pag. 398. Veri auri potabilis præparatio & administratio docetur. Itemque tomo 4. lib. de membris contractis, ubi hoc remedium tradit contracturis præsentissimum, tanquam verum illarum specificum. Infinitis denique locis hujusmodi aurum potabile ejusq; præparationes & usus ab illo describuntur: vires verò & proprietates eodem tomo, libro de membris contractis enarrantur. *Tanta vis*, inquit, *inest auro potabili, ut non satis possit prædicari. Major enim vis confortandi non reperitur: Ita ut per hoc remedium omnes morbi curentur, inprimis ii, qui sunt in summo gradu, cujusmodi est contractura, &c.* Qui plures processus & varios auri potabilis conficiendi modos discere volet, consulat quæ à docto *Aurum potabile.*

Libavio de eo ſcripta ſunt, lib. Alchym. tract. 1. pag. 93. & 94.

Tinctura Solis. Tincturæ ſolaris præparatio, cum ejus facultatibus ac proprietatibus, ab eodē Parac. exprimitur lib. 2. Chirurgiæ magnæ pag. 146. & 147. his verbis: *Tincturam auri voco ipſius corporis colorem: quem ſi à corpore ſeparaveris, ut corpus album remaneat, perfectum opus erit. Sunt enim color & corpus res ab invicem differentes, atq; ob id ſeparari ſe patiuntur: hoc eſt, purum (quod color eſt) ab impuro, id eſt, corpore, ſejungi: quod niſi primùm fiat, omnis labor inutilis evadit. Separatione igitur facta, ſtatim ad coloris clarificationem, ac ad ſummam graduum exaltationem properandum erit. Gradus autem, ad quem tinctura exaltari poteſt, quinquies duplus eſt, id eſt, quinquies in bis, 24. Nam ſublimior non evadit. Tinctura hæc ſummum in expurgando, renovando, reſtituendo, tum membro affecto, tum univerſi corporis ſanguine myſterium continet.*

Praxis autem iſtius tincturæ proliciendæ, nec non menſtruorum, ſalium nempè & ſpirituum vini præparationes, quæ præcipua ſunt ad hoc artificium inſtrumēta, ſubjiciuntur paulò pòſt, eodem loco expreſſa: cujus tincturæ adminiſtrationes etiam docet eodemmet lib. pag 154 his verbis: *Adminiſtratio*

tinctu-

tinctura auri, ad tollendam omnium ulcerum radicem, hujusmodi ferè est, ʒ ejus cum ℥ j. theriacæ optimæ commiscetur: hujusq; mixturæ ℈ j. jejuno exhibetur, & in lecto composito ægro sudor imperatur.

In scrophulas, luem, variolas pari modo cum theriaca misceri potest, aut cum aqua theriacali antepileptica xx. aut xxv. guttarum numero ad ℥ iij. aquæ superioris, si quis morbus est epilepticus expugnandus: aut ad alterius aquæ antepilepticæ quantitatem, si paralysis profliganda: dosin cochlearis unius ad aliquot dies continuos quotidiè iterando. Deniq; hæc tinctura variis, iisq; deploratissimis morbis curandis opportunè adaptatur, si ex rebus singulis morbis privatim congruis administretur.

Jampridem & ante annos triginta aut circiter, descripsimus in libro nostro de medicamen. spagyrica præparatione, cap. de auro hunc ipsum tincturę extrahendæ processum; at breviter & obscurè satis apud tyrones & rudes discipulos: perspicuè tamen satis illis scripsimus, qui in arte chymica versati sunt & exercitati. Hæc tinctura, quæ in rubrum colorem sublimatur ad formam stellæ radiantis, si philosophica proportione cum proprio mercurio seorsim etiam extracto misceatur, digeratur, & philosophicè coquatur: evadit

tincturarum omniũ nobilissima ac præstantissima, ut sit tinctura etiam tincturarum, & jure medicina medicinarum vocari debeat, cujus vel unicum granum vino dilutum, aut alio aliquo liquore congruo exceptum morborum omnis generis curationi inservit.

Non dubium est mihi, quin nasuti quidam Censores hanc auri tincturam rideant, fabulasq; & nugas esse clamitent, quinetiam etsi apertè vires operationis illorum & effectus viderint, coganturque ab experientia veritatem illorum confiteri & admittere, tamen non desinant imposturarum omnia hæc insimulare. Sed satis est mihi, si gerronibus istis respondero, quamplurimos esse eosq; præclarissimos viros, in Germania præsertim, nec non alibi, imò etiam Principes, qui veritati auri potabilis suffragentur ac subscribant: admittantque illius præparationem, qua in liquore quadraginta aut quinquaginta variis modis per alembicum aurum extillat, ut in corpus amplius nunquam reduci queat: quorum modorum aliquos jam hîc legistis, quos ex Paracelso citavimus: quibusq; veritatem derogare iis sit nefas, qui vel tãtillum in chymicis operationibus versati sunt. Hoc ipsum ego, qui vel omnium chymicorum infimus sum, experientiâ possim, cùm libuerit, oculis videndum subjicere infra decem dies: extra-

ctam, inquam, variis modis tincturam auri: nec nō in potabilem liquorem, supra viginti etiam formas, ipsam redigere: cujus rei spondeo me certissimam fidem re ipsa facturum, ei qui ingenuè post conspectum experimentum & rei veritatē, ignorantiā suam ingenuè fateri velit, & tā nobilia ac præclara artificia, antiquitati incognita suspicere ac admirari.

Quòd autem varias ac admirandas proprietates auro ascribant Hermetici, in spiritualē naturam, corporeâ relictâ, adducto, ratio est, quòd inter naturalia omnia corpora, auri corpus emineat, & alia corruptione ac perennitate superet: idq; ratiocinantur majore jure, quàm Hippocrates, & post illum Mesues aliiq;, helleboro, tot venenis ex eorum sententia implicato, majores curandorum morborum vires, quàm auro potabili, tribuant.

Superiores illę omnes auri præparationes, quùm spiritualē naturam, & aëream substantiam ei concilient, ipsum idcircò reddunt epilepsiis, apoplexiis & paralysibus, de quibus hìc scribimus opportunum auxilium, cùm ex aliquo congruo liquore administrantur.

Unam hoc loco adjiciemus remediorum nostrorum Solarium descriptionē, cujus formula istis morbis specifica, certissima, ac facilis brevisq; est pręparationis. Si tamen ænigmatica videbuntur vobis mea verba, non

est quòd miremini. Tantũ enim tamq; præstans argumẽtum aliter, quàm philosophico eloquio, tractari haud potest, cùm solis etiam Philosophis illud dicatum sit, & eis pervium.

Calcinate philosophicè solem, ad supremũ puritatis gradum prius per antimoniũ adductum, & aquæ stygia glaciatæ immergite, quæ ex draconis omnivori fontibus hauritur. Ibi Sol passurus est ecclypsin & splendorẽ suum depositurus, ac in nigrum, lividum & mortuũ colorem mutaturus: cujus tamen mortificatio hæc, vitæ ipsius initium est. Huic igitur sic moribundo aquam nubium depluito, quâ toties tam diuq; illi faciem abluito, donec sensim inclarescat, & ex fusco colore paulatim deposito splendidior fiat. Nec quicquam periculi verendum ex crebra illius ablutione, ut neq; ex illius mortificatione. Quò enim magis extinguitur, eò splendidiorem vitam, majoremq; gloriã sibi comparat ex sulphureo & ardente liquore fructuũ maturorum juniperi: qui ex Sole vitalem suum balsamum & sanguinem exquisitissimum extrahit, corpusq; ejus album, pallidum, ac tanquam exanime, aut omni spoliatum vita, relinquit. Hunc balsamũ & sanguinẽ solis vitalem si crebris cohobationibus ex spiritu flagrante Saturni per alembicũ exercueris: exuperantẽ acquiret activitatem ac operandi vim, virtutesq; eximias, quibus balsamũ nostrũ naturalẽ corroboret, ac potentiorẽ reddat, sese omnibus

bus suis hostibus expediendi: cujus dosis sit quatuor aut quinque guttarum aut granorum ex aqua lilii convall. aut florum tiliæ adversus epilepsias & vertigines: ex aqua lavendulæ cōtra apoplexias, & ex calendulæ aqua adversus paralyses ac contracturas.

Sed hunc processum tincturæ solis, & auri potabilis idcircò ænigmatica verborum obscuritate de industria involvi: non quòd cælare quicquam velim posteritatem, aut illi tam egregia mysteria invidere, etsi tamē certus sum, hoc à quibusdam Censoribus existimatum iri, quibus etiam hæc nostra ludibrio futura sunt: qui tamen aliquando, depositâ ignorantiâ, & comparatâ tantorum arcanorū scientiâ, fassuri sint, me citra rationem hoc non fecisse: quòd ea scilicet non sint, quæ dicata sunt doctis, plebi promulganda, & quæ sunt secreta, taliaque haberi debent, vulgò propalanda. Alioqui enim arcana desinerent esse arcana, & gloriâ suâ, deposito velo, ab indignis & profanis hominibus exuerentur ac proculcarentur. Si Pythagorici, aliiq; idque genus Philosophi doctrinam suam numeris velarunt: Lulliani primariis literis Alphabeti, quę muta sunt omnia, & docendo nihil docentia, nunquid majore jure & ratione, voces draconis omnivori & aquæ stygiæ conglaciatæ, ex ejus puteis haustæ, aliarumq; id

genus vocũ longè magis omnibus Philosophis perviarum ac apertarũ, quos nostris mysteriis dignos censemus, à me usurpari liceat.

Virtutes & remedia, quæ ab Hermeticis ex Luna eruuntur.

Priusquam autem huic capiti finem imponamus, aliquid nobis de Luna aut argento dicendum est, similiq; ordine, quem hactenus sequuti sumus, docendum, quid de ea, ejusque virtutibus ac proprietatibus Antiqui senserint, & in quem usum hoc metallum retulerint, qui medicinam spectet: ut subnectamus postea Hermeticorum sententiã, qui adyta Naturæ altiùs, quàm cæteri omnes, ingressi sunt, ejusq; sinum ac viscera in apertum protulerunt, unde arcana quàmplurima, eaque admiranda magnâ industriâ eruerunt, nobisq; evolverunt.

Scripsimus jam in libro nostro de medicam. spagyrica præparatione, idque pridem, compositiones & antidotos argentum & aurum admittentes: quarum adhuc paulò antè de auro loquentes, mentionem fecimus: ac simul docuimus, cui usui illa essent apud antiquos, & cur compositionibus inserta: nec non ostendimus, Galeni, aliorumq; Græcorum, qui sequuti sunt, temporibus illorum in medicina usum fuisse incognitum: atq; ab Arabibus primis in Antidotos suas cardiacas ea fuisse invecta. Unus tamen inter Græcos Ægineta illo usus est in scorpionum ictus ex-

trinsecus plagæ inducto: sicq; de eo loquitur 5.lib.de re medica. cap.8. *De Scorpionis* plaga; *Facit ad eosdem* (ictus supple) *& trifolii semen potum & ocymi semen: Præter opinionem quoq; facit argentum statim plagæ appositum.*

Nunc verò patefaciamus, ut metallum hoc non secus ac aurum, utq; exactioribus modis ac præparationibus, quàm Græci & Arabes fecerint, ab Hermeticis, elaboratum ac dissectum fuerit. A quibus sic exenteratum est, & omnibus modis comminutum, ut in impalpabilem naturam, hoc est, spiritualem corpus ejus sublimarint, & quod in eo materiale erat, formale prorsus & incorporeum reddiderint: unde virtutes ejus admirabiles & proprietates agnorunt, aliasq; non minus nobiles ac efficaces, in remedia internorum affectuum vel graviorũ etiam, quàm sint scorpionũ ictus, extrinsecus in laminas plagis appositũ, erui posse & elaborari deprehenderunt.

Paracelsus ipse in suis scriptis, varias ipsius argenti perinde ac auri præparationes tradidit. Ex eo enim non secus ac ex auro vitriolum aut salem, sulphur mercuriumq;, eadem fermè methodo extrahit. Quin & ex illo docet, quemadmodum ex auro, quatuor elemẽta separare, tom.6. pag.16. de separatione elementorum. *Tria Lunæ principia.*

Nec nõ magisterii Lunæ elaborandi ejusq; pota-

potabilis reddendæ artificium aperit, non secus ac auri, tom. 6. pag. 60.

At quùm Luna propriè ac privatim cerebrum spectet, ejusque morbis, ut maniis & melancholiis, epilepsiis, &c. specificum sit medicamentum, ei adaptatur: ut cordi ex sua proprietate aurum.

Liquor viridis Lunæ, inquit Paracelsus, *cerebrum confortat & quasi novum restituit.* Processus autē ejus elaborandi exprimitur tom. 3. lib. 2. de virib⁹ membrorū pa. 7. hoc modo:

Liquor Lunæ viridis.

℞ *Lunæ calcinatæ, q. s. cohobetur diebus septē per vinum vitæ: tum calx Lunæ resolvitur in liquorem tenacem. Hic digeratur in Bal. per mensem unum, tum resolvitur, & succum viridem repræsentat.* Quicunq; noverint hanc Lunam philosophicè calcinare, facilè in liquorem hoc processu eam traducent.

Eâ igitur hoc modo calcinatâ ac mortificatâ, quem suprà docui de sole calcinando: ex ea liquoris sulphurei salviæ beneficio, ut auro juniperinus congruit, tinctura elicitur saphyrica, essentia, liquor, & oleum lunæ exquisitissimum ad omnes epilepsias, apoplexias, paralyses, aliosq; id genus affectus conferens, si quatuor guttarum numero ex congrua aqua aut liquore propinetur.

Libavius lib. 2. Alchymiæ, tract. 1. pag. 94 tres modos conficiendi istius Lunæ liquoris

aut

aut Lunæ potabilis aperit: qui quidem author describit, pariterque docet tres ejus in calcem adurendæ processus, eodem lib. & tr. pag. 99. 100.

Atq; hæc satis de utriusque metalli auri & argenti dissectione, ac interna terrestrium duorum luminarium evisceratione, hoc loco dicta sint, quatenus iis quatuor affectibus, de quibus nunc agimus, conducunt: reliquas eorum proprietates ac varia aliis morbis cōgrua remedia, aliorumq; metallorum virtutes ac effectus, in morbis varios excutiendos, rejicimus in Antidotarium nostrum Spagyricum. In conclusione tandem, quæ sequuntur de mercurio aut argento vivo, annectemus, ut pateat nihil ab antiquis de hoc metallico individuo scriptū nec dictū, nisi per transennam & obiter: quòd potiùs ipsum in venenorum catalogum referrent, quàm in pretio, ut exquisitum remedium, haberent, ejus proprietatum prorsus ignari: at contrà Hermeticos, Preceptorem suum sequutos, (qui semper asseruit: *Quod est superius, illud & idem esse inferius*) longè alias agnovisse in eo proprietates ac remedia, partes omnes ejus interiores accuratè dissecando ac revolvendo: in quibus infinita arcana delitescere, morbis vel gravissimis ac deploratissimis conferentia, compererunt: quæ etiam juxta varias illius

præ-

præparationes, varia eruerunt, ejusq; infinitas compositiones in magnum medicinæ ornamentum transcripserunt, ut sequenti capite ostendemus.

CAPUT XXXIII.

De Argento vivo sive Mercurio.

SEQUENTES semper eum ordinem ac methodum, quam in hoc tractatu observavimus (præsertim de metallicis auxiliis agentes) ut, quid de illis senserint veteres Dogmatici Mediciq; celebriores, primò diceremus, sive de proprietatibus illorum differerent, sive eorum compositiones & usum in medicinam inveherent; deinde ut apertum vel luscis etiam, quid Hermetici splendoris ac lucis contulerint, faceremus, ac quàm varia ex illis arcana excogitarint, & in magnum Medicinæ decus ac ornamentũ eruerint. Primùm hoc loco, quid de eo senserint, dixerint ac scripserint Dogmatici, in medium afferemus, tribuemusq; illis hunc honoris gradum (sicut hactenus fecimus) ut priores sententiam pronuncient.

Veterum de Mercurio sententia.

Dioscorides inter veteres Græcos antiquissimus scriptor, virtutes ac proprietates metallicarum substantiarum interpretatus, hæc de argento vivo subnectit lib. 5. sui commentarii,

tarii cap. 70. *Argentum vivum*, inquit, *fit ex minio, quod falsò cinabaris dicitur, in fictilem patinam, ferream concham habentem, minium conjiciunt, calice concham tegunt, argillaq; illinunt & carbones succendunt. Nam fuligo, quæ calici inhæsit derasa argentum vivum est. Quinetiam invenitur in argenti fodinarum tectis in guttas concretum. Servatur in plumbeis, stanneis aut vitreis vasculis. Aliam namq; materiam exest.* Et lib. 6. cap. 28. idem hæc scribit de ejus virtutibus: *Argentum vivum potum eadem procreat, quæ argenti spuma, torsiones nempe, intestinorumq; dolores: atq; eadem usurpanda sunt auxilia. Videtur autem juvare lac epotum in magna etiam copia: sed pòst evomendum est.*

Oribasius medicin. collect. lib. 13. transcripsit verbum verbo, quæ dixerat Dioscorides lib. 5. c. 7. de mercurio.

Idem & Actuarius inseruit iisdem verbis lib. 5. method. medic. cap. 12. sub finem, proprietatesq; ibi argenti vivi describit, quas priùs Dioscorides docuerat: nec non etiam in lithargyri aliorumque metallorum descriptione, eundem Dioscoridem æmulatur ac sequitur lib. 6. c. 28.

Ex quibus omnibus liquet, nec ipsum Dioscoridem, nec posteros ejus longo pòst tempore exortos Græcos, unam eandemq; can-

tionem

tionem semper recantantes, magna argenti vivi cognitione imbutos fuisse. Nec aliud de eo etiam sensisse videtur magnus ille Galenus, etsi aliis verbis utitur, cùm sic scriptum reliquit 9.lib.simpliciũ: *Ipsum non esse ex simplicibus spontè nascentibus medicamentis: sed ex iis, quæ præparantur, velut ærugo, litharg. &c.* Attamen de proprietatibus ejus idem nihil refert, nec qualitatibus: cùm ingenuè fateatur, se nullum unquã ejus fecisse periculum, neq; quòd interimat, si devoretur, neque ubi admotum sit. Vel minimus autem tyronum, qui levissimam etiam rerum fossilium cognitionem attigerit, novit, argentum vivuum vulgare esse minerale à natura productum, in formam liquidam & aquam siccam, ut multis in Germania & Hispania (unde optimum asportatur) locis reperitur.

Error Dioscor. Argentum vivum igitur ex minio nõ conficitur, ut Dioscor. ejusq; sequaces sentiunt: siquidem minium aliud nihil quàm plumbum est, vi ignis calcinatum ad rubedinem usq;, quemadmodum cerussa plumbi calx est altera, vapore aceti prolecta, ut à Monspessulanis ex venere aut cupro vapore vini & racemorum extrahitur calx cupri, viride æris, aut barbarè verdetum dicta.

Miniũ quid sit?

Quod ad Cinabarim attinet, pauca etiam de illo sibi esse nota satis testatur: Cinabrium enim,

enim, quod in officinis Pharmacopœorũ pro- *Cinabrium.*
stat, factitiũ est, ex argento vivo cum sulphure primùm mortificato, deinde sublimatione exaltato concinnatum, quod facilè etiam ferè totum in mercurium currentem convertitur, hoc est, ut ex lib. i. xiiij. unciæ propemodum exprimantur, si, ut in consilio nostro de lue venerea docuimus, calci vivæ admixtum ex cornuta aut retorta vi ignis protrudatur: quæ quidem mercurii præparatio longè melior ac exquisitior est vulgari.

Est & aliud minerale Cinabrium formam *Alia cinab.*
lapidis rubri referens ponderosissimi, quod *species ad*
variis locis reperitur. Sed apud Marpurgen- *Marpurgum.*
ses ampla, elegans & ferax illius minera est in Hassia, cujus magnam satis copiam attuli, quam doctissimus vir Johannes Hartmanni, in Academia Marpurgensi Mathematicus Professor, ac celeberrimus Medicus Philosophusq; mihi donavit. Ex eo Cinabrio non dubium est, quin possit eo modo, quem describit Dioscorides, & post eum Oribasius, sublimatione mercurius extrahi, cujus etiam capax est ipsa fodina, copiosiorq; eo modo elicietur à Dioscoride descripto, ex eo minerali mercurius, quàm ex artificiali. Quod igitur minium vocat Dioscorides, potest intelligi de Cinabrio illo minerali, non de minio illo, quod vi ignis potiùs in vitrum vel plum-

bum reducitur, nunquã verò in mercurium vertitur, nisi alia methodo, quàm quæ à veteribus tradita est, procedatur: quos inde constat parùm in rerum metallicarum cognitione ac præparationibus fuisse versatos. Quorum in hac re ignorantiam satis superque testatur mercurii conservandi ratio, quam docent: cùm dicunt, vitreis vasculis, plumbeis aut stanneis excipi & custodiri debere: ut qui alioqui vasa alia omnia exedat: cùm tamen nihil magis voret, quàm metalla illa duo superiùs commemorata, terrena vasa ne minimùm quidem arrodens, unde eos inscitè de illo loquutos esse veteres, & citra experientiam videre est.

Alius error Dioscor.

Sed in istis frustrà tempus diutiùs teramus, nisi eo fine, ut pateat nõ omnia omnibus Antiquis fuisse cognita: magnis tamen laudibus illos esse celebrandos, ac beneficia eorum erga nos agnoscenda. Quinetiam & qui sequuti sunt, gloriam suam mereri, & à nobis gratum animum: quòd quæ supra antiquos calluerunt, candidè nobis impertierint, & indies adhuc publicæ utilitati invigilent ac consulant: nec non ut ostendamus etiam nunquam Medicinam tantum perfectionis gradum attigisse, quin in secula & dies singulos, incrementi aliquid, gloriæ ac ornamẽti possit accipere, ut apertè patebit ex hoc

etiã mercurii argumẽto, de quo nunc agimus.

In quo Ægineta aliquid amplius agnovit, quàm superiores qui præcesserunt: siquidẽ de quadam mercurii præparatione ac præcipitatione scribit, quæ erat in usu, quæq; intus etiam assumebatur: atque hæc sunt, quæ docet: *Argentum vivum ad medicum usum non ita valdè assumitur, quùm venenum existat: verùm quidem ustum ipsum ac in cinerem redactum, aliis speciebus permixtum, colicis & volvulosis bibendum dederunt.*

Avicennas ipse cum aliis Arabibus, qui post Græcos scripserunt, eos risit, qui argentum vivum factitium esse opinabantur: hujus habuit & cinabrii artificiosi cognitionem, nec non etiam mineralis Priscis incogniti. Semper enim aliquid lucis rerum veritati, & ejus cognitioni tempus addit, ac ut vulgò dicitur, rosas profert.

Videamus igitur, quid ille lib. 2. tract. 2. de illo in formam interrogationis scribat: *Argentum vivum quid est? Argentum vivum aliud est purgatum à minera sua, & aliud extrahitur ex lapidibus mineræ suæ cum igne. Secus fit aurum & argentum.* Addit: *Et Galenus quidem & alii existimaverunt, quòd ipsum sit arte factum sicut lithargyrium: quoniam est extractũ cum igne, & quoniã substantia ejus est similis substãtiæ Uziphur. Existimavit itaq;, quòd*

ipsum non fit, nisi ex algenzinpher in vase lutato, super quod est ignis accensus & sublimatus: sed non est ita: imò uzifur (id est, cinabrium) fit ex eo cum sulphure. Deinde possibile est, ut extrahatur ex eo substantia argenti vivi.

Qua occasione Mercurius in usum Medicum venerit.

Post Avicennam aliosque Arabes novis multis iisq; gravissimis morbis exortis, ac inprimis horrenda illa venerea lue grassante, multi iiq; magni viri ac celebres, de hoc morbo tam gravi extinguendo, anxiè solliciti fuerunt, omniaq; hinc inde meditati sunt, quibus tam diro veneno tot symptomatis ulcerum ac nodorum, pustularum, cancrorum ac phagædenorum stipato possent succurrere: in cujus curationem à nonnullis eorum tentatum jam fuerat argentum vivum: atq; huic curæ accommodatissimũ remedium cognitum: perrexerunt ipsum in usum admittere linimenti primùm ulceribus inducendi, unde egregios effectus perceperunt, imò præstantiores, quàm ab ullo alio auxilio fas esset experiri: postea frictionis, ac demum medicamenti intrò assumendi: quod idcircò in pilularum formã Barbarossæ dictarum vel crudum etiam exhibitum est. Quin & sunt adhuc hodiè Medici, qui eodem argento vivo utuntur crudo, ex theriaca, mithridatio, aut confectione Alchermes, cum moscho, ambra, aut cardiaco aliquo pulvere: unde sæpè feli-

felices successus experiuntur, in ardoribus urinarum, gonorrhæis fœtidis, & pustulis venereis minùs malignis. Alii ipsum argentum vivum præcipitarunt, & in pulverem variis modis redegerunt, edocti fortè ex lectione scriptorum Æginetæ. Deniq; in quascunq; formas fuerit paratus & mutatus mercurius, singulares semper suæ virtutis effectus fœliciter prodidit, ità ut à Recentioribus pro veneno, contra veterum opinionem ejus facultatis imperitorum, haberi desierit: imò summis laudibus elatus sit. Sive enim eo crudo complures nostri seculi celebres Medici usi fuerint, variis tamen morbis ipsum, citra præparationem etiam opitulari tutò deprehenderunt: quemadmodum magnus ille Brassavola in examine simplicium testatũ reliquit, se crudum etiã infantibus lactantibus & pueris & grandioribus ætate, magno cum fructu argentum vivum exhibuisse, cùm morti proximos ex vermium torsionibus illos animadverteret; quibus tamen nulla alia auxilia profuissent.

Sed de argento vivo jam plura attigi, sive crudum, sive præparatum administretur: ejusque in consilio nostro de lue venerea proprietates ac virtutes, ex Dogmaticorum etiã sententia enarravimus: Diutiùs igitur in hoc argumento versari, & sententias veterũ tum

Græcorum, tùm Arabum, tùm etiam recentiorum Medicorum hîc copiosiùs congerere, supervacaneum fuerit. Quocirca elegantissima illa ac summa variaq; ejus ornamenta, varias præparationes, varia remedia, eorumq; fœlices administrationes, quas Hermetici in usum revocarunt, & adhuc quotidie adhibent, aggrediamur.

Inter omnes Chymicos Philosophos antiquiores & recentiores, Paracelsus præ aliis summa cura & industria virtutes, qualitates & proprietates ipsius argenti vivi excussit: cujus varios etiam apparatus, variaque ac præstantissima adversus vel deploratissimos morbos conferentia remedia docuit: Cujus idcircò consilium, authoritatem, & operandi modos potiùs, quàm aliorum omnium sequemur. Attamen inter alia notandum est, mercurium variis modis esse cõsiderandum, vel crudum & qualem natura procreat: quem sic administratum noxiorem, quàm salubriorem esse duco, ut sentit idem Paracelsus, qui de eo sic scribit tomo 6. pag. 61. *Mercurius crudus tremorem & rigorem in homine facit.* Et eodem tomo pag. 65. *Mercurius, nisi optimè paretur, tùm eosdem morbos inducit, si intra corpus sumatur, quos efficit extra corpus:* qui quidem sunt jam antè expositi tremores, aliaque gravia symptomata, ut facilè aurifabri

Varia Mercurii consideratio.

seu inauratores, & qui in fodinis versantur, experiri solent. Aut cõsiderandus est mercurius solertis Artificis ac Philosophi manibus paratus, qui arte antiquã pellem exuit, novasque qualitates ac virtutes induit. Quod idem sic confirmat Parac. tom. 5. pag. 45. *Mercurius*, inquit, *optimè præparatus est naturalis theriaca, &c.* Sed hic plura de argenti vivi natura non differemus, sive ea sit frigida, ut nonnulli volunt, sive calida, ut alii sentiũt, sive temperata, sive secus, sive perniciosa, sive salutaris, ut varię sunt & discordes multorũ sentẽtię: quemadmodũ fusè jam satis in Consilio nostro de Lue Venerea ista tractavimus: ubi lector possit discere, cujus sit ex mea sententia naturæ. Quicquid sit, spirituale est corpus, aut spiritus corporalis admirandę naturę: aqua est frigida & sicca extrinsecùs: calida verò & humida intrinsecus, utq; possit liquefacere, solvere & amplecti in se metallica corpora (prout aqua marina cõtinet in se soluta salina corpora) homogeneus est spiritus, cujus vel minima pars mercurius semper est, perinde ac ejus totum: ut qui vi ignis possit quidẽ avolare, tanquam spiritus volatilis, corpus tamen ubique suũ semper retineat volando, utcunq; altissimè etiã elevetur: ne ullã inde patitur alterationẽ aut corruptionẽ, cùm summè adæquata ubiq; in sua somatopsychia elementa habeat,

Natura Mercurii.

non secus ac in Solis psychosomatia talia reperiuntur. Quæ quidem elementorũ in mercurio adæquatio, tantam illi parit cùm Sole analogiam, præsertim cùm uterque in essentiam & simplicissimam puritatem redactus est; quæ prima eorum est materia, ut mutuo amplexu avidè sese excipiant, & naturã suam invicem communicent, ac in unionem summam corporis & spiritus vinciantur: siquidẽ alterius spiritus ab altero corporalitatẽ mutuatur: alter verò à spiritu, corporis spiritualitatem, ut uterque simul fiat & ψυχοσωμάτως & σωμαλοψύχως.

Solis & Mercurii sympathia.

Mercurius autem ille tribus modis ex vulgari redditur Philosophicus, sublimatione, præcipitatione & destillatione.

Ex supremis Solis in essentiam aut tincturam præparationibus, suprà didicimus, quì ex corpore ejus solari rubedo quædam virtutibus gravida & spirituali tincturã, sublimatione per alembicum elicitur, relicto in fundo vasis albo corpore: haud secus ex mercurio in veram suam essentiam sublimationis apparato, extrahitur artis beneficio Mercurius essensificatus, ut vocant, à quo variis sublimationibus & mundificationibus (si ita libet) nigredo illius mira abstrahitur; ut tandem verè homogeneus is & splendore ac claritate purissima, instar crystalli perspicuus emicet:

Mercurius essensificatus.

atq;

atq; sic purissimus redditus, & omni pernicie ac veneno exutus, totus tum rapitur miro Solis amore, ut quàm ocyssimè ipsi advolet, si admoveatur, & promptissimè ac firmissimè illi uniatur, quasi vi magnetica & proprietatum ac essentiarum similitudine Solem ad se attrahens, ac sibi arctissimo matrimonii vinculo copulans & devinciens: cùm alioqui ante ejusmodi illius præparationem, non ita arctè cum auro conjungi poterat, cruditate sua interpellatus: quòd cum cocta materia crudum, ut volunt Philosophi, nullum consortium habeat.

Sic itaq; mercurius præparatus desinit esse vulgaris mercurius: at verus & Philosophicus tum vocatur, ut qui veri artificis philosophica manu talis sit redditus.

Innumeri præstantissimi Philosophi multùm hujus mercurii præparationi insudarũt, quam vix assequi potuerunt; partamq; variis celarunt figuris & ænigmaticis verbis, tanquam totius operis potissimum caput, involverunt, ut profanum vulgus à tanto arcano arcerent. Quod tamen speramus aliquando nos patefacturos, vel in Antidotario nostro spagyrico, vel alio aliquo loco opportuniore ac commodiore, ne quid invidisse doctis viris videamur.

Arnaldus Villanovanus hoc fundamentũ

jecit præcipui sui operis, ut constat ex lib. de perfecta lapidis physici investigatione cap. 3. *Essensificatus mercurius ex Paracelsi doctrina* tom. 6. pag. 298. *fit reiteratis mercurii sublimationibus ex vitriolo & sale, ac ejus revivificationibus. Si idẽ mercurius novies sublimetur, & toties resuscitetur, tum ad summã puritatem est perductus, omnemq; vim venenatã, qua scatebat, deposuit: cujus virtutes tunc immensæ sunt* tom. 6. pag. 299. *Deniq; certum est sublimationis artificio argentũ vivũ ad supremũ puritatis ac perfectionis gradũ adduci posse:* nec ideò tãtùm, quòd nigris suis fuliginib⁹ ac impuritatibus exuatur: at potius quòd illa sublimatione, sulphure & igne naturæ imprægnetur, à quo cœlestes & efficaces proprietates, admirãdasq; virtutes mutuetur. Unde verè philosophicus mercurius, & verũ acetũ metallicũ Philosophorum reddatur ac vocetur: utpote qui Solem & Lunã tunc in primã suam materiam revocare, & ex corporeis spiritualia, ex mortuis vitalia, cũ eorũ radicalis humoris, ac virtutũ seminalium, ignis sulphurisq; naturæ (quod tamdiu celarunt Philosophi) cõservatione, reddere possit. Ignoscant autem Philosophi, si, quod hactenus miris obscuritatibus velatũ est, in gratiã rei literariæ aperire cõtendo, & clariora luce præclaris ingeniis & veritatis ac arcãnorũ studiosis afferre: quod & jã

pri-

pridē tentavi, & citra ænigmata aut parabolas illis tantùm, non autē malignis hominibus & nihil quàm invidiá, odia, & ignaram arrogantiá ſpirantib⁹, quos nihil hîc moror, expoſui.

Addo porrò, cũ hoc eſſenſificato exaltato mercurio, in aceto philoſophico ſoluto, ubi Sol quoq; ſeorſim ſit reſolut⁹ philoſophica ac debita proportione: ſi uterq; jungãtur, poſtea à menſtruo ſeparẽtur: deinde humidi ſegregatione, arte ſublimationis facta ambo exaltẽtur, tùm mercuriũ purpurea ſolis veſte exornatũ iri, Solis vitã & virtutes in ſeſe transferentẽ, unde præſtantiſſimũ oritur magiſteriũ, & admirandũ vitæ elixir ad ſanitatis cõſervationẽ, & omniũ corporũ mundificationẽ perfectã. At Céſores noſtri irradiantẽ hunc Solem nunquá ſunt perſpecturi, quòd ſopito nimis & tenebroſo cerebro, ingenioq; bruto ac hebete ſint. Maneãt igitur iſti homines in ſuis tenebris. Solis enim dicatur hoc lumen, qui ſagaci ingenio & indefeſſo ſtudio huic arti, ſecreta naturæ verſanti incumbunt, indagãtq; cũ quinq; his qualitatibus, oratione videlicet, ſtudio, induſtria, labore & patiẽtia, ad hoc opus neceſſariis. Addo & hoc inſuper, internũ illũ naturæ ignẽ in illo mercurio eſſenſificato latentẽ, ſiſtere poſſe, coagulare, conglaciare, & in cryſtallinã duritiẽ, uno momẽto, propriæ ſuæ aquæ metallicæ ac fluẽtis juſtũ põdus, aut circiter, cõpingere: à qua viciſſim

ille ſic extinguitur ac contemperatur, ut ex contrariis utriuſq; effectis ne minima quidẽ de ſubſtantia illorũ portiuncula depereat,aut etiam diminuatur:ita ut hoc artificio,qui antè Draco erat omnivorus, lenis ac ſuavis columba reddatur: Aquilaq; cœleſtis, cœleſtiũ ac admirandarum virtutum ferax, tum præſertim,qùm ejuſmodi aqua(ut ego quotidie operando experior, qui coctas aquas magis, quàm crudas probo ac commendo)ex omnibus ſimul junctis Planetis, aut ex uno ſolo, extracta fuerit:vel etiam ex fonte illo uberrimo, cujus ſcaturigo excelſioribus montibus oritur, uſq; adeò dulcis ſaccharata ac mellita, ut ſimulac Aquila eum depaſta eſt liquorem, & ad ſatietatem ebibit, hoc eſt, quantum poteſt haurire (quæ nota eſt plenæ ſatietatis)ea, inquam, Aquila, quod non caret admiratione,agreſtem,acerbam,ferocem,mortiferamque ſuam naturam, ſtatim & uno momento in benignã,ſuavem,mitem ac ſalutarem commutet: atq; ut paucis dicam, quod fuit antea non inferius venenũ viperino, in theriacam tamen theriacarum,hoc eſt,in nobiliſſimum omnium ac præſtantiſſimum remedium cõvertatur: cujus vires ac proprietates ſunt detergere, mundare, rectificare, repurgare, modò per alvum, modò per urinas, totam ſanguinis maſſam: inſtaurãs ac corroborans bal-

ſamum

ſamum noſtrum naturalem, cùm naturam etiam balſamicam in ſe poſſideat. Hinc idcircò lepræ, ſcrophulis, lui, variolis, morphæis, putridis febribus ac continuis, inflammationibus internis, peſtilentialibus affectibus opportunum auxilium eſt, ac tanquam panacæa omnibus morbis profligandis idonea: cujus ne ipſi quidem infantes, nec gravidæ mulieres uſum refugiant: ut quòd etiam omnis generis hominum tuendæ ac conſervandæ ſanitati cõducat, ſcrupuli unius doſi, aut etiam majore, ex aliqua conſerva, aut ex cochleari vini, aliusvé congruentis liquoris.

Non me fugit, ô Cenſores, Chymicorum conjurati hoſtes, vix ſuperficiem verborum meorum vobis fore perſpicuam, ac iis, quantum in vobis erit, fidem eſſe pro viribus derogaturos: ſed quid moror iſta, cùm mihi tantùm animus ſit, tam elegantes margaritas in agrum alium longè veſtro cultiorem ac feraciorem immittere ac ſerere, unde meſſis laboribus meis debita certò ſperetur ac expectetur: neque putetis, ſono tantùm verborum meorum aërem verberari, nihil verò ultrà præſtari poſſe: Verum utique eſt & citra mendacium veriſſimũ, quod loquor: quodq; luculento potentiſſimi Principis, cui hoc opuſculum conſecratur, omni virtutũ ac perfectionum genere clariſſimi teſtimonio fulciatur:

ciatur: Cujus utiq; unius fides vel sexcentorũ aliorum testimonia superat: etsi ei oculato eorum, quæ dicimus, testi tres alios celeberrimos Professores in ejus celebri Academia docẽtes, & ordinarios ipsius Medicos adjungimus, qui ejus mãdato & studio, quo flagrabant, cernendæ veritatis ipsis oculis viderũt, & re ipsa probarunt, quæcunq; hìc à me dicta sunt: iidemq; varia hujus remedii experimẽta ediderũt, ut de illius effectis fierent certissimi. Quin & ipse potentissimus Princeps in se ipso illius fœlicissimè periculũ fecit, ut qui sic & suave & jucundũ ac gratũ deprehenderit esse purgans medicamentũ, omnes intentiones ac scopos ab Hippocrate cõmendatos assequutũ, ut citò, tutò, & jucundè operetur.

Mercurius vitæ. Hæc medicina cum aquis & mercuriis duorum luminariũ parata, Arcanum, magisteriũ, elixir ac mercurius vitæ dici potest: quibus titulis ipsum insignit Paracelsus, sic scribens: *Mercurius vitæ*, inquit tom. 6. pag. 35. *est arcanũ & quinta essentia: hic præservat, instaurat & renovat hominẽ. Idem hominem ita depurat, ut ungues, pilos, cutim & omnẽ impuritatem tollat:* Eodẽ tom. pa. 45. Et eodemmet tom. 6. pag. 51. *Mercurius vitæ*, inquit, *omnia metalla in primã materiã resolvit & perficit in homine: omnia membra renovat, quæ in senibus sunt absumta, virtutesq; deperditas reducit.* Cum auro multis in locis ipsum comparat.

Qui plura videre volet de admirandis virtutibus, quas Paracelsus eidem arcano aut vitæ mercurio ascribit, legat Archidoxorum lib. 5. de arcanis, cap. de mercurio vitæ.

Sed sat sit de præparationibus dictum, quę per sublimationẽ aut exaltationẽ fiunt. Quicunq; capiet, quæ à nobis modò scripta sunt, varios pręparationum modos assequetur, qui pro varietate mercuriorum virtutes etiam ac proprietates variant, ut aliæ sint Solis & Lunæ præparationum virtutes ac facultates, alię plumbi, cupri & ferri.

Nunc verò ad præparationes præcipitati superiorum mercuriorum accedamus.

Qui nos ætate præcesserunt, parum in anatomia interna mercurii versati, ipsum primùm calcinarunt, aut juxta Paulũ præcipitarunt, & in calcẽ redegerunt: *Alii quidem solo sulphuris vapore, unde genus quoddã artificiosi cinnabrii cõcinnabant magnæ virtutis, intrò etiã sumti. Alii verò ipsum præcipitarunt fortibus aquis vulgaribus: atq; hoc præcipitatum dulcorabant crebris ablutionibus aquarum cordialium & vitæ:* unde remedium educebant in curationem luis venereæ, exhibentes ad gr. viij. x. aut xij. aut extrinsecus inducentes ipsum perfectè edulcoratũ, vel solum, vel aliis mixtũ, ut butyro: unde linimentũ formabãt in omnia phagedęnica & exedẽtia, cacoëtica, virulenta, *Præcipit. Mercurii.*

cancro-

cancrosa, ac vitriolica ulcera, quod omnia alia virtute unguenta superabat.

Hujusmodi præcipitatum sic elaboratum à quodam celeberrimo Medico pulvis Angelicus mercurii, ob egregias ac divinas dotes, quibus pollebat, vocatum est. Mihi tamẽ hujusmodi preparationes displicent: nec unquam ego mercurii præcipitationes, aquarũ fortium vi factas, hactenus probavi, nec adhuc commendo: siquidẽ ejusmodi aquæ noxiæ sunt ac exitiales, utpote quæ salium suorum pernicie ac corrosione præcipitatum inficiunt, quod à vulgaribus artificibus emendari, corrigi, ac edulcari nequit ut decet, quò salubre fiat & fœlix remedium.

Si idem mercurius cum spiritibus vitriolicis ipsius vitrioli, aut salis gemmæ, aut salis communis, aut salis petræ præcipitatus fuerit, qui penè omnes eandem naturam possident, eosdemq; ferè aut similes effectus producunt, si optimè philosophico more præparati fuerint: hic inquam mercurius, si ex cinnabari artificiosa vel minerali extractus fuerit, supplebit mercuriorum corporum metallicorum defectum, quibus caruerit: Isq; mercurius præcipitatus ita eleganter artificio dulcoratus reddetur & mansuefactus, ut longè lateq; vulgarem viribus ac effectis superet.

Ex eo porrò (loco aquæ fortis communis) si ex aqua philosophica, de qua jam à nobis facta est

supra

ſuprà mentio (cujus ſpiritus, faciliùs quàm aquæ fortis ſeparantur) præcipitatum feceris, additis fluxibus tartari & nitri, omnia perfectè contemperantibus ac edulcantibus, id bonitate alia præcipitata longè ſuperabit. At ſi in eadem aqua philoſophica alterum duorum luminarium intinxeris ac diſſolveris, eidemq́; aquæ mercurios cinnabaris mineralis, aut Antimonii ſeorſim immerſeris ac ſolveris, cum minore elegantis noſtri reguli ſtellati portione addita, cujus pondus jam pridem alibi in libro noſtro de medicam. ſpagyr. præpar. tradidimus cap. de Argento vivo: omnibus dein rectè permixtis & obumbratis, ſi crebris cohobationibus ac reverberationibus exerceantur, & ex arte edulcentur, inde turpethum noſtrum minerale naſcetur, vel Aquila cœleſtis Paracelſi ac Phædronis: quod turpethum, trium, quatuor, quinq; aut ſex granorũ pondere vino infuſum exhibita ejus colatura, admirandos effectus operatur, leni tamen & facili evacuatione, nec moleſta corpus exercens: nec tamen eorundem granorum perierit vis, quorum novæ ſubinde infuſiones iterari & propinari commodè poſſint. Atq; hoc præſtantiſſimum, nec ſatis unquam laudandũ remedium eſt, adverſus omnis generis lues, epilepſias, paralyſes, nec non hydropes, ut ſic teſtatur Parac. tomo 5. pag. 295. *Arcanam vim habet,* inquit, *auferendi aquoſitates hydropicas,*

Aquila cœleſtis Paracelſi & Phædronis.

quod nec colocynthis, hermod. esula, turbith præstare possunt, hæc enim poros non ingrediuntur, sicuti mercurius.

Mercurii metallici, Solis, Lunæ, Veneris, aliorumq; metallorũ cum spiritu vitrioli aut sulphuris præcipitatorũ : aut saltem idq; melius (sed majore temporis diuturnitate) cum calcibus suis philosophicis vi ignis: Ejusmodi, inquam, mercurii ut plurimùm sunt diaphoretici, unam aut alterã tantùm sedem operantes: tantarumq; ea auxilia sunt virium, ut adversus pestes, lepras, lues, contagioneq; serpentia morborum genera ac venenosa, febres, epilepsias, paralyses, ac alios desperatos affectus, usq; adeò potentia ac singularia præsidia sint, ut ingenuè fatear, ad laudes eorum satis celebrandas deesse mihi orationem: quæ quidem remedia si ritè administrentur, etsi parva tantùm pixide contineri possint, sexcenta tamen alia amplis & magnis vasis ingenti fastu conclusa medicamenta, virtutibus superent, & multis longè à tergo stadiis relinquant. Ejusmodi remediis brevi, Deo dante, Antidotarium nostrum spagyricum copiosè instructum habebimus, ut nos etiam tempori & studiis omnium veræ medicinæ studiosorum serviamus: quæq; multis ornamentis ac divitiis longè lateq; vulgaribus medicamentis clariora ac splendidiora

futura

futura sint, & oculis omnium sexcentas eorum nō vulgares præparationes subjiciemus.

Mercurium quendam præcipitatum diaphoreticum describit Parac. tom. 6. pag. 288. lib. de morte rerum in hunc modum: *Mercurius in aqua forti graduata calcinatus, ab eaq; quinquies separatus, donec rubedinem elegantem acquirat, postea dulcoretur. Deniq; spiritus vini novies ab ipso destilletur, donec mercurius ignem ferat & candescat: tum præparatus est mercurius diaphoreticus, qui mercurius cum aqua saltaberi dulcificatur: & eadem ab ipso per destillationem separata, semper novâ affusâ, donec nulla acrimonia in aqua percipiatur, dulcis verò recedat, tum præcipitatus hic mercurius dulcedine saccharum & mel superat, in morbo Gallico, cancrosis ulceribus, aliisq; variis morbis supremum remedium, omniaq; efficit, quæ Medicus desiderare possit.*

Mercurius diaphoreticus.

Præcipuū igitur tanti hujus remedii momentum, alibi apertè declaratum, in perfecta ejus dulcificatione positum est, quæ cum ea aqua saltaberi fit, quam à veris chymicis ignorari est nefas, cùm secus eos callere oporteat, qua in re vera sita sit dulcificatio, quibus liquoribus, præ aliis omnibus, insint vires ac proprietates uno momento edulcandi, quod vel acerrimum est, ne hujus rei ignari ad hanc præparationem se accingant,

alioqui venenum potius, quàm utile medicamentum aut Alexipharmacum paraturi sunt: cujus quidem deleteria noxa medicamento ipsi non est ascribenda, at tota imperiti artificis ignorantiæ vendicanda.

Omnes propemodum elegantes mercurii pręparationes, quæ pręcipitatione fiunt, paucis versiculis complexi sumus. Censores igitur nostri, qui assiduè præcipitato allatrant, videant (ni planè voluntariis ignorantiæ cataractis oculos mentis sibi velent ac excæcent) quàm vera Philosphorum præcipitata differant à vulgaribus mercurii præcipitationibus aut calcinationibus leviter elaboratis, de quibus Ægineta verba fecit: aut ab iis, quę ab ignaris empiricis passim in usum adducuntur: quas quidem omnes respuimus & damnamus, ab illisq; tam procul recedimus, quàm propinquissimas nobis mercurii verorum Philosophorũ præparationes totis ulnis amplectimur & admittimus: quas totius nostri corporis valetudini tuendæ aptissimas esse credimus, multisq; experientiis didicimus.

Tertia & ultima mercurii præparationis species restat nobis explicanda, quæ est de oleis aut liquoribus suavibus ac potabilibus ab eo expressis. Qua de re jam alibi in Consilio nostro de Lue Venerea obiter & pauca quædam attigimus.

Mer-

Mercurius sublimatus, coagulatus & præcipitatus resolvitur facilè in oleum, inquit Paracelsus tom. 6. pag. 282.

Quinta essentia seu oleum Mercurii paratur, sicut quinta essentia aut oleũ Solis tom. 6. pag. 34. ubi vera loquitur Paracelsus. Consulantur igitur, quæ jam suprà de variis quintæ auri essentiæ olei & liquoris ejus potabilis modis scripsimus ac docuimus: & quisque ad eorum imitationem (ut repetitionem singulorum molestam omittamus) simili modo, præparationes varias oleorũ & liquoris mercurii, aut mercurii potabilis aggrediatur, qui mira sua dulcedine, quam in se continet latentem, condiatur, & in usum intrò assumendum, non secus ac Saturnina essentia, adducatur.

Quod ad proprietates ac virtutes mercurialis istius olei dulcis attinet: eas abundè in Consilio nostro de Lue Venerea explicavimus, ut quod supremum curationis luis gradum occupet, tum intus assumptum, tum extrinsecus inductum. Externa enim ejus inductione quævis vel deploratissima ulcera, ut cancrosa, fistulosa, polypi prorsus absumuntur, exiccantur, & planè convalescunt, nullum à medicamento dolorem passa. Quin & citra ullum dolorem carunculas vesicæ, aliarumq; partium sensiles penitùs consumit &

abſorbet. Deniq; ut ſcribit Parac. in majore Chirurg. pag. 201. *Argentum vivum in oleum cõverſum æquiparatur balſamo ſolis*. Addit, *hoc oleum coagulatum per colchotar, cum aqua parthenionis adhibitum reliquos balſamos ſuperat: ſi in crocum aut in florem mutetur, tum ſummã curam in ulceribus omnibus perficit.*

Et alibi, tomo nempè 4. pag. 91. *Oleum & quinta eſſentia mercurii ab amentia præſervat.* Item in eodemmet tomo pag. 77. *Amentiam tollit*. Ibid. pag. 88. *Inſaniam curat*. Et pag. 85. ejuſdem tomi: *Oleum*, inquit, *mercurii in ſuffocatione intellectus uſurpatur.*

Libavius, qui ingenioſè, doctè, & accuratiſſimè rimatus eſt, ac collegit remediorũ metallicorum flores, quiq; ea non rejicit aut damnat, ut ex ejus ſcriptis apparet, quemadmodum noſtri Cenſores ſumma cum inſcitia reſpuunt ac cõtemnunt, de quodam oleo mercuriali potabili, ejusq; proprietatibus verba facit lib. 2. Alchymiæ, tract. 1. pag. 95.

Quin & eodem lib. 2. & tractatu, pag. 89. videre eſt mercurii præparationes, ut ſuis impuritatibus expediatur, & philoſophicus reddatur: ibidem etiam legimus mercurii præcipitati correctiones quàm utiliſſimas, de quibus ſcribit hæc verba: *Hydrargyrum præcipitatum corrigunt, ſpiritus vini infuſione & incenſione, additioneq; theriacæ*: ubi apparet, Libavium

bavium attentissimum esse ad correctiones veras & debitas præparationes præcipitati perdiscendas: ut possit administrari citra periculum, & cum utilitate exhiberi: tantùm abest, ut ejus usum respuat aut damnet, & igne ac aqua iis interdicat, qui eo scitè & methodicè utuntur, quemadmodum nonnulli Censores summa cum temeritate ac improbitate crudeliter eos aversantur & abhorrent: debachanturque non tantùm in omnes spagyricos seu chymicos Medicos, sed & ipsã artem spagyricam damnant, idque etiam publico decreto: quod paulò pòst alio decreto non tantùm utcunq; temperarunt, sed prorsus etiam palinodiam canentes, resciderunt, ne videlicet tantum facinus aggressi, quòd in ipsam artem Chymicam, à quibusvis doctissimis Medicis comprobatam insurrexissent, in odium & acres responsiones tantę temeritatis incurrerent.

In consilio nostro de Lue Venerea, liquorem mercurialem, instar moschi fragrantissimum, tanquam præstantissimum diaphoreticum descripsimus, cujus formula fusiùs docetur in hoc tractatu capite de Antimonio, in nostrę Panaceę enucleatione, quòd eo liquore mercuriali utamur, ut sit perlarum & corallorum dissolvens, atque tum singulare in multos affectus remedium.

Postremò in conclusione remediorum variorum, quæ ex mercurio extrahere novimus, eis adjiciemus solarem nostrũ vitæ mercurium, qui extremum agmen diriget: tanquam omnium aliorum primariũ, aut ex primariis alterum: à quo scilicet admirandæ curationes morborum vel gravissimorum, ac deploratissimorum perficiuntur.

Mercurius vitæ Solaris. *Accipiatur igitur liquor mercurialis, qui capite de Antimonio à nobis descriptus est in nostri polychresti Antimonii Antidoto, cui vel tantundem, aut amplius etiam sudoris hermaphroditi, virilis & fœmineæ naturæ, aqueæ & terrestris, volatilis & fixæ, adjiciatur, ac omnia digerantur, cohobentur, ac destillentur, ut dissolvens fiat Lunare ac Solare, admirandæ operationis. Utrumq; luminare sic solutum, corpus recipere potest, etiam cum proprio menstruo conjunctum, atq; uno momento, nec citra admirationem in pulverẽ siccum reduci, cum liquefactivo & humectativo omniũ rerum primo.* De hoc pulvere ad summam dulcedinẽ adducto, exhibentur à 5. ad 7. grana ex duabus unciis infusionis vini albi, aut liquoris alterius congruentis.

Ex hoc præterea mercuriali liquore, citra alterius dissolventis solaris aut lunaris additionẽ, fit præcipitationis artificio pulvis etiam candidus, quem nonnulli mercurium vitæ vocant: qui optimè præparatus, dulce fit vomitivum & solu-

ſolutivum medicamentum: cujus etiam vel unicum granum, linguæ tantùm admotum citra deglutitionē, vires ſuas ſpirituoſas ſtomacho impertit, lenemque vomitum provocat: quæ quidem purgatio non uſquequaque clamoribus inceſſenda eſt, ut fit hodie: cum Antiqui ejuſmodi vomitoriis uti ſolerent, & in variorum morborum curam commendarent: ut qui etiam in hunc finem helleboro albo uterentur, vomitivo quidem, ut exiſtimo ego, longè violentiore ac pernicioſiore, omni antimonii vitro, aut mercuriali præcipitato, inter vomitiva potentibus: quæ tamē, ut vulgò parantur, non admittimus nec probamus, ut ſępè alibi diximus, & varia alia longè præſtantiora ac ſalubriora remedia, vitrificationibus ac præcipitationibus iſtis vulgaribus Empiricis tantùm, non veris Medicis & Chymicis notis, extrahendi ex duobus illis mineralibus modum docuimus.

Sed ut ſolarem illum noſtrum vitę mercurium repetamus, cujus doſim diximus granorum eſſe quinq; ad ſeptem ex vini infuſione exhibitam, remedium eſt quàm rariſſimè, etiam iis qui ad vomendum proclives ſunt, vomitum concitans: taliſq; eſt ejus concitatio & tam lenis, ut potiùs expuitio aut ſalivatio, quàm vomitus dici debeat: attamen per ſeceſſum electivè quidem, ſed citra moleſtiam

humores peccantes noxios ac perniciosos expurgat. Istis enim sic vacuatis, quamvis idem remedium repetatur, & majore etiam dosi postea sumatur, nulla futura est ejus operatio, quòd subjecto careat, in quod agat. Nec non & hoc maximè considerandum (quod tàm huic, quàm aliis remediis, quæ jam descripsimus ex antimonio, auro, mercurio & vitriolo, proprium est) spiritualiter potiùs ea operari, quam materialiter. Etenim si pulveri jam infusionem passo reaffundatur vinum, & iterum in eo maceretur ad aliquot horas: idque etiamsi sæpiùs iteretur: semper vinum istud medicamentosum futurum est, purgans, sudorificum & diureticum, prout natura ęgri in earum evacuationum aliquam propensior fuerit: nec tamen pulvis (etsi virtutem suam in vini infusionē sæpiùs immittat & exerat) quicquam de pondere suo deperdit.

Interea dum hanc metallicorum remediorum sylvam complebam, & finem ei imponebam, tot ac tam variis artificiis ornatæ, ac tanta liberalitate nostra cumulatæ ac ditatæ: ut candidus ac æquus lector jam habeat, quod satis sit: medicaque Respubl. non mediocriter sit nobis congratulatura, ac beneficium agnitura; incidit in manus meas cujusdam intimi mei, non ultimæ notæ, nec levis

famæ viri opera, libellus quidam, ex Italico idiomate in Gallicum versus, ex typographia Antuerpiana, apud Hieronymum Verdusren Anno 1603. profectus, inscriptus: *Compendium virtutum, naturæ, administrationis & usus cujusdam pulveris, qui pura est auri medicinalis essentia quinta, recens ab egregio viro, D. Victorio Algureto, Medico ac Physico Scholæ Veronensis, &c. editus.* Hunc libellum ubi statim percurri, infinitas easq; sublimes proprietates notavi, quæ huic pulveri ascribuntur, quem solarem esse ferunt, & fixum auri spiritum. Nolo hîc præclaris ejus effectis & virtutibus immorari, nec de iis dubitare, aut quidquam detrahere, cùm tot tantorumq; virorum testimoniis, & experimentorum, quæ citantur, fide eæ fulciantur ac confirmentur: præsertim etiam cùm metallicorum remediorum admirandæ vires mihi abundè sint cognitæ ex eorum usu & administratione, parva etiam dosi exhibitorum, frequentiq; sua repetitione mira operantiũ, quemadmodum modò de nostro vitæ mercurio solari suprà scripsimus.

Contigit autem, ubi primùm revolverem hunc libellum, quendam cujusdam ægrotantis honesti viri & chronico morbo languentis, quem curandum susceperam, amicum ac familiarem detulisse apud eum istius pulve-

ris-

ris famam, virtutumq; ac experientię illius fidem, cujus alter vir honestus & mihi cognitus periculum fecisset fœlici successu: cumq; æger meus consuleret me, num eo esset usurus, nec ne: respondi, ad honesti illius viri, qui tam promptum auxilium persensisset, relationem me ejus usum nequaquam esse reformidaturum: idcircò repentè pulverem istum ab illo amico suo accersivit, qui habebat, rogavitq; sibi dari, quem ab illo accepit, ea lege, ut dosi granorum septem uteretur: hunc pulverem vidi candidissimũ & tenuissimum, ut qui amylum in pulverem redactũ æmularetur, at qui pondus mercurii non æquaret. Hic pulvis macerandus est in unciis duabus generosi vini albi ad tres aut quatuor horas: deinde ab ejus sumptione dimidia pòst hora sorbendum jusculum datur. Hujus cras spero me operationes tanti medicaměti perspecturum, ut de ejus compositione postea possim certius quid pronunciare. Qui enim ex auro ipsum elici opinantur (qua ratione insigniunt ipsum spiritus auri fixi titulo) falluntur meo judicio.

At & in hoc fallitur ipse interpres, aut ipse libelli author, cùm scribit, antiquitati ignoratam fuisse ex uno auro fixo spirituum extractionem, omnibusque hodiernis Medicis adhuc esse incognitam, si omnes prorsus ab

hac cognitione excludit, nec opinatur, ingenia hodiè acutissima reperiri, quæ in anatomia metallorum interna versati, possint ejusmodi spiritus ex auro, tincturamq; illius prolectare, ipsumq; aurum in essentiam potabilem variis modis redigere, prout infinitas illius præparationes jam docuimus, ut ex eo nempè vitriolum auri educatur, sulphur solare, solaris mercurius, arcanum solis, magisterium solis, quinta essentia, liquor, elixir, & innumera alia id genus præstantissima remedia, quæ ex auro parantur, corpore auri in spiritum converso.

Quicunq; autem præter Paracelsi scripta, Gebri, Lullii, Arnaldi Villanovani, Riplæi, Rogerii Bacchonis, Alberti magni, Rupecissæ, sexcentorumque aliorum commentarios perlegerit, percipiet, ignotam illis nequaquã fuisse auri potabilis cõficiendi rationem: minusque iis incognitas illius virtutes ac proprietates, in omnes corporis humani affectus. Quin & ausim vel Chymicorum minimus affirmare, ex quadraginta vel quinquaginta spiritus auri prolectandi modis, quos calleo, Dei beneficio, omnes medicinas, quas ex illo spirituali reddito extraho, aut citrinũ floris calendulæ colorem aut subrubrum, aut purpureum, aut papaveris rheas dicti tincturam retinere. In summa, vergunt omnes ejusmodi

modi medicinæ in flavum aut rubrum colorem, utcunq; etiam præcipitatæ sint ex mercurio solari, extrinsecus cãdorem maximum & albedinem referente: quod non sine admiratione observari debet, ut quæ extrinsecus tam album colorem referunt, interna scateant rubedine ac flavedine. Subit igitur mirari hujus pulveris tantam albedinem, si auri spiritus fixus & constans est, ut volunt; Animadverti tamẽ in secunda libri authoris appendice, mentionem ab eo fieri non auri, sed marcasitæ aureæ, aut alterius mineræ, ex qua aut ex aliqua alia magnesia, aut semimetallico alio subjecto, quod radicem & primum ens auri esse autumat, pulverem illum spiritualem extrahit, cùm sic scribit: *Qui quidem noster pulvis aliud nihil est, quam quinta quadam essentia auri ab origine ipsa talis profecta: sed in fluxibus & caloribus cœlestibus ac radiis solaribus concocta & contemperata: occulta & sparsa per hanc nostram mineralem materiam albam artificio ex radice & materia nostri auri. Quæ quidem materia & radix potest etiam aurum purum sufficere, si vario operationum artificio ingeniose tractetur & exerceatur: Atq; hæc auri quantitas satis est ad patefaciendum hujusce rei veritatẽ, quòd nempè materia illa sit radix & veluti mater ac origo auri, unde pulvis noster propriè quintũ esse auri meritò à nobis dicitur, &c.*

Hîc

Hîc personam Oedipi nolim induere, ut enodem, aut enucleem, quid sit: veruntamen possim ego ex vera magnesia, quæ Paracelso est aliisque Philosophis primo auri enti par & æqualis, aliquid simile, quod utilissimum fuerit, extrahere: imò etiam ex ea potentiores ac præstantiores medicinæ educi possint, quàm ex auro ipso, vel spiritualitatem adepto: utpote quę materia nondum adhuc ignem sit experta: atque idcircò metallicis spiritibus admodum efficacibus prægnans ac referta turgeat. Ex ea magnesia elicere etiam possum liquorem, quem spiritu solari imprægnare queam, ut potentior & efficacior reddatur, eamque possum candidissimam præcipitare, unde fiat præcipitatum, quod lenes vomitus citra molestiam cieat: cujus unica dosis possit non una vice tantùm, sed pluribus variis operationibus commodare: quod inde apparet, magnum utique remedium & multis ac variis morbis præsentissimum esse. Nec hujus effectus ab operationibus illius pulveris albi valdè dissimiles sunt, ut observavi in nostro ægrotante post usum illius, qui corruptos admodum humores bis vomitu expurgavit.

Quæ autem hîc dico, nolim sinistrè detorqueri, quasi studeam alicui detrahere, aut studia ac piam voluntatem authoris hujus pulveris

veris criminari aut carpere, qui candidè eum publicè erogavit: at majorē ille laudem meretur, majoremq; animi gratitudinem, si ejus conficiendi, obscuris tamen verbis & velatis, descriptionem in eorum gratiam, qui illo digni sunt, traderet exemplo multorū Philosophorum, meoq;: qui libenter nostra aliis non invidemus, certi, non nobis solis, sed partim patriæ, partimq; parentibus nos esse natos.

Priusquam finem faciamus remediorum variorum, quæ ex mercurio parantur, & quæ jam ego in ordinem redegi, ac scriptis mandavi: aliquid porrò de cinabrio artificiali factitioq;, nec non de nativo ex mineris, nobis dicendum est.

Cinabrium artificiale. De factitio quidem, quod aliud nihil est, quàm modus quidam sublimationis per sulphur factæ (sicut sublimatum mercurii, quod vocant, per vitriolum efficitur) per sulphur quidem, quod liquatur in vase terreo vitreato, cuiq; liquato sensim postea mercurius affunditur ad dimidium sulphuris pondus: ubi omnia probè spatulâ ferreâ aut ligneâ agitāda sunt & commiscenda, dum spatula illa tota calce nigra obducatur, quæ tum sublimationi, in vase congruo ad sublimandum posita, apta est. Hac ratione mercurius ruber elevatur, quod minium aut cinabrium refert: ejusq;

ejusq; est dosis pondus granorũ trium, quatuor aut quinque, ut fiat medicamentum ad sudores educendos præstantissimum. Ex eodem fiunt præcipitata candidissima cum liquore ejusdem sulphuris, ex uno eodemq; fonte hausta, miræq; virtutis in purgando & sudores eliciendo, variis morbis, imò vel epilepsiis, apoplexiis, paralysibus opportunissima, si dextrè, ut decet, à Medico non Empirico, administrentur.

Nativum Cinabrium. Quod ad nativum & minerale cinabrium attinet; Natura nobis in quibusdam auri fodinis in Hungaria profert genus quoddam mineralis cinabaris ponderosissimę, ac longè artificiali rubicundioris: Imò etiam quæ usque adeò transparens ac dilucida est, ut non minoris pretii, at majoris etiam ipso auro æstimetur: quæ per se & citra ullam præparationem aliam, quàm qua naturæ coctionibus temperata est, remedium est nobilissimum & admirandarum virium adversus minores epilepsias aut analepsias: sed verum præcipuè est specificum vertiginum, tale à multis magnis Philosophis Chymicis in Germania agnitum, à quibus hoc remedium, tanquam insigne arcanum, magno habetur in pretio, cujusq; ego beneficio cum Dei gratia, quatuor aut quinq; egregios viros vertigine liberavi, vel unica hebdomada, quatuor

Hh aut

aut quinque ad summum dosibus exhibitis, etsi malum hoc vertiginosum usq; adeò interdum exacerbaretur, ut judicium omne ægris eriperet. Ejusmodi remedium conficitur, ut sequens fert formula:

Specificum ad vertiginem. ℞ *cinabrii mineralis veri ac lucidi* ℥ ß. *hoc in alkool super marmore rediges, seu in pulverem impalpabilem. Huic adjice magisterii perlarum, magisterii corallorum ana* ℈ ij. *croci* ℈ j. *folia auri decem, aut potius decem grana auri flammam concipientis: fiat pulvis, omnia fortiter super marmore agitando & commiscendo. Hunc pulverem sedulò asservabis, tanquam specificum remedium, & inter alia adversus superiores morbos præstantissimum.* Dosis esto semiscrupulus aut integer scrupulus ad summum, ex aqua liliorum convallium exhibitus. Magnos & copiosos sudores ciet hoc medicamentum: Quod quamvis eo pretio sit, tantiq; æstimetur à celeberrimis Germaniæ medicis: non dubium tamen est mihi, quin cane pejus & angue Censores nostri ipsum oderint ac refugiant, quorum palato insuave est omne metallicum medicamentum. Excipient autem illi, in eo argentum vivum contineri, atq; idcircò venenosum ac exitiale pharmacum. At ejusmodi homines in perpetuis ignorantiæ ac superbiæ tenebris sinantur versari ac iis immori, cùm perversi

usq;

usq; adeò sint judicii, ut carduos rosis præferant, & vilia quæq; exquisitis rebus antefe-rant, majoris facientes, quam didicerunt à quodam rustico, de pavonis stercore receptam ad vertiginem, quàm vel auri essentiam, vel perlarum ac corallorum magisteria, nec non ipsius cinabaris mineralis (verè solaris naturæ) usum, à tam doctis ac celebribus Medicis ejusdem cum ipsis professionis, certa multipliciq; experientiâ comprobatum, & tanquam specificum summumq; remedium commendatum.

CAPUT XXXIV.

Victus ratio.

AErem perpetuò calidiorem & ficciorem deligant, ac hyemali tempore, cubiculi aërem igne luculento emendent. Fugiant longiorem moram sub dio & radiis lunaribus, non minùs quàm in aëre nubilo caliginoso, aut aliâs intemperato, maximeq; si flaverit Auster vel Aquilo.

Caput semel ad minimum singulis mensibus tondeatur, quotidiè verò manè depectetur, & linteorum aut spongiarum ope à sordibus & squalore probè detergatur: noctu æquè ac interdiu, ne plus justo, sed mediocriter tantùm caput ipsum contegatur,

habita scilicet temporis & consuetudinis ratione: fugienda & alia, quæ illud ipsum calefaciunt & opplent, veluti balnea, lotiones capitis, & quæ sunt ejusdem generis.

Reliquum verò corpus à frigoris æstusvé injuria, quantum fieri poterit, accuratè vindicetur. Suffitus vaporum copia caput replētes, aliaq; odoramenta summoperè calida omninò vitentur. Exercitium ante cibos mediocre, depositis prius alvi excrementis, haudquaquam erit inutile: Sed à cibo perpetuò tutior erit quies, aut certè levis deambulatio, ne, quod ferè fit, semicocti aut etiamnum crudi succi intempestivè nimium à ventriculo in totum corporis habitum rapiantur, nullo verò ludo aut exercitii genere utanrur, in quo vehementius caput inclinare opus sit, aut vehementer in gyrum vertere. Caveant & inspectionem è loco alto in declive, itemq; conspectum torrentium & similium rerum: exercitii vicem interdum supplebunt frictiones linteolo asperiore factæ, primò quidem brachiorum, deinde pectoris, crurum, tandemq; ipsius capitis.

Porrò sobrietatem ac temperantiam, cibivé ac potus moderationem, ut aliàs semper, ita maximè in hoc affectu, & hoc corporis statu, magnoperè utilem esse cōstat apud omnes: prandere tamen perpetuò paulò libera-

betalius, parciùs verò cœnare præstiterit.

Bis enim in die solummodò cibum sumi velim, idq; ex justis intervallis, quæ concoctioni sufficiant, famem tamen æquè ac cruditatem vitandam censeo.

Alimenta deligantur & laudabilis succi & flatus expertia, quæq; sint ad concoquendum facilia. In iisdem studiosè hic ordo observetur, ut quæ concoctu facilia sunt, reliquis perpetuò præmittantur; ac nihilo minùs, quoad ejus fieri poterit, vitetur multiplex varietas. Nec enim præter rem est, quod solertissimus ait Plinius, *simplicem cibum esse homini utilissimum*. Quòd si tamen varius placeat, at certè in eo ipso similitudinem observari non fuerit difficile neq; inutile. *Nam dissimilia quæ sunt*, Hippocrate teste, *seditionem movent*, dum ex his alia citiùs, tardiùs alia & mitificantur, & in corpus ipsum dividuntur.

Jurulentis aut nunquam, aut parcè utantur, nec nisi matutino tempore: Tum verò iis incoqui poterunt, ex oleribus, hyssopus, thymus, pulegium, serpillum, salvia, majorana; A lactuca verò, portulaca, herbisq; cæteris frigidioribus & humidioribus abstinendum censeo: sed & fugiendum apium, quippe quòd proprietatem habeat excitandi & detegendi Epilepsiam.

Ex volatilibus eligendæ carnes pullorum gallinaceorum, caponum, pipionum, perdicum, attagenum, phasianorum, cæterarumq; avium montanarum, turdorum itidem, turturum, alaudarum & passerculorũ; At damnantur carnes anserum; anatum, cæterarumq; palustrium.

In quadrupedum genere laudantur vitulinæ, hœdinæ, vervecinæ, & lepusculorum carnes. At fugiendæ vetustiorum leporum carnes, cervina item, suilla, aprugna, omniumq; maximè caprina. Cæterùm assatæ carnes elixis perpetuò præferuntur. Piscium rarus sit usus, ac horum tantùm, qui in fluviis rapidioribus degunt: nam fugiendi penitùs, qui in lacubus, paludibus, aut stagnis victitant. Sed & illi assati super craticula, elixis aut in sartagine frixis anteponendi.

Inter εὔχυμα καὶ εὔπεπτα alimenta non ultimum locum sibi vendicant ova gallinarum tremula, gammari item & ptisanarium, quod hordeatum vocant.

A pinguibus, salsis, piperatis, aut alioqui acribus, itemq; à vaporosis omnibus aliis ac nidorosis abstinendum, qualia sunt cœpæ, allia, porrum, eruca, raphani, synapi, & quotquot alia vapores in cerebrum transmittere apta nata sunt: neq; his minùs legumina, ac

præsertim lenticula, caseus, lac, & quotquot ex lacte parantur fercula.

In fructuum genere commendantur, cappares, uva passa, pistacia: at nuces & palmulæ vitentur. Panis secundarius primario utilior, dummodò sit benè fermentatus, mediocriter salitus & accuratè coctus. Placentæ, lagana, farcimina, crustula, & quotquot alia è pistoriis operibus minimè fermentata sunt, summoperè fugienda. In aromatum genere conveniunt interdum macis, nux myristica, cariophylli.

Parcior sit potus & in pastu solo, quoniam immoderatus corpus gravat, & concoctioné omnem impedit, potus verò sit aqua mulsa, aut vinum rubellum & ὀλιγόφορον dilutum aquâ, in qua Coriādrorum præparata decocta fuerint. Vaporosa & potentia vina omninò fugienda sunt.

Secundâ mensâ assumi poterit pirum austeriusculum probè coctum: aut cydoniati vel consf.rof. tantillum aut tale quid, quod os superius ventriculi claudat exactè, atq; adeò concoctionem adjuvet, & vaporum ad caput ascensum inhibeat. Vitandus somnus omnis, meridianus ac nocturnus etiam immoderatior.

Alvus ut quotidiè liberè fluat, diligenter prospiciendum, quòd si sopita, astrictavé fue-

rit, arte aliqua elicienda. Veneris usum lubẽs sciensq; prætermitto, quia cum moderatissima & temperatissima juvencula rem esse persuasum habeo.

Cæterùm vitet subitam omnem animi motionem, uti triste seu lætum nuncium, & terrorem quàm maximè. Sic & ita, graviores curæ, mœror, ac totum deniq; animi perturbationum genus maximoperè fugiendum est. A cibo statim, gravioribus studiis, lectioni aut scriptioni severiori ne incumbat.

Inter amuleta Epilepsiam inhibẽtia commendantur semina peoniæ collo subnexa, ut & radix ejusdem, coralli item, jaspis viridis, ita tamen ut ventriculum contingant. Ungula quoq; alcis, vel collo appensa, vel annulo inclusa & gestata accessionem Epilepticam inhibere creditur.

F I N I S.

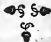
Menda.

Menda, Benevole Lector, sic emenda.

Pag. 7. vers. 8. lege *cruditates*. pag. 9. v. 24. *percelebris*. 14 6. *Aretæus*. 17.9, *arcus*. 23. 1. *Aretæum*. 31. 4. *excutiemus*. 39. 5. *tussiculoso*. 43. 27. *caput*. 57. 8. *abiegnum*. 64. 28. *pontica*... 6.7. *celebriumq;*. 70. 12. *fomites & seminis*... 23. *si*... 83. 16. *insidere*. 92. 12. *imprimentia*. 11... *æruginos*... 118. 16. *subitum*. 120. 9. *exanimari*. 123. 20. ...*ibus*. 210. 15. *quod quidem totum vitriolatum est, nec idcirco à veteribus & recentioribus Dogmaticis repudiatum, sed summè inter omnia præparantia laudatum & celebratum*. 228. 5. *se*. 233. 24. *nec*. 236. 2. *quorum*. ibidem. 5. post, *Catharrorum genera*, adde, *usus evidens est*. 244. 5. *Et*, abole. 253. 2. *conquererentur*. 254. 2. *ea*. 269. 6. *scapulis*. 301. 23. *exordiamur*. 303. 3. *buxei*. 316. 25. *injiciant*. 329. 18. *etiam ad albedinem*. 336. 3. *immittantur*. 359. 17. post, *vaporibus*, adde, *miscet*. 360. 16 *prorsus*. 377. 28. *mineram*. 386. 13. *ostendemusq;*. 393. 23. *expedierint*. 418. 6. *si*. 421. 8. *consarcinatere*. 434. 10. *prorsus*. 455. 27. *nec*.

RE-

RERUM ET VERBORUM IN Tetra de Morborum Capitis præcipuè memorabilium INDEX.

A.

Anti-

D.

S.

FINIS.